radu ștefan vergatti

Urmărind viaţa şi locurile pe unde a umblat Vlad Ţepeş, încercând să reînviem atmosfera medievală din câteva oraşe ce mai păstrează încă vestigii din secolul al XV-lea, dar, mai ales, dorind să spunem adevărul despre marele erou naţional, înaintas al marilor eroi şi martiri ce i-au urmat, sperăm că vom reuşi să-i facem pe cititori să-l îndrăgească, pentru faptele sale de arme, pentru gândirea subordonată - în tot timpul vieţii lui - apărării pământului strămoşesc.

Vlad Ţepeş, la fel ca Mircea cel Bătrân, ca Ştefan cel Mare, ca Mihai Viteazul ori Constantin Brâncoveanu, s-a jertfit pentru un ideal care a făcut să curgă mult sânge tânăr pe meleagurile româneşti. Lupta şi jertfa sa constituie, pentru generaţiile de azi, un simbol.

RADU ŞTEFAN VERGATTI

ISBN 973-21-0494-5

1455

editura minerva

LEI 3000

radu ștefan vergatti

1455

fondată în 1895 bpt serie nouă

radu ștefan vergatti

vlad țepeș - dracula

CULTURĂ GENERALĂ

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

BIBLIOTECA ALEPH

Ilustrația copertei de DUMITRU VERDEȘ

I.S.B.N. 973-21-0494-5

radu ştefan vergatti

vlad ţepeş – dracula

Viaţa şi faptele domnului român şi ecoul lor în timp

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 1996
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Radu Ștefan Vergatti s-a născut la 10 decembrie 1937 în orașul București, ca fiu al avocatului Alexandru Vergatti și al profesoarei de istorie Natalia Theodora Ciobanu. După ce și-a făcut studiile școlare la Brașov și București, a absolvit Facultatea de Isorie a Universității din București în anul 1965. A fost cadru didactic la Facultatea de Istorie-Geografie a Institutului Pedagogic din București și la Facultatea de Istorie a Universității din București. Din 1977 a fost trecut în învățământul mediu ca profesor, calitate în care a lucrat la liceele Grivița Roșie și Școala Centrală. Între anii 1985 și 1988 a funcționat și la Facultatea de Aeronave a Instiutului Politehnic București în calitate de cadru didactic asociat, cu gradul de conferențiar. În 1980 a obținut titlul de Doctor în istorie, susținând o teză de istorie universală.

A desfășurat o bogată activitate științifică, prezentând numeroase comunicări pe plan național și internațional și publicând peste 160 articole și studii. Sub numele mamei sale - Ciobanu - a semnat mai multe cărți, între care amintim: **Pe urmele lui Vlad Țepeș** (București, 1979); **Pe urmele stolnicului Constantin Cantacuzino** (București, 1982); **Cetatea Poienari** (București, 1984 - în colaborare cu Maria Ciobanu și Nicolae Moisescu); **Neagoe Basarab** (București, 1986).

După anul 1990 a revenit la numele tatălui său - Vergatti - cu care a semnat noi lucrări.

PERMANENȚE ȘI NOUTĂȚI

În cadrul Salonului de toamnă din anul 1971 atrăgea atenția, reținând vizitatorii, un tablou al lui Gh. Petrașcu. Pictura aflată acum la Muzeul Militar Central, prezenta, în prim plan, partea superioară a bustului lui Vlad Țepeș, distingându-se doi ochii vii și inteligenți, dârzenia și hotărârea personajului. Deasupra capului domnului, pictorul figurase o balanță proiectată pe un fundal unde se remarcau uriașe țepi stilizate. Maniera de tratare artistică dovedește o profundă înțelegere din partea artistului, care, sintetic și concludent, îl înfățișează pe Vlad Țepeș ca pe un om decis, drept, echilibrat, punând asprimea în slujba justiției imparțiale, cu ajutorul căreia a reușit, într-un timp scurt, să realizeze o adevărată prosperitate pentru țara și poporul său.

Privind atunci noua imagine a lui Vlad Țepeș, era firesc să fim îndemnați la reflecție, gândindu-ne mereu la tumultuosul, seducătorul dar și imprevizibilul domn al Țării Românești din secolul al XV-lea...

Cu prilejul comemorării a 500 de ani de la dispariția sa (1976), literatura - îmbogățită cu titluri noi - a evidențiat mai mult ca altă dată, că, din vremea domniei până în zilele de azi, a existat o permanentă preocupare pentru viața lui Vlad Țepeș.

Concomitent, s-a relevat că „roata norocului" s-a învârtit continuu pentru marele voievod valah, că unii scriitori i-au lăudat faptele, pe când alții, pe nedrept, i le-au hulit. De aceea, din clipa de început a scrierii acestei cărți, am simțit că munca este anevoioasă; trebuia să desprindem cu exactitate patima ce-i domina pe cronicari sau pe cei ce porunciseră alcătuirea cronicilor și a hrisoavelor falsificate, într-o tentativă a noastră de a reconstitui cât mai veridic chipul complex, când luminos, când întunecat - după circumstanțe - al omului și al domnului Vlad Țepeș.

Descendent al familiei Basarabilor, neamul întemeietor al Țării Românești, înrudit cu Mușatinii moldoveni și cu Huniazii, care au dat voievozi strălucițiTransilvaniei și regi Ungariei, Vlad Țepeș a fost educat în copilărie de dascăli eruditi. El a putut astfel să respire aerul rece și tare al culturii occidentale la curțile germane și maghiare, să înțeleagă valoarea moștenirii lăsate de milenarul Imperiu Bizantin, să intuiască spiritul eclectic al spumoasei civilizații de la Sublima Poartă; a putut să-și dea seama de însemnătatea țărilor române, care se înfățișau în epocă asemenea unui mojar unde se amalgamau bunurile culturale ale Orientului și Occidentului. Formația i-a fost completată de contactul nemijlocit cu cei mai de seamă cârmuitori din centrul și sud-estul Europei. În mintea sclipitoare a tânărului s-a realizat rapid o sinteză, reținând ce era mai de preț pentru cârmuirea neamului său.

Roadele învățăturii acumulate s-au vădit cu putere mai cu seamă în anii celei de-a doua domnii...

La scurt timp după urcarea pe scaunul de la Târgoviște, Vlad Țepeș și-a format o armată puternică și a temperat marea boierime anarhică. În scopul supunerii ei și a unei mai bune structurări a cârmuirii statului, a creat o nouă instituție: a armașului. *Marele armaș trebuia să fie devotat cu trup și suflet*

domnului; el aplica pedepsele capitale, păzea temnițele și participa direct la judecăți, la actele de justiție.

Novator s-a vădit domnul și în aplicarea pedepsei numită prădalica; *ea permitea confiscarea - în folosul țării - a tuturor bunurilor aparținând boierilor vinovați de „hiclenie".*

Un aspect puțin relevat al politicii lui Țepeș vodă este cel referitor la promovarea în slujbe și în ranguri boierești a oamenilor capabili și credincioși țării; această situație, comparabilă cu cea din Moldova lui Ștefan cel Mare, a determinat o mobilitate deosebită a sfatului domnesc.

Primul și principalul sprijin al domnului l-a constituit, cum s-a afirmat abia în treacăt, gospodăria țărănească. Față de lumea satelor, el a manifestat permanent o atitudine favorabilă; de altfel, Țepeș a fost un domn al câmpiilor, preocupat de prosperitatea agriculturii, înțelegând, la fel ca vărul lui, Ștefan cel Mare, că în secolul al XV-lea majoritatea locuitorilor țării trăiau la șes și nu în păduri sau în munți, unde se retrăgeau numai din fața cotropitorilor.

Târgoveții - negustori și meșteșugari - au fost un alt reazem solid al lui Țepeș; în schimbul protejării lor, târgoveții au oferit însemnate sume bănești vistieriei domnești.

Trebuie remarcat - în această succintă, selectivă și preliminară enumerare a faptelor marelui ctitor - că el a fost primul care a deschis larg și a utilizat calea Prahovei, până la el un simplu drum șerpuind printre culmile Munților Bucegi; menționarea pentru întâia oară a acestui drum - în hrisovul emis la 7 octombrie 1476 - demonstrează interesul curții din Târgoviște pentru legături mai sigure, mai rapide, mai lesnicioase între câmpiile din Țara Românească și marile centre meșteșugărești și negustorești din Transilvania.

Toate acțiunile și măsurile politicii interne a lui Vlad Țepeș s-au înscris într-un program bine chibzuit, conceput, probabil,

chiar într-o perioadă anterioară ocupării tronului, dar enunțat la începutul celei de a doua domnii, la 10 septembrie 1456, într-o scrisoare adresată brașovenilor; atunci a arătat că dorea să devină întâi un domn puternic în interior, pentru ca apoi să se poată impune în fața dușmanilor din afară. Mijloacele folosite pentru atingerea acestui țel au constat în aplicarea legii prin judecăți drepte ce nu țineau seama de starea socială a celui vinovat, fie boier, fie cleric, târgoveț sau țăran. Metoda aplicată se înscria în spiritul justiției feudale, care impunea ca execuția vinovaților să fie un exemplu și un spectacol în același timp; în felul acesta, cele văzute sau auzite se imprimau ca un stigmat în mintea și în sufletul oamenilor, iar greșeala nu se mai repeta; de altfel, pedepsele lui Vlad Țepeș s-au îmbinat cu răsplătirea celor vrednici și cu un neîntrerupt contact cu oamenii de rând, care au simțit grija voievodului pentru soarta lor.

Când s-a simțit puternic în țară, Vlad Țepeș a socotit că sosise momentul să arate lumii că munca nu i-a fost în zadar, că sacrificiile poporului nu fuseseră inutile, că alungarea străinilor lacomi și prădalnici era îndreptățită.

Principalul dușman pe care l-a înfruntat și l-a învins voievodul român a fost Mehmet al II-lea el Fatih. Victoria a avut ecouri răsunătoare; ea a fost obținută împotriva unuia dintre cei mai mari sultani, reformatorul Sublimei Porți și al Imperiului Bizantin, omul ce îngrozea Europa creștină când i se rostea numele.

Din păcate, răsplata pentru biruința asupra otomanilor a însemnat, de fapt, o nouă și grea lovitură; a avut de luptat împotriva unor vechi sau noi inamici, a propriului frate, Radu cel Frumos, susținut de boierimea valahă trădătoare, de negustorii sași dornici să se răzbune și să redobândească dreptul de practicare a comerțului oneros în sudul Munților Carpați.

În aceste condiții, Vlad Țepeș nu a putut rezista. A fost

înfrânt și întemnițat. Mai mult: a devenit subiectul unei campanii propagandistice denigratoare, care, aparent, a luat sfârșit în 1475, când, eliberat din închisoare, a preluat conducerea luptei antiotomane. Acum l-a biruit pentru a doua oară pe Mehmet al II-lea el Fatih. Jertfa de sânge a poporului său a avut o însemnătate deosebită în epocă: a menținut Dunărea ca hotar natural al expansiunii otomane, a întârziat impunerea dominației Sublimei Porți asupra țărilor române cu cel puțin șapte decenii, permițând Europei centrale și occidentale să se bucure de roadele Umanismului și ale Renașterii.

Cartea de față, întocmită pe temeiul unei ample cercetări a documentelor românești și străine despre Vlad Țepeș, își propune să fie, înainte de orice, o scriere cu audiență la marele public. Am folosit, în redactarea ei, cum e și firesc, rezultatele investigațiilor istoricilor înaintași ori contemporani nouă, cristalizate în studii de amplă erudiție și semnate de N. Bălcescu, I. Bogdan, Gh. Ghibănescu, A. D. Xenopol, Gr. Tocilescu, N. Iorga, I. Minea, C. C. Giurescu, Șt. Ștefănescu, N. Stoicescu, Șt. Andreescu, Raymond T. McNally, Radu R. Florescu, Matei Cazacu, R. Constantinescu, M. Ungheanu. Lucrările acestora (sau ale altora, necitați aici, dar menționați în text ori trecuți la bibliografia selectivă *) i-au fost muncii autorului de real folos. Lor le-am alăturat concluziile unor cercetări personale, fie rostite cu prilejul unor sesiuni științifice, fie publicate în reviste de specialitate. Ele aduc într-o oarecare măsură - îndrăznim să credem - elemente noi, capabile să incite interesul specialiștilor.*

Urmărind viața și locurile pe unde a umblat Vlad Țepeș, încercând să reînviem atmosfera medievală din câteva orașe ce mai păstrează încă vestigii din secolul al XV-lea, dar, mai ales, dorind să spunem adevărul despre marele erou național, înaintaș al marilor eroi și martiri ce i-au urmat, sperăm că vom reuși

să-i facem pe cititori să-l îndrăgească, pentru faptele sale de arme, pentru gândirea subordonată - în tot timpul vieții lui - apărării pământului strămoșesc.

Vlad Țepeș, la fel ca Mircea cel Bătrân, ca Ștefan cel Mare, ca Mihai Viteazul ori Constantin Brâncoveanu, s-a jertfit pentru un ideal care a făcut să curgă mult sânge tânăr pe meleagurile românești. Lupta și jertfa sa constituie, pentru generațiile de azi, un simbol.

Cartea noastră a fost trudită cu speranța că se va înscrie pe linia permanenței preocupărilor despre Vlad Țepeș care nu ne-a părăsit mai bine de un sfert de veac. În aceste condiții, publicăm acum ediția a II-a, revăzută și îmbogățită, despre viața domnului român ajuns, din păcate, sinonim cu miticul Dracula.

TABEL CRONOLOGIC
(evenimente din timpul vieții și domniilor lui Vlad Țepeș)

1430 (1431) În orașul Sighișoara sau în orașul Nürnberg, probabil, se naște Vlad, viitorul Vlad Țepeș.

1431 *8 februarie*. În orașul dietelor imperiale, Nürnberg, Vlad Dracul era investit cavaler al Ordinului Dragonului și recunoscut ca domn al Țării Românești de împăratul Sigismund de Luxemburg.

1432 Vlad Dracul vine în Transilvania; se stabilește la Sighișoara; primește gradul de comandant al armatelor plaiurilor.

1433 Vlad Dracul înființează la Sighișoara o monetărie; bate ducați cu putere de circulație pe întreg teritoriul Transilvaniei și Ungariei; își formează o curte voievodală la Sighișoara.

1434-1435 Vlad Dracul organizează lupta pentru cucerirea tronului Țării Românești.

1435 Lupta dintre Vlad Dracul și domnul Țării Românești, Alexandru Aldea.

1436 Vlad Dracul devine domn deplin al Țării Românești; este recunoscut de boieri, de regalitatea maghiară și Sublima Poartă.

1437 *20 ianuarie*. Prima menţiune a lui Vlad, viitorul Vlad Ţepeş, într-un hrisov domnesc emis din Târgovişte; menţionat în act ca al doilea fiu al domnului, după Mircea.

1437 *20 ianuarie - 2 august 1439*. Între aceste date s-a născut fratele mezin al lui Vlad, viitorul Radu cel Frumos, al treilea fiu oficial al lui Vlad Dracul.

1439 Participarea lui Vlad Dracul la expediţia armatelor care, sub comanda lui Murad al II-lea, au pustiit Transilvania de sud; domnul Ţării Româneşti salvează populaţia creştină din Sebeş; cucereşte cetatea Chilia.

1441-1443 Vlad Dracul şi fiii săi „nevârstnici", Vlad şi Radu, sunt captivi la otomani.

1442 *2 septembrie*. Iancu de Hunedoara, voievodul Transilvaniei, a nimicit, pe Ialomiţa, o armată otomană comandată de Sehabeddin, beilerbegul Rumeliei.

1443 *aprilie-iunie*. Vlad Dracul redevine domn al Ţării Româneşti

Între septembrie 1443 şi februarie 1444 Iancu de Hunedoara organizează „campania cea lungă", la care a participat şi armata Ţării Româneşti, condusă de un fiu al lui Vlad Dracul, probabil Mircea.

1444 Vlad Ţepeş revine în Ţara Românească din captivitate de la otomani.

9-10 noiembrie. Bătălia de la Varna; regele Ungariei Vladislav Jagello este ucis în luptă; s-au salvat numai oştenii români comandaţi de Iancu de Hunedoara şi un fiu al lui Vlad Dracul, probabil Mircea.

1445 *iulie-septembrie*. Armata Ţării Româneşti, împreună cu flota de galere burgunde şi papale eliberează cetăţile Turtucaia şi Giurgiu; după eliberarea lor, un număr de

12000 bulgari din sudul Dunării, răsculați împotriva otomanilor, au fost trecuți în Țara Românească unde au primit azil de la Vlad Dracul.

7 august. Tânărul Vlad, viitorul Vlad Țepeș, este menționat într-un act domnesc din Țara Românească.

1446 Vlad este trimis din nou, ca ostatic, la otomani.

1447 Înainte de decembrie. Uciderea fiului major al lui Vlad Dracul, Mircea, la Târgoviște; omorârea domnului Vlad Dracul la Bărteni (Ilfov).

Decembrie. Ocuparea tronului Țării Românești de către Vladislav al II-lea.

1448 *16-19 octombrie*. Lupta de la Cossovopolje; Iancu de Hunedoara este înfrânt.

31 octombrie. Vlad Țepeș scrie brașovenilor că nu poate satisface cererile viceguvernatorului Transilvaniei, Nicolae de Ocna Sibiului; este o mărturie documentară asupra primei domnii a lui Vlad Țepeș.

Noiembrie. Vlad Țepeș este silit să părăsească tronul Țării Românești; pleacă, probabil, la otomani.

1450 (1451?) Vlad Țepeș vine în Moldova.

1451 *După 17 octombrie*. După asasinarea unchiului său, Bogdan al II-lea, Vlad Țepeș fuge în Transilvania.

1452 *6 februarie*. Vlad Țepeș rezida în Țara Bârsei; caută să reocupe tronul Țării Românești; Iancu de Hunedoara cere brașovenilor să-l oprească, să-l ia prizonier și să-l oblige să se reîntoarcă în Moldova.

24 septembrie. Vlad Țepeș continuă să rămână în Transilvania meridională.

Vladislau al II-lea încheie pace cu otomanii.

1453-1456 Vlad Țepeș pătrunde în anturajul lui Iancu de Hunedoara; este prezentat regelui Ladislau al V-lea

Postumul ca viitor domn al Țării Românești.

1456 Paul Gereb și Nicolae de Ocna Sibiului, membri ai patriciatului sibian, încearcă să-l ucidă pe Vlad Țepeș, ca urmare a cererii lui Vladislav al II-lea.

Înainte de 3 iulie. Iancu de Hunedoara îl numește pe Vlad Țepeș comandant al armatelor de graniță din sudul Transilvaniei.

Iulie-august. Vlad reușește să-l înfrângă pe Vladislav al II-lea, să-l ucidă (20 august) și să preia tronul Țării Românești.

Septembrie. Vlad Țepeș scrie brașovenilor, din Târgoviște; le promite privilegii comerciale și să-i apere de turci; cere azil în Transilvania; anunță încheierea unui tratat cu regele Ladislau V Postumul.

10 septembrie. Vlad Țepeș scrie brașovenilor, din Târgoviște; anunță că a venit un sol turc care-i impune mari dări; cere ajutor.

16 decembrie. Regele Ladislau al V-lea cere brașovenilor să-l ajute pe pretendentul Dan cel Tânăr pentru a-l înlătura pe Vlad Țepeș, deoarece acesta încheiase pace cu Sublima Poartă.

1457 *Martie-aprilie.* Vlad Țepeș îl sprijină cu oaste pe Ștefan cel Mare pentru a lua tronul Moldovei.

14 martie. Vlad Țepeș scrie patriciatului sibian din Târgoviște; cere să nu mai fie adăpostit fratele său vitreg, pretendentul Vlad Călugărul, căruia i se dăduse Amlașul și Făgărașul; să înceteze acțiunile contra sa.

Aprilie-mai. Din porunca lui Vlad Țepeș este refăcută cetatea Poienari.

Aprilie-mai. Oștile din Țara Românească întreprind o campanie de represalii în zona Sibiu și în Țara Bârsei.

14 aprilie. Primul act-privilegiu dat mănăstirii Cozia, păstrat din timpul domniei lui Vlad Țepeș.

18 aprilie. Sunt pedepsiți târgoveții care l-au ucis pe Mircea, fratele lui Vlad Țepeș; au fost obligați să lucreze la refacerea cetății Poienari.

23 noiembrie. La Sighișoara, o delegație trimisă de Vlad Țepeș încheie pace cu brașovenii; Vlad Țepeș promite să-i lase să facă din nou negoț în sudul Munților Carpați. Din porunca lui Vlad Țepeș s-au refăcut fortificațiile mănăstirii Snagov.

1858 *24 ianuarie*. Mihail Szilagyi îl impune ca rege al Ungariei pe nepotul său Matei Corvin.

3 martie. Matei Corvin scrie sibienilor, acuzându-i că sunt vinovați pentru începerea luptelor cu Vlad Țepeș; le cere să încheie pace cu Țara Românească.

5 martie. Vlad Țepeș emite un hrisov prin care recunoaște toate proprietățile mănăstirii Tismana.

5 mai. Vlad Țepeș adresează brașovenilor o scrisoare din Gherghița; le cere meșteri.

13 iunie. Vlad Țepeș scrie brașovenilor, de undeva de lângă râul Dâmbovița, probabil din orașul București.

Septembrie-octombrie. Matei Corvin trimite o ambasadă în Țara Românească pentru a restabili raporturile cu Vlad Țepeș.

1459 *Ianuarie-martie*. Vlad Țepeș interzice negustorilor transilvăneni să mai practice comerț pe întreg teritoriul Țării Românești; îi obligă să facă negoț cu ridicata numai în trei târguri - Câmpulung, Târgșor și Târgoviște.

Înainte de 2 aprilie. Țepeș dă poruncă negustorilor români aflați la Brașov să revină acasă și apoi ia măsuri împotriva negustorilor sași din Țara Românească,

deoarece nu respectaseră dispozițiile sale.

10 aprilie. Matei Corvin scrie patriciatului săsesc din Brașov interzicându-i să vândă arme lui Vlad Țepeș.

După 23 aprilie. Reprimarea rebeliunii boierești condusă de Albu cel Mare.

După mai. Vlad Țepeș nu mai trimite tributul la Sublima Poartă.

20 septembrie. Prima mențiune documentară a orașului București.

1460 *14 ianuarie*. Papa Pius al II-lea anunță la conciliul de la Mantova începerea unei noi cruciade antiotomane.

2 martie. Pretendentul Dan cel Tânăr anunță că va ataca Țara Românească.

Înainte de 22 aprilie. Dan cel Tânăr este înfrânt, prins și ucis de armata condusă de Vlad Țepeș; lupta s-a dat pe teritoriul Țării Românești în apropierea culoarului Bran-Rucăr.

Aprilie. Brașovenii trimit la Vlad Țepeș o ambasadă formată din 55 persoane; încearcă să oprească represaliile împotriva Țării Bârsei.

Mai. În fruntea trupelor sale, Vlad Țepeș arde localități din Țara Bârsei; au fost incendiate biserica și cartierul Bartolomeu din Brașov; un detașament al armatei lui Vlad Țepeș este înfrânt la Codlea.

4 iunie. Țepeș scrie brașovenilor din „cetatea Dâmboviței"; cere, prin boierul Voico Dobrița, să fie alungați sau să i se restituie pribegii.

26 iunie. Vlad scrie din nou brașovenilor; îi înștiințează că va încheia pace cu ei și îi roagă să nu intervină în expediția pe care o pregătea împotriva boierilor pribegi din Țara Făgărașului.

24 august. În fruntea armatei sale, Țepeș întreprinde o campanie-razie de pedepsire în Țara Românească; distruge târgul Șercaia.

1 octombrie. Încheie pace cu Brașovul; domnul se angajează să se opună atacurilor turcești contra Transilvaniei; transilvănenii se obligă să-i alunge pe pribegi și să-l ajute să înarmeze 4000 oameni.

1461 *10 februarie.* Țepeș, din București, emite un act de privilegiu pentru frații Bâra și Godea.

Primăvara. Solia lui Muzilo de Kameniţa, căpitan al Snyatinului și Kolomeei, la curtea lui Vlad Țepeș.

24 iunie. Sfințirea bisericii Sf. Nicolae, ctitorită de Vlad Țepeș.

Noiembrie-decembrie. Turcii cer lui Vlad Țepeș să renunțe la căsătoria cu ruda lui Matei Corvin și la alianța cu regatul Ungariei; Vlad Țepeș refuză; sunt trimiși Hamza bei și diacul Cathavolinos pentru a-l prinde pe domnul Țării Românești; Vlad Țepeș le-a dejucat planurile; îi ia captivi, îi trage în țeapă împreună cu oastea lor; cucerește cetatea Giurgiu.

În decembrie 1461 - ianuarie 1462. trupele lui Vlad Țepeș întreprind o expediție în sudul Dunării; Dobrogea este eliberată și reunită cu Țara Românească.

1462 *1 februarie.* Din Giurgiu, Vlad Țepeș îi scrie lui Matei Corvin; îi anunță victoria antiotomană și îi cere să-i acorde ajutorul promis.

4 martie. Matei Corvin, aflat la Budapesta, promite că va veni să-l ajute pe Țepeș.

Mai. Armata sultanului vine spre Dunăre; Vlad Țepeș întreprinde o serie de măsuri pentru apărarea Țării Românești.

Iunie (prima decadă). Trupele otomane trec Dunărea pe la Nicopole; încep înaintarea în Țara Românească.
16-17 iunie. Într-un atac de noapte, Vlad Țepeș provoacă pierderi oștii otomane; imediat, sultanul Mehmet al II-lea ajunge în fața Târgoviștei; nu-l atacă, ordonând retragerea.
22 iunie. Atacarea cetății Chilia; turcii sunt respinși.
23 iunie. În zona Buzăului, în timpul retragerii, turcii suferă o nouă înfrângere.
29 iunie. Turcii incendiază Brăila; apoi armatele otomane părăsesc Țara Românească.
15 august. Albert de Istenmezö, vicecomite al secuilor, scrie Brașovului că îl recunoaște domn al Țării Românești pe Radu cel Frumos.
10 august. Matei Corvin pornește spre Transilvania.
Iulie-octombrie. Vlad Țepeș luptă pentru tron cu fratele său Radu cel Frumos.
Septembrie. Ștefan cel Mare acordă ajutor militar lui Țepeș.
8 septembrie. Ultima luptă a lui Vlad Țepeș cu Radu cel Frumos; Vlad Țepeș obține victoria.
Octombrie. Vlad Țepeș părăsește Țara Românească; trece în Transilvania; se întâlnește la Brașov cu Matei Corvin.
Înainte de 26 noiembrie. Vlad Țepeș este arestat lângă Rucăr; apoi este întemnițat la Vișegrad.

1463 (?) Radu cel Frumos încheie o convenție cu Sublima Poartă.

1465 *23 ianuarie.* Ștefan cel Mare cucerește cetatea Chilia.

1470 *Februarie.* Trupele lui Ștefan cel Mare ard Brăila și Târgul de Floci.

1471 *7 martie.* Oștirea lui Radu cel Frumos este biruită de

soldații lui Ștefan cel Mare la Soci.

1473 *8-10 noiembrie*. Radu cel Frumos este înfrânt de Ștefan cel Mare la Vodna.

23 decembrie. Radu cel Frumos reocupă tronul Basarabilor.

1474 *iulie-august*. Lupte pentru tronul Țării Românești între Radu cel Frumos și Laiotă Basarab.

Octombrie-noiembrie. Noi lupte pentru tronul Țării Românești între Radu cel Frumos, Laiotă Basarab și Basarab Țepeluș.

1475 *10 ianuarie*. Turcii sunt biruiți lângă Vaslui de Ștefan cel Mare.

Primăvara. La insistențele solului moldovean Ion Țamblac, Matei Corvin îl eliberează pe Vlad Țepeș din închisoare.

25 iulie. Ambasadorul ducelui de Ferrara la Budapesta, Florius de Rovella, anunță cu bucurie eliberarea lui Vlad Țepeș.

4 august. Vlad Țepeș cere brașovenilor să-i permită să-și construiască o casă în orașul lor.

8 august. Vlad Țepeș, aflat în satul Arghiș, prin pârcălabul Cristian, cere sibienilor permisiunea să-și facă o casă în orașul lor.

19 octombrie. Vlad Țepeș, aflat în satul Bălcaci, pe Târnava Mică, primește 200 ducați de la regele Matei Corvin; banii i-au fost dați de Th. Altenberger, primarul Sibiului.

1476 *16 ianuarie - 16 februarie*. Vlad Țepeș participă la atacul și cucerirea cetății Sabač; apoi, împreună cu voievodul Vuč Grigorevič, în fruntea armatei regale maghiare, pleacă în sudul râului Sava pentru pustiirea zonei miniere

argintifere Srebnica.

25 iulie. Vlad Țepeș anunță, într-o epistolă, că se va întâlni cu voievodul Ștefan Bathory la Turda.

31 iulie. Vlad Țepeș se află la Mediaș; scrie lui Ștefan cel Mare să-l aștepte pentru a lupta împreună împotriva turcilor.

10 august. Vlad Țepeș și Ștefan Bathory ajung la Oituz.

6 septembrie. Vlad Țepeș participă la o luptă antiotomană pe Siret; Matei Corvin anunță pregătirea pentru înscăunarea lui Țepeș ca domn al Țării Românești.

7 octombrie. Aflat la Brașov, Țepeș dă un act de privilegiu orașului; s-au reîntărit privilegiile din scrisoarea datată 6 septembrie 1456.

9 noiembrie. Țepeș ocupă orașul Târgoviște.

16 noiembrie. Ocupă orașul București.

26 noiembrie. Vlad Țepeș este reales domn al Țării Românești de adunarea de țară; încheie cu Ștefan cel Mare și Ștefan Bathory o alianță perpetuă, jurând să lupte împotriva otomanilor.

1476-1477 *Sfârșitul lui decembrie 1476 - începutul lui ianuarie 1477* Vlad Țepeș este asasinat de un complot la care au participat boierii, Laiotă Basarab și otomanii.

„Gândiți-vă și voi că atunci când un om sau un domn este tare și puternic în interior, atunci poate face pacea cum vrea; iar când e fără putere, unul mai tare va veni asupra lui și va face cu dânsul ce va vrea.

VLAD ȚEPEȘ
(Scrisoare către brașoveni, 10 septembrie 1456.)

DIN NEAMUL BASARABILOR

Țara și urmașii lui Mircea cel Bătrân

În ziua de 4 februarie a anului 1418, pe malul Oltului, acolo unde apele râului scapă învolburate din încleștarea Munților Carpați, îndreptându-se către întâlnirea cu Dunărea, în incinta mănăstirii Cozia, se afla o mulțime de boieri, clerici, târgoveți și țărani, cu hainele cernite și fețele îndurerate. În ciuda frigului și a zăpezii ce înălbea pădurile, pantele și înălțimile dimprejur, soborul norodului din Țara Românească asculta mut, pe fundalul dangătului clopotelor bătute în dungă, prohodul oficiat de mitropolitul de Argeș la înmormântarea marelui voievod Mircea cel Bătrân, săvârșit din viață la 31 ianuarie 1418.

În fața ochilor celor adunați la ceremonia funebră se-nălțau zidurile ctitoriei domnești vârstate de brâie de tencuială albă și cărămidă roșie. La intrarea în frumosul lăcaș monastic se găsea atunci, ca și astăzi, un tron voievodal din piatră împodobit cu însemnul vulturului bicefal, părând a evoca titlul despotal purtat de marele dispărut. Tronul gol făcea impresia că-l așteaptă pe noul domn al Țării Basarabilor.

Urmaș lui Mircea cel Bătrân i-a fost singurul său fiu legitim, Mihail, pregătit îndelung și cu grijă pentru această clipă, în care scop fusese asociat la domnie probabil încă din anul 1407 sau

din cel următor. În această calitate, a participat efectiv, alături de părintele său, la gospodărirea țării, la descurcarea complicatelor ițe ale vieții politice din sud-estul Europei și la respingerea celor ce amenințau cu cotropirea glia neamului strămoșesc.

Noul domn moștenea un stat, care în vremea cârmuirii învingătorului de la Rovine atinsese cea mai mare extensiune cunoscută de-a lungul frământatei sale istorii. În acest sens, este grăitor modul în care s-a intitulat într-un *act-privilegiu* de scutire de vamă a mănăstirii Cozia, emis la 18 martie, anul de la facerea lumii 6927 (1 septembrie 1418–31 august 1419)[1]: „Eu, cel în Hristos bine credinciosul și de la Hristos iubitorul, Io Mihail mare voievod și domn, stăpânind și domnind peste toată Țara Ungrovlahiei și a părților de peste munți, încă și spre Părțile Tătărești, și herțeg al Amlașului și al Făgărașului și domn al Banatului Severinului și de amândouă părțile peste toată Podunavia, încă și până la Marea cea Mare și stăpânitor al cetății Dârstorului..." Este aceeași titulatură pe care o purtase, în timpul domniei sale, Mircea cel Bătrân. Titlul domnilor români a consemnat realitățile politico-teritoriale existente atunci. În cazul de față, el constituie una dintre dovezile care, în pofida afirmațiilor unor istorici, ne permite să susținem că Mircea cel Bătrân nu a pierdut nici provincia orientală a țării - Dobrogea - nici marile cetăți Turnu, Giurgiu, Yeni-Sale și Isaccea, adevărați paznici de granit ai hotarului dunărean.

Apărarea și menținerea unității pământului străbun, a cetăților de piatră ce străjuiau marele fluviu a fost principala

---

[1] Hrisoavele medievale emise de cancelaria Țării Românești erau datate de la anul 5508 î.e.n., indicat în Biblie (*Vechiul Testament*) ca moment al genezei; începutul anului era socotit 1 septembrie în loc de 1 ianuarie, iar sfârșitul 31 august.

clauză a testamentului politic lăsat de Mircea cel Bărân, de a cărui greutate și însemnătate Mihail s-a arătat a fi pe deplin conștient. Menținerea liniei Dunării în mâinile românilor și stăvilirea oștilor de sub flamura verde a profetului a căpătat în acel moment o semnificație care a depășit cu mult, prin implicații și consecințe, zona sud-estului bătrânului pământ al lui Jaffet. În vreme ce românii și, alături de ei, bulgarii, sârbii, muntenegrenii, bosniacii, herțegovinezii, maghiarii, grecii și polonii se străduiau să oprească atacurile prădalnice ale sultanilor otomani și ale aliaților lor - hanii Hoardei de Aur - în Europa occidentală se culegeau cele mai frumoase roade ale unei munci de peste patru veacuri: Umanismul și Renașterea. Puțini au înțeles că, la sfârșitul secolului al XIV-lea și în secolul următor, locuitorii din Țara Românească, și mai apoi cei din Transilvania și din Moldova, și-au întrerupt o evoluție ce lăsa să se întrevadă, în perspectivă, urcarea pe culmile unei civilizații originale și și-au îndreptat toate eforturile către lupta care trebuia să le apere ființa neamului. Între cei care și-au dat seama de adânca semnificație a celor petrecute la Dunărea de Jos, unde românii apăraseră în fond înflorirea civilizației Occidentului european, s-au aflat doi corifei ai istoriografiei universale: Jules Michelet și Ferdinand Lot. Primul dintre ei, într-o lucrare dedicată Principatelor Dunărene, la mijlocul secolului trecut, scria: „... popoare din Occident, atât de mult timp departe de barbarie, cultivați artele păcii, păstrați totdeauna o recunoscătoare amintire națiunilor orientale, care așezate la hotarele Europei, ne-au păzit și v-au scutit de potopul tătarilor, de armatele turcilor..., nu uitați deloc ceea ce datorați Ungariei, Poloniei și nenorocoasei Românii. Popoarele acestor țări au oprit adesea barbarii, i-au obosit. Chiar învinse, ele v-au ajutat, căci au suferit, au măcinat furia dușmanilor lui Dumnezeu."

Cuvinte asemănătoare a lăsat și cel de al doilea mare slujitor

al muzei Clio când a recenzat o celebră lucrare de istorie a evului mediu european, apărută în anul 1932. Făcând o paralelă între oțioasele războaie feudale purtate în Europa occidentală în secolele XIV-XV și rezistența antiotomană a popoarelor sud-est europene, Ferdinand Lot remarca: „Grație sacrificării balcanicilor, românilor și a slavilor din Răsărit, civilizația a putut să se dezvolte în Europa apuseană și de această situație nu-și dau seama în chip suficient germanii, italienii și francezii".

Monarhii contemporani cu evenimentele desfășurate la Dunărea de Jos în secolul al XV-lea fie nu le-au înțeles esența, fie le-au privit cu indiferență. Consecința imediată a fost tragică pentru Țara Românească: în anii 1419-1420, trupele comandate de sultanul Mehmet I Celebi (1413-1421) au atacat pământurile stăpânite de Mihail I. De altfel, coroborarea informației oferite de titlul acestui domn cu datele cuprinse în cronicile scrise de maghiarul Ioan Thuroczi, de italianul Antonio Bonfini, de bizantinii Mihail Dukas și Laonic Chalcocondil și cu cele din analele sârbești arată că în anul 1419 Țara Românească a fost pentru prima dată atacată de oștile comandate de sultanul Mehmet I Celebi; atunci a pierdut, temporar, atât Dobrogea cât și cetățile Turnu, Giurgiu, Yeni-Sale și Isaccea.

Analiza cronicilor turcești întărește afirmația că prima cucerire a Dobrogei de către otomani a fost înfăptuită vremelnic, în anul 1419. Se poate susține această dată, în ciuda faptului că majoritatea cronicarilor otomani a indicat ani deosebiți pentru integrarea pământului cuprins între Dunăre și Marea Neagră între hotarele Sublimei Porți. Imprecizia lor este explicabilă: nici unul dintre cronicarii care au descris cucerirea Dobrogei nu a participat direct la evenimentele povestite. Elementul comun înregistrat de toate cronicile constă în afirmația că sultanul Mehmet I Celebi a comandat personal armata și că a putut să vină în zona Dunării de Jos pentru a ataca Țara Românească

numai după ce i-a biruit pe beii anatolieni rebeli, Isfendiar din Caraman și Djandarides din Castamonu.

Studiile recente ale turcologilor au dovedit în mod convingător că perioada în care au fost supuse ținuturile din Anatolia a fost vara anului 1419 și că sultanul a venit în zona Dunării de Jos abia în luna august a aceluiași an.

Domnul Mihail I nu s-a împăcat cu pierderea pământurilor sale. În vara anului 1420 el a ridicat din nou stindardul luptei antiotomane, sperând că va putea să-și reîntregească patria. Visul nu i s-a realizat. Având numai un slab ajutor din partea lui Ștefan de Losoncz, castelanul Severinului, a fost înfrânt și ucis pe câmpul de luptă în septembrie 1420.

Aceia care colaboraseră cu Mircea cel Bătrân și, în mod firesc, ar fi trebuit să continue tradiția alianțelor cu urmașii domnului român și-au lăsat privirile atrase de locuri aparent mai strălucitoare, de unde nu au obținut satisfacțiile sperate. În această situație a fost Sigismund de Luxemburg, rege al Ungariei între anii 1384-1437. La puțin timp după ce fusese ales și împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană, în anul 1410, s-a dezinteresat de cele petrecute în spațiul carpato-dunărean, contribuind astfel la slăbirea frontierei danubiene și implicit la penetrația otomană în Europa centrală. La rândul lor, regii poloni din familia Jagello, aliați ai lui Mircea cel Bătrân, s-au lăsat prea mult angrenați în politica baltică, în lupta cu decăzutul ordin al cavalerilor teutoni. Lipsa lor de perspectivă avea să-i ducă, într-un viitor nu prea îndepărtat, la pierderea unor teritorii și a unor însemnate drumuri comerciale. Republicile maritime italiene, Veneția și Genova, care ar fi avut forța și capacitatea necesare pentru a stăvili expansiunea otomană, nu au acționat hotărât. Atitudinea veneților și genovezilor a fost bizară, căci erau recunoscuți ca oameni care știau să schimbe grabnic haina negustorului cu armura lupătorului, să judece

rapid și sigur evenimentele. Acum au greșit. Nu au apărat constelația factoriilor italiene care mai străluceau pe coastele Mării Negre, lăsându-se dominați de interese locale. Nici milenarul Imperiu Bizantin, o umbră a statului euroasiatic din trecut, nu a putut să se impună acum. El nu a reușit să utilizeze forța spirituală de care mai dispunea. Basileii din Constantinopol nu au știut să folosească în mod eficient poziția de capi ai bisericii creștine de confesiune ortodoxă și s-au compromis printr-o serie de concesii făcute curiei papale. Exemplul cel mai răsunător poate fi socotit Conciliul de la Ferrara-Florența (1437-1439), unde s-a admis unirea ortodoxismului și catolicismului sub primatul papei, în schimbul unui ajutor pancatolic care urma să fie acordat Europei orientale. În fine, micile state din sud-estul Europei, atâtea câte mai erau independente în primele decenii care au urmat dispariției lui Mircea cel Bătrân, în loc să-și unească forțele, și le-au măcinat în diverse lupte mărunte. Curând, rezistența lor a slăbit atât încât a fost asemuită cu cea a unei pânze de păianjen care a putut fi distrusă de prima suflare a uraganului iscat de înaintarea oștilor otomane.

Refăcuți după înfrângerea de la Angora (28 iulie 1402), unde Baiazid I Ildîrîm fusese luat prizonier și închis într-o cușcă de Timur-Lenk, hanul Hoardei Albe, sultanii otomani, cântărind bine situația politică din Europa sud-estică și centrală, după anul 1419 au început să preseze asupra Dunării, adevărata graniță între lumea creștină și cea mahomedană. În Peninsula Balcanică au cucerit un pământ după altul cu aceeași ușurință cu care ar fi cules roadele dintr-o grădină nepăzită.

Rezistența opusă de Țara Românească pe linia fluviului, slăbită de absența ajutoarelor aliaților externi, a fost și mai mult diminuată de luptele pentru putere între urmașii lui Mircea cel Bătrân.

Cronicarii bizantini, Laonic Chalcocondil și Mihail Dukas,

în parte contemporani cu evenimentele, au consemnat că românii își schimbau ades domnitorii, după cum li se părea lor profitabil. Evenimentele din timpul scurs între sfârșitul deceniului al II-lea și al V-lea din veacul al XV-lea arată că cei doi cronicari au avut dreptate. Între 31 ianuarie 1418 - data morții lui Mircea cel Bătrân - și luna octombrie a anului 1448 - prima domnie a lui Vlad Țepeș, jilțul voievodal al Basarabilor a fost ocupat de opt domni: Mihail I, Dan al II-lea „cel Viteaz", Radu al II-lea Prasnavlaga, Alexandru Aldea, Vlad Dracul, Mircea al II-lea, Basarab al II-lea și Vladislav al II-lea[1].

Toți marii voievozi, mai sus pomeniți, au făcut parte din familia Basarabilor și au avut conștiința apartenenței la neamul întemeietorilor de țară. Din cele povestite de Chritobul din Imbros, deducem că Dan al II-lea „cel Viteaz" a fost primul care a adăugat la prenumele său și numele de familie - Basarab. Inserarea numelui complet în cronica bizantinului demonstrează că la marii voievozi români apăruse acum un sentiment de mândrie datorat faptului că făceau parte dinr-una din cele mai puternice familii ale timpului, recunoscută ca una din marile stirpe domnitoare.

În tentativele lor de a cuceri puterea și tronul, domnii amintiți s-au grupat în două facțiuni rivale - a Dăneștilor sau a Danilor, de la Dan al II-lea „cel Viteaz", și a Drăculeștilor, după eponimul ei, Vlad Dracul. Lupta între cele două facțiuni poate fi socotită firul Ariadnei ce a străbătut întreaga viață politică a Țării Românești de la moartea lui Mircea cel Bătrân până la tragicul sfârșit al lui Vlad Țepeș (1476 sau 1477?). Ea a dezbinat atât de profund populația țării și a îmbrăcat forme atât de violente încât

---

[1] Pentru cronologia domniilor din Țara Românească dintre Mircea cel Bătrân și Vlad Țepeș se va vedea tabelul cronologic de la sfârșitul cărții.

poate fi comparată cu luptele din vremea apropiatului război civil din Anglia, numit „al celor două roze" (1455-1485). Impresionați de cele întâmplate în Țara Românească, cronicarii și oamenii de cultură europeni au simțit nevoia să transmită urmașilor cele aflate. Fiind informat de călugării misionari franciscani și dominicani despre cele petrecute în spațiul carpato-danubian, umanistul Aenea Sylvio Piccolomini (1405-1464), cunoscut ca papă sub numele de Pius al II-lea (1458-1464), în a sa *Cosmografie* a descris astfel conflictul dintre Dănești și Drăculești: „Printre valahi în vremea noastră au fost două facțiuni, una a Danilor și cealaltă a Dragulilor, dar cum aceștia erau asupriți de ei în tot felul au chemat pe turci în ajutor și, ajutați de forțele acestora, au zdrobit pe Dani aproape nimicindu-i. Iar Danii au primit ajutoare de la Ioan de Hunedoara[1], care cârmuia Ungaria, acesta (prin acțiunea sa) nu i-a reinstalat într-atât pe aceia, cât a dobândit pentru sine însuși glorie și bogății, ca unul care smulgând pământurile Danilor de sub puterea turcilor le-a ocupat el, reținându-le ca posesiuni perpetue pentru sine și pentru urmașii săi..."

Informațiile oferite de Aenea Sylvio Piccolomini au fost reluate, fără originalitate, de Rafaello Maffei, zis Voltterrano[2]. În schimb, eruditul umanist Nicolae Olahus (1493-1568), descendent al stirpei domnitoare din Țara Românească, narând luptele dintre Dănești și Drăculești, a putut să arate clar, în două scrieri - o epistolă din Bruxelles (7 martie 1533) și marea lucrare *Hungaria* - cât de mult au avut de suferit locuitorii țării de pe

---

1 Numele corect al celui la care se referă autorul este Iancu de Hunedoara, guvernatorul Ungariei. Ioan a fost fratele lui Iancu.

2 Umanist italian, care a scris despre originea românilor; a trăit între 1455-1522.

urma lor. În *Hungaria*, în capitolul *Despre Dacia*, a scris: „În această țară (Țara Românească) din vremurile strămoșilor noștri până în vremea noastră au fost două familii, la început născute din aceeași spiță: una a Dăneștilor, de la Dan voievodul, cealaltă a Drăculeștilor, de la Dragul, despre care amintește Enea Silviu în *Europa*, capitolul al II-lea. Dintre aceștia, se fac voievozi legiuiți, ba cu ajutorul regelui nostru, ba cu al împăratului turcesc. Aceste două familii se luptă între ele până în ziua de azi, fiecare din ele străduindu-se din toate puterile ca să fie făcut voievod unul din familia sa, când cu sprijinul turcilor, când cu al ungurilor". Făcând apel la exemple din propria-i familie, Olahus a istorisit luptele de la mijlocul secolului al XV-lea: „În vremea lui Ioan de Huniadi, voievodul Transilvaniei, care mai pe urmă fu guvernator al Ungariei, voievodul Dracul, după ce a alungat o parte din Dănești, iar pe alții i-a ucis, a pus mâna pe tron. Mânzilă (Manzilla) din Argeș, care ținea de nevastă pe Marina, sora aceluiași Ioan voievodul - de Huniadi - avea, între alții, doi copii: unul pe nume Stanciul, care avea și el feciori, pe Dan și pe Petru; altul Stoian, adică Ștefan. Acesta a avut băieți, pe mine și pe Matei, iar fete, pe Ursula și pe Elena. Dracula, ajungând pe tron, prinse în cursă pe unchiul meu Stanciul și-l ucise cu securea. Ștefan, băiat încă, ca să scape de tirania lui, cu ajutorul lui Dumnezeu a fugit la regele Mateiaș[1] Corvin - care, după cum am auzit chiar de la tatăl meu,... hotărâse în dese rânduri să-l ducă cu oaste și să-l puie pe tron. Dar tatăl meu, văzând că dese-le schimbări ce se fac acolo pentru a ajunge la tron sunt primej-

---

[1] Punerea episodului povestit de Nicolae Olahus în legătură cu domnia lui Matei Corvin (1458-1490) arată clar că aici a fost descris un fragment al luptelor dintre Dănești și Drăculești, desfășurate în timpul celei de a doua domnii a lui Vlad Țepeș (1456-1462).

dioase, a preferat să se însoare în Transilvania cu mama mea, Barbara Hunzár, și să ducă o viață privată, decât să ajungă pe tron și, expus la o mie de primejdii, să fie ucis cum au fost uciși străbunii săi."

Cele povestite de cărturarul român sunt semnificative. În timpul luptelor pentru tron, fiecare din cele două facțiuni rivale a atras numeroși boieri și oameni de rând. Astfel, toată populația Țării Românești s-a împărțit în două tabere. Ades, cei înfrânți au fost siliți să ia calea bejeniei. Puterea țării Basarabilor, în felul acesta, a fost mult secătuită, când ar fi fost necesar să se unească toate forțele românilor într-un mănunchi, pentru a rezista atacurilor continue ale sultanilor otomani.

Tatăl lui Țepeș

După pieirea lui Mircea cel Bătrân și jertfa de sânge a lui Mihail I, cel care s-a remarcat pe tronul Țării Românești prin concepția de cârmuire, prin încercarea de oprire a luptelor fratricide, prin efortul de a respecta clauza testamentară a tatălui său, care cerea urmașilor lui Basarabi să apere unitatea și independența țării prin acțiuni și prin lungimea domniei, a fost Vlad Dracul.

Despre viața lui înainte de ocuparea tronului, ca și despre a altora contemporani lui, avem puține informații căci documentele și cronicile păstrate sunt fie lapidare, fie incerte. Cu toate acestea, s-au făcut eforturi și s-au strâns o serie de date despre el de către Ilie Minea în monografia *Vlad Dracul și vremea sa*[1] unde a fost prezentat încadrat în dinamica procesului istoric evolutiv. Recenta micromonografie, cu caracter de popularizare, *Vlad*

[1] Editura „Viața românească", Iași, 1928.

Dracul, scrisă de Sergiu Columbeanu și Radu Valentin[1] aduce puține elemente noi, datorând mult primei lucrări.

Apelând exclusiv la documentele vremii, putem creiona o sumară schiță a biografiei domnului. Dintr-o epistolă a lui Sigismund de Luxemburg aflăm că Vlad Dracul era fiul natural al lui Mircea cel Bătrân. El a fost trimis, la o dată neprecizată - probabil în anul 1395 - la curtea lui Sigismund, unde a primit o educație asemănătoare cu a altor tinere vlăstare de monarhi.

Judecând după corespondența purtată cu împăratul Sigismund de Luxemburg și cu orașele transilvănene, putem afirma că o dată cu deprinderea artelor cavalerești Vlad Dracul a învățat știința scrisului și a cititului, atât în limba universală a evului mediu - latina - cât și în limbile slavonă, germană și maghiară. Datorită traiului în orașe germane, maghiare, grecești și turcești - Nürnberg, Budapesta[2], Constantinopol, Adrianopol, căruia turcii i-au spus Edirne - a ajuns să vorbească curent toate aceste limbi. Nemulțumit de tratamentul de la curtea lui Sigismung, sperând că va putea deveni domn, Vlad Dracul, împreună cu suita lui, a încercat în 1423 să fugă în Polonia. Planul nu i-a reușit. A fost prins de Martin și George Thurzo, conți de Ujvár, care l-au predat împăratului.

Dacă dăm crezare lui Mihail Dukas, la scurt timp după

---

[1] Editura Militară, București, 1978.

[2] Inițial pe teritoriul actual al Budapestei existau patru așezări. În evul mediu, orașul și-a luat numele de la două din aceste așezări: Buda - fortificație militară, numită de germani Offen, situată pe malul drept al Dunării - și Pesta - centru economic, administrativ și intelectual, aflat pe malul stâng al fluviului. În 1873, după dualism, cele două așezări s-au reunit, constituind un singur oraș - Budapesta. Folosim, îndeobște, grafia contemporană, deși în carte ne referim la orașul medieval.

întâmplarea istorisită mai înainte, în anul 1424 sau, mai degrabă, în cel următor, Vlad Dracul, asemeni altor prinți români, s-a dus la Constantinopol năzuind să obțină de la basileul de acolo ajutor pentru a ocupa tronul de la Târgoviște. Dar Ioan al VIII-lea Paleologul (1425-1448) nu i-a putut oferi nimic. Singura realizare a prințului pretendent s-a limitat numai la lărgirea orizonului politic, prin mai buna cunoaștere a practicilor bizantine.

Este foarte probabil că între anii 1425-1430 să se fi căsătorit cu o moldoveancă din familia domnitoare a Mușatinilor. Cronicarul Jan Dlugosz povestește că soția lui Vlad Dracul a fost fiica lui Ilie vodă, succesorul direct al lui Alexandru cel Bun. Credem că, în cazul de față, cronicarul polon nu a fost bine informat. Este mult mai probabil ca soția lui Vlad Dracul să fi fost sora lui Ilie vodă; numai în această situație, vârsta i-ar fi permis să dea naștere celor trei copii legitimi: Mircea, Vlad și Radu. În cazul în care ipotetica rudenie se va vădi a fi întemeiată și pe documente care vor putea confirma logica istorică, atunci vom susține ferm ideea pe care o avansăm acum: Vlad Dracul a fost cumnat cu viitorul domn al Moldovei, Bogdan al II-lea. La rândul său, Vlad Țepeș a fost nepot de soră lui Bogdan al II-lea și văr primar cu fiul acestuia, Ștefan cel Mare. Relațiile de familie dintre Vlad Dracul și Bogdan al II-lea ne apar și mai strânse dacă ținem seama de faptul că, aproximativ în aceeași vreme, pretendentul moldovean s-a însurat cu o boieroaică, Oltea, din neamul Basarabilor, mama lui Ștefan cel Mare. Monahia Eupraxia, despre care s-a crezut că a fost soția lui Vlad Dracul și mama lui Vlad Țepeș, s-a dovedit a fi fost numai o legătură temporară a domnului. Ea a dat naștere unui fiu natural al lui Vlad Dracul, care va ajunge domn în Țara Românească sub numele de Vlad Călugărul.

Sub semnul dragonului

În ziua de 8 februarie a anului 1431, în orașul dietelor imperiale, Nürnberg, pe pavajul de piatră al străzilor înguste ce șerpuiau printre casele cu arhitectură în stil gotic, o mare mulțime îmbrăcată sărbătorește cu haine multicolore se-ndrepta către piața orașului. Cronicarul biograf al lui Sigismund de Luxemburg, Windeke, povestește că în acea zi, în marea catedrală a orașului, unde meșteșugita îmbinare a arcaturilor gotice îl face pe cel aflat în interior să aibă impresia că trebuie să-și îndrepte privirea numai în sus, către aer și lumină, s-a desfășurat o fastuoasă ceremonie. Eroul ei, cel care a atras o mare parte a locuitorilor orașului, a fost Vlad Dracul. Atunci a fost primit în Ordinul Dragonului. Acesta fusese întemeiat în anul 1408 de împăratul Sigismund de Luxemburg și de soția sa, Barbara, pentru a lupta împotriva ereziilor creștine și a mahomedanismului. Ordinul avea un caracter închis: primea în rândurile lui numai oameni de vază, în special monarhi și mari nobili, care se angajau, din momentul intrării în rândurile lui, să se ajute între ei și să ocrotească văduvele și orfanii celor decedați. Între membrii ordinului, în anul 1431, alături de Sigismund de Luxemburg, se aflau Vladislav Jagello, regele Poloniei, marele duce al Lituaniei, Alfons al V-lea, regele Aragonului și Neapolelui, despotul sârb Ștefan Lazarevici etc. Așadar, ceremonia de investitură și acordare a rangului de cavaler al Ordinului Dragonului, rezervat capetelor încoronate, a însemnat pentru Vlad Dracul recunoașterea egalității lui cu o serie de monarhi europeni și, totodată, promisiunea de a fi ajutat să devină domn.

Ca însemne exterioare, cavalerii Ordinului Dragonului purtau la gât un colan de care atârna un medalion din aur ce avea gravat pe el un dragon, încolăcit în cerc, cu coada răsucită în jurul gâtului, cu spatele sfâșiat în lung. Deasupra era o cruce, ca

simbol al victoriei mântuirii. În lungul crucii era scris: „O, quam mistericors est Deus"[1], iar în latul ei, „Pius et Justus"[2]. Se pare că acest colan, pe care l-a purtat toată viața, i-a adus lui Vlad porecla de Dracul. Determinarea poreclei în funcție de simbolul dragonului este cea mai plauzibilă explicație a ei. În secolul al XV-lea, poetul Herman von Sachsenheim în balada *Die Mörin* l-a numit pe Vlad Dracul „Naterspan" sau „Natter", care înseamnă viperă, tocmai pentru a aminti dragonul.

Vlad Dracul a întrebuințat emblema Dragonului ca simbol al său pe sigiliul utilizat la 8 august 1437 în două emisiuni monetare și în ornamentarea bisericii episcopale Adormirea Maicii Domnului din Curtea de Argeș. Pe turnul-clopotniță al bisericii, ctitorită în anul 1439 de Vlad Dracul, se afla o lespede de piatră ce reprezenta, în basorelief, un dragon victorios asupra unui alt animal fantastic. Imaginea de pe turnul astăzi dispărut a fost interpretată ca simbolizând victoria românilor creștini asupra otomanilor păgâni.

În anul 1517, când clopotnița a fost refăcută din porunca lui Neagoe Basarab, lespedea de piatră cu imaginea dragonului victorios a fost păstrată încastrată în zid. Numai în momentul demantelării clopotniței a fost scoasă lespedea din zidărie. Pentru calitățile ei, era păstrată în Muzeul Curtea de Argeș, fiind socotită un atractiv obiect de artă feudală.

Tot ca un semn distinciv al apartenenței la Ordinul Dragonului, cavalerii purtau două mantii: una verde și alta roșie. Mantia verde, care evoca culoarea dragonului, era purtată pe deasupra, iar cea roșie, reprezentând jertfa de sânge în lupta

---

[1] „O, cât de milostiv este Dumnezeu".

[2] „*(Fii)* Credincios și drept". Formulă obișnuită pentru cei care erau investiți cavaleri.

împotriva „necredincioșilor", era acoperită de prima. Efectul produs de colan și de cele două mantii era extraordinar: un cavaler al Ordinului Dragonului se remarca imediat.

În schimbul primirii între cavalerii ordinului, Vlad Dracul a promis să-i ajute pe călugării din Ordinul Franciscanilor în acțiunea lor de misionarism la Dunărea de Jos.

Tot Windekè a consemnat că, în aceeași zi, în cadrul aceleiași festivități, Vlad Dracul a fost încoronat de către împărat ca domn al Țării Românești. Acordarea acestui titlu, mult mai râvnit decât acela de cavaler al Ordinului Dragonului, s-a făcut în prezența unei solii de boieri veniți special pentru a asista la ceremonial. În cronică citim că boierii români au adus cu ei sceptrul țării pe care i l-au înmânat lui Vlad Dracul. Desigur, boierii prezenți la Nürnberg erau partizanii Drăculeștilor, nemulțumiți de cele petrecute sub cârmuirea Dănești lor. Ei i-au oferit lui Vlad Dracul sprijinul și fidelitatea lor, o dată cu un toiag voievodal, nu sceptrul țării, așa cum a crezut Windeke.

În anul când Vlad Dracul a fost încoronat de Sigismund de Luxemburg, același împărat a adresat o epistolă domnului care se afla pe tronul de la Târgoviște - Alexandru Aldea -, numindu-l „fiu de suflet". Formula de politețe folosită de împărat nu a avut menirea de a arăta o schimbare a atitudinii lui. Ea a marcat numai încercarea monarhului german ca, prin cuvinte meșteșugite, să păstreze bunele raporturi cu Țara Românească, absolut necesare în acel moment în care cavalerii din Ordinul Teutonic, colonizați în Banat, din anul 1429, sub conducerea magistrului Klaus von Redwitz, nu reușiseră să oprească atacurile otomane. Epistola împăratului nu a avut efect. În anul următor, 1432, domnul Alexandru Aldea a permis trupelor otomane să folosească Țara Românească drept bază de atac împotriva Transilvaniei și a Ungariei.

Probabil că în mintea lui Sigismund de Luxemburg s-a reac-

centuat ideea că teritoriul Țării Românești avea o pondere deosebită pentru ofensiva otomană către centrul Europei; ca atare, i-a acordat din nou mai multă atenție. Acum s-a hotărât să reia politica din vremea lui Mircea cel Bătrân și l-a sprijinit pe Vlad Dracul să revină în Transilvania și apoi la Târgoviște.

În cetatea Sighișoarei

În primăvara anului 1431, Vlad Dracul, împreună cu familia și cu un mic număr de credincioși, a sosit în țara străjuită de culmile semețe ale Munților Carpați. După câteva tatonări, el și-a ales ca reședință orașul Sighișoara.

Pentru călătorul care sosește astăzi în acest oraș-muzeu nu este greu să deslușească, chiar dacă nu este specialist, felul cum arăta când a venit în el noul pretendent la tronul Țării Românești. Privit de pe dealul Poștei, orașul Sighișoara se desfășoară în fața ochilor în toată panorama lui. Pe firul Târnavei, ce-și deapănă apele în aceeași albie din timpurile în care Eol a început să spulbere nisipurile, se întindea orașul de jos. În secolul al XV-lea trăiau aici în special oameni de condiție mijlocie sau săraci, care se ocupau cu meșteșugurile și cu negoțul. În lungul actualei străzi 1 Mai, ce făcea legătura cu fostul loc de târg - astăzi una din piețele orașului - s-au păstrat câteva case cu elemente arhitectonice din veacul al XV-lea. Ele permit imaginației vizitatorului să reconstituie aspectul locuințelor cu acoperișuri ascuțite, în formă de fleșă, cu ferestrele terminate în partea superioară în arc frânt, tăiate în fațadele înguste și înalte ce ades erau brăzdate de bârne solide. Casele din orașul de jos erau construite de obicei cu două sau trei niveluri, fără curți, care ar fi putut să le aducă podoaba verdeței și a florilor. Situația este explicabilă dacă ținem seama de prețul mare plătit pentru teren și de posibilitățile materiale reduse ale celor ce viețuiau acolo. Între-

gul oraș, atunci ca și acum, era dominat de dealul cetății, unde se înălțau fortificațiile care i-au dat și numele. Platoul povârnit al dealului cetății era înconjurat de un zid din piatră și cărămidă, lung de peste 900 m, care a fost deosebit de bine întărit în primele decenii ale secolului al XV-lea, ca urmare a repetatelor atacuri ale otomanilor. Atunci zidul era flancat de 14 bastioane, dintre care 9 se mai pot vedea încă. Bastioanele au fost încredințate, fiecare în parte, câte unei bresle ce trebuia să le construiască, să le îngrijească și să le apere în caz de atac. De la bresle și-au căpătat și numele: elegantul bastion al aurarilor sau giuvaergiilor, bastionul fierarilor, bastionul croitorilor, bastionul măcelarilor, bastionul bărbierilor, bastionul frânghierilor etc. S-ar putea spune că o excepție o constituie turnul sfatului, cunoscut din secolul al XVI-lea sub numele de turnul cu ceas, datorită împodobirii lui cu un original orologiu ce face ca la bătaia fiecărei ore să iasă câte o statuie cu înfățișare deosebită. Fiind sediul primăriei orașului, nu era îngrijit de o singură breaslă ci de întreaga comunitate urbană. Sub acest turn se afla principala poartă de acces în cetate, lângă care a funcționat un timp și temnița cetății.

Imediat ce trece de poarta apărată de turnul sfatului, cel ce pătrunde în cetate astăzi, ca și atunci în veacul al XV-lea, ajunge într-o piațetă flancată pe de o parte de zvelta biserică a Ordinului Dominican, construită încă din secolul al XV-lea. Ea constituia cel mai însemnat așezământ monastic din cetate în comparație cu micile biserici ale călugărilor din Ordinul Franciscan, ale călugărițelor din ordinele Dominican și Franciscan. Numărul mare de biserici, aspectul clădirilor și citirea documentelor arată că în cetate locuiau bogătașii, patriciatul orașului.

Din piața turnului sfatului începe strada numită Maior Isacovici ce conduce pașii vizitatorului către piața mare a cetății, astăzi Piața Petöffi Sandor, unde în trecut se găseau stâlpul

infamiei și locul eșafodului. Pe una din laturile marii piețe se impune, prin silueta sobră dar plină de eleganță, bastionul croitorilor. Pe sub acest turn este practicată o a doua poartă de acces în cetate, formată din două culoare ce păstrează la capete părți ale fostelor porți. La începutul străzii Maior Isacovici, în piațeta turnului sfatului, se află casa despre care tradiția orală spune că a aparținut lui Vlad Dracul. Clădirea, impunătoare, din piatră, una dintre cele mai vechi locuințe ale orașului, se păstrează aproape în forma originală, căci modificările ce i s-au adus în timp sunt neesențiale. Casa se înalță în fața ochilor ca o construcție masivă, cu acoperișul din țiglă în două ape, cu trei niveluri deasupra solului, având tăiate, în fațete, ferestre mici, asemănătoare contraforturilor, tipice pentru orașele medievale unde luptele de stradă erau dese. Contemplarea zidurilor tencuite în alb arată lesne trecătorului că partea cea mai veche, înălțată în primele decenii ale secolului al XV-lea, o constituie fațada de vest, aflată către piața turnului sfatului. Aici sunt și cele trei intrări care permit accesul în clădire: una - apărată de un pasaj - duce la parter, celelalte două dau în coridoare ce, unindu-se, conduc vizitatorul, pe o scară îngustă, la etaj, într-o sală de primire.

Recente lucrări de restaurare și reparații efectuate în primele luni ale anului 1976 au scos la iveală o frumoasă pictură murală medievală ce împodobește încăperea de la etaj. Pictura, executată în tehnica *al secco* - pe tencuială uscată - reprezintă un grup de patru personaje - trei bărbați și o femeie - înconjurate de ample și variate motive florale, de influență renascentistă central-europeană prelucrate în manieră tipică artiștilor sași. Elementul cel mai interesant și atractiv al picturii îl constituie grupul celor patru personaje. În centru se află un bărbat matur, vânjos cu ochii migdalați, extrem de expresivi. El este îmbrăcat într-un costum aparținând modei central-europene, greu de definit temporal; pe cap are turban iar în mâna stângă ține un

însemn al puterii, în timp ce cu dreapta ia o cupă oferită de femeie. Alături de el, tot în centru, se află un bărbat, îmbrăcat după moda occidentală a secolului al XVII-lea; avea la gât guler de dantelă, cravată și un costum care nu mai necesită discuții pentru datare. În fine, bărbatul din partea dreaptă a grupului, în bogate veșminte săsești, purtând însemnul de primar sau de guvernator, și femeia ce întindea cupa sunt neîndoielnic amfitrioni ce primeau oaspeți de vază. Pictura, distrusă parțial în timpul lucrărilor din anul 1976 - chipul femeii și o parte din motivul floral au dispărut - dar putând fi refăcută datorită unei reproduceri pe pergament din anul 1900 a pictoriței Betty Schuller, a iscat o serie de discuții, mai ales în jurul misteriosului personaj ce are pe cap turban. Asemănarea izbitoare cu portretele lui Vlad Țepeș, îmbinarea modei occidentale și orientale în costum, documentele ce arată că Vlad Dracul a locuit în oraș între 1431-1435, tradiția conservatoare ce susține că îl reprezintă pe viitorul domn al Țării Românești au impus concluzia că este singurul portret al lui Vlad Dracul, puțin cunoscut și valorificat până astăzi.

Analiza atentă a picturii dovedește că în fața ochilor apare de fapt o repictare a unui tablou creat inițial în secolul al XV-lea. Refacerea picturii, care s-a realizat probabil după marele incendiu ce a mistuit Sighișoara în anul 1676, a păstrat numai chipul personajelor, repictând parțial îmbrăcămintea după gustul veacului al XVII-lea.

Când a sosit de la Nürnberg în Sighișoara, Vlad Dracul nu a venit ca un boier pribeag oarecare, hăituit de creditori și de dușmani, sau ca un pretendent la tron ce se putea hrăni cu iluzii. De la început, a căpătat de la Sigismund de Luxemburg feudele transilvănene Făgăraș și Amlaș, posesiuni ale domnilor Țării Românești cel puțin din vremea lui Basarab I Întemeietorul. Totodată, a fost numit comandant militar al „plaiurilor", adică al

ținuturilor de margine, învecinate cu țările domnilor de la Târgoviște și de la Suceava. În această ultimă calitate, în 1431 a scris brașovenilor: „Să știți voi înșivă bine că domnul chesarul m-a însărcinat pe mine să păzesc această margine și fără voia mea să nu faceți pace cu Țara Românească". Cuvintele categorice, scrise poate din camera corpului de gardă din Sighișoara, au arătat că Vlad Dracul a înțeles să procedeze energic din primul moment pentru a-l determina pe împăratul german să-și respecte promisiunea de a-l ajuta să ocupe tronul Basarabilor. Pentru a-și impune autoritatea asupra întregii Transilvanii, el nu s-a ferit să folosească măsuri aspre, așa cum s-a întâmplat în anul 1432 când i-a pedepsit pe locuitorii orașului Rupea.

Concomitent cu impunerea sa, Vlad Dracul a cerut și a obținut de la Sigismund de Luxemburg aprobarea de a înființa o monetărie în Sighișoara. Într-una din casele în stil gotic, locuința unui meșter argintar sighișorean, pretendentul la tronul de la Târgoviște a bătut frumoși ducați, cu putere de circulație în Transilvania și Ungaria. Pentru asigurarea circulației monedelor emise de el, Vlad Dracul a folosit chiar metode coercitive. Ele rezultă dintr-o epistolă adresată pârgarilor brașoveni în anul 1433: „Vă dă de știre domnia mea că sibienii au lepădat ducații cei vechi, deci și voi să nu umblați cu ei, căci de voi afla pe cineva că umblă cu ducați vechi am să-i fac rău".

Baterea, punerea în circulație și schimbarea ducaților vechi cu cei din propria-i monetărie i-au dat posibilitatea lui Vlad Dracul să strângă rapid o mare sumă de bani. Îmbogățindu-se, a reunit în marea locuință din Sighișoara numeroși boieri pribegi din Țara Românească, nemulțumiți de cârmuirea lui Alexandru Aldea și a marelui vornic Albu Toxabă. Între cei care s-au strâns în jurul viitorului domn, gata să-l ajute oricând, constituind o curte de aspect voievodal, s-au numărat mari boieri ca Voico Dobrița, deținător de mari dregătorii în trecut, Radu Burcea,

Nanu Pascal, Anton „cămînarul" etc. Prin pribegi și prin negustori, Vlad Dracul a păstrat permanent legătura cu țara din sudul Munților Carpați și a fost informat despre cele ce se petreceau acolo.

Acțiunea hotărâtă și tenace, urmărind ocuparea tronului, începută imediat după venirea la Sighișoara rezultă și dintr-o scrisoarea adresată de Vlad Dracul brașovenilor în ultimele luni ale anului 1431. În ea întâlnim următoarele cuvinte: „... de aceea, vă rog ca pe niște frați buni și prieteni ai mei, dați-mi și voi ajutor și veniți cu mine... Și *săghișorenii* merg cu mine".

Cele scrise de viitorul domn nu marchează numai pledoaria obstinată și rodnică ce atrăgea unul după altul puternicele orașe transilvănene în lupta pentru cucerirea tronului Basarabilor, ci și felul în care rosteau românii numele Sighișoarei. Epistola lui Vlad Dracul este primul document cunoscut până acum, care prin inserarea termenului *săghișoreni*, arată că în veacul al XV-lea românii transilvăneni îi spuneau puternicului oraș *Săghișoara*.

Aflat între zidurile acestei cetăți, Vlad Dracul a socotit anul 1434 propice pentru a deschide campania în vederea ocupării tronului părintesc. Atunci Sigismund de Luxemburg a decis să reînceapă ofensiva antiotomană. Ca atare, avea nevoie de aliați credincioși și capabili. Nici domnul Țării Românești, Alexandru Aldea, nici magistrul teutonilor din Banat, Klaus von Redwitz, nu îndeplineau aceste cerințe. Cumpănind bine situația, Vlad Dracul și-a dat seama că va fi sprijit de marele magistru al Ordinului Dragonului. În această conjunctură, a început să cumpere arme de la brașoveni, sibieni și sighișoreni. Un rol deosebit în lucrările de armurărie pentru viitorul domn l-a avut meșterul sibian Leonhardus. El l-a evocat pe Vlad Dracul în inscripțiile gravate pe cristelnița de bronz păstrată până astăzi în biserica evanghelică din Sibiu.

Fiind terminate pregătirile în Transilvania, știind că

Alexandru Aldea este muribund, deci nu i se putea opune, Vlad Dracul a căutat să ocupe tronul țării în vara anului 1435. Încercarea nu a reușit: facțiunea Dăneștilor a găsit resurse suficiente pentru a-și păstra pozițiile. Atunci, la 2 septembrie 1435, la Bod, lângă Brașov, Vlad Dracul a ținut sfat cu credincioșii săi și a hotărât continuarea luptei. După mai multe bătălii date în locuri neidentificate cu oștile Dăneștilor sprijinite de beii otomani din sudul Dunării, Vlad Dracul, biruitor, a reușit să-și vadă visul împlinit: din luna decembrie a anului 1436 a devenit domn al Țării Românești!

Pe tronul strămoșesc

Imediat după victorie, noul domn s-a instalat în principala reședință voievodală a Țării Românești, Târgoviște. Numele era evocator pentru domnul care stăpânea și Făgărașul și Amlașul. El îi amintea legenda, care mai circulă și astăzi, afirmând că, în vremuri demult apuse, românii din satul Viștea din Făgăraș au venit în sudul Munților Carpați și au creat un loc de târg. Treptat, s-a împământenit denumirea de Târg-ot-Viștea, adică târgul celor din Viștea, care a atras lent, dar constant, locuitori stabili și a devenit, de la sfârșitul secolului al XIV-lea, Târgoviște. Nucleul orașului așezat între coline acoperite vara de iarba și frunzișul colorate de un verde tare era constituit de „curtea domnească", ale cărei ruine se înalță astăzi în muzeul cu același nume. Curtea domnească era înconjurată în secolul al XV-lea de o puternică palisadă, apărată pe una dintre laturi de un braț al Ialomiței, care forma în jurul lui smârcuri. Parțial era integrată între fortificațiile orașului, fiind inclusă în incinta acestuia. În interiorul curții domnești, către miazănoapte, alături de casele domnești se putea distinge biserica Paraclisului împodobită cu multicolore discuri de ceramică smălțuită, ctitorită de Mircea cel Bătrân ca și Cozia.

În fine, tot în interiorul curții domnești, în momentul venirii lui Vlad Dracul, mai erau hambare, magazii, grajduri, ateliere, ale căror urme se mai văd încă. Dincolo de drumul domnesc, care trecea prin marginea curților voievodale, se aflau locuințele târgoviștenilor, animate de o populație activă formată din pielari, rotari, armurieri, fierari, croitori, morari, cojocari, brutari, negustori etc. Casele lor mici, cu un singur nivel, cu o încăpere sau două, cu acoperișul în dublă pantă, din șindrilă, stuf sau țiglă, erau înconjurate de curți mari ce dădeau în uliție nepavate. Când vălul nopții acoperea orașul, străzile deveneau pustii. Arar, întunericul era străpuns de lumina venită de la fereastra unei taverne, de silueta grăbită a unui târgoveț mânat de cine știe ce treburi, de facla purtată de masalagii țigani ce luminau calea unui boier întârziat sau de torțele caraulelor ce-și făceau rondul de noapte.

Din paginile cronicii lui Mihail Dukas și dintr-o epistolă a raguzanilor (3 iunie 1437) aflăm că sultanul Murad al II-lea și-a manifestat satisfacția când a aflat că la Târgoviște s-a instalat noul domn, care dorea să fie în bune raporturi cu otomanii. Imediat, Vlad Dracul, împreună cu boierii lui, a fost invitat la Sublima Poartă. Acolo a fost bine primit, a fost încărcat cu daruri, el și cei din suita sa, și apoi a fost trimis în Țara Românească.

Așadar, profitând de pe urma existenței principiului pluralității vasalice, Vlad Dracul a ajuns să aibă doi suzerani: împăratul Germaniei și sultanul otoman. A fost obligat să accepte această stare datorită poziției geografice a Țării Românești și a conjuncturii internaționale în care se afla. Din acest moment, el a început să practice o politică de echilibru în care a dat dovadă de multă elasticitate. Numai astfel a putut să-și atingă țelul final: menținerea independenței țării și prosperitatea poporului său.

Gândurile politice și le-a exprimat în mod succint, dar con-

cludent, într-o scrisoare adresată brașovenilor în anul 1441. Plângându-se de jefuirea și uciderea bogatului negustor Zanvel din Țara Românească, Vlad Dracul scria: „... m-am lipit de voi (brașoveni) ca să aibă săracii mei bine de la voi și să se hrănească slobozi și ai voștri și ai noștri, și ici și colo. Acum însă văd că săracii mei nu pot să se hrănească slobozi, din pricina pârcălabilor de la cetate (Bran) care-i pradă și-i jupuiesc fără lege. Spuneți-mi pentru ce fel de vină se prăpădesc săracii mei? Nu sunt și eu în stare să pot face dreptate săracilor mei? Vă rog, dar, ca pe niște prieteni, spuneți pârcălabilor acelora, dacă-mi sunt prieteni, să-i povățuiască Dumnezeu să nu mă despartă de stăpânul meu craiul și de Sfânta Coroană, căci asta n-ar fi dorința mea".

Aceste idei pe care le întâlnim și în alte acte ale domnului exprimă un adevărat program politic bine conceput și cântărit. Toate faptele din timpul domniei lui Vlad Dracul ne dovedesc că el a urmărit cu tenacitate și răbdare înfăptuirea programului său, practicând o politică de echilibru, impusă de situarea țării la confluența intereselor marilor state vecine.

În cazul în care a fost silit de împrejurări, a făcut unele concesii aparente, dar imediat ce a putut a revenit la linia sa politică inițială. Astfel, în anul 1438 a fost nevoit să-l urmeze pe sultan în expediția din Transilvania. Otomanii au vrut să profite de pe urma morții lui Sigismund de Luxemburg (9 decembrie 1437, la Zwaim) și a slăbirii forței militare a nobilimii transilvănene în urma marii răscoale țărănești numită „de la Bobâlna" (1437-1438). Acum Vlad Dracul s-a situat pe poziția de a apăra interesele românilor. În memoriile sale, un student, în vârstă de 16 ani, surprins de armatele otomane în orașul Sebeș, relatează că Vlad Dracul s-a adresat populației locale, care mai rezista închisă în „turnul croitorilor", și i-a cerut să capituleze pentru a evita jertfe inutile. Vlad Dracul, cunoscut în oraș în special datorită relațiilor

lui cu breasla croitorilor, a promis că, în cazul capitulării, va face tot ce va fi omenește posibil pentru a salva viața creștinilor. Nu a fost ascultat. Cei închiși în turnul puternic, din cuburi de piatră și bolovani de râu, cu trei nivele de tragere, au fost înfrânți cu ajutorul focului. Singurul rămas în viață a fost tânărul student, de la care și-a primit numele - „turnul studentului" - această parte a fortificațiilor orașului, păstrată până astăzi.

Cronicarii otomani Aşîk Paşa Zade și Mehmet Neșri povestesc că în urma acestui episod, deși a mers mai departe alături de oastea sultanului la Mediaș, Sighișoara, Brașov etc., Vlad Dracul a fost privit cu neîncredere. La despărțire, în Țara Românească, Murad al II-lea, care nu dorea să și-l facă dușman pe domnul român, l-a încărcat cu daruri. Apoi, imediat ce a ajuns la Dunăre, a poruncit să fie reparată marea cetate din piatră, Giurgiu, ce-i servea sultanului ca bază de atac împotriva românilor.

În anul următor, 1439, Vlad Dracul a preluat de la moldoveni cetatea-port Chilia Veche și astfel a ajuns să controleze tot traficul naval prin Delta Dunării, căci singurul braț danubian navigabil către Marea Neagră era în acel timp Chilia. Evident, în urma acestei acțiuni, puterea domnului de la Târgoviște a sporit considerabil: dobândise ieșirea la Marea Neagră.

Captivitatea

Motive care sunt parțial ascunse de pâcla tăcerii documentelor, dar care neîndoielnic au legătură cu cele petrecute la Sebeș și cu dobândirea Chiliei Vechi, i-au determinat pe otomani să-l închidă, în anul 1442, pe Vlad Dracul. Cronicarul turc Mehmet Neșri a istorisit astfel cele întâmplate: „Când Murad-han gaziul a plecat de la Belgrad a venit drept la Skoplje (Usküb)

iar Ishak bei[1] i-a zis: «Hei, fericitul meu sultan, cât timp Vâlc-oglu[2] va fi la Semendria nu se va stâmpăra nici Karaman-oglu[3] și nici ungurul[4] și să nu-l crezi prieten nici pe Dracula[5]; «este un fățarnic.» Murad-han i-a răspuns: «Să ieșim din iarna aceasta și la sosirea primăverii, cu ajutorul lui Allah, îi vom vedea pe amândoi...». O dată cu sosirea primăverii i-au spus lui Dracula și lui Vâlc-oglu să vină la poartă. Vâlc-oglu n-a venit, dar Dracula a luat pe cei doi fii ai săi (Vlad și Radu) și s-a înființat la Poartă. Îndată ce a sosit, l-au prins pe Dracula cu cei doi fii ai săi. Pe el l-au închis în cetatea Galipoi, iar pe fiii săi i-au închis în cetatea Egrigöz din vilaetul Ghermian"[6]. Așîk Pașa Zade și Mihail Dukas, doi cronicari care au privit și prezentat evenimentele de pe poziții deosebite, au relatat că Vlad Dracul a avut mult de suferit în captivitate. Letopisețele sârbești precizează că în vara anului 1442 „au legat turcii pe Vlad vodă și că pe tron l-au pus pe Mircea". Știrea a fost întărită de cronicarul Jehan de Wavrin. El a consemnat că la sfârșitul cuceririi cetății Giurgiu, când garnizoana otomană s-a predat cu condiția de a fi lăsată în viață, Vlad Dracul l-a văzut ieșind pe comandantul oștenilor. Imediat l-a recunoscut. Era un subaș, un fost prieten de-al său, care, cu

---

[1] Beilerbegul Rumeliei, funcție care îl făcea să fie comandantul armatei otomane din părțile europene al Sublimei Porți și, în același timp, și guvernator al acelorași ținuturi.

[2] Despotul sârb Gheorghe Brancovici Vucovici.

[3] Beiul Karamanului, fiul lui Isfendiar-bei, aliat cu Mircea cel Bătrân împotriva lui Mehmet I. Celebi.

[4] Iancu de Hunedoara.

[5] Vlad Dracul.

[6] Denumirea turcească dată fostului oraș bizantin Nymphaion.

toate acestea, îl dusese la sultan și „îi făcuse mult rău" în captivitate. Atunci, în timpul campaniei din 1445, el i-a cerut fiului său să-l răzbune. Cu acordul lui Wallerand de Wavrin și din porunca lui Vlad Dracul, tânărul prinț român a pornit în fruntea unui pâlc de soldați, i-a ajuns din urmă pe otomani, a ucis oștenii de rând, l-a luat prizonier pe comandant și i l-a dus tatălui său. Văzându-l, domnul valah, după o scurtă și dreaptă judecată, l-a executat cu propria-i mână, voind parcă să dea astfel un exemplu asupra modului în care vor fi pedepsiți toți dușmanii lui și ai țării.

Copilăria lui Țepeș vodă

Pentru tânărul principe român, care probabil era Vlad Țepeș, cele văzute în timpul campaniei româno-burgunde în lungul Dunării au constiuit o bună școală a vieții. Vlăstarul de domn pomenit de cronicarul burgund Jehan de Wavrin putea să fie Vlad Țepeș, dacă admitem că s-a născut în jurul anului 1430, fie la Nürnberg, fie la Sighișoara, orașe în care știm precis că a rezidat tatăl său în acea perioadă.

Despre primii ani ai vieții lui Vlad Țepeș avem puține informații, căci documentele, cronicile, poveștile și legendele, ca și în cazul tatălui său, îl ascund într-o negură ce ne lasă numai să bănuim unele stări de fapt. Cu toate acestea, extrem de puținele elemente certe cunoscute despre copilăria lui Vlad Țepeș, completate de o bogată fabulație, i-au permis Georginei Viorica Rogoz să scrie o bună carte pentru tineret, *Vlad, fiul Dracului* (București, 1970).

Asemeni tatălui său, în primii ani ai copilăriei, viitorul domn Vlad Țepeș a primit o educație aleasă. Aflându-se la vârsta la care un tânăr devenea paj la curțile Ungariei și Germaniei, a respirat aerul sobru, dar strălucitor al binestructurației culturi occidentale ce îmbina armonios artele cavalerești cu dezvoltarea în

profunzime a minții.

În timpul primei domnii a lui Vlad Dracul (1436-1442), l-a însoțit pe tatăl său la Târgoviște. Aici a apărut pentru prima dată pomenit într-un act. La 20 ianuarie 1437, într-un hrisov domnesc, Vlad Dracul i-a amintit pe fiii săi „prim născuți", Mircea și Vlad. Ulterior, într-un alt document emis la 2 august 1439, Vlad Dracul a poruncit să fie menționați fiii săi „Mircea și Vlad și Radu". Deci, între 20 ianuarie și 2 august 1439, s-a născut fratele mezin al lui Vlad Țepeș, Radu, care va ocupa tronul Țării Românești sub numele de Radu cel Frumos.

La Târgoviște, după cum arăta Mihail Dukas, fiii de boieri și de domn primeau o educație îngrijită de la cărturari vestiți, fie români, fie greci veniți de la Constantinopol. Cuvintele bizantinului redau o realitate a vremii mai puțin cunoscută: strălucirea reședinței domnilor români ca centru cultural. În timpul lui Mircea cel Bătrân, renumitul logofăt Filos a creat aici ale sale *Pripeale*, iar în vremea lui Vlad Dracul, tot aici, eruditul grămătic Dragomir a început să copieze *Zaconicul* (codice de legi), operă pe care o va săvârși în vremea lui Vladislav al II-lea.

La Târgoviște, tânărul Vlad venise cu oarecare zestre. Viețuirea în mijlocul comunităților urbane germane și maghiare îl determinase să vorbească și să înceapă să citească și să scrie în aceste limbi și, neîndoielnic, și în latină. Dascălii de la Târgoviște unde se întâlneau atunci, pe un adevărat coridor cultural, elementele spiritualității occidentale și bizantine, au continuat să-l inițieze în tainele scrisului și cititului în limbile occidentale, deschizându-i, în același timp, porțile înțelegerii către limbile slavonă și greacă. Până nu de mult timp, afirmațiile că viitorul Țepeș a fost educat în spirit occidental au fost la nivelul unor simple ipoteze. Relativ recent, ele au căpătat un suport documentar. În cronica scrisă de Jehan de Wavrin, când se istorisește campania pe Dunăre a flotei galerelor burgunde, comandată de

unchiul său, Wallerand de Wavrin și de legatul papal Francesco Condolmieri (Condolmario), se arată că, la începutul asedierii turnului cetății Nicopole, în cabina amiralului a pătruns un boier bătrân. El i s-a adresat lui Wallerand, probabil în limba latină sau în limba germană. Între altele, i-a spus că era *Guvernatorul* fiului domnului Țării Românești („Le gouverneur du fils de la Vallaquye"). Apoi i-a explicat cum ajunsese să cunoască bine structurata civilizație occidentală. În 1396 participase la lupta de la Nicopole sub comanda lui Enguerrand VII de Coucy. Acolo fusese luat prizonier de turcii otomani care-l vânduseră ca rob unor genovezi. Aceștia l-au dus în Italia, unde a stat douăzeci de ani. În acel timp a învățat limbile vorbite în Italia septentrională: latina, italiana, romanșa, germana etc. și și-a însușit obiceiurile rafinatei aristocrații locale. Acest bătrân boier a împărtășit ceea ce știa lui Vlad, viitorul Țepeș. Susținem afirmația prin vârsta micului prinț valah. Mircea, fiul major al lui Vlad Dracul, depășise anii de învățătură, fiind intrat în rândul „cavalerilor", iar Radu, fratele mezin al viitorului Țepeș, era prea mic, căci, născut fiind către 1439 sau în 1439, putea avea atunci cinci sau șase ani, deci nu se desprinsese din fustele mamei.

Bine informatul Mihail Dukas a precizat că atunci când Vlad și Radu au fost duși de otomani în captivitate la Egrigöz, ei erau „nevârstnici", termen prin care vroia să arate că erau doi copii, ceva mai înalți decât un buchet de flori. Legenda *Despre viața lui Vlad Țepeș*, recent consemnată în scris, surprinde și ea umbrirea copilăriei viitorului domn de anii grei ai detenției la Sublima Poartă.

Din prima clipă, otomanii au căutat să-i educe pe Vlad Țepeș și pe fratele său mezin folosind un ansamblu de mijloace ce trebuia să-i formeze în spiritul credinței față de Sublima Poartă pe toți prinții proveniți din familiile conducătoare ale țărilor cucerite sau în curs de cucerire. În această situație se afla

și tânărul nobil albanez George Castriotul din Kruja, poreclit, pentru calitățile sale neobișnuite, Skanderbeg, pentru a-l asemui cu Alexandru Macedon[1]. Aflându-se în aceleași localități, în aceeași perioadă, cei doi tineri s-au cunoscut și s-au apreciat reciproc. Când Vlad Țepeș fusese adus în captivitate, începuse să fie educat și viitorul sultan Mehmet al II-lea Cuceritorul, devenit moștenitorul tronului prin decesul fraților săi. Acesta era născut la 30 martie 1432, deci era apropiat de vârstă de viitorul vodă Țepeș. Principele român, ca și Skanderbeg dealtfel, a fost ales pentru a face parte dintre cei care trebuiau să-l înconjoare pe fiul sultanului Murad al II-lea în timpul educației lui. Toți au profitat învățând de la vestitul erudit curd Ahmet Kurani filozofia, științele exacte și limbile turcă, greacă, ebraică, latină. Concomitent, maeștrii în mânuirea spadei și a celorlalte arme ale vremii i-au făcut pe Mehmet și pe camarazii lui să le pătrundă tainele. Legendele istorisite din tată-n fiu în comuna Arefu au păstrat imaginea tânărului care i-a uimit pe cei din jur prin istețimea minții, prin ușurința cu care a învățat turcește, prin sprinteneala trupului și, mai ales, prin îndemânarea cu care mânuia spada.

În fața ochilor verzi ca smaraldul ai tânărului Vlad s-a deschis o lume nouă. Atunci și acolo a învățat, probabil, și o serie de pedepse crude pe care le va aplica mai târziu; atunci și acolo, în mintea și în sufletul tânărului, elementele de cultură și civilizație occidentală, otomană și bizantină s-au contopit. Mintea pătrunzătoare, profundă a lui Vlad a sintetizat și a reținut ce a fost mai bun, astfel că atunci când s-a întors în țară, în anul 1444, câștigase mult.

---

[1] În limba osmană Skanderbeg înseamnă Alexandru Macedon.

Din nou la Târgoviște

În timpul detenției tânărului Vlad, evenimentele au evoluat rapid la Dunărea de Jos. La 7 martie 1441, pe tronul Transilvaniei a venit un nou voievod. Făcea parte din familia românească a Corvineștilor și purta un nume care se va păstra peste veacuri: Iancu de Hunedoara. De statură potrivită, vânjos, cu grumazul puternic, cu părul castaniu sub care se afla o frunte înaltă și doi ochi pătrunzători, Iancu dovedise, prin toate faptele de arme și prin modul chibzuit de conducere a Banatului, că merita noul titlu. Din primul moment, el a vădit a avea o atitudine deosebită de cea a capetelor încoronate ce-l precedaseră în aprecierea, folosirea și ajutorarea Țării Românești și a Moldovei în lupta împotriva expansiunii Semilunei. Pentru stăvilirea acesteia, a preconizat un sistem de alianțe eficace și trainice al celor trei țări române - Țara Românească, Transilvania și Țara Moldovei, sistem sugestiv numit de istoricii moderni - *front unic românesc antiotoman*. A făcut tot ce i-a fost posibil pentru a-l realiza rapid, căci și-a dat seama că el constituia singura bază solidă de rezistență pe linia Dunării.

Pe tronul de la Târgoviște, după îndepărtarea lui Vlad Dracul, rămăsese un fiu al acestuia, Mircea al II-lea. Deși a fost sprijinit de oștile Sublimei Porți, el nu s-a putut menține mult. La 2 septembrie 1442, Iancu de Hunedoara, într-o bătălie dată într-un loc neprecizat, undeva pe râul Ialomița, a înfrânt o oștire comandată de Sehabeddin, beilerbegul Rumeliei. Victoria lui Iancu a spulberat intenția sultanului de a transforma Țara Românească în pașalîc, a distrus o armată care, după unii cronicari, avea 80000 oșteni și a smuls soldaților otomani o uriașă captură de război pe care o adunaseră până atunci. Vestea înfrângerii și uciderii lui Sehabeddin i-a sosit lui Murad al II-lea toc-

mai când fusese lovit de pierderea fiului său favorit, Alaeddin. Otomanii, surprinși de mărimea pagubelor, nu au avut posibilitatea să riposteze imediat. În această conjunctură, Iancu l-a ajutat pe Basarab al II-lea, reprezentantul Dănești lor, să ocupe tronul Țării Românești.

În primăvara anului următor, 1443, Sublima Poartă a contraatacat, căci nu putea să renunțe la controlarea teritoriului Țării Românești. Pentru a redobândi spațiul carpato-danubian, Murad al II-lea l-a eliberat pe Vlad Dracul, l-a pus să-i jure credință și l-a ajutat să reocupe tronul. În același an, între lunile martie și aprilie, Vlad Dracul a redevenit domn la Târgoviște. El a fost pus pe tron de către otomani pentru că aceștia nu aveau pe altcineva cu care să-l înlocuiască pe Basarab al II-lea. Pentru a fi siguri că Vlad Dracul le va fi credincios, otomanii i-au reținut ca ostateci, în continuare, pe fiii săi, Vlad și Radu.

Sultanul și cei din jurul său socotiseră că Vlad Dracul le va fi devotat și pentru că nu se va putea apropia de Ungaria, datorită faptului că regele Vladislav al III-lea Jagello (1441-1444) și Iancu de Hunedoara nu uitaseră participarea Țării Românești la pustiirea Transilvaniei de sud în anul 1438. Calculul politic făcut în somptuoasele săli ale fostului palat al basileilor, devenit acum palatul sultanilor din Edirne, nu s-a dovedit întru totul bun. Vlad Dracul a continuat însă să practice o politică de echilibru. Domnul de la Târgoviște îl cunoștea bine pe Iancu, iar în acel moment vederile lor au coincis. Planurile voievodului de a crea un front unic românesc antiotoman apărau și independența și populația Țării Românești. Apropierea între cei doi s-a făcut în momentul în care se pregătea campania antiotomană ce urma să se desfășoare în anul 1443. Pentru popoarele din sud-estul și centrul Europei noua campanie a însemnat întrezărirea perspectivei opririi și respingerii oștilor de sub steagul Semilunei.

Cunoscând starea de spirit și pregătirile din zona Dunării de

Jos, papa Eugeniu al IV-lea a decis să încerce să le folosească. La 1 ianuarie 1443 a chemat Europa catolică la „războiul sfânt" împotriva „necredincioșilor". Papa era îndemnat de motive puternice să dorească obținerea unui succes răsunător pe câmpul de luptă, succes pe care să-l poată transmuta în sfera politico-religioasă. În acest ultim domeniu, papa avea nevoie de o întărire deoarece Conciliul de la Ferrara - Florența se dovedise a fi un lamentabil eșec care a dus chiar la propunerea de înlocuire a lui Eugeniu al IV-lea cu un nou pontif, Felix al V-lea, ales de cardinalii întruniți la Basel. Toate acestea au făcut ca pregătirea campaniei din 1443, subvenționată de papalitate, cu o cincime din veniturile camerei apostolice pe timp de un an, să suscite un viu interes din partea cârmuitorilor vremii și să i se confere o pondere continentală. În ansamblul pregătirilor, Țara Românească, cel puțin pe poziție geografică și în tradiția luptelor victorioase împotriva Sublimei Porți, a dobândit o însemnătate deosebită.

Știind că fiii săi, Vlad și Radu, sunt în captivitate și că sultanul i-a promis că-i va elibera dacă-i va fi credincios, lui Vlad Dracul nu i-a fost ușor să încline balanța.

Expediția antiotomană din 1443 a fost numită de contemporani „campania cea lungă". Denumirea a fost întru totul îndreptățită, deoarece, în mod obișnuit, o expediție militară dura o lună sau două; cea care s-a desfășurat acum a ținut aproximativ șase luni, dintre care patru au fost consacrate operațiilor militare efective ce au dus armatele creștine la 300 km distanță adâncime pe teritoriul stăpânit de sultani.

Sufletul campaniei „celei lungi" a fost Iancu de Hunedoara. El a ales, pentru începerea atacului, luna septembrie. Împotriva celor ce au susținut că voievodul a fost neinspirat când a pornit lupta, credem că momentul a fost bine ales. În general turcii otomani luptau între 23 aprilie și 26 octmbrie, adică într-o

perioadă în care terenul era uscat, hrănirea cailor se putea face lesne, drumurile erau ușor de circulat, cavalcadele se puteau realiza relativ fără dificultăți și, în fine, sudicii otomani nu sufereau din cauza frigului.

Începerea imediată a luptei i-a fost impusă lui Iancu și de aflarea veștii că otomanii suferiseră pierderi pe frontul anatolian. Ei nu aveau posibilitatea să transmute rapid oștile pe câmpul de luptă european. În fine, după cum a sesizat cronicarul Ioan Thüröczi, atacând, voievodul Transilvaniei a răsturnat tactica Sublimei Porți, obișnuită să aibă inițiativa.

De la început, turcii s-au văzut în situația de a pierde cetățile Semendria, Niș, Sofia etc. La Semendria, oștile creștine l-au înfrânt pe Ishak-bei, cel care ceruse și obținuse înlăturarea lui Vlad Dracul. Victoria a marcat un moment deosebit pe plan spiritual: fusese recucerită ultima reședință a despoților sârbi, un simbol al rezistenței antiotomane.

În ansamblul armatei creșine, o contribuție notabilă a fost a oștenilor - țărani, târgoveți și boieri - veniți din Țara Românească sub comanda unui fiu al lui Vlad Dracul. Se pare că domnul român nu a trimis un corp de oaste numeros deoarece avea o poziție nesigură. El a fost obligat să fie pregătit pentru ambele posibilități: victoria sau înfrângerea lui Iancu. Deși Vlad Dracul a fost prudent, din scrisoarea adresată de Iancu de Hunedoara lui Ujláki aflăm că în lupta de la Zlatița (8 noiembrie 1443) românii au dat dovadă de bravură și au contribuit din plin la prinderea a 10 bei, a unei însemnate oștiri și la capturarea unei bogate prăzi de război.

Răsunetul victoriei din noiembrie 1443 a fost deosebit de puternic în sud-estul Europei: sârbii din ținutul minier Novabrodo și despotul Dragas din sudul Greciei s-au răsculat. Dar un fapt mai însemnat a fost fuga din armata otomană a lui George Castriotul - Skanderbeg - care a început să conducă lupta

poporului său. Fapta lui a constituit un exemplu pentru Țepeș...

Participarea oștii din Țara Românească la „campania cea lungă" a îmbunătățit raporturile dintre Vlad Dracul și Iancu. În același timp, atitudinea ponderată a domnului Țării Românești a dat roade și în direcția relațiilor cu Sublima Poartă: Mihail Dukas a scris, în acest sens, că în timpul „campaniei celei lungi", către sfârșitul ei, la începutul anului 1444, sultanul Murad al II-lea i-a înapoiat domnului român pe cei doi fii, Vlad și Radu. Revenirea lor pe pământul românesc a fost consemnată și de un hrisov emis la 7 august 1445.

Așadar, tactica lui Vlad Dracul de a duce o politică de echilibru s-a dovedi judicioasă: a servit atât intereselor țării, cât și celor personale. Din păcate, politica domnului român nu a căpătat recunoașterea cuvenită în timpul tratativelor purtate la Adrianopol între Sublima Poartă și Regatul Maghiar. În iunie 1444, ele s-au terminat prin semnarea tratatului de pace la Seghedin. Acolo, sultanul a jurat pe *Coran*, iar regele Ungariei pe *Biblie* să respecte pacea timp de zece ani. Referitor la Țara Românească, s-a prevăzut ca teritoriul ei să fie sub dublă suzeranitate: otomană și maghiară. Din nou, Vlad Dracul s-a găsit într-o situație grea.

Înfrângerea Sublimei Porți și încheierea unei păci avantajoase pentru oștile creștine au determinat pe monarhii occidentali și papalitatea ca prin legatul papal Giuliano Cesarini, prin bizani și alți diplomați să facă presiuni asupra tânărului rege al Ungariei pentru a relua lupta antiotomană. Împotriva rațiunii sale și îndemnurilor celor puțini, dar clarvăzători, care l-au sfătuit să nu scoată sabia din teacă, regele s-a lăsat convins de adepții lui Marte. Iancu de Hunedoara l-a secondat pentru a nu da impresia că are o atitudine prea independentă, de care ar fi putut să fie ușor acuzat; dar el nu era pentru reluarea ostilităților.

Aceia care s-au pronunțat împotriva reînceperii luptei cu

otomanii au avut dreptate. Regele Ungariei nu a avut posibilitatea să-și pregătească oștirea pentru o campanie de mari proporții, iar papalitatea, regii și principii au făcut risipă de vorbe și promisiuni pentru a ascunde micimea sau inexistența ajutoarelor. De la început, augurii se arătau nefavorabili „cruciaților".

Domnul Țării Românești, deși cunoștea bine realitățile din Peninsula Balcanică, a venit la Nicopole la 16 octombrie 1444 să se unească cu armata comandată de Vladislav III Jagello și de Iancu de Hunedoara. Până atunci, oștirea „cruciată" parcursese o bună bucată de drum fără a obține succese remarcabile. Vlad Dracul era îngrijorat de perspectivele sumbre care i se profilau în zări. Cronicile timpului ne spun că întunecarea sufletului i-a fost mărită de faptul că în ziua premergătoare sosirii la Nicopole, în satul Sulomun, o bătrână ghicitoare bulgăroaică, gârbovită de ani dar vestită pentru știința ei, i-a prezis că regele nu va avea noroc în luptă. În condițiile nivelului mentalității medievale, când prozelitismul religios și superstițiile aveau un loc primar, întâmplarea s-a întipărit adânc în mintea și inima marelui voievod de la Târgoviște. A doua zi, când a văzut cât de puțini erau oștenii din armata lui Vladislav III Jagello, neîncrederea lui în succesul expediției creștine s-a mărit. Atunci, potrivit lui Beheim, Vlad Dracul l-ar fi sfătuit pe Vladislav să se întoarcă, motivând că sultanul „și numai la vânătoare ia cu sine mai mulți ostași decât are armata cruciată". Dar cuvintele lui au răsunat în pustiu. Dându-și seama de situație, el nu a participat personal la campanie: domnul român și-a exprimat îndoiala și în fața fiilor săi care-l însoțiseră, fapt care arată preocuparea lui de a-și forma urmași, de a-i face să înțeleagă rațiunile politicii lui. Pentru a nu-i supăra pe Vladislav III și pe Iancu, el le-a pus la dispoziție un detașament românesc comandat de unul dintre fiii săi.

Contrar opiniilor împărtășite de unii istorici, nu credem că acest fiu al lui Vlad Dracul ar fi fost viitorul Vlad Țepeș, ci cel

mai mare dintre copiii lui, Mircea. Ne exprimăm rezerva în legătură cu participarea lui Vlad Țepeș în calitate de comandant al trupelor Țării Românești datorită vârstei sale fragede. Dacă ținem seama de faptul că era născut în jurul anului 1430, atunci, în momentul respectiv, avea aproximativ 14 ani. Era prea tânăr pentru o campanie atât de grea.

În drum către Varna, armata din Țara Românească s-a distins prin cucerirea cetății Petreț. Atacul a fost încununat de succes căci s-a îmbinat acțiunea de cucerire a fortificațiilor cu cea de depistare a subteranelor cetății pe unde ar fi putut să se salveze otomanii. Dând dovadă de elasticitate și mobilitate în luptă, românii i-au surprins, i-au luat prizonieri pe otomani și au eliberat femeile creștine ținute ca roabe în cetate. Tactica de luptă a românilor la Petreț i-a folosit mai târziu lui Vlad Țepeș. La fel va proceda și el în timpul campaniei antiotomane, când își va deplasa cu rapiditate oștenii, va folosi mașinile de război pentru cucerirea cetăților și va elibera robii creștini.

Ajunsă la Varna, armata „cruciată" a avut surpriza să afle că sultanul Murad al II-lea, pe care-l credeau în Asia Mică, era la două sau trei etape de drum. Imediat s-a întrunit consiliul de război. În urma discuțiilor, s-a acceptat planul lui Iancu de Hunedoara: armata „creștină" trebuia să lupte folosind tactica ofensivă, altfel nu avea sorți de izbândă.

La 9 noiembrie 1444 a început lupta. Foarte repede, otomanii au reușit să domine terenul și i-au copleșit cu numărul și forța lor pe „cruciați". Numai oștirea alcătuită din români și aflată în centrul câmpului de luptă a rezistat bine. Aici se aflau Iancu de Hunedoara, care conducea lupta, regele Vladislav III Jagello și fiul voievodului Vlad Dracul. Pentru un timp, centrul a reușit să reziste. La un moment dat, „banderiile" regale au cedat în fața presiunii turcilor și însuși Vladislav împreună cu cardinalul legat Giuliano Cesarini au pierit în luptă. Un ienicer a

tăiat capul regelui mort, l-a înfipt în vârful suliței, l-a ridicat în sus și l-a arătat mulțimii. Impresia produsă asupra armatei creștine a fost îngrozitoare. Imediat a fost cuprinsă de panică, a început să se retragă și, curând apoi, să fugă. Dezastrul nu a mai putut fi evitat. Singurul detașament care s-a retras în ordine a fost cel al românilor comandați de Iancu. Străbătând platourile pustii din Dobrogea, având drept călăuză păstori români dobrogeni, Iancu a ajuns în două zile la Hârșova. A trecut Dunărea prin Vadul Oii-Giurgeni și s-a îndreptat către marea cetate munteană - astăzi dispărută - Târgul de Floci. Aici gărzile nu l-au recunoscut și l-au arestat, din exces de zel.

Episodul a dat posibilitate unora dintre autorii izvoarelor narative să afirme că Iancu de Hunedoara ar fi fost arestat și deținut de Vlad Dracul. Afirmația, preluată *tale-quale* de către unii istorici moderni, a fost pusă prea ușor în circulație. Ea nu are nici un temei solid, dacă ținem seamă de faptul că Vlad Dracul l-a eliberat imediat ce a auzit despre detenția lui. Apoi domnul Țării Românești l-a însoțit pe Iancu până la Brașov, dând dovadă de deosebită curtenie. În anul următor, cei doi au continuat să colaboreze în lupta antiotomană...

Pe Dunăre, alături de flota burgundă

Deși înfrângerea armatelor creștine a fost categorică și moartea regelui Vladislav III Jagello, descrisă de Callimachos, a fost neîndoielnică, principii spirituali și temporali din Europa creștină nu au vrut să accepte realitățile. Ei au întreținut zvonul că regele Ungariei ar mai fi în viață și, ca atare, ar trebui căutat. Pentru găsirea regelui s-a decis ca flota cavalerului burgund Walerand de Wavrin să vină pe Marea Neagră și apoi pe Dunăre. Curând, cele trei corăbii ale burgundului, însoțite de cele trei ale legatului papal, cardinalul Francesco Condolmieri, au trecut de

Bosfor și au ajuns în Messembria, de unde s-au îndreptat către Mangalia.

Cronicarul Jehan de Wavrin, istorisind expediția, a consemnat legenda că Mangalia ar fi fost întemeiată de Pentesileea, regina amazoanelor, și apoi a descris portul medieval ale cărui vestigii se mai pot distinge și acum. Acesta era protejat de un dig înalt, puternic, de piatră, ce făcea greu accesibilă pătrunderea dușmanilor, dar oferea un bun adăpost vaselor prietene, ferindu-le de furtună. Bizar și totodată interesant este faptul că aici a putut ancora o flotă creștină, pornită să lupte împotriva otomanilor. Informația ne conduce la concluzia că în acel moment turcii nu stăpâneau Mangalia, care era probabil controlată de domnitorul Țării Românești.

În portul următor, Licostomion[1], flota burgundo-papală i-a întâlnit pe români ca stăpâni ai locului. În continuarea expediției pe mare, galerele cruciaților au capturat trei corăbii otomane încărcate cu grâne și le-au dus la Caffa. De acolo, după ce au trecut prin porturile Cetatea Albă și Chilia Veche, corăbiile au pătruns pe Dunăre și, fără a-i întâlni pe turci, au navigat până la Brăila. În acest loc, Wallerand de Wavrin l-a așteptat pe Petre Vast, un nobil din anturajul său, „trimis în Ungaria pentru a-i grăbi pe unguri". La Brăila, flota cruciată a fost întâmpinată de un fiu al domnului Țării Românești, însoțit de câțiva boieri. În cazul de față, credem că tânărul prinț român a fost Vlad. Spre deosebire de Varna, aici era pe pământul său, sub directa supraveghere a tatălui, care putea să-l urmărească și să-l îndrume nemijlocit. Apoi, avea acum circa 15 ani, vârstă la care tinerii nobili erau primiți în rândurile cavalerilor, iar cei ce făceau parte

---

[1] Cercetările recente au propus identificarea portului cu actuala localitate Periprava.

din familiile domnitoare erau socotiți majori și începeau să fie folosiți în conducerea statului și a armatei.

„Și cum a venit (Petre Vast), scrie cronicarul, îndată fiul domnului Țării Românești a trimis la tatăl său să ceară cai. Apoi, el și domnul Petre l-au dus pe căpitan (Wallerand de Wavrin) în fața acestui domn al Țării Românești, cam spre sfârșitul lui iulie 1445... Și acolo împreună cu cei din Ungaria și-a hotărât treburile. Și acel domn al Țării Românești a hotărât să-i dea căpitanului destul grâu și destule care pentru oamenii săi deoarece ei păstraseră țara netulburată în timpul secerișului, astfel că turcii nu o cureieraseră".

De acum înainte flota de galere creștină, însoțită de armata comandată de Vlad Dracul și de fiul său, a început expediția contra cetăților dunărene Silistra, Turtucaia și Giurgiu. Prima dintre ele nu a fost atacată deoarece era apărată de circa 30000 turci călări, prea numeroși pentru a fi înfrânți. Turtucaia (Turcan), numită „castel" de burgundul care venea din Occident unde noțiunile și delimitările fortificațiilor erau mai precise, a fost cucerită într-o zi. S-a obținut o primă victorie a oștirii românești, prin care a fost îndepărtată una din garnizoanele otomane de margine ce provoca mult rău, chiar dacă era puțin numeroasă, putându-se adăposti într-o fortificație de mici proporții. În fine, a fost atacat Giurgiu (Georgie), denumit „cetate", termen care i-a marcat clar mărimea și importanța militară. Din descrierea cronicarului burgund știm cum arăta cetatea în anul 1445. „După ce au plecat de la castelul Turcan (Turtucaia), a doua zi ei (burgunzii, legatul papal și românii) au ajuns în insula Giurgiului unde era o cetate foarte puternică, pătrată, cu patru laturi lungi de zid și la colțul fiecărei laturi era câte un turn foarte mare, cu totul pătrat și cel mai mic din aceste turnuri era mai mare și mai puternic decât turnul castelului Turcan și tot astfel întărit cu gherete și cu galerii de lemn. Și erau înspre râu două mici parapete de zid

care porneau de la cetate ajungând până la acel râu și la capetele lor erau de asemeni două turnuri tot așa de întărite cu galerii ca și celelalte".

După această plastică descriere a cetății și insulei astăzi dispărute, cronicarul a istorisit asediul în cadrul căruia românii au avut un rol determinant. Cu această ocazie a fost povestită prima bătălie cunoscută în care s-a folosit artileria pe teritoriul Țării Românești. Acum s-a arătat că oștirea lui Vlad Dracul era dotată cu arme de foc - pe care le dobândise de curând, căci tunarii încă învățau să tragă cu ele. În timpul luptei, Vlad Dracul i-a spus lui Wallerand de Wavrin că cetatea Giurgiu fusese construită de tatăl său. Mărturia sa, consemnată în scris, a arătat limpede că cel ce a poruncit să fie înălțată cetatea a fost Mircea cel Bătrân. Vlad Dracul a mai afirmat că „este cea mai puternică cetate care se află pe Dunăre și care ar putea să facă cel mai mare rău creștinătății de pe aici dacă, în continuare, ar rămâne în mâinile turcilor, căci atunci când turcii vor să facă incursiuni în Țara Românească sau în Transilvania trec împreună cu caii lor pe această insulă de aici și pe podul castelului care este pe brațul râului care pătrunde în Țara Românească". Vlad Dracul i-a convins pe burgunzi și pe legatul papal de importanța cetății pentru țara sa și prin faptul că le-a spus că „nu se află piatră în acea cetate care să nu fi costat pe tatăl său cât un bolovan de sare". În final, s-a decis ca cetatea să fie redată lui Vlad Dracul.

La sfârșiul episodului, cronicarul narează întâmplarea la care ne-am referit, când fiul domnului român, tânărul Vlad, a plecat în urmărirea otomanilor pentru a-l prinde pe comandantul garnizoanei - subaș - deoarece-l chinuise pe tatăl său în timpul captivității la Galipoli. Se pare că atunci fiul domnului i-a spus lui Wallerand de Wavrin o serie de lucruri *„în taină"*, fără a se folosi vreun tălmaci. Cele scrise de cronicar cu această ocazie confirmă că Vlad Țepeș vorbea limba germană. Probabil în

această limbă s-a putut înțelege cu burgundul, deoarece limba latină era foarte rar cunoscută bine de laici.

Flota de galere și armata Țării Românești au continuat pustirea malurilor Dunării, prilej cu care a fost ars castelul Rusciuc. Vestea victoriilor oștirii creștine a dus la răscoala unei părți a bulgarilor, în număr de circa 12000 oameni. Ei au cerut azil domnului de la Târgoviște. Acesta le-a răspuns că „având o țară mare și bogată" îi poate primi pe pământul lui. În trei zile și trei nopți, cei 12000 bulgari au fost trecuți în nordul fluviului. Trecerea unui număr atât de mare de oameni, într-un timp atât de scurt, a relevat în fața ochilor tânărului principe Vlad altă calitate a părintelui său: era un excelent organizator. Galerele și oștirea românească au plecat mai departe către Nicopole și Turnu. Acolo urmau să se întâlnească cu Iancu de Hunedoara. Imediat ce au ajuns în fața cetății Turnu, oștirea terestră românească și flota burgundo-papală au trecut la atac. Cetatea Turnu a îmbogățit și ea cununa de lauri victorioși ai luptătorilor antiotomani. Abia către mijlocul lui septembrie trupele comandate de Iancu au reușit să ajungă la Dunăre și să se unească cu cei ce le așteptau de multă vreme. Dar lupta nu a mai putut continua. Fiind vorba de o expediție pe Dunăre, anotimpul a avut o însemnătate covârșitoare. În acel an, iarna se anunța să vină mai devreme. Wallerand de Wavrin și Francesco Condolmieri s-au temut de înghețarea Dunării și de blocarea corăbiilor care ar fi putut fi distruse. Au decis să plece imediat către Constantinopol, unde au ajuns la 2 noiembrie 1445.

Cu aceasta a luat sfârșit campania atât de instructivă pentru viitorul Vlad Țepeș. După „campania cea lungă", cunoscută lui numai din povestirile celor ce luaseră parte la ea, acum, la interval de numai doi ani, a putut vedea direct cum erau biruiți turcii otomani. Poate în mintea și în inima tânărului Vlad s-a produs o tulburare: și-a dat seama de slăbiciunea armatei otomane, de

esența reală a celor învățate în timpul captivității la Sublima Poartă și, în aceste condiții, i s-a conturat perspectiva posibilității unor victorii românești antiotomane. Mintea sa pătrunzătoare a intuit ponderea Țării Românești în conjunctura evenimentelor internaționale și a înțeles sensul și rațiunea politicii de echilibru pentru domnii și locuitorii meleagurilor ei.

Un tragic și prematur sfârșit

La începutul iernii timpurii din anii 1445-1446, Vlad Dracul și Iancu de Hunedoara s-au despărțit în raporturi bune. Dar greaua iarnă care se anunța nu va aduce pentru domnul Țării Românești numai nămeți de zăpadă, crivăț și îngheț, ci și nori grei, plumburii, care prevesteau o nouă ofensivă otomană. Vlad Dracul a aflat repede despre noua rotire a roții istoriei în favoarea Sublimei Porți. Imperiul Bizantin încheiase pace cu sultanul și acceptase să facă noi concesii otomanilor, deși acestea nu erau necesare. Republica maritimă Genova, în schimbul unor minore avantaje comerciale, ajunsese la excelente relații cu musulmanii. Regatul Poloniei, privind numai către miazănoapte, a uitat ce se petrece la miazăzi. Regatul Maghiar, în fruntea căruia, din anul 1446, fusese ales ca guvernator Iancu de Hunedoara, a neglijat pentru un moment pericolul iminent al ofensivei islamice și s-a situat pe aceeași poziție ca și Polonia. În iarna 1445-1446 a avut de suferit din nou de pe urma părăsirii lui de către aliații care, după ce-l folosiseră, se vădeau din nou nerecunoscători și-l abandonau.

În această situație, în vara anului 1446 turcii au reluat ofensiva spre Dunăre; nu puteau și nu voiau să renunțe la spațiul carpato-danubian pe unde trecea drumul lor către Europa centrală. Rămas singur, Vlad Dracul a fost obligat din nou să se supună cererilor sultanului, din nou a reactualizat principiul

echilibrului politic, din nou a știut să navigheze cu pricepere măiastră între interesele Occidentului și Orientului. Și de data aceasta a avut succes: a reușit să-și păstreze tronul și a salvat teritoriul țării de jaf și de transformare în pașalîc. În schimb, i s-a cerut să retrocedeze otomanilor marea cetate Giurgiu și celelalte fortificații cucerite în 1445. În același timp, sultanul a impus ca fiii mai mici ai marelui voievod, Vlad și Radu, să revină ca ostatici la curtea sa. Din nou, inima lui Vlad Dracul a fost sfâșiată de durere. Omul vânjos, nu prea înalt, încărunțit în bătăliile politice și militare, care dăruise o parte a ființei sale pentru a-l forma pe viitorul Țepeș vodă se vedea acum separat de el. Rațiunea politică l-a făcut pe bătrânul cavaler al Ordinului Dragonului să înțeleagă că sacrificul său era necesar pentru neam și țară.

Pentru a nu se mai repeta situația anterioară, domnul a căutat să-și găsească un aliat de nădejde unde să poată găsi sprijin sigur în vremuri de restriște. Era firesc să judece astfel, dacă ținem seama de evenimentele de atunci. Urmărind să realizeze o alianță trainică pentru Țara Românească, în iulie 1447, Vlad Dracul a intervenit în Moldova susținându-l cu succes pe Roman al II-lea în lupta pentru ocuparea tronului. Cronicarul Jan Dlugosz a motivat că Roman a fost ajutat de Vlad Dracul deoarece îi era cumnat, deci relația stabilită acum între Târgoviște și Suceava a căpătat valențe speciale: la legătura politică s-a adăugat și cea de sânge.

Succesul lui Vlad Dracul implica un risc: se putea isca fie nemulțumirea Regatului Maghiar, fie a celui Polon, fie a Sublimei Porți. Cei care au reacționat imediat au fost conducătorii Ungariei, care nu s-au străduit să-și mascheze furia. Budapesta dorea ca țările române extracarpatice să graviteze pe orbita politicii sale externe și nu voia să admită altă orientare chiar dacă era utilă românilor. Acum, raporturile lui Vlad Dracul cu guvernatorul Ungariei au devenit reci. Cel puțin, pentru cel din urmă, lupta era declarată deschisă.

În torida lună iulie a anului 1447, strecurându-se pe poteci puțin umblate, poate pe drumul de plai al Prahovei, care urca și cobora urmând îndeaproape cursul sinuos al râului spumegând, ce ferestruia atunci sălbaticii Munți Bucegi, un pretendent la tronul Basarabilor, Vladislav, viitorul Vladislav al II-lea, a plecat din Țara Românească la Brașov. Fugarul, membru al familiei Dănești1or, era rudă cu Iancu de Hunedoara. Din porunca guvernatorului român al Ungariei - dată la 20 iulie 1447 - brașovenii l-au primit sărbătorește pe noul pretendent, dușmanul lui Vlad Dracul.

Concomitent cu aceste fapte, camarila lui Iancu a început o nouă campanie de denigrare a lui Vlad Dracul. Umanistul Ioan din Zredna, secretarul guvernatorului Ungariei, a înregistrat unele din acuzațiile fanteziste la adresa domnului de la Târgoviște. Faptul că zvonurile au fost lansate numai pentru a crea o atmosferă propice înlăturării lui Vlad Dracul este evident și a fost demonstrat în mai multe rânduri.

Una dintre învinuirile cele mai grave care i-au fost aduse lui Vlad Dracul a fost cea de „necredință", învinuire pe care o găsim într-o scrisoare de-a lui Iancu datată 1 februarie 1448, dar referitoare la fapte anterioare. Conform dreptului feudal, acuzația, dacă putea fi dovedită, sau era acceptată ca atare, ducea la pedeapsa capitală.

După o amplă pregătire propagandistică, Iancu de Hunedoara a venit la Brașov, în ultimele zile ale lunii noiembrie 1447. A lansat zvonul că se pregătea pentru o luptă cu turcii. Brusc, a trecut Munții Carpați și s-a îndreptat către Târgoviște. A ajuns rapid acolo, căci la 4 decembrie 1447 putea să emită un hrisov din orașul muntean.

Prin iscoade sau prin vești primite de la prietenii din Transilvania, Vlad Dracul a fost permanent înștiințat despre acțiunile și spusele lui Iancu. În momentul în care oștenii guvernatorului erau pe cale să părăsească Brașovul, Vlad Dracul,

nedând crezare spusei că „vor să lupte cu turcii...", a poruncit să fie întărit Târgoviștele. Munca orășenilor s-a desfășurat zi și noapte. Domnul împreună cu fiul său Mircea au supravegheat-o cu atenție. Își dădeau perfect seama de cele ce se petreceau: Dăneștii veneau cu ajutor de peste munți pentru a-i lua tronul. Vlad Dracul spera să-i poată opri. Când se aștepa mai puțin, s-a văzut în fața unei mulțimi de târgovișteni răsculați din îndemnul și sub conducerea partizanilor Dăneștilor. În loc să lupte cu Iancu, a fost obligat să se apere de cei din propriul său oraș. Vajnic mânuitor al spadei, calitate pe care o va lăsa moștenire lui Țepeș vodă, Vlad Dracul a reușit să se salveze.

În timpul luptei, Dăneștii au izbutit să-l prindă pe fiul lui Vlad Dracul, pe Mircea. Pentru a se răzbuna împotriva domnului și pentru a-și marca victoria printr-un act răsunător, Dăneștii l-au omorât pe Mircea, îngropându-l de viu.

Imediat ce a ieșit din oraș, Vlad Dracul s-a îndreptat în goana calului către Dunăre. Dorea să ajungă la beii de margine, să obțină ajutor, să revină să-și reocupe tronul și să-și răzbune fiul ucis. Gândul nu i s-a împlinit. Un document-privilegiu, acordat mănăstirii Snagov la 3 noiembrie 1534, conține afirmația că Vlad Dracul a fost ajuns de urmăritorii săi în satul Bălteni (Ilfov), unde a fost ucis împreună cu fiul său.

Analiza și discutarea hrisovului au permis să se ajungă la concluzia că numai Vlad Dracul a fost ajuns de urmăritori și omorât în satul Bălteni. Știrea că domnul ar fi pierit o dată cu fiul său nenominalizat, dar care neîndoielnic era Mircea, este eronată. Despre moartea lui Mircea avem o serie de date: toate indică Târgoviștea a fi locul unde s-a petrecut ea.

Greșeala de informație existentă în document este scuzabilă. Autorul actului a scris la 87 de ani după uciderea lui Vlad Dracul și a fiului său Mircea, când faptele probabil se estompaseră, fiind reținut numai esențialul: ambii au pierit asasinați. Cele două acte macabre au fost reunite și prezentate ca săvârșite într-un singur

loc, în satul Bălteni, unde a pierit domnul țării.

Omorârea lui Vlad Dracul ridică o problemă: care a fost identitatea ucigașilor? Au fost boierii din facțiunea Dăneștilor sau călărețiiveniți din Transilvania sub comanda lui Iancu? Mai ușor ni se pare că putem să răspundem la prima întrebare; Vlad Dracul a fugit din Târgoviște înainte de sosirea lui Iancu, iar cei care puteau să plece imediat în urmărirea lui erau Dăneștii din oraș. Aceștia cunoșteau bine locurile, drumurile și aveau numeroase legături cu populația. Se puteau informa lesne asupra traseului urmat de Vlad vodă, ușor de recunoscut datorită însemnelor de membru al Ordinului Dragonului, pe care nu le-a părăsit până în ultima clipă. Totodată, Dăneștii puteau găsi fără dificultate cai de schimb, încât urmărirea decurgea rapid.

Cavalerii veniți din nordul munților nu au beneficiat de aceleași avantaje. Când a fugit Vlad Dracul din Târgoviște, ei nu se aflau în oraș; fugarul putea obține un avans de câteva ore, suficient pentru a ajunge la otomani; în plus, ei, cavalerii, nu cunoșteau drumurile și ca atare aveau nevoie de călăuze; or, în raporturile cu populația locală ar fi întâmpinat neîndoielnic o opoziție.

Dacă-l judecăm pe Vlad Dracul asemeni unui pom după fructele sale, atunci roadele pe care ni le-a lăsat au fost minunate: trei fii, toți trei domni - Vlad Țepeș, Radu cel Frumos și Vlad Călugărul. De educația lor s-a preocupat cu multă grijă, căci nu putea să lase țara în mâini nepricepute. În vederea ocupării tronului Basarabilor i-a pus pe fiii lui să învețe carte, să participe la expediții militare, să conducă misiuni diplomatice.

Dintre cele trei vlăstare lăsate să continue stirpea Drăculeștilor, neîndoielnic, cel mai frumos și mai vestit prin agerimea minții și sprinteneala trupului, care i-au adus gloria eternă, a fost Vlad Țepeș.

ZBORUL TÂNĂRULUI VULTUR

În cetatea de scaun, după pieirea lui Vlad Dracul

Dramatica stingere din viață a lui Vlad Dracul a căzut ca o lovitură de trăsnet asupra contemporanilor. Din imboldul inimilor, ei au povestit generațiilor următoare ce au văzut sau ce au auzit atunci. Una din legendele despre Vlad Țepeș istorisește că în timpul luptei de la Târgoviște, înainte de a fi înfrânt, Vlad Dracul, presimțind că i se apropia sfârșitul, și-a scos sabia din oțel de Toledo și i-a încredințat-o marelui logofăt al Țării Românești, Cazan, rugându-l să i-o dea fiului său Vlad, aflat atunci la turci. Marele logofăt a îndeplinit porunca domnului asasinat: a făcut cale lungă și i-a dat spada viitorului Vlad Țepeș, pe care l-a găsit înălțat la gradul de căpitan în armata sultanului, ce-l prețuia atât de mult. Când a primit spada, tânărul, îndurerat de cele aflate, a jurat ca de tăișul ei să moară ucigașul părintelui său. Dar, deși dorința de a-i pedepsi pe cei vinovați era puternică, deși, după cum a arătat-o permanent comportarea sa, avea o fire aprinsă, principele Vlad, educat la strălucita curte de la Adrianopol, unde era învățat să cultive calmul și răbdarea, ca atribute ale marilor cârmuitori de popoare, a știut să aștepte.

Dacă legenda are un sâmbure de adevăr, acesta constă în faptul că Vlad Dracul a fost omorât și înlocuit datorită perma-

nentei lupte dintre facțiunile boierești ale Drăculeștilor și Dăneștilor, care au atras amestecul străinilor în treburile poporului român. Totodată, s-a păstrat și s-a evidențiat imaginea domnului, grijuliu pentru urmașii săi și dorința de răzbunare a lui Vlad Țepeș.

În vreme ce Cazan logofătul pornise în căutarea lui Vlad, Iancu continua să pregătească revanșa pentru înfrângerea suferită la Varna. Acum s-a prefăcut că uitase sau a uitat într-adevăr că, atunci când interesele Țării Românești au coincis cu cele ale Transilvaniei, Vlad Dracul i-a fost cel mai credincios aliat. Guvernatorul Ungariei nu are o justificare, în atitudinea sa, pentru că s-a lăst pradă mâniei și a hotărât să aducă la Târgoviște un domn - simplu executant - care să încadreze ferm spațiul carpato-dunărean în planurile sale.

Expediția organizată în 1448, ca și altădată, a depășit granițele Regatului Maghiar. Iancu a format o nouă coaliție la care s-au oferit să participe Gheorghe Brancovici, despotul Serbiei, George Castriotul - Skanderbeg, conducătorul cetății Kruja și al albanezilor răsculați, Alfons al V-lea, regele Neapolelui și al Aragonului, și papalitatea, care promitea ajutorul unor principi occidentali.

În ansamblul coaliției, care urmărea să mențină Dunărea de la Belgrad până la Chilia frontieră naturală a expansiunii otomane în Europa, țările române aveau o pondere specială. Rolul acordat țărilor române s-a văzut și din faptul că, imediat după expediția împotriva lui Vlad Dracul, a fost organizată o alta similară în Moldova. Iancu a urmărit să-l înlocuiască pe Roman al II-lea, sprijinit de Vlad Dracul, cu Petru al II-lea, care era însurat cu o soră bătrână de a sa și, ca atare, i se părea că-i va fi credincios și supus în îndeplinirea poruncilor. Pentru a-l aduce pe Petru al II-lea, a organizat o armată în Transilvania de est în orașele Brașov, Odorhei, Bistrița. Letopisețul de la Putna, în

variantele moldo-rusă și moldo-polonă, au consemnat că armata de intervenție trimisă de Iancu a fost comandată de nobilul transilvănean Csupor. Cel care a scris letopisețul a inserat știrea, lipsită de temei, că Csupor ar fi preluat tronul țării și l-ar fi deținut scurt timp. În realitate, acest personaj obscur a devenit celebru datorită faptului că moldovenii l-au numit cu mult umor Ciubăr-vodă, iar Vasile Alecsandri i-a transformat porecla în renume, făcându-l să devină erou dramatic. Csupor i-a impresionat pe moldoveni nu numai prin numele său, ci și prin modul brutal în care l-a instalat pe tron pe Petru al II-lea. Noul domn, lipsit de personalitate, sprijinindu-se pe trupele guvernatorului Ungariei, l-a ajutat pe Csupor să cucerească cetatea Chilia Veche și s-o predea lui Iancu, faptă care i-a supărat pe moldoveni. Toate aceste acțiuni ne arată că Iancu a avut un plan de ansamblu bine conturat în vederea opririi înaintării otomanilor: realizarea unui sistem defensiv al cărui nucleu principal trebuia să fie frontul unic românesc antiotoman, unde nu se permitea nici o fisură.

Numele succesorului lui Vlad Dracul, reprezentantul Dăneștilor, care la vremea aceea s-a bucurat de o atenție specială, a provocat până la urmă vii discuții. Ele au fost firești dacă ținem seama de ambiguitatea și sărăcia documentelor pe care ni le-au transmis acele timpuri. Rezumând controversele, remarcăm că au fost propuși trei urmași imediați ai lui Vlad Dracul: Dan al III-lea cel Tânăr, Vladislav al II-lea și Vlad Țepeș.

Pentru ocuparea tronului de către Dan al III-lea cel Tânăr pledează cronica pe care ne-a lăsat-o Laonic Chalcocondil. Istorisind lupta de la Cossovopolje (17-19 octombrie 1448), unde armata lui Iancu a fost înfrântă în special datorită trădării lui Gheorghe Brancovici, bizantinul a scris: „...aripa stângă i-o ținea Dan care-i era mare prieten (lui Iancu de Hunedoara, n.a.) și pe care-l adusese în Țara Daciei (Țara Românească, n.a.) din cauza dușmăniei pe care o avea împotriva lui Dracula... și avea

cu el (Dan, n.a.) la 8000 daci". Cuvintele bizantinului dovedesc că domnul Țării Românești a satisfăcut pretențiile guvernatorului Ungariei: a venit pe câmpul de luptă în fruntea unei armate de aproape 10000 români, cât arătase Iancu că spera să obțină când îi scrisese lui Alfons al V-lea. Proveniența românilor a fost precizată de raguzanul Pasquale de Sorgo într-o epistolă scrisă la 11 septembrie 1456 din tabăra lui Iancu, de la Subotica pe Morava: erau 4000 „arcași" din Țara Românească și 3000 „călăreți bine aleși" și „înarmați" din Moldova. Ea demonstrează că cel puțin atunci Iancu a închegat frontul unic românesc antiotoman care a avut o pondere remarcabilă în luptă: moldovenii și muntenii au dat o treime din cei 24000 oșteni ai armatei lui Iancu, care atunci a înroșit, cu sângele ei, asemeni unor uriașe flori de mac, întinsul platou verde de la Cossovopolje.

Numele de Dan, dat de Chalcocondil succesorului lui Vlad Dracul, nu este confirmat de alte izvoare. Această constatare ne-a făcut să ne îndoim de posibilitatea ca tronul Basarabilor să fi fost ocupat de Dan al III-lea cel tânăr. Citind opera bizantinului, am remarcat că el a folosit patronimice pentru o serie dintre domnii Țării Românești. *Radu cel Frumos* a fost numit *„Dracula"*, situație care a făcut să fie confundat fie cu Vlad Dracul, fie cu Vlad Țepeș. Cronicarul bizantin a întrebuințat patronimice pentru a indica ocuparea tronului românesc de un reprezentant al uneia dintre cele două familii rivale: în cazul de față, un reprezentant al Dănești lor. Explicând astfel paragraful, ajungem la lămurirea cuvintelor cronicarului, clare pentru contemporanii săi, dar de multe ori o adevărată șaradă pentru cei depărtați prin scurgerea anilor.

Informația oferită de Laonic Chalcocondil a fost confirmată de cronicarul maghiar Ioan Thuroczi și de otomanul Orudj bin Adil. Ambii au inserat știrea că tronul a fost ocupat, după Vlad

Dracul, de fiul voievodului, Dan, adică un reprezentant al Dăneștilor. Aparent, problema succesiunii este irezolvabilă , căci Dan al II-lea „cel Viteaz" a avut doi fii - Dan al III-lea „cel Tânăr" și Vladislav al II-lea. Citirea cronicilor turcești dezleagă enigma. Ruhî Celebi Edernevî și Saadeddin au precizat că, după Vlad Dracul, tronul a fost ocupat de Lazoglu (Ladoglu), care nu este altul decât Vladislav al II-lea.

Dintre documentele interne, cea mai fidelă oglindă a faptelor trecute ne indică același nume: un hrisov emis la 6 mai 1492 întărește lui Dan osteanul stăpânirea asupra ocinei sale pe care o dobândise de la Vladislav voievod pentru cele făptuite la Cossovopolje, iar un privilegiu acordat mănăstirii Meteore în 1448 a fost semnat de Vladislav. În fine, modul în care au evoluat termenii folosiți de Iancu atunci când a scris despre Vladislav al II-lea constituie un alt argument în favoarea ocupării tronului de către acesta. Într-o epistolă adresată brașovenilor la 20 iulie 1447, l-a numit Vladislav românul, iar în alta scrisă „universității" săsești, la 7 august 1448, apare o deosebire notabilă, căci a fost intitulat „illustris princeps", „dominus Wladislaus (Vladislav) wayvoda Transalpinensis": acum era domnul Țării Românești.

Toate aceste elemente documentare demonstrează că Vladislav al II-lea a fost primul și principalul beneficiar de pe urma morții lui Vlad Dracul. Numai în calitate de domn a putut face danii, a comandat trupele la Cossovopolje și a fost numit voievod al părților transalpine de către Iancu de Hunedoara. Împotriva lui era îndreptată mânia moștenitorului săbiei de Toledo, care veghea atent la cele ce se petreceau în nordul Dunării.

Tânărul vultur atacă...

Numele tânărului de 18 ani, care va deveni curând celebru în forma Țepeș vodă, a fost legat de două acte: un hrisov datat 8 august 1447, semnat Vlad voievod, fiul marelui Vlad voievod, și o epistolă domnească, scrisă la 31 octombrie 1448, iscălită Vlad - care întrerup seria actelor emise de Vladislav al II-lea sau referitoare la el. Analiza atentă a hrisovului a dus la concluzia că boierii care l-au semnat au fost membri ai sfatului în vremea primei domnii a lui Vlad Dracul. Ca urmare, istoricii au *redatat* documentul la 8 august 1437 sau 1438, situație care se apropie mai mult de realitate[1].

Așadar, rămâne un singur act care nu poate fi atribuit lui Vladislav al II-lea: epistola în limba latină adresată brașovenilor din Târgoviște la 31 octombrie 1448. Ea are următorul cuprins: „Vă dăm de știre că dumnealui Nicolaie din Ocna Sibiului ne scrie să facem bunătate a veni la dânsul până ce măria sa Ioan guvernatorul Crăiei Ungurești se va întoarce din război. Noi de aceea nu putem s-o facem, pentru că marțea trecută (29 octombrie, n.a.) fratele naibului din Nicopole a venit la noi și a spus cu cea mai mare siguranță cum că Murad, domnul turcilor, trei zile de-a rândul fără încetare a avut luptă împotriva chiar a dumisale, Ioan guvernatorul, și în ziua cea din urmă l-a închis între carele taberei iar Împăratul însuși de jos s-a coborât între ieniceri și pe toți cei ce erau afară și înăuntrul carelor taberei i-au lovit și i-au ucis. Dacă am veni acum la dânsul, turcii îndată și pe noi și pe voi ar putea să ne nimicească. Deci vă rugăm,

---

1. Pentru completarea informațiilor privind redatarea acestui hrisov se va vedea lucrarea lui N. Stoicescu, *Vlad Țepeș*, Editura Academiei R.S.R. București, 1976, p. 16-21 și notele aferente.

stând în pace să aveți răbdare până vom vedea urmările dumisale lui Ioan însuși. E îndoială despre viața lui chiar. Dacă însă va ieși slobod din război, ne vom întâlni cu el și vom face pace bună. Însă dacă acum ne veți fi potrivnici, de se va face ceva să fie în paguba sufletelor noastre și de primejdie înaintea lui Dumnezeu să răspundeți. Dată în Târgoviște, în ajunul zilei tuturor Sfinților, în 31 octombrie, anul domnului 1448."

Scrisoarea este semnată „Vlad, voievodul muntean, fratele vostru în toate", și are în final notificarea: „dumnealor județului și juraților din Brașov, frați și prieteni mult iubiți".

În momentul în care a publicat acest act, Nicolae Iorga a afirmat că semnătura - Vlad - este o prescurtare a numelui lui Vladislav al II-lea și, ca atare, i l-a atribuit. Părerea sa a fost împărtășită și de alți eruditi, cum a fost I. Bogdan. Ulterior s-a dovedit în mod convingător că niciodată grămăticii și diecii cancelariei Țării Românești nu au confundat pe domnii cu numele de Vlad cu aceia de Vladislav. Modul în care a semnat Vlad Țepeș nu poate provoca incertitudini. Deși, sub influență transilvăneană, uneori a iscălit actele Vladislav, aceasta nu a determinat situații confuze, deoarece semnătura lui, sub această formă, apare numai în ultimii ani ai vieții, în condiții de datare precisă.

În perioada interbelică, pornind de la discutarea amintitei epistole domnești, I. Minea și Al. Vasilescu au pus problema unei prime domnii ipotetice a lui Vlad Țepeș, în anul 1448. În ultimii ani, continuarea cercetărilor a făcut să fie recunoscut ca un adevăr istoric faptul că domnia lui Vladislav al II-lea a fost întreruptă pentru scurt timp de urcarea pe tron a celui mai mare fiu al lui Vlad Dracul.

Lectura atentă a epistolei datată 31 octombrie 1448 arată că a fost scrisă din porunca lui Vlad Țepeș. Imediat se evidențiază faptul că scrisoarea este un răspuns dat conducătorului Transilvaniei, Nicolae de Ocna Sibiului, care-l cunoștea pe Vlad

Țepeș, de când locuise acolo împreună cu tatăl său. Totodată, este izbitor că semnatarul nu a participat la lupta de la Cossovopolje despre al cărei rezultat - înfrângerea lui Iancu de Hunedoara - a fost înștiințat de un prieten turc, fratele naibului din Nicopol. Este foarte posibil ca acest turc să fi fost un prieten pe care Vlad și-l făcuse cât timp a stat la Sublima Poartă. Ar putea fi acel boier de sfat, Stepan Turcul, despre care se spune că s-a legat de viitorul domn pe când acesta se afla la curtea sultanului Murad al II-lea. Legenda susține că porecla de „Turcul" ar arăta chiar naționalitatea acestui om, care, salvând viața domnului, a fost ridicat la rangul de boier.

Vladislav al II-lea nu trebuia să fie înștiințat de un interpus despre cele întâmplate la Cossovopolje, căci participase direct la luptă. Apoi, este destul de greu de admis că Vladislav, care ocupase tronul venind din Transilvania, avea un bun prieten printre otomanii de vază, cu care, în acel moment, era în relații proaste. În schimb, se afla în excelente raporturi cu Iancu; deci nu era necesar să se pună problema încheierii unei „păci bune". O asemenea cerere putea fi adresată numai tânărului Vlad Țepeș, aflat în conflict cu Iancu de Hunedoara.

Pentru susținerea afirmației că semnatarul scrisorii a fost Vlad Țepeș pledează și exprimarea ideii necesității menținerii echilibrului între Regatul Maghiar și Sublima Poartă, urmată de prevenirea brașovenilor că, în cazul în care nu vor respecta voința domnului Țării Românești, vor avea de păgubit.

Privit prin prisma mentalității istorice, pasajul amintit îl arată pe Vlad Țepeș ca un continuator al spiritului politic în care fusese format de tatăl său; a înțeles că cea mai bună poziție este cea de expectativă, poziție pe care a făcut-o cunoscută brașovenilor, cerându-le să-i respecte voința.

Ansamblul actelor vremii destramă negura care a învăluit până nu demult condițiile în care a preluat tronul Vlad Țepeș.

Momentul conjunctural a fost bine ales. El s-a situat în perioada luptelor de tatonare din lunile august-septembrie, care au precedat marea confruntare de la Cossovopolje. Din scrisoarea lui Pasquale de Sorgo reiese că la finele lui august și începutul lui septembrie 1448, între români și turci s-au dat lupte în jurul localității Vidin. Plin de bucurie, raguzanul a scris că în urma intervenției energice a cumnatului lui Iancu, Mihail Szilagyi, supranumit Mihail Niger - „cel Negru" - a fost obținută o primă victorie în timpul căreia a pierit chiar comandantul otoman al Vidinului. Aceasta a fost relatarea primelor lupte de avangardă. Cronicarii otomani au descris cele ce au urmat. Beii de margine, Mehmet, fiul faimosului Firuz, Mustafa, fiul lui Hassan bei și Isac bei, fiul lui Ozgun, profitând de pe urma întunericului nopții, accentuat de acoperirea stelelor de o mantie de nori, au trecut Dunărea lângă Nicopol și au zdrobit puțina armată româno-maghiară ce se afla acolo. Otomanii au luat ca pradă „numeroși ghiauri în zale pe care i-au trimis sultanului ce se afla la Sofia unde a primit cu bucurie știrea și captivii".

Două pasaje din cronicile otomane prezintă evenimentele de la Dunărea de Jos, care acum au avut legătură directă cu Țepeș. Autorul cronicilor anonime turcești - Tevarih-i al-i Osman (*Istoriile dinastiei osmane*) - povestește că înainte de o incursiune în Albania în anul 853 H (24 februarie 1449 - 13 februarie 1450), sultanul Murad al II-lea „pornind iarăși, a pus de a construit cetatea Giurgiu (Ierkoku). De aici a făcut incursiuni în Țara Românească și, punând aici bei pe Țepeș (Kazîklu) fiul lui Dracul, i-a dat steag și hilat făcându-i tot felul de favoruri. După aceea l-au trimis împreună cu acîngiii, care s-au dus și l-au pus bei în locul părintelui său. Întorcându-se (sultanul) s-a așezat la Adrianopole".

În cronica scrisă de Lutfi pașa în secolul al XVI-lea am întâlnit un paragraf care, în cuvinte similare, a redat aceleași fapte.

Indicarea anului 853 H (24 februarie 1449 - 13 februarie 1450) nu este surprinzătoare. Scrierile otomane amintite au aparținut unor panegiriști care au urmărit exclusiv preamărirea faptelor sultanului. Așa au procedat și acum: au lăudat bunăvoința sultanului care a poruncit acîngiilor să-l pună pe tron pe Vlad Țepeș. Prezentarea situației în acest mod avea să permită ulterior propagandei otomane să afirme că Țepeș era un nerecunoscător, care a ridicat sabia împotriva sultanul, binefăcătorul lui. Pentru a putea fi prezentat sultanului, și nu beii de margine, ca autor al înscăunării lui Țepeș ca domn a fost indicată data 853 H, adică începutul anului 1449, imediat după Cossovopolje, când avea răgaz să vină la Dunăre. În fine, ar putea fi și o eroare de datare a cronicarilor otomani care au scris la câteva decenii după lupta de la Cossovopolje. Eroarea este atât de mică încât este neglijabilă, dacă ținem seama că data de 24 februarie 1449 este foarte apropiată de indicația precisă de 31 octombrie 1448 din scrisoarea adresată brașovenilor. În mintea sultanului, când a decis să-l ajute pe Țepeș să ia tronul, un loc special a ocupat faptul că tânărul era fiul unui domn de curând asasinat. Murad al II-lea a sperat ca tânărul moștenitor al spadei de Toledo să-i fie recunoscător pentru crearea posibilității de a se răzbuna, că, în felul acesta, se va lega și mai mult de el.

Alături de beii de margine, partizanii Drăculeștilor, care nu s-au împăcat cu gândul ocupării tronului de Vladislav al II-lea, au socotit momentul prielnic pentru a contraataca și a prelua din nou puterea. Ei au contribuit din plin la punerea pe tron a lui Țepeș vodă.

Laiotă Basarab, într-o scrisoare din anul 1479, a reproșat boierilor pribegi aflați la Brașov că, în anul 1456, l-au ajutat pe Vlad Țepeș să ocupe tronul. Logica istorică ne îndeamnă să susținem că tot așa cum l-au sprijinit în anul 1456, când a început a doua domnie, boierii partizani ai Drăculeștilor au intervenit

pentru Vlad Țepeș și în anul 1448. Umanistul Aenea Sylvio Piccolomini, referindu-se la luptele dintre Dănești și Drăculești, a înregistrat și el că ultimii făceau ades apel la turci.

Instalarea lui Țepeș vodă pe tron s-a făcut profitându-se de condițiile politice și militare favorabile atunci în sud-estul Europei: Iancu de Hunedoara și Vladislav al II-lea, care ar fi putut să-i împiedice acțiunea, erau reținuți la Cossovopolje, iar principalele forțe ale Dăneștilor lipseau din țară. Așadar, oștile care ar fi putut menține vechea stare existentă în Țara Românească au fost minime.

Dar Vlad Țepeș nu a reușit să păstreze tronul pentru mult timp. La 7 decembrie 1448 se știa la Constantinopol că domnul impus de otomani a fost răsturnat. Ținând seama de viteza redusă cu care circulau știrile în secolul al XV-lea, putem presupune că Vlad a fost înlăturat către mijlocul lunii noiembrie 1448.

Aparent, situația aceasta este greu de explicat deoarece Vlad Țepeș era susținut de turcii otomani, victorioși în bătălia de la Cossovopolje. Iancu de Hunedoara nu a avut posibilitatea să reacționeze deoarece, imediat după înfrângere, a fost prins și închis de despotul Gheorghe Brancovici, a cărui fiică, Mara, era măritată cu sultanul Murad al II-lea. Guvernatorul Ungariei a stat în închisoarea castelului de la Semendria până în jurul datei de 20 decembrie 1448.

Pentru a-și recupera tronul, Vladislav al II-lea a trebuit să acționeze fără un sprijin extern puternic. Neîndoielnic, după înfrângere, el a aflat despre cele petrecute la Târgoviște. Sprijinitorii săi, Dăneștii, care-l însoțiseră în campania militară, nevoind să-și piardă pozițiile cu greu dobândite, l-au susținut în continuare.

Laonic Chalcocondil a inserat un pasaj ce ne oferă o explicație asupra desfășurării evenimentelor care au dus la întreruperea rapidă a primei domnii a lui Vlad Țepeș. După

descrierea luptei de la Cossovopolje, bizantinul a narat bunele raporturi dintre Vladislav al II-lea și domnul Moldovei, Petru al II-lea, pecetluite de o alianță matrimonială. În virtutea acestei înrudiri, cu valoare de contract politic, Petru al II-lea l-a ajutat pe Vladislav al II-lea să-l biruiască pe tânărul Vlad.

Vladislav al II-lea, revenit din bătălie în fruntea oștii românești ce cuprindea alături de arcașii din Țara Românească și călărețiii moldoveni, a profitat poate și de sprijinul târgoviștenilor care nu-i fuseseră favorabili lui Vlad Dracul și l-a atacat prin surprindere pe Țepeș. Atacul a reușit. Izbânda este ușor explicabilă: Vladislav a avut ajutorul călăreților moldoveni, călîți în luptă, a folosit elementul surpriză, a atacat rapid, fără a mai aștepta noi ajutoare de la Suceava, care i-ar fi întârziat acțiunea datorită timpului necesar mobilizării, instruirii și parcurgerii drumului. Apoi, același cronicar ne explică brusca schimbare a atitudinii sultanului în favoarea lui Vladislav. În timpul bătăliei, „când au văzut pe turci luptând mult peste așteptările lor și că pe ei îi amenință cele mai rele primejdii și că abia vor scăpa de nenorocire, chiar dacă vor rămâne teferi, că pentru călcarea jurământului nu e nici un mijloc să nu-și primească pedeapsa de la împăratul pentru câte le-au făcut luptând cu el și pentru că s-au aliat în luptă cu peonii (ungurii - n.a.), s-au hotărât în acea mare învălmășeală să trimită un sol la împărat. El l-a rugat să se împace și ca predând armele să reia legăturile cu împăratul și să-i fie prieten". Pasajul arată că până la bătălia de la Cossovopolje Țara Românească a fost în raporturi relativ reci cu Sublima Poartă. Acum, văzând că Iancu a fost înfrânt, Vladislav al II-lea, pentru a-și păstra tronul, a invocat drept motiv al participării lui la luptă presiunea exercitată de maghiari. Indiferent de ceea ce a crezut în sufletul său, în final, sultanul a acceptat explicația. L-a preferat pe maturul Vladislav al II-lea pe tron în locul tânărului și tumultuosului Vlad Țepeș. Hotărârea sultanu-

lui a fost determinată și de situația existentă la Târgoviște: în acel moment Dănești erau mai puternici decât Drăculești.

Așadar, prima domnie a lui Vlad Țepeș a durat circa o lună sau mai puțin de o lună, dacă Vladislav al II-lea, în fuga lui grăbită de la Cossovopolje, a ajuns la Târgoviște în primele zile ale lunii noiembrie 1448. Ea a constituit un episod al luptei dintre Dănești și Drăculești și al intervenției trupelor de acîngii care au profitat de prilej pentru a jefui Țara Românească. Caracterul efemer al primei domnii, faptul că a fost înfrânt și alungat fără a putea crâcni au fost poate elemente care l-au determinat pe mândrul Vlad Țepeș să nu amintească ulterior de această primă ocupare a tronului. Dacă, totuși, a poruncit să se pomenească în vreun hrisov despre ocuparea jilțului domnesc de la Târgoviște în lunile octombrie-noiembrie 1448, atunci actul fie că nu a fost descoperit până acum, fie că s-a pierdut așa cum s-au pierdut majoritatea documentelor medievale.

RĂSPLATA ANILOR DE BEJENIE

Reprezentantul Dăneștilor

Sub cerul plumburiu al lunii noiembrie a anului 1448, Vladislav al II-lea revenea pe tronul Țării Românești. Reprezentantul facțiunii Dăneștilor a încercat să-i zdrobească pe cei care i se dovediseră potrivnici. Gruparea Drăculeștilor nu a așteptat să cadă sub securea gâdelui, ci a luat grabnic calea pribegiei. O parte dintre boierii Drăculești pribegi s-au refugiat la Brașov. Acolo, în orașul de la poalele muntelui Tâmpa, au început să țească cu răbdare plasa în care trebuia să fie prins Vladislav al II-lea.

Privită de pe platoul muntelui Tâmpa, din apropierea ruinelor cetății Brasovia, distrusă de Iancu de Hunedoara în 1455, panorama Brașovului de astăzi prezintă o armonioasă îmbinare a construcțiilor moderne cu cele pecetluite de patina timpului și te face să înțelegi evoluția bogatului și frumosului oraș care a strălucit și strălucește în cununa Carpaților.

În cel de-al XV-lea veac erau două puncte-nucleu care-i polarizau pe brașoveni: biserica Neagră și biserica Bartolomeu.

Prima, construită între 1385-1476 de meșteri pietrari ale căror nume nu au străbătut întinderea secolelor, se ridica atunci în fața brașovenilor și a celor veniți de aiurea ca un masiv monument gotic, catolic, din piatră albă. Pe pereții interiori și pe stâlpii care duc la arcaturi frânte sau terminate în formă de treflă, tipice goticului central-european, care nu atinsese eleganța plină de elansare a monumentelor ridicate în același stil în Occidentul continentului, începuseră să fie scrise analele orașului[1], ale căror urme greu mai pot fi descifrate și în zilele noastre. Abia târziu, la 27 decembrie 1547, în urma reformei înfăptuite de Honterus, a cărui statuie străjuiește biserica, lăcașul de cult a fost preluat de confesiunea evanghelică ce a impus și modificarea interiorului. În fine, numele și aspectul „negru" i-au fost date de incendiul care a pustiit orașul în anul 1689.

În apropierea bisericii Negre se află Piața Sfatului; numele i-a fost dat de clădirea sfatului brașovenilor, dominată de întregul ansamblu arhitectonic. Clădirea masivă, astăzi muzeu, destinată inițial adăpostirii breslei cojocarilor, ce avea să găzduiască ulterior primăria orașului, era lipsită în secolul al XV-lea de turnul de observație, pitoresc, înalt, puternic, adăugat în veacul al XVI-lea.

Din piața sfatului se desprind o serie de străzi dispuse radial, unde se păstrează locuințe medievale ascunse în spatele unor porți înalte, boltite, ca cele ale casei Jekelius, care amintesc de vremea când Țepeș pășea prin fața lor.

---

[1] Din inițiativa „universității săsești", în orașele Brașov și Sibiu, pe zidurile Bisericii Negre și respectiv ale bisericii Ordinului Dominican au fost consemnate evenimentele istorice din Transilvania. Inscripțiile murale au fost realizate pe mai multe coloane, în limba latină, între anii 1535-1574, referindu-se la perioada cuprinsă între 1143-1571. Ele s-au păstrat datorită copierii și publicării lor în 1600 și 1746.

Această parte a orașului era înconjurată de ziduri puternice, ale căror vestigii mai vorbesc parcă de timpurile trecute. Dintre elementele de fortificație, poate cel mai bine păstrat este turnul muzeu, numit al „țesătorilor", unul din cele 7 turnuri ce străjuiau cetatea în secolul al XV-lea.

Depășind fortificațiile urbane din timpul lui Iancu și al lui Vlad, găsim, pe strada Lungă, în apropierea drumului către Codlea, biserica Bartolomeu. Mai veche decât biserica Neagră, datând din a doua parte a secolului al XIII-lea, ea îl impresionează imediat pe cel ce o privește prin stilul romanic, net deosebit de cel gotic.

Călătorul pornit pe urmele lui Țepeș, înzestrat cu răbdare și cu oarecare putere de a privi în trecut, în ciuda a numeroase reparații și refaceri, poate reconstitui aspectul pe care-l avea biserica în secolul al XV-lea.

Către marginea de sud-vest a orașului se află astăzi, ca și atunci, cartierul Șchei, locuit pe vremuri în special de mici meseriași, negustori și păstori. Aflat în afara zidurilor, a păstrat, prin numeroase case, aspectul medieval rural al unei așezări montane. Centrul vieții cotidiene a Șcheiului îl constituia piața numită, din timpuri imemoriale, Prund. Pe una dintre laturile ei se află biserica Sfântul Nicolae, vechi centru de cultură, adăpost al uneia dintre cele mai vestite școli românești. Aici, în Șchei, în Prund, în vechea biserică Sfântul Nicolae, demantelată pentru a fi reconstituită cea nouă, din porunca și pe cheltuiala fratelui lui Țepeș - Vlad Călugărul - s-au stabilit ori au venit boierii Drăculești pribegi. Așteptând cu răbdare momentul prielnic pentru a reîncepe lupta, ei observau cu atenție ce se petrecea atât în Regatul Ungariei, în sud-estul Europei, cât și în Țara Românească.

După înfrângerea suferită la Cossovopolje, cel care se opusese cu tenacitate otomanilor, Iancu de Hunedoara, pierduse mult din putere. Guvernatorul Ungariei ajunsese într-o stare atât de

critică, încât a fost obligat să ducă tratative cu domnul Moldovei, Bogdan al II-lea, pentru ca, în caz de „mare pericol", să-l primească împreună cu apropiații săi. Curând, spiritele s-au calmat. Inamicii guvernatorului Ungariei, Ulrich de Cilli și Ladislau de Garai, în decembrie 1452, l-au declarat major și l-au adus pe tronul Regatului Maghiar pe nevârstnicul Ladislau al V-lea Postumul. Lui Iancu i s-a impus ca, în aceeași lună, în orașul Viena, să depună insemnele de guvernator al Ungariei. A fost o înfrângere parțială: bătrânul cruciat de sânge românesc a păstrat importantul titlu de voievod al Transilvaniei și a continuat să dețină un rol primordial în comanda armatei.

În timp ce lui Iancu îi erau amenințate viața și situația, Vladislav al II-lea a căutat să-și apere și să-și consolideze poziția. În anul 1449, o epistolă îl amintește pe „Rodislav Waivoda" ca pe unul care a avut rol de mediator în cadrul tratativelor de pace purtate între Iancu și sultan. Cel ce se ascundea sub numele de „Rodislav" nu era altul decât Vladislav al II-lea. Activitatea lui în timpul tratativelor l-a făcut să dobândească o nouă greutate pe plan sud-est european. Atunci se părea că va continua politica de echilibru. Dar Vladislav a înclinat balanța către Sublima Poartă: la încoronarea lui Mehmet al II-lea (18 februarie 1451) a trimis o delegație de boieri români cu daruri bogate. Ca urmare, a obținut o relativă stabilitate. Prin tratatul de pace, încheiat cu Regatul Maghiar și Sublima Poartă la 20 noiembrie 1451 pe timp de trei ani, se stipula ca Vladislav al II-lea să nu fie schimbat din domnie. Dacă murea, boierii țării aveau dreptul să aleagă un nou domn, așa cum doreau ei. Se prevedea, ca în tratatul de la Szeghedin, ca Țara Românească să aibă o dublă suzeranitate: cea otomană și cea maghiară.

Aparent, era o situație bizară. În realitate, a fost o dovadă că nici una din cele două puteri nu avea capacitatea de a-și impune autoritatea asupra teritoriului Țării Românești. În oarecare

măsură a fost un câștig pentru otomani: maghiarii erau siliți să accepte pătrunderea inamicilor lor dincolo de Dunăre, pentru care vărsaseră mult sânge ca s-o mențină ca frontieră a lumii islamice în Europa. Țării Românești i s-a impus să nu construiască noi cetăți, oferindu-i-se, în schimb, dreptul ca negustorii români să poată face comerț liber în posesiunile Sublimei Porți din Peninsula Balcanică.

Socotind că sprijinul primit din partea Europei creștine - în special a Regatului Maghiar - era insuficient, dând o pondere mai mare decât cea cuvenită momentului greu prin care trecea Iancu de Hunedoara, Vladislav al II-lea s-a integrat prea mult în viața politică a Sublimei Porți. El a poruncit să se înfăptuiască o reformă monetară prin care a asimilat ducatul românesc cu asprul otoman. Măsura lui încadra evident Țara Românească în sistemul monetar otoman. Atitudinea domnului a provocat nemulțumirea brașovenilor și sibienilor, care-și vedeau câștigurile lovite. Iancu de Hunedoara a socotit că a îndurat prea mult de la omul pe care el îl ajutase să ocupe tronul. Acum a început să reacționeze. Pentru a apăra interesele voievodatului Transilvaniei, a decis să emită o nouă monedă și să treacă la represalii împotriva lui Vladislav: i-au fost confiscate Amlașul și Făgărașul. Probabil tot ca urmare a inițiativei voievodului Transilvaniei, regele Ladislau al V-lea Postumul a ordonat să i se ia și Tălmaciul. Represaliile se pare că au fost eficiente: domnul Țării românești s-a plâns împotriva lui Iancu într-o epistolă brașovenilor către sfârșitul anului 1452.

Pierderea posesiunilor nord-carpatice nu a fost singura lovitură suferită atunci de Țara Românească. În anul 1453, otomanii i-au cerut lui Vladislav al II-lea să le facă noi concesii. Pretențiile au fost emise de Sublima Poartă în condițiile în care capriciosul dar talentatul om politic și militar, sultanul Mehmet al II-lea, obținuse o victorie care avea să-l facă nemuritor: cucerise

Constantinopolul la 29 mai 1453. Acest oraș aflat în locul unde Europa și Asia își apropie pământurile, altădată renumit pentru bogățiile sale, atunci cu străzile neîngrijite, cu iarbă și arbori crescuți între lespezile pavajului, cu zidurile fortificațiilor prost reparate, reprezenta totuși simbolul rezistenței antiotomane. Cucerirea și transformarea Constantinopolului în Istanbul a provocat o îngrijorare adâncă în rândurile monarhilor, de la Roma până la Paris, de la Madrid până la Londra, de la Stockholm și Varșovia până la Moscova. Neliniștea a sporit când s-a văzut că sultanul Mehmet al II-lea, de acum înainte numit „el Fatih" (Cuceritorul), a trecut la reorganizarea Sublimei Porți pe baza unor coordonate noi ce afectau în special teritoriile subordonate Patriarhiei ecumenice constantinopolitane, acum incluse în hotarele otomanilor. În acest context, Vladislav al II-lea a acceptat pretențiile sultanului. Aflând despre noua situație, Aenea Sylvio Piccolomini a notat în *Cosmografia* sa că Țara Românească s-a supus turcului.

Cererile otomanilor au fost greu de suportat chiar și pentru concesivul Vladislav. El s-a revoltat împotriva Sublimei Porți și în august 1453 a luptat chiar cu trupele ei. Reorientarea politicii lui a făcut ca în sufletul lui Iancu să se aprindă scânteia speranței. La 24 septembrie 1453 scria din Lipova că încheiase pace cu domnul Țării Românești. Având din nou ca sprijin Țara Românească, voievodul Transilvaniei a reușit să-i înfrângă pe otomani în Serbia la 1 octombrie 1454 și să apere teritoriile locuite de români.

În anul următor, presiunile otomane asupra zonei carpato-dunărene s-au intensificat. În lunile septembrie-octombrie 1455 Moldova a cedat somațiilor otomane. A acceptat ca din 1456 să plătească tribut sultanilor. Vladislav, nedecis să reziste în fața turcilor, a rupt alianța cu Iancu de Hunedoara și s-a reintegrat în sistemul ofensiv otoman.

Un căpitan de-al domnului Țării Românești, pe nume Ganuț Radu, împreună cu oștile otomane, a atacat și a jefuit cetatea Saam (Bran). Imediat apoi, Vladislav al II-lea însuși a pustiit Țara Făgărașului. Ultima acțiune a domnului din familia Dănești1or a făcut să clocotească sângele tumultuos al lui Iancu de Hunedoara, care a transmis supărarea sa și lui Ladislau al V-lea Postumul. S-a decis înlocuirea domnului de la Târgoviște. Iancu de Hunedoara a acționat rapid. Evoluția evenimentelor i-a impus graba: turcii se pregăteau să atace Belgradul, iar voievodul trebuia să domine spațiul carpato-dunărean înainte de a pleca pe câmpul de bătaie pentru a-i stăvili pe otomani.

Apărarea cetății Belgrad, cheia drumurilor către Europa centrală, a fost ultima mare bătălie la care a participat Iancu de Hunedoara. Experimentatul voievod a obținut aici un nou succes: între 4-23 iulie 1456 a respins trei atacuri ale flotei și armatei otomane, ale căror forțe erau de trei ori mai numeroase. Cuceritorul Constantinopolului a fost biruit. Dar turcii au adus cu ei la Belgrad o molimă cumplită: ciuma. Între viețile secerate în tabăra creștină a fost și cea a lui Iancu, care a pierit la 11 august 1456 la Zemun.

În așteptare

Înainte de a pleca la Belgrad, voievodul Transilvaniei i-a chemat în apropierea sa pe Vlad și pe vărul său, care va domni în Moldova sub numele de Ștefan cel Mare. Se convinsese de calitățile lor și voia să-i folosească formându-i, ca urmași ai săi, pe câmpul de luptă antiotoman.

Până în clipa în care a fost privit cu atenție de voievod, Vlad avusese o viață plină de zbucium. Dacă am ține seamă numai de un singur paragraf din cronica pe care a lăsat-o Chritobul din Imbros, ar trebui să acceptăm faptul că în clipa asasinării lui

Vlad Dracul, fiii săi, Vlad și Radu, erau refugiați la Sublima Poartă. Ei ar fi rămas acolo din anul trimiterii lor ca ostateci (1446) până în perioada primilor ani ai domniei lui Mehmet al II-lea, care i-ar „fi ținut pe lângă sine și i-ar fi făcut părtași la bunurile împărăției". Aici, cronicarul bizantin, care în multe ocazii s-a situat pe o poziție filoturcă, a lăsat posterității o serie de informații discutabile. De reținut că Vlad Țepeș a fost în bune relații cu otomanii imediat după uciderea lui Vlad Dracul. În zilele care au urmat nereușitei tentative de ocupare a tronului (octombrie-noiembrie 1448), Vlad Țepeș nu s-a putut refugia în Moldova. Împotriva părerilor acelora care au susținut, nefondat documentar, că ar fi luat calea Sucevei, pledează cele petrecute în toamna anului 1448. Atunci fiul lui Vlad Dracul a fost răsturnat numai datorită ajutorului pe care l-a primit Vladislav al II-lea de la domnul moldovean, Petru al II-lea. O eventuală fugă spre Moldova l-ar fi aruncat pe Vlad Țepeș în brațele inamicului cu care luptase de curând. Firesc, nu a făcut o asemenea greșeală. El și-a îndreptat pașii către Sublima Poartă, care-i oferise ajutor pentru ocuparea jilțului domnesc.

În goana calului, ocrotit de puținii acîngii lăsați ca gardă personală de beii de margine, tânărul prinț român a trecut Dunărea rece și întunecată pe la Giurgiu și nu s-a oprit până la Edirne, pe malurile Mariței. În acest mare și bine întărit oraș, fostul Adrianopol bizantin, în care locuia un mozaic etnic, unde moscheile își înălțau minaretele alături de turlele bisericilor creștine și de acoperișurile sinagogilor, tânărul fugar știa că va găsi un loc de reculegere și odihnă pentru luptele viitoare. Era limpede pentru el că otomanii nu-l vor renega, ci-l vor păstra ca pe o prețioasă rezervă pentru tron, cum era și fratele său Radu.

Văzând că Vladislav al II-lea era preferatul momentan, că se ținea și avea un rol special în cadrul tratativelor de pace dintre Regatul Maghiar și Sublima Poartă, Vlad Țepeș a decis să

părăsească curtea sultanului. Hotărârea i-a fost determinată și de răsturnarea petrecută în Moldova. Pe tronul Mușatinilor se suise, de la 12 octombrie 1449, unchiul său, Bogdan al II-lea, care-i putea oferi azil și sprijin. Bogdan, un om mărunt, puternic, cu ochii negri, mici, ca doi bumbi, dar vii ca tăciunii aprinși, și-a primit bine nepotul. În marile case domnești din interiorul cetății Sucevei, Vlad și-a făcut noi prieteni. Acum s-a legat de un om care i-a fost devotat și l-a însoțit mai departe în agitata-i viață și domnie. Acesta a fost numit în documente, probabil cu porecla sa, Moldovean spătarul. El va deveni boier în sfatul Țării Românești când Țepeș va fi domn.

Dar nici acum Fortuna nu avea să-și întoarcă privirea binevoitoare către Țepeș. La 16 octombrie 1451, la Reuseni, Bogdan al II-lea a fost omorât de fratele său Petru Aron, care i-a luat tronul. Familia lui Bogdan al II-lea a profitat de agitația provocată de asasinat și a fugit în Transilvania. Fără să pregete, Vlad și-a însoțit rudele în pribegie.

După ce a trecut munții, Țepeș s-a îndreptat către Brașov, unde știa că-l așteaptă credincioșii săi. Amărât de nereușitele de până atunci, de lipsa unui ajutor temeinic, a hotărât să încerce singur, sprijinit numai de boierii pribegi, să-l înlăture pe Vladislav. Prima pregătire a expediției către Târgoviște a început în 1452. Aflând care sunt planurile lui Vlad, Iancu de Hunedoara le-a cerut brașovenilor să-l prindă și să-l trimită înapoi în Moldova, de unde venise. Iancu a procedat astfel deoarece în acel moment nu putea relua ostilitățile antiotomane, care ar fi decurs în urma unui atac împotriva lui Vladislav al II-lea. Vlad nu a părăsit totuși Transilvania, de unde l-a hărțuit în continuare pe dușmanul său. La 24 septembrie 1452, Vladislav al II-lea s-a plâns brașovenilor că i-au fost luate 1000 de oi, care au fost duse la Codlea. Domnul Țării Românești a cerut pedepsirea făptașului, pe nume Cernica, unul dintre credincioșii lui Vlad Țepeș.

Dându-și seama de forța personalității tânărului său inamic, Vladislav reacționă. Într-o epistolă datată 14 martie 1457, Vlad Țepeș a reproșat sibienilor că, deși a fost încunoștințat sfatul orașului, Ioan Gereb de Vingard și Nicolae de Ocna Sibiului au încercat, la Gioagiu de Sus , „să-l piardă din dragoste pentru Vladislav al II-lea".

Împlinirea idealului

La scurt timp după cele petrecute la Brașov și după încercarea de asasinat de la Gioagiu de Sus, cursul vieții lui Vlad s-a schimbat. El a pătruns în anturajul lui Iancu de Hunedoara, unde a căpătat, treptat, din ce în ce mai multă considerație. Planul schițat în mintea bătrânului voievod căpăta contururi precise: Vlad Țepeș era format pentru a prelua tronul Țării Românești. Cronicarul Antonio Bonfini a reținut că Iancu l-a dus pe Vlad la Buda și că l-a prezentat regelui Ladislau al V-lea Postumul. Ioan de Thüröczi a inserat informația că viitorul domn român a participat la festinul de la Pesta, unde voievodul Transilvaniei s-a împăcat cu Ulrich de Cilli.

În zilele în care se remarca între curtenii ce-l înconjurau pe Ladislau al V-lea Postumul și le impunea cronicarilor panegriști să-l pomenească, Vlad Țepeș a atras atenția pictorilor. Probabil că atunci, un pictor de curte a creat tabloul care împodobește și astăzi castelul tirolez Ambras. El ni-l prezintă pe Țepeș ca pe un bărbat tânăr, frumos, cu părul bogat, cu fruntea înaltă, sub care se află doi ochi ce vor parcă să te străpungă. Îmbrăcămintea purtată arată un gust ales și preferința pentru o somptuozitate pe care nu o va părăsi niciodată. Pe cap avea o bonetă din stofă brodată cu aur și argint. În dreptul frunții, strălucea o pafta de diamante ce fixa un penaj, iar pe umeri îi stătea o mantie bogată ce acoperea un costum scump cu naturi din metal prețios.

Vederea portretului l-a făcut pe B. P. Hasdeu să scrie, în 1864, studiul scurt *Filosofia portretului lui Țepeș. Schiță iconografică*, în care, asemeni imagologilor contemporani, a încercat să demonstreze că iconografia poate defini caracterul personajului. Eruditul din secolul trecut l-a socotit pe Țepeș vodă un om neobișnuit datorită inteligenței acțiunilor și chiar a viciilor, toate „subordonate unei voințe de fier". Deși, din păcate, Hasdeu s-a bazat în special pe lucrarea lui J. Chr. Engel, defavorabilă lui Țepeș, când a comentat portretul a folosit cuvinte calde: „O așa frunte putea aparține unui bărbat înzestrat cu cea mai viguroasă inteligență". În continuare, a susținut că toate faptele lui Țepeș nu sunt condamnabile, căci au avut drept țel ridicarea patriei. Prin această prismă l-a comparat cu tiranul renascentist Cesare Borgia, devenit celebru mai ales datorită penei lui N. Machiavelli, care i-a preamărit lupta pentru unificarea Italiei.

Revenit de la Buda în Transilvania, tânărul ce fusese imortalizat în tabloul aflat în castelul Ambras reîncepe lupta pentru ocuparea tronului. Într-o scrisoare de la 7 iunie 1456, voievodul Transilvaniei a liniștit cele șapte scaune săsești arătându-le că încredințase paza graniței meridionale a Transilvaniei lui Vlad voievod. Acum, asemenea tatălui său, avea la dispoziție forța militară a plaiurilor Transilvaniei. Pentru a obține libertate deplină de mișcare, Vlad Țepeș, în vara anului 1456, i-a făcut o serie de promisiuni și regelui Ladislau al V-lea Postumul.

Anonimul autor al narațiunilor germane despre Dracula povestește de la început că „bătrânul guvernator al Ungariei... l-a înscăunat domn în Valahia pe Dracula" (Vlad Țepeș). Prin cuvintele autorului s-a încercat să se transmită posterității tocmai faptul că Iancu a fost acela care l-a înscăunat pe Țepeș domn. În realitate, el numai a pus la dispoziția lui Vlad o oarecare forță militară. Evident, mai departe nu a putut să-l ajute căci a trebuit să plece la Belgrad. Vlad a acționat singur, după cum a gândit și a știut el. Priceperea tânărului a fost esențială: armata pusă la

dispoziție de Iancu nu era prea numeroasă, căci grosul trupelor îl însoțise la Belgrad. Acum s-a văzut că a atârnat greu în balanță acordul regelui de a-l lăsa pe Țepeș să manevreze forța oștirii transilvănene atât pentru hărțuirea armatei Țării Românești, reținerea ei pe loc, ceea ce reprezenta, într-un fel, ajutorarea lui Iancu, care avea astfel mai puțini dușmani la Belgrad, cât și în vederea ocupării tronului de la Târgoviște.

Alături de ajutorul cârmuitorilor Transilvaniei, fiul lui Vlad Dracul a beneficiat și de sprijinul boierilor Drăculești, arătat în mod expres de Basarab cel Tânăr Țepeluș. Acesta accentuează însemnătatea forței Drăculeștilor comparativ cu trupele oferite de Iancu, precizând că pribegii „l-au adus pe Vlad voievod împotriva lui Vladislav voievod pe care l-au tăiat".

Vladislav al II-lea a fost atacat de Țepeș în timp ce se desfășurau marile bătălii de la Belgrad. S-a procedat așa pentru ca oastea Țării Românești să nu-l poată ajuta pe sultan, domnul Țării Românești să nu poată fi sprijinit de trupele otomanilor și, în fine, pentru a se putea profita de pe urma stării de nemulțumire creată de politica nestatornicului Vladislav.

Din coroborarea izvoarelor reiese că Vlad Țepeș a reușit să preia tronul la o dată insuficient precizată, în cursul lunilor iulie-august 1456. Ea trebuie situată înainte de 20 august, căci lespedea funerară a lui Vladislav marchează acea zi ca moment al obștescului sfârșit al acestuia.

Noul episod al luptei dintre Drăculești și Dănești a avut drept scenă de desfășurare reședința domnească Târgșor[1]. În acest înfloritor oraș medieval, devenit astăzi un sat din apropierea Ploieștiului, Vladislav al II-lea înălțase o biserică și

---

[1] Comuna Târgșoru Vechi, aflată la 5 km de Ploiești. Fostă rezidență domnească între secolele XV-XVII, ea păstrează pe teritoriul său numeroase vestigii ale monumentelor medievale.

făcuse unele favoruri târgoveților în speranța că-l vor ajuta. Vlad Țepeș și partizanii săi, știind că domnul era urât de mulți dintre locuitori, au acționat rapid și hotărât, așa încât au obținut o victorie indiscutabilă. În piața orașului, când Vladislav credea că dușmanul îi este departe, a sosit Țepeș, care a atacat garda domnului, a înfrânt-o și și-a ucis adversarul.

Astfel, anii de veghe și bejenie ai lui Vlad Țepeș s-au încheiat cu o binemeritată biruință. După ce pribegise la otomani, în Moldova, în Transilvania și în Ungaria, după ce suferise o serie de privațiuni, văzându-și chiar viața în primejdie, tenacele, energicul, ambițiosul și inteligentul Vlad Țepeș a știut să facă soarta să-l asculte ...

PĂMÂNTUL LUI VLAD ȚEPEȘ

Moștenirea lăsată lui Vlad Țepeș

In anno domini 1456, luna septembrie, ziua 6, Vlad Țepeș voievodul a adresat brașovenilor o scrisoare pe care a semnat-o „Vlad voievod al Părților Transalpine", adică al întregii Țări Românești și „stăpân al Amlașului și Făgărașului". Titulatura, care arată teritoriul luat în stăpânire la câteva zile după urcarea pe tron, este identică cu cea din hrisovul emis din București în anul de la facerea lumii 6968 (1459), septembrie 20, adică la mijlocul domniei: „Io, Vlad voievod și domn și fiul marelui Vlad voievod, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei, Amlașului și a Făgărașului herțeg..." Din cele două acte, care cuprind titlul lui Vlad Țepeș în limba latină și în cea slavonă, observăm că acesta este la fel cu cel purtat de tatăl său, Vlad Dracul. Deducem că Vlad Țepeș, căruia contemporanii începuseră să-i spună și Dracula, pentru a-i marca descendența, a preluat, o dată cu tronul, moștenirea unei țări tot atât de întinsă ca în timpul părintelui său. Ea cuprindea toată Oltenia, Muntenia și posesiunile nord-carpatice, Amlașul și Făgărașul.

Vladislav al II-lea, deși fusese omul care făcuse numeroase concesii Sublimei Porți, nu ajunsese până la cesiuni teritoriale. Dracula știa că în timpul bunicului său, Mircea cel Bătrân, țara

Basarabilor era mult mai întinsă. Ea fusese ciuntită de „venetici" care îi răpiseră Banatul Severinului, Dobrogea și marile cetăți Severin, Turnu, Giurgiu, Dârstor, Yeni-Sale și Isaccea. Ce a fost în sufletul lui când, ajuns pe tron, s-a gândit la hotarele țării străbunilor lui nu știm; dar cu siguranță că inima i s-a amărât.

Despre Țepeș știm că în anul 1456 era un bărbat vânjos, tânăr, de circa 26 de ani. De statură mijlocie, cu un trup ce impresiona prin forța degajată, un păr castaniu bogat, avea o frunte înaltă, sub care străluceau doi ochi pătrunzători și hotărâți, de culoarea smaraldului. Era firesc ca omul cu un asemenea fizic să fie remarcat și să se reliefeze în mijlocul mulțimii.

El a venit pe tron având cunoștințe dobândite de la dascălii eruditi, de la tatăl său, de la aristocrații de la curțile maghiare și germane, de la nobili occidentali, cum a fost Wallerand de Wavrin, sau de la mari cârmuitori ai timpului, asemeni sultanilor Murat II și Mehmet II, cu care a venit în contact nemijlocit. A învățat de la unchiul său, Bogdan al II-lea, din schimbul de idei cu vărul lui, Ștefan cel Mare, și în special din raporturile cu Iancu de Hunedoara. Acesta din urmă , în ultima parte a vieții, ținându-l pe lângă sine, i-a insuflat o serie de planuri și gânduri sale. Legătura permanentă a lui Vlad Țepeș cu oamenii de seamă, monarhi și cărturari din sud-estul și centrul Europei, l-a făcut să fie un om cu înțelegere, experiență și perspectivă neobișnuită asupra vieții, dovedită în timpul domniei, atât prin judecarea situațiilor, cât și prin acțiuni și decizii. El a știut, de asemenea, să ia și să valorifice ce a fost mai bun în tradiția strămoșilor săi, când și-a precizat programul de cârmuire politică.

Asemeni tatălui său, Dracula și-a expus vederile politice într-o scrisoare adresată brașovenilor la 10 septembrie 1456: „Gândiți-vă și voi că atunci când un om sau un domn este tare și puternic în interior, atunci poate face cum vrea; iar când e fără putere, unul mai tare va veni asupra lui și va face cu dânsul ce va vrea".

Ideile redate aici constituie un scurt și clar program politic care demonstrează că Vlad Țepeș și-a propus din clipa în care s-a așezat în jilțul voievodal să devină întâi un domn puternic în propria-i țară și apoi să se răfuiască cu vecinii care îl asupreau. Atingerea acestui țel nu a fost ușoară, căci moștenirea pe care i-o lăsase Vladislav al II-lea era extrem de grea. Țara avusese mult de suferit datorită deselor schimbări ale orientării politice a nehotărâtului domn, în permanentă pendulare între Sublima Poartă și Regatul Maghiar. La un moment dat, aproximativ între anii 1449-1453, populația activă și în special negustorii au reușit să obțină o oarecare bunăstare, vădită de cele circa 100 variante ale ducatului emis în vremea lui Vladislav al II-lea. Curând, lipsa de fermitate a domnului a cules fructele mâniei vecinilor. Negustorilor din Țara Românească li s-au ridicat în cale o serie de bariere și, ca urmare, libera circulație a mărfurilor a avut de suferit. Teritoriul țării și bunurile locuitorilor au fost prădate de expediții-razie venite atât din nordul Carpaților, cât și din sudul Dunării. Văzându-și viața și avutul primejduite, unii au luat calea bejeniei, alții calea codrului sau a locurilor ferite din calea jefuitorilor. Drumurile au devenit nesigure, iar cei ce trăiau din jecmănirea celor pașnici s-au înmulțit.

Problema care s-a impus imediat în fața lui Vlad Țepeș a fost aceea a restabilirii situației normale.

Restabilirea echilibrului

Dracula și-a dat seama că avea nevoie de o perioadă de liniște, de pace, în care cea mai mare parte a forțelor sale trebuia să lucreze pentru gospodărirea și prosperitatea poporului. Pentru a le realiza, a reluat cu abilitate politica tatălui lui. Țepeș a căutat să scoată pământul Țării Românești din focul luptelor, să rea-

ducă echilibrul stabilit de tratatul de pace din 1451, rupt de marea bătălie de la Belgrad.

Deși otomanii fuseseră înfrânți de Iancu de Hunedoara, ei reprezentau încă o uriașă forță de care domnul Țării Românești trebuia să țină seama.

Inițial, pentru ocuparea tronului, Țepeș a avut un oarecare sprijin din partea voievodului Transilvaniei, care l-a numit comandant al trupelor „plaiurilor" transilvănene, adică al armatelor de grăniceri. Relativitatea ajutorului lui Iancu reiese limpede din epistola lui Basarab cel Tânăr Țepeluș, care pune în prim plan ajutorul pribegilor, dar mai ales din cuprinsul unei scrisori adresată de Țepeș sibienilor, la 14 martie 1457. În ea, domnul scria patriciatului din Sibiu, având parcă dorința de a-i reaminti o situație cunoscută: își cucerise puterea „fără ajutorul nimănui". Cuvintele lui Dracula nu lasă loc pentru nici o umbră de îndoială: a fost evocată o situație reală. Numai un spirit părtinitor ca anonimul autor al *Povestirilor germane* a putut susține că trupele „plaiurilor" transilvănene, adică ale zonelor de frontieră, îl întronaseră pe Țepeș. Cei care au participat direct la evenimente au fost conștienți că energia, talentul și îndemânarea lui Dracula au fost elementele esențiale care l-au adus pe tron. În această situație, nu era obligat nimănui și putea duce politica pe care o dorea.

Pentru a nu fi acuzat de nerecunoștință, la 6 septembrie 1456 a adresat patriciatului brașovean o epistolă din Târgoviște, spunând că supune capul său și alor săi regelui și că oferă drept de comerț liber brașovenilor. Fără a conține un angajament precis, epistola aceasta avea valoare de prezumtiv contract vasalic față de monarhul maghiar și de privilegiu comercial față de Brașov, ai cărui locuitori erau bucuroși că li se oferă câștiguri sigure.

La 10 septembrie 1456, Țepeș vodă a fost obligat să trimită o nouă scrisoare acelorași brașoveni. Le-a comunicat că sosise în reședința sa un sol turc care-i cerea să se supună sultanului și să îndeplinească „sarcini mari, cu neputință de purtat... pe umerii noștri". Turcii doreau „să iasă" prin Țara Românească pentru „a prăda" Brașovul, dar Vlad, așa cum „jurase", voia „să fie frate credincios" celor din Țara Bârsei. Pentru a-și putea ține făgăduiala, Dracula a cerut brașovenilor să-i trimită „fie 200, fie 100, fie 50 oameni aleși", adică luptători. Atunci el va spune „turcului că vor veni și alții" și astfel, credea el, va obține condiții mai ușoare pentru țara sa.

Cererile lui Vlad Țepeș au fost strigăte în neant. Brașovenii au procedat ca și altă dată: nu au vrut să audă de dorința domnului care le oferise prietenia. Ca urmare, Țara Românească a trebui să accepte condițiile Sublimei Porți.

Stabilirea relațiilor vasalice cu Sublima Poartă în lunile octombrie-noiembrie 1456, deci după ocuparea tronului, infirmă cele scrise de bizantinii Chritobul din Imbros și Laonic Chalcocondil, care afirmaseră că Dracula ar fi ocupat tronul cu ajutorul sultanului. Probabil că aici cei doi cronicari, ca și otomanii Tursun-bei și Semseddin Ahmed bei Suleiman Kemal Pașa Zade, au fost influențați de spusele cercurilor oficiale de la Sublima Poartă și nu au căutat sau nu au putut să vadă mai departe de ele. Evident, dacă Vlad Țepeș ar fi ocupat tronul cu ajutorul Sublimei Porți, ar fi respectat unele condiții prestabilite, așa cum s-a întâmplat în cazul relațiilor cu Regatul Maghiar și cu Transilvania.

Vlad Țepeș, aplicând acum tradiționala politică de echilibru între Orient și Occident, atât de necesară în anumite momente pentru domnii de la Târgoviște și pentru poporul lor, a obținut ce a dorit: câțiva ani fără furtuni puternice.

Un domn de câmpie

Una din cele mai răspândite povești despre Vlad Țepeș vodă, inserate și în narațiunile germane și în cele slavone, spune că, „o dată, când mergea pe drum, a văzut un țăran sărac arând cu cămașa ruptă, murdară. S-a oprit și l-a întrebat: «Oare ai nevastă?» Iar el a răspuns: «Am, stăpâne». El însă i-a răspuns: «Du-mă la casa ta să o văd». Și a văzut că soția sa era tânără și sănătoasă. Și a spus bărbatului ei: «În primăvară, ai semănat in?» Iar el răspunse: «Doamne, am in mult». Și i-a arătat o mulțime de in. Iar Dracula zise către femeia lui: «De ce ești leneșă față de bărbatul tău? El este dator să semene și să are și să te hrănească, iar tu ești datoare să-i faci bărbatului tău îmbrăcăminte curată și frumoasă, iar tu nici cămașă nu vrei să-i faci, sănătoasă fiind la trup. Tu ești vinovată și nu bărbatul tău. Dacă bărbatul tău nu ar fi semănat in, atunci bărbatul tău ar fi fost vinovat». Și a poruncit să-i taie amândouă mâinile și trupul ei să-l puie în țeapă".

O altă legendă despre Dracula, păstrată din moși-strămoși în zona Arefului, a înregistrat faptul că Țepeș a adus țărani, i-a pus să defrișeze și să despădurească locurile și, cu ei, a întemeiat satul Vlădaia.

Cele două legende, păstrate cu grijă de generații întregi de țărani, surprind preocuparea majoră a domnului pentru ridicarea țării. El a înțeles de la început că trebuia să devină rapid bogat. Celula economică fundamentală, capabilă să-i aducă prosperitate lui și țării întregi, era gospodăria țărănească. Tocmai pentru a vedea cum sunt gospodăriile țărănești, modul de viață și de muncă al țăranilor umbla Țepeș pe drumurile țării, prin sate, aspect surprins de legendă, dar insuficient relevat până acum. Pentru a ridica câmpiile, el i-a pedepsit pe leneși, a întemeiat o

serie de sate, continuând tardiv procesul de defrișare de mult încetat în Europa apuseană, dar care dădea încă roade în câmpiile românilor.

Întreprinzând aceste măsuri, el s-a gândit fără îndoială la faptul că lumea satelor trebuia întărită; deoarece constituia forța militară principală a vremii.

Se înțelege și mai bine politica domnului dacă se urmărește harta așezărilor umane și lista exhaustivă a localităților de unde au fost emise acte domnești în veacul al XV-lea: majoritatea populației rurale locuia în câmpie. Ca urmare, ponderea cea mai mare în economie revenea producției agricole. Numai în vremuri de restriște fugeau țăranii în zone ferite și-și lăsau gospodăriile de izbeliște. Dar imediat după revenirea liniștii, codrii, văile munților, mlaștinile erau părăsite, iar sătenii români se reîntorceau acasă și reluau munca ogoarelor. Faptul că produsele câmpului constituiau principala bogăție a țării a fost arătat și de burgundul Jehan de Wavrin. Când a reprodus dialogul dintre Vlad Dracul și Wallerand de Wavrin, cronicarul a consemnat că domnul român s-a simțit bogat și a putut să dea cele cerute flotei de galere deoarece, în timpul secerișului, turcii nu distruseseră recolta.

Domn al vremurilor sale, Vlad Țepeș a apreciat ponderea câmpiilor; pe de o parte, a căutat să le lărgească luptând pentru apariția de noi sate în dauna unor păduri seculare cum era codrul Vlăsiei, pe de alta, a încercat să le apere. Dacă din întinșii, bogații și neumblații codri medievali de odinioară, care sunt evocați astăzi numai de fermecătoare povești ce întăresc mențiunile de hrisoave și permit imaginației să le dea proporții fabuloase, au rămas numai mici păduri ca aceea din jurul lacului Snagov, fortificațiile din câmpie ridicate sau întărite din porunca lui Țepeș sunt mult mai grăitoare.

Bucureștii

Cea mai de seamă fortificație înălțată de Vlad Țepeș vodă în. câmpie a fost în mijlocul actualului oraș București. În vremea tatălui lui, pe teritoriul orașului modern de azi se afla o aglomerare de peste 40 de sate mici care, prin activitatea lor cotidiană, arătau că se îndreaptă spre unificarea într-o mare și înfloritoare așezare. Bunăstarea locuitorilor se datora și faptului că Bucureștiul era așezat pe drumul care unea marele emporiu Brașov și, poate, și Sibiu cu zonele balcanice.

Nucleul polarizator al activității țăranilor și târgoveților din zona București era curtea domnească. În timpul domniei lui Țepeș a fost înălțată aici o nouă construcție ce s-a înscris în ansamblul politicii de ridicare și apărare a câmpiilor.

Deoarece un act emis la 13 iunie 1458 îl menționează pe Vlad Țepeș lângă râul Dâmbovița, iar un altul - primul în care apare numele București, la 20 septembrie 1459 - îl pomenește în București, s-a ajuns la concluzia că între aceste două date a fost înălțată construcția domnească. Înainte de a fi ridicate fortificațiile din vremea lui Țepeș, existau altele, din cărămidă, de la finele secolului al XIV-lea, probabil din timpul lui Mircea cel Bătrân. Pe rămășițele acestora s-a construit, din porunca lui Dracula, o fundație puternică, din bolovani de râu, care a constituit subsolul noii așezări. Deasupra, a fost înălțat parterul, unde se găseau sala sfatului boieresc și apartamentele domnului. Încăperile de la parter dădeau într-o curte interioară, care era și incinta fortificației. Toată această construcție domnească fortificată a fost, poate, ridicată cu ajutorul unor meșteri transilvăneni, pe care domnul, aflat la Gherghița, i-a chemat la 25 mai 1458, printr-o scrisoare adresată brașovenilor.

Dimensiunile modeste ale fortificațiilor, aflate astăzi ca un

element central de atracție pentru cel ce vizitează muzeul Curtea Veche din București, au făcut să fie numite „castro fluvii Dombovicha", în documentul de la 4 iunie 1460, și „castro Bokaresth", în hrisovul din 10 august 1460. Termenul de *castru* în sine, ca și cercetările de arheologie medievală, demonstrează că era o construcție mult mai puțin puternică decât cetatea Giurgiu sau Poienari. Practic, era o curte domnească unde domnul putea locui liniștit. Dacă ținem seama de frecvența actelor domnești emise din acest oraș, ce atunci avea un dublu nume - București și Cetatea Dâmboviței - putem conchide că în anul 1459 Țepeș a guvernat Țara Românească din noua sa construcție.

În jurul curții voievodale bucureștene se aflau locuințele orășenilor. Suprafața ocupată de oraș în secolul al XV-lea nu era prea mare: cuprindea spațiul dintre Piața Splaiului, zona Casei Centrale a Armatei, Spitalul Colțea, Podul Șerban-vodă. Toată această suprafață era bine apărată în secolul al XV-lea de smârcurile formate de cursul Dâmboviței, cu alt traseu decât cel de astăzi, și de apa Bucureștioarei, a cărei existență este amintită bucureștenilor de murmurul izvorului cu același nume din Parcul Ioanid. Ca și la Târgoviște, casele erau de mici proporții, cu un singur nivel, cu o încăpere sau două. Locuințele târgoveților, cu acoperișurile în dublă pantă, erau înconjurate de curți și grădini întinse, pline de animale, păsări, pomi, legume și flori. Între curți și grădini șerpuiau ulițe nepavate, de lungimi și lățimi variabile, plastic numite „poduri de pământ". În lungul lor se aflau numeroase fântâni cu grijă păzite, căci aduceau apa necesară atât vieții, cât și stingerii incendiilor. În cursul nopții, la fel ca în alte orașe medievale bezna era spartă numai de sclipirea feștilelor din mori sau taverne, felinarelor arapilor masalagii, ce arătau drumul stâpânilor , sau de torțele caraulelor...

Snagov și Comana

Alte fortificații de câmpie au fost cele ale mănăstirilor Snagov și Comana, ambele situate pe insulele unor lacuri, care, prin apa ce le înconjura, opuneau un prim obstacol în fața inamicului. Alegerea acestor locuri, cu multe similitudini, arată că domnul a avut o concepție constructivă unitară a domeniului fortificațiilor.

Mănăstirea Snagov, ridicată în veacul al XV-lea, probabil în timpul și din porunca lui Vladislav I Vlaicu, a fost refăcută, mărită și întărită ca urmare a dorinței și voinței lui Vlad Țepeș. Amintirea faptului că a fost renovată de Dracula a rămas peste veacuri și adesea el este socotit primul și singurul ctitor al frumosului așezământ monastic de pe insula lacului Snagov.

Mulți dintre cei care aleg pădurea și lacul din nordul Bucureștilor pentru a se destinde, se lasă atrași întâi de dorința de a vizita mănăstirea și apoi se îndreaptă către strand, pistele de canotaj, camping sau celelalte puncte pline de tentații din fostul codru al Vlăsiei.

În momentul în care drumețul sosește pentru prima dată la mănăstirea de pe insulă, după ce a străbătut umbritele alei ale parcului natural și a tăiat fața argintie a lacului cu șalupa sau cu barca, înțelege că truda nu i-a fost zadarnică și este cuprins de un sentiment de satisfacție.

Frumoasa și zvelta construcție monastică din cărămidă aparentă, ce se înalță în fața ochilor, se datorează celui de al treilea ctitor al bisericii, Neagoe Basarab. El a sfârșit biserica în același an cu aceea de la Curtea de Argeș: 1517.

Planul bisericii - tipic catholicoanelor - catedrale de la Muntele Athos - și fundațiile ei datează din vremea lui Țepeș . Pe temeliile și fragmentele de zid rămase din secolul al XV-lea, când, deliberat, biserica a fost demantelată, au fost ridicate noile

construcții. Neagoe Basarab a reușit să lase o biserică a cărei fațadă, din cărămidă aparentă roșie, izbucnită ca o flacără din frunzișul verde, este împărțită în două registre de un brâu cu ciubuc. În partea superioară, ornamentația bogată este formată din ocnițe și discuri ceramice smălțuite într-o cromatică patinată de curgerea vremii.

Deasupra acoperișului, se disting patru turle elegante care accentuează zvelțețea monumentului. Turla dublă aflată deasupra pronaosului constituie o caracteristică arhitectonică aproape singulară pentru Câmpia Română.

În vremea domniei lui Mircea Ciobanu, a soției sale, doamna Chiajna, și a fiilor lui, Petru și Radu, a fost zidit spațiul dintre colonetele pridvorului care astfel a fost transformat în pronaos. Tot atunci a fost pictat interiorul bisericii, rămas alb din timpul lui Neagoe Basarab.

Vlad Țepeș a poruncit să se ridice în jurul insulei, pe maluri, către lac, o puternică incintă făcând din acest loc o fortăreață greu de cucerit. În apropiere de biserică se află un puternic turn-clopotniță, iar ceva mai departe, în spatele altarului, o fântână; ambele datează tot din vremea lui Țepeș vodă. Turnul servea pentru observație și alarmă, iar fântâna oferea apa necesară în timpul asediilor.

În chiliile călugărilor sau în celule special amenajate erau ținuți răufăcătorii sau cei socotiți periculoși pentru domnie. În cronici, în documente sau în povești citim că în vremea lui Țepeș, Neagoe Basarab și a lui Mircea Ciobanu, aici, la Snagov, au căzut multe capete de boieri hicleni. Mărturie în acest sens poate să fie numărul mare de lespezi de morminte boierești din secolul al XVI-lea ce pardosesc interiorul bisericii. În momente de restriște, cum a fost anul 1462, în încăperile și în incinta mănăstirii fortificate își găsea adăpost populația pașnică.

În trecut, legătura dintre insula mănăstirii și malul lacului se

făcea pe un pod de lemn, distrus din veacul al XIX-lea. Altă cale de acces în mănăstire, în secolul lui Vlad Țepeș, a fost subterana tainică, ale cărei secrete le cunoșteau puțini. Astăzi, când numai amintirea ei mai stăruie, cu mare greutate ochiul specialistului poate bănui unde i-a fost intrarea.

Părăsind insula bisericii mănăstirii Snagov, călătorul simte cum bogăția cunoștințelor despre Țepeș sporește și înțelege ce a însemnat o mănăstire fortificată în secolul al XV-lea.

Acest loc favorit al domnului oferă, prin vestigiile păstrate, elemente adesea mai grăitoare decât cuvântul scris.

Situația existentă la mănăstirea Comana era deosebită. Aflată în sudul Bucureștilor, mănăstirea apare astăzi ca o puternică fortificație. Ea poate înșela ochiul drumețului neavenit făcându-l să creadă că zidurile masive ar fi din vremea lui Țepeș. În realitate, ele sunt o construcție ulterioară datorată paharnicului Șerban Cantacuzino (1699-1701).

Documentar știm că Țepeș a ctitorit o mănăstire pe insula lacului Comana în anul 1461 sau cu puțin timp înainte. În mod cert, în 1461, luna septembrie, ziua 27, mănăstirea, care era socotită un punct de control al drumului București-Giurgiu, pentru a fi întărită, a fost înzestrată cu satul Călugăreni devenit faimos datorită victoriei obținute de Mihai Viteazul (13/25 august 1595).

Arheologii au reușit să descopere numai urmele unor modeste construcții datând din secolul al XV-lea. Probabil că în timpul lui Dracula, pe insula apreciată pentru poziția ei strategică, se aflau o biserică din lemn și câteva mici case ale călugărilor care au fondat impunătoarea mănăstire de astăzi, pomenită în prima jumătate a secolului al XVIII-lea sub pretențiosul nume de „cetate".

Cetatea Poienari

Unul dintre motivele care l-au determinat pe Țepeș să părăsească înfloritorul și bine structuratul oraș Târgoviște a fost și conflictul său cu orășenii. Ei l-au făcut să-i revină permanent în minte sfârșitul tatălui și al fratelui său, legăturile Dăneștilor cu acest oraș și pericolul de a fi organizate noi comploturi.

În legătură cu cele petrecute la Târgoviște, cronica Țării Românești a înregistrat că Vlad vodă Țepeș „mai făcut-a un lucru cu orășenii din Târgoviște, pentru o vină mare ce au fost făcută unui frate al Vladului vodă. Când a fost ziua Paștelui, fiind toți oamenii la ospețe, iar cei tineri la hore, așa, fără veste, pe toți i-au cuprins. Deci câți au fost oameni mari, pe toți i-au înțepat de au ocolit cu ei tot târgul, iar câți au fost tineri, cu nevestele lor și cu fete mari, așa cum au fost împodobiți în ziua paștelui, pre toți i-au dus la Posada[1], de au tot lucrat la cetate, până s-au spart toate hainele de pe ei. Și au rămas toți dezvăscuți în pieile goale..."

Povestirile românești despre Vlad Țepeș au înregistrat și au redat, într-o fermecătoare formă, aceeași poveste a cetății Poienari: „O dată boierii cei mari din Târgoviște, speriați de asprimea domnului, s-au adunat în taină și au pus la cale pieirea lui, uneltind să-l prindă viu în cursă și să-l ducă peșcheș sultanului. Țepeș însă nu era omul care să cadă așa de lesne în ghearele trădătorilor și, aflându-le la timp vicleșugul și uneltirea, întoarce cursa pregătită lui, împotriva lor.

În ziua de Paști se pomenesc cu oamenii lui vodă că umplu

---

[1] Numele trecătorii păzite de cetate. A nu se confunda cu Posada unde s-a dat lupta între Basarab I Întemeietorul și Carol Robert d'Anjou.

biserica și-i ridică nitam-nisam, pe toți - mic și mare, tânăr și bătrân, bărbați ori femei - și-i aduce pe jos până la Curtea de Argeș și de aici până mai sus, unde se bat munții în capete, la o strâmtoare îngustă numită de popor Cheile Argeșului și aici poposiră.

După ce răsuflară oleacă și-și desfătară ochii de priveliștele mărețe ale munților, vodă, călare pe un roib aprins ca pana focului, ridică buzduganul în sus, spre culmile ametitoare ale Cheilor, către cel mai înalt colț de stâncă pe care se mai puteau zări încă niște ziduri ruinate și încruntând sprânceana, cu glas de tunet, porunci: « - Boieri și coconi, jupânese și jupânițe, voi care mi-ați urzit moartea în iatacurile voastre, priviți cuibul acela de vulturi, colo, sus, să răsaie, până în duminica Tomii cel necredincios, o cetate de zid, să stea soarele pe fruntea ei. Auzitu-m-ați?»

Și, răsucind armăsarul, pieri ca o nălucă. Și s-au așternut boierii pe lucru, fără preget, zi și noapte, care scobind în piatră cu ranga și cu târnăcopul, care cărând cu spinarea materiale de jos până sus, cățărându-se pe repeșuguri drepte ca peretele, numai să dea gata la zi cetatea poruncită, că știau ei că vodă nu glumește și decât în vârful unei țepe tot mai bine viu. Mulți au alunecat pe povârnișuri și s-au scufundat în adâncuri de prăpăstii fără fund, pradă vulturilor și fiarelor. Dar, cu chiu, cu vai, cetatea cea nouă apăru în dimineața zilei sorocite, mândră și strălucitoare, ca o minune din povești, sub sclipirile de aur ale soarelui.

Așa știa Țepeș Vlad să pedepsească necredința și viclenia trădătorilor. Pe cei rămași, i-a iertat, socotind că s-au pocăit de rele și s-au cuminți".

Legenda, care transmite un episod real, a avut mare circulație în evul mediu și a putut fi culeasă în anul 1747 de mitropolitul Neofit al Ungrovlahiei, într-o călătorie efectuată prin țară. Atunci, el a putut să observe mult mai bine roadele muncii târgoviștenilor care l-au apărat pe Țepeș de furia tătarilor și a tur-

cilor: „Și în zilele acestui domn Vlad vodă au fost venit tătarii și turcii și au bătut cetatea cu tunuri dintr-un alt munte dinspre răsărit, unde păzesc plăieșii, ce se chiamă posadă. Și după ce au bătut cetatea, pe nimeni pe nimeni n-au găsit într-însa că domnul și-au fost potcovit caii îndărăt și au fugit pe alt plai în Țara Ungurească".

Târgoviștenii au mărit cetatea, de la turnul patrulater din secolul al XIII-lea - despre care se spunea că ar fi fost construit de teutoni - la o incintă de forma unui triunghi neregulat ce înconjura tot platoul muntelui. Vechiul turn a fost transformat în donjon, pe lângă care era poarta de intrare. La capătul fiecărei laturi a curtinelor cetății se afla câte un turn de formă rotundă, construit din piatră spartă mare. În fortăreață, accesul era posibil numai după urcarea unei cărări abrupte ce șerpuia în al XV-lea veac, ca și astăzi, printre arbori stufoși, oprindu-se în fața unui pod mobil ce se lăsa numai pentru prieteni.

Povestirile românești precizează că toată construcția a fost terminată într-un timp foarte scurt. Durata ei s-a situat între Paști și duminica Tomii, adică s-a cifrat la șapte zile. Terminarea cetății în numai o săptămână, dacă datele sunt reale, constituie o performanță notabilă pentru veacul al XV-lea. În acest adevărat „cuib de vulturi" puteau să stea acum circa 50-60 de oșteni. Numai vederea puternicei cetăți, așezată acolo unde-și apropie munții frunțile, putea înspăimânta pe dușmanii domnului - fie că veneau dinăuntru, fie că năvăleau de aiurea. Ei își dădeau seama imediat de puterea celui ce a reușit să facă asemenea cheltuieli și efort uman în numai câteva zile. Ridicarea cetății a mai dovedit că, din prima clipă a domniei, Dracula s-a pregătit pentru marea confruntare cu otomanii. El nu a ținut seama de stipulațiile tratatului de pace din anul 1451, dintre Regatul Ungariei și Sublima Poartă, prin care s-a impus Țării Românești să nu ridice cetăți. A înfruntat mânia sultanului și a construit această puternică cetate

cu o poziție strategică remarcabilă: de pe un vârf de munte străjuia și observa de la mare distanță însemnatul drum ce unea Curtea de Argeș și Câmpulung și, prin ele, Peninsula Balcanică cu Transilvania.

Știind că în ziua de sâmbătă 16 aprilie 1457 domnul se afla la Târgoviște, de unde emitea privilegii mănăstirii Govora, evenimentul evocat s-a petrecut în duminica Paștelui, 17 aprilie 1457. Domnul, care era un om drept, a hotărât să-i pedepsească, în funcție de vină, pe târgoviștenii și boierii din facțiunea Dăneștilor, care-i uciseseră fratele, se ridicaseră împotriva tatălui său, iar acum, se pare, complotau din nou împotriva tronului. Participanții direcți la complot au fost trași în țeapă și plimbați astfel prin oraș, pentru a fi un exemplu în fața celorlalți. Cei care erau simpli componenți ai familiilor vinovaților, căci nu putem măcar bănui că a fost distrusă toată populația târgului, au fost puși să repare și să mărească ruinata cetate Poienari.

O țară a cinstei și dreptății

Acesta este singurul episod cunoscut al unui mare conflict între domn și orășeni. Toate celelalte mărturii contemporane lui Țepeș vodă ne-au arătat o colaborare între tron și locuitorii târgurilor. Era normal să fie așa: domnul avea nevoie de bani, pe care i-i putea oferi populația activă din târguri, iar târgoveții erau interesați să obțină protecția autorității centrale împotriva abuzurilor feudalilor laici, eclesiastici și ale negustorilor venetici.

Domnul a înțeles însemnătatea protecționismului în domeniul comercial și l-a aplicat pentru îmbogățirea târgoveților și a țării sale. Populația nu putea prospera atâta timp cât țara era bântuită de tâlhari, de bandele înarmate ale boierilor, de negustori venetici sau de otomani care puneau în pericol permanent viața locuitorilor țării și făceau drumurile impracticabile, datorită

nesiguranței existente în lungul lor. A început să lupte pentru a impune o nouă stare: dreptatea, cinstea, siguranța și respectul pentru cei ce circulau pe drumuri.

Amintirea păstrată de autorul anonim al povestirilor slavone este concludentă: Dracula „așa de mult ura răul în țara sa, că dacă săvârșea cineva vreun rău, fie hoție sau tâlhărie sau vreo minciună sau nedreptate, acela nu era chip să rămâie viu".

În adevăr, din toate narațiunile despre temerarul voievod reiese că el nu s-a orientat după principiile de clasă ale justiției feudale, care-i împărțea pe oameni în membri ai stărilor privilegiate - clerul și nobilimea - și ai stării asuprite. El a ținut seama numai de comportare: dacă erau vinovați sau nu. În acest sens, s-a susținut că nu a tolerat nimănui necinstea, minciuna, lenea etc. Narațiunile spun că, la un moment dat, a venit în capitala lui un negustor care, speriat de cele auzite despre hoții, a cerut protecție marelui voievod. La îndemnul și sub garanția domnului, și-a lăsat carul cu avutul său în uliță. În cursul nopții, un hoț a furat 160 de galbeni din căruța negustorului. La auzul veștii, Țepeș vodă a poruncit celor din târg să-l predea pe răufăcător, altfel va distruge așezarea. Porunca domnească a fost executată imediat. Hoțul a fost predat lui Țepeș, care l-a pedepsit, trăgându-l în țeapă. Apoi i-a dat negustorului 161 galbeni. Acesta a numărat suma primită și, constatând că are un galben mai mult, l-a înapoiat. Vlad vodă a apreciat și a lăudat cinstea negustorului, spunând că dacă s-ar fi purtat altfel, țeapa l-ar fi așteptat și pe el.

Povestea relevă, pe de o parte, lupta pentru instaurarea cinstei în țară, pe de altă parte, una din metodele întrebuințate: răspunderea colectivă pentru faptele tâlhărești.

Pentru a-i verifica pe negustori, asemeni lui Harun al-Rașid, domnul umbla travestit, noaptea, pe la tarabele lor, le număra sumele de bani, lua sau adăuga câte ceva la ele, iar apoi îi între-

ba cât au avut. Dacă-i răspundeau cinstit, îi răsplătea, dacă spuneau neadevăruri, îi pedepsea trăgându-i în țeapă.

O altă povestire surprinde pedepsirea aspră tot a minciunii, la care s-a adăugat prefăcătoria. Țepeș, auzind despre un călugăr care predica patetic abstinența și cele zece porunci, l-a invitat la masă. Domnul și-a luat în față o bucată de pâine pe care a început s-o rupă în dumicați în timp ce punea călugărului o serie de întrebări. Acesta, care în realitate era un om lacom și vanitos, a mâncat și din pâinea domnului. Când a văzut că între vorba și fapta călugărului este o mare deosebire, Țepeș l-a întrebat de ce este hulpav, de ce nu respectă cele predicate și de ce lua bunul altuia. Apoi a poruncit să fie tras în țeapă, pentru a vedea oricine cum este pedepsită perfidia.

În altă narațiune se spune că o femeie, o țiitoare a domnului, a încercat să-l înșele. Vlad i-a verificat spusele și, găsind-o vinovată, a pedepsit-o. Aici se evidențiază cu mai multă putere caracterul de justițiar al lui Țepeș. În primul rând, cerceta o stare oarecare, se convingea dacă exista vreo vină, și numai în cazul în care probele indicau culpabilitatea aplica pedeapsa, în funcție de vină.

Se spune că între cele pe care i le-a lăsat moștenire Vladislav al II-lea s-a aflat și un mare număr de săraci, vagabonzi, infirmi, care, în loc să muncească pentru a trăi, s-au lăsat pradă lenei, cerșetoriei, furturilor. Țepeș s-a îngrozit când a văzut această liotă de răufăcători, adevărată plagă a neamului, comparabilă cu cea existentă la Paris, în aceeași vreme, în faimoasa „curte a miracolelor". Domnul și-a pus problema de a scăpa de acest rău social care constituia o povară pentru populația activă și aducea o proastă faimă țării. I-a chemat la sine pe toți leneșii, cerșetorii, infirmii, vagabonzii, cu promisiunea că-i va ospăta. Și-a respectat cuvântul: într-o casă mare, le-a oferit un prânz îmbelșugat. În timpul lui, domnul i-a întrebat pe

cei aflați acolo dacă vor să scape pe vecie de necazuri. La răspunsul lor afirmativ, Țepeș vodă a poruncit să fie incendiată casa de praznic, pentru ca toți acești nelegiuiți să piară. Întâmplarea, păstrată sub forma unei legende cu mai multe variante, i-a dat posibilitatea lui Mihail Sorbul, la începutul secolului nostru, să scrie piesa *Praznicul calicilor*, care reînvie plastic cele petrecute la mijlocul secolului al XV-lea.

Una dintre ideile principale ce se desprind din piesă este aceea că domnul a reușit să întroneze cinstea în țară: „În țara lui Drăculea /jupâne nu se fură"[1].

Curând, s-au văzut fructele politicii sale. La una dintre cele mai des folosite fântâni a fost lăsată o cupă din aur bătută cu nestemate; călătorii beau și o lăsau acolo. Legenda spune că măsurile luate de Țepeș vodă s-au imprimat atât de adânc în inimile și mințile oamenilor, încât, la mulți ani după îndepărtarea lui, cupa a continuat să rămână acolo.

O altă legendă povestește că, tot în timpul domniei lui Țepeș, a fost lăsată o pungă cu bani la o mare răspântie. Oamenii deveniseră atât de cinstiți, încât nimeni nu s-a atins de ea.

Legendele care circulă și astăzi între țăranii din zona Arefu spun că Țepeș vodă ar fi întemeiat în toate satele mari case de judecată, așa cum a procedat în satul Albutele, aproape de Beleți. Locuitorii de aici arată că toți cei vinovați, aduși în fața acestei case, erau judecați și pedepsiți după vină. Tradiția orală a păstrat și a relevat încercarea domnului de a impune o lege unică, legea domnului care trebuia s-o anuleze și s-o înlăture pe cea a marii boierimi, suverană până atunci. Cuvintele marelui istoric A. D. Xenopol redau elocvent cele făptuite de Țepeș în puțin timp: „... străin de milă și de închinare, el puse cumplita lui fire în slujba

---

[1] M. Sorbul, *Praznicul calicilor și sărmanul popă*, București, 1916

țării sale și după ce o curăți de relele lăuntrice, tăind și acolo unde ar fi putut lecui, el puse piept contra înjosirii în care căzuse..."[1].

Măsurile lui Țepeș, au fost aspre, dar ele nu au constituit decât o adaptare a vremurilor extraordinare prin care treceau țara și poporul său. Domnul a înțeles că justiția feudală trebuia să fie un spectacol pentru mulțime, pentru ca în mintea și inima acesteia imaginea pedepsei să se imprime cu atâta putere încât să transmită tuturor un sentiment de groază.

Din totalitatea pedepselor folosite în evul mediu, spectacolul tragerii în țeapă era senzațional. Interesant este pentru oamenii zilelor noastre modul în care se efectua acel cumplit supliciu în evul mediu. Procedeul poate fi reconstituit pe baza scrierilor legatului papal Nicolae de Modrussa, a poetului german Michael Beheiru, ambii contemporani cu Țepeș, precum și a gravurilor din incunabulele avându-l ca erou pe Dracula. Condamnații erau executați de călăi care-i înfigeau în „pari" groși (țepe) ascuțiți bine la unul din capete. Nenorociților li se înfigea capătul ascuțit fie în șezut, până le ieșea prin gâtlej, fie prin mijloc și pântece, fiind lăsați să zacă încovrigați. Până când piereau, cei „puși" în țepe se chinuiau cumplit, oferind un spectacol de neuitat celor rămași în viață, dornici să îndeplinească tot ce li se poruncea, numai să nu ajungă și ei la aceeași pedeapsă. Țepeș știa bine acest lucru. A folosit această metodă, care nu a fost nouă sau unică pentru vremea lui. Elementul nou adus de Dracula a constat în pedepsirea în masă, după vină, fără nici un fel de favoruri, a tuturor vinovaților; poate de aici i-a provenit și renumele deosebit.

---

[1]. A. D. Xenopol, *Istoria românilor*, vol. II, ediția I, Iași, 1889, p. 293.

Atitudinea și acțiunile lui au fost justificate în totul în perspectiva istorică pe care a surprins-o și a relatat-o excelent Laonic Chalcocondil: „Omul acesta a prefăcut cu totul organizarea Daciei". Concluzia la care a ajuns cronicarul bizantin, după ce a descris situația Țării Românești, arată în mod sistematic că măsurile aspre ale lui Țepeș au adus ordine și bunăstare în țară. Ele nu au fost determinate de cruzime, ci numai de spiritul de dreptate și de dorința de a-și ridica țara pe care o găsise în ruină, bântuită de tâlhari, de bandele înarmate ale boierilor aflați în permanente și irațională războaie feudale, de cetele prădalnice ale deliilor și acîngiilor otomani.

Negoțul și negustorii

Dacă la începutul domniei, prin epistola adresată brașovenilor la 6 septembrie 1456 și apoi prin alte acte acordate sibienilor, Vlad Țepeș a dat dreptul locuitorilor acestor puternice orașe de a face negoț liber în sudul Munților Carpați, curând le-a retras acest privilegiu. A constatat lesne că negustorii sași, sub pretextul comerțului liber în toată țara, se dedau la prădăciuni împotriva oamenilor de rând. Atunci, începând din iarna lui 1456-1457, a permis negustorilor sași să vină și să-și desfacă mărfurile numai în târgurile de margine, Târgșor, Câmpulung și Târgoviște.

Povestirile germane au inserat legenda că la un asemenea târg au venit negustori sași cu mărfurile lor și că nu le-au putut vinde. Imediat s-au plâns domnului. Țepeș le-a cumpărat mărfurile și i-a lăsat să plece. Negustorii s-au dus repede acasă, au reîncărcat carele lor și s-au reîntors în târg. Domnul i-a văzut venind și i-a acuzat de lăcomie. Pedeapsa aplicată nesățioșilor negustori sași a fost cea obișnuită: au fost trași în țeapă.

Nemulțumirea negustorilor sași este explicabilă. Comparativ

cu epoca anterioară lui Dracula, păgubeau, căci nu mai puteau face negoț în orice formă, pe tot teritoriul țării. Acum erau obligați să se limiteze la comerț cu ridicata în puncte fixe, trebuind să cedeze o parte a veniturilor lor negustorilor locali, care au preluat negoțul cu amănuntul. S-a umplut atunci și vistieria lui Vlad Țepeș Dracula, căruia i se plăteau taxe pentru desfacerea unor mari cantități de mărfuri și pentru tranzitarea lor. Domnul nu a avut altă cale. Nu putea tolera în continuare abuzurile negustorilor străini și decăderea târgurilor sale.

Dacă negustorii străini s-au comportat corect, atunci au avut de câștigat. În acest sens, pot fi amintiți genovezii din Caffa, despre care se știe că în vremea lui Țepeș au fost în bune raporturi cu Țara Românească. Deși au fost puțin numeroși, iar cifrele lor de afaceri în Țara Românească au fost mici, genovezii i-au supărat pe brașoveni prin prezența lor în târgurile românești, fapt care a accentuat conflictul cu marile emporii transilvănene. Politica domnului, indiscutabil, i-a atras simpatia târgoveților români care, la rândul lor, au oferit mari sume de arginți și galbeni și au făcut diverse servicii tronului. Celor veniți din nordul munților sau de aiurea, Țepeș le-a impus o obligație suplimentară numită *scala*. Termenul apare într-un document emis de Vlad Țepeș la 7 octombrie 1476, în epoca imediat anterioară celei de a treia domnii a lui. Având nevoie de sprijinul puternicului patriciat din Brașov, Țepeș a căutat să-i câștige bunăvoința. El a stipulat în hrisovul amintit că reînnoiește privilegiile din timpul „marelui Mircea voievod și până în zilele părintelui domniei mele, marele Vlad voievod și apoi în zilele domniei mele". Apoi spune: „... de acum înainte *scala* ce a fost să nu mai fie nicăieri în țara domniei mele, ci să fie slobod și volnic fiece om să facă negoț și să cumpere și să vândă fără *scală*".

Cele arătate în mod expres aici demonstrează că în timpul celei de a doua domnii (1456-1462), el nu a mai reînnoit privilegiile acordate inițial (septembrie 1456) negustorilor brașoveni.

Mai mult, din textul actului rezultă că, în ansamblul concepțiilor sale, un rol însemnat l-a avut preocuparea pentru constituirea unei temelii economice trainice, iar în cadrul ei *scala* a avut o pondere primară.

În această direcție, Țepeș vodă a fost un novator: probabil s-a inspirat din cele văzute în orașele din Regatul Maghiar, din Imperiul German și din Transilvania. Acolo existau „jus depositarium", „jus stapulae", „jus emporii", adică dreptul de depozit, de etapă și de târg, care dădeau posibilitatea comercianților din orașele respective să cumpere mărfurile celor aflați în tranzit, obligați să stea un timp în punctele prin care treceau.

Realizând că orașele hanseatice Brașov și Sibiu aveau la baza opulenței lor tocmai aceste drepturi-privilegii numite „stapelrecht", Dracula le-a introdus în anii 1456-1457 în toată țara sa și a obținut curând îmbogățirea târgoveților români.

Atunci, în 1476, Țepeș a fost silit de conjunctura în care se afla să anuleze *scala* care, din terminologia hrisovului, pare să se fi menținut, spre supărarea brașovenilor.

Probabil că nu și-a schimbat radical politica economică în 1476 și că hrisovul a fost numai o tactică impusă din momentul preluării puterii, așa cum s-a întâmplat și în 1456.

Ne este greu să facem o apreciere, care ar fi cel puțin temerară, căci ultima domnie i-a fost repede curmată.

Oștirea

Laonic Chalcocondil a însemnat că „de cum a ajuns la domnie (Vlad Țepeș) și-a format o gardă personală nedespărțită de el... și s-a înconjurat de un număr de ostași și trabanți aleși și devotați. Acestora le dăruia bani și averea și cealaltă bunăstare a celor uciși".

Cuvintele bizantinului au surprins relevând una dintre cele mai de seamă stări de fapt din timpul domniei lui Dracula - for-

marea oștirii de lefegii impusă de necesitatea apărării domnului și a țării. Pentru răsplătirea oștenilor care-l înconjurau, formând garda sa personală, Vlad Țepeș a utilizat o parte din banii obținuți din taxele vamale și din *scală*.

În alegerea oștenilor, domnul, el însuși un maestru în mânuirea spadei, s-a arătat deosebit de exigent. El cerea celor care-l înconjurau să fie buni mânuitori ai armelor, să fie viteji și să nu dea înapoi în executarea ordinelor. Din cele văzute și învățate până în momentul ocupării tronului, și-a dat seama că osatura unei armate era constituită din soldații de carieră. Ei cunoșteau tainele armelor de foc - pe atunci o noutate -, vicleșugurile tacticii luptelor și puteau să-i instruiască și să-i comande pe cei mulți ridicați la luptă de nevoie.

Beheim, în versurile poemului său, înregistra că *mercenarii*, de origini și limbi diferite, au constituit elementul cel mai instabil, nesigur și turbulent al armatei. El a avut dreptate, căci aceștia au fost oamenii care au stat permanent în jurul domnului, i-au cunoscut toate intențiile, iar ei personal au fost atrași numai de bani. Faptul că a avut unele greutăți cu mercenarii, datorită unor lipsuri bănești la sfârșitul celei de a doua domnii, l-a mărturisit chiar Țepeș într-o epistolă din anul 1476.

În legendele despre Dracula se spune că, după luptă, îi cerceta pe oșteni să vadă dacă sunt răniți în față sau în spate. Pe cei răniți din față, îi cinstea cu daruri și onoruri, căci ei avuseseră de suferit luptând, pe ceilalți îi pedepsea, de obicei prin tragerea în țeapă, deoarece fuseseră loviți pe când fugeau.

Cei care se distingeau în luptă erau ridicați la rangul de *viteji*. Toți aceștia deveneau mici boieri, cavaleri scutiți de dări și de alte munci în schimbul serviciului militar permanent. Instituția vitejilor exista în Țara Românească cel puțin din timpul străbunului său, Vladislav I Vlaicu. Țepeș a știut să o folosească și a mărit-o. Se pare că acestor viteji domnul le-a dat, după înfrân-

gerea boierului Albu cel Mare, satele Glodul și Hințea.

După faimosul ienicer sârb[1], alături de mercenari, și *slujitorii* au ocupat un loc de seamă în garda domnului. Aceasta rezultă limpede și dintr-o scrisoare adresată brașovenilor. În ea, Vlad a cerut să-i fie trimiși „voinici" și bani pentru a-și plăti oștirea. În cazul în care nu era posibil, domnul spunea că-i va „milui" pe noii oșteni, la fel ca și pe „slujitorii săi".

Slujitorii și *curtenii* constituiau un grup de vasali apropiați tronului prin slujbele lor militare, care adesea se conjugau cu cele din domeniul administrativ, juridic sau fiscal. Unii domni, ca Basarab cel Tânăr Țepeluș, au afirmat chiar că ajutorul primit de la slujitori a permis „să fie ținută țara". Pentru condiția lor specială, domnia ades îi „miluia" pe slujitorii ei cu bunurile cele mai de preț atunci - pământul arabil sau alte posesiuni - revocabile în cazul neîmplinirii serviciului militar. Alături de aceste danii, desigur că erau și alte forme de răsplată mai măruntă: bani, arme, bijuterii, blănuri etc., care, prin valoarea lor, îi atrăgeau și-i făceau credincioși.

Deci din garda personală a lui Vlad Țepeș vodă Dracula făceau parte *mercenarii, vitejii, curtenii* și *slujitorii*. Toți laolaltă constituiau *oastea mică* a țării. Era un corp de oșteni de elită, nu prea numeros, comparabil cu cele existente în Regatul Maghiar sau la Sublima Poartă, dar permanent la dispoziția domnului pentru a apăra populația împotriva unui atac prădalnic venit din afara hotarelor sau pentru stăvilirea vreunei răzmerițe boierești. Eficacitatea acestor oșteni a fost memorabilă, atât datorită alegerii

---

[1] Identificat în trecut cu Constantin Mihailovici din Ostrovița. Studii recente au dovedit că sub numele lui au fost reunite și publicate memoriile a cel puțin trei participanți la expediția împotriva lui Vlad Țepeș. A se vedea *Însemnările ienicerului (Zapiski ianâciara)*, cu un studiu critic de A. I. Rogova, Moscova, 1978.

și bunei înarmări a călăreților și a trabanților pedeștri, cât, mai ales, dârzeniei și hotărârii în acțiune a comandantului lor.

Alături de această armată din oameni aleși, domnul mai chema sub drapel, în caz de primejdie, *oastea mare* a țării. Ea a apărut în documente sub numele de *populi*. Termenul este sugestiv: în oaste au fost încorporați toți cei care puteau purta arma. Spre deosebire de garda domnului, armată de elită, oastea de țară era înarmată neomogen: fiecare venea cu arma pe care o avea în gospodărie. Ridicarea tuturor celor apți de a fi oșteni nu mai fusese făcută din vremea lui Mircea cel Bătrân: era un act de curaj care dovedea și capacitatea domnului de a manevra mase mari de oameni pe câmpul de bătaie.

Spijinul armatei lui Vlad Țepeș Dracula l-a constituit sistemul de fortificații în țară, reparat și mărit cu noi construcții.

Târgoviște

Alături de ridicarea fortificațiilor de la București, Snagov, Poienari, cetatea de pământ Frumoasa etc., Țepeș a poruncit să se extindă construcțiile militare în toate rezidențele domnești. Așa a procedat la Târgoviște.

După ce în ziua de 17 aprilie 1457, în duminica Paștelui, i-a pedepsit fulgerător și radical pe târgoveții vinovați, s-a ocupat îndeaproape de ridicarea orașului. Era firesc. Dacă la București rațiunea militară care l-a îndemnat să ridice castrul a fost necesitatea supravegherii liniei Dunării, pe al cărei mal se afla Giurgiu, la Târgoviște motivul care l-a obligat să întărească și să amplifice fortificațiile a fost mărimea și însemnătatea orașului. Atunci, Târgoviște era principala reședință domnească și cel mai mare oraș al țării.

Din porunca lui Țepeș vodă au fost aduși la Târgoviște meșteri pietrari ardeleni, ca cei amintiți în epistola din 1458, sau acel Christoph, pomenit într-un act din 1476. Ei, împreună cu meș-

terii locali, au reparat și au mărit zidurile incintei curții domnești, care a devenit mult mai puternică, începând de acum înainte să fie numită „cetate". În timpul acelorași lucrări, a fost mărit și palatul domnesc, care în primă formă fusese înălțat de Mircea cel Bătrân. Deoarece bunicul lui Vlad Țepeș își avusese reședința principală la Curtea de Argeș, probabil că nu mai făcuse investiții într-o rezidență secundară ca cea de la Târgoviște. În afară de acest argument logic, documentele ni-l prezintă pe Dracula ca fiind cel care a făcut cheltuieli mari pentru oraș, a adus meșteri și i-a dat un aspect fastuos.

În apropierea palatului voievodal, blocând intrarea vechii biserici a paraclisului, Dracula a poruncit să fie înălțat turnul Chindiei, asemănător cu o serie de alte fortificații balcanice, de mici proporții, numite obișnuit „turnuri". Aflat și astăzi mândru în fața vizitatorilor, așa cum a fost reconstruit din porunca lui Gh. Bibescu (1842-1848), turnul-muzeu vrea parcă să amintească vremurile când slujea paznicilor pentru a supraveghea dacă nu apar incendii în oraș, dacă nu sunt inamici în împrejurimi și, în fine, de serile în care meterhaneaua[1] domnului desfăta auzul târgoveților cu melodiile ei.

Pe latura de sud-vest s-a construit biserica domnească mică, numită și Sfânta Vineri. Toate aceste edificii solide, din piatră și cărămidă, stau mărturie faptului că domnul a fost preocupat să schimbe fața curții domnești. A reușit să-și atingă scopul: reședința lui Vlad Țepeș a căpătat un aer de majestate. Când mai târziu, la 11 noiembrie 1476, la începutul celei de-a treia domnii a lui Țepeș, Ștefan Bathory care avea să viziteze Târgoviștea, văzând-o, a afirmat că era „o adevărată cetate". Cuvintele lui

---

[1] Fanfara sau taraful domnului (cf. *Dicționarul Limbii Române Moderne*, Buc., 1958, p. 495).

sunt demne de luat în seamă; veneau de la un călător care putea remarca mai ușor lucrurile ce păreau obișnuite localnicilor, fiind din locuri unde fortificațiile aveau proporții mari, iar noțiunile militare erau mult mai precise.

Daniile repetate pe care le-a făcut mănăstirilor din nordul Olteniei - Cozia, Govora, Tismana - neîndoielnic, au slujit și la repararea întăriturilor acestora. Așadar, profitând de pe urma multifuncționalității așezămintelor eclesiastice în evul mediu, a subordonat mănăstirile fortificate scopului său major - întărirea puterii domnului.

Folosirea lor i-a fost îngăduită și de bunele raporturi cu clerul de confesiune ortodoxă. Pe lângă daniile amintite, el a ctitorit biserica Sf. Nicolae din Târgșor. Pisania bisericii, descoperită în 1922 în comuna Strejnic, care s-a păstrat până în zilele noastre, are dăltuite pe ea următoarele cuvinte: „Cu mila lui Dumnezeu, eu Vlad mare voievod și domn a toată țara Ungrovlahiei, fiul marelui Vlad voievod am zidit și am săvârșit această biserică, iunie 24, în anul 6969 (1461), indictionul 9".

Această ctitorie a completat seria actelor domnești, alăturându-se zidurilor de la Snagov și Comana. Tot pentru sprijinirea bisericii ortodoxe, a acordat în anul 1461 danie mănăstirilor Pantelimon și Filoteu, de la muntele Athos. Fapta lui Vlad voievod s-a înscris în politica tradițională a domnilor români, care, din rațiuni de stat, au susținut complexul monastic de la Athos, centru spiritual al rezistenței antiotomane după prăbușirea Constantinopolului.

Daniile lui Vlad Țepeș către mănăstiri au fost făcute după o matură chibzuință și o bună judecată politică. A realizat alianța dintre tron și biserică, ceea ce i-a servit în marile acțiuni militare și politice de apărare a ființei neamului.

Așadar, din primele zile ale preluării puterii, Vlad Țepeș Dracula și-a format o puternică forță militară permanentă pe care a mânuit-o cu măiestrie. Ea a avut două puncte de sprijin extrem de solide - cetățile și clerul, care i-au oferit mănăstirile fortificate.

Boierii

Povestirile germane despre Dracula voievod au înregistrat legenda că domnul a poftit la un ospăț 500 de boieri. Acolo i-a întrebat câți domni a apucat fiecare dintre ei. Cei mai bătrâni au spus că trăiseră sub 50 de domni, cei mai tineri au indicat mai puțini: cel mai mic număr a fost acela de șapte. Atunci, domnul i-a învinuit pe boieri că, prin schimbarea unui număr atât de mare de domni, „au adus țara într-o stare rea" și a poruncit armașului să-i tragă în țeapă.

Acesta a fost numai unul, poate primul, dintre episoadele luptei domnului pentru temperarea marii boierimi. Reacția boierilor nu a întârziat. Un hrisov cu privire la stăpânirile mănăstirii Govora, datat 1 aprilie 1551, a consemnat: „...iar când a fost în zilele lui Vlad voievod Țepeș, a fost un boier ce se chema Albu cel Mare. Astfel a luat mai sus numitele sate (Glodul și Hințea) cu sila și încă a pustiit și sfânta mănăstire (Govora)... și după aceea, atunci, în zilele lui Vlad voievod Țepeș, acel boier Albu cel Mare s-a ridicat peste capul lui Vlad voievod Țepeș, iar Vlad voievod Țepeș a ieșit cu oastea împotriva lui, și l-a prins, și l-a tăiat pe el și pe tot neamul lui. Astfel a văzut Vlad voievod sfânta mănăstire pustiită, de aceea a miluit cu satele Glodul și Hințea pe niște slugi ale sale".

Episodul surprins de document a marcat un moment al luptei dintre Dănești și Drăculești. Albu cel Mare era fiul lui Albu Toxabă, primul sfetnic al lui Alexandru Aldea, domnul care l-a precedat și l-a urât pe Vlad Dracul. Satele Glodul și Hințea i-au aparținut lui Albu Toxabă și datorită aplicării *prădalnicii* i-au

fost confiscate. Deși *prădalnica* era o veche prevedere juridică prin care se putea lua averea boierilor hicleni, ea apare pentru prima dată într-un hrisov datat 20 septembrie 1459. Aplicarea ei de către Vlad Țepeș a stârnit revolta unor mari boieri, între care s-au înscris și cei din familia lui Albu cel Mare. Ridicarea acestora din urmă nu poate fi considerată o răscoală boierească, cu o participare masivă, ci o acțiune a unui grup izolat care n-a reușit să-și atragă atunci aderenți. Episodul și-a găsit ecoul în narațiunile germane care au înregistrat că pedeapsa domnului a fost cumplită: „Vlad voievod a poruncit să fie nimicit un neam mare, de la cel mai mărunt până la cel mai însemnat - copii, prieteni, frați, surori - și a pus să fie trași cu toții în țeapă".

Răzmerița boierească și afirmația că marele boier a încercat să se înalțe deasupra lui Țepeș au dus la ipoteza că Albu cel Mare ar fi fost înrudit cu familia domnitoare. Este dificil să fie admisă o asemenea ipoteză în absența unor documente concludente. Albu cel Mare nu a fost singurul boier care a încercat să uzurpe puterea domnului fără a fi descendent din neamul legitim, deci argumentul logic nu este suficient și convingător.

Ridicarea împotriva lui Țepeș vodă a avut loc între anul 1457 - când încă nu fusese distrusă mănăstirea Govora - și anul 1460 - când fratele lui Albu cel Mare părăsise Țara Românească pentru a se refugia la Brașov, în tabăra lui Dan cel Tânăr, pretendent la tronul Basarabilor.

Alături de Albu cel Mare au fost și alți boieri din țară, căci narațiunile germane și un poem defavorabil domnului povestesc că acesta ar fi ucis 20000 de boieri împreună cu familiile lor. Evident, cifra celor uciși a fost exagerată, ca și motivul care a stat la baza acțiunii lui Vlad vodă.

În nici un caz, nu putem afirma că i-a condamnat pe boieri dintr-o profundă pornire a inimii sale, numită în mod obișnuit cruzime. Narațiunile germane, când au descris pedepsirea celor 500 boieri, au arătat că domnul îi acuzase întemeiat pe aceștia

căci făcuseră „rău țării".

Laonic Chalcocondil și Beheim, deși nu au știut unul despre existența celuilalt, au motivat în același mod pedepsirea boierilor din Țara Românească; ei nu au suferit pentru vini trecute, ci pentru faptul că vroiau să-l îndepărteze pe domn și să provoace slăbirea statului.

Punerea problemei în acest fel de către doi oameni care gândeau diferit - un călugăr catolic german și un cronicar bizantin - dovedește că Țepeș vodă a fost îndemnat la asprime și la intransigență de rațiuni politice majore, de stat, și nu de cruzime sau de interese personale.

Din nefericire, acest aspect al politicii marelui domn român a fost denaturat încă în vremea sa de către aceia ale căror interese le lezase: negustorii sași și boierii din facțiunea Dănești lor, cărora li s-au raliat, în mod bizar, doi oameni ce erau virtuali inamici - regele Ungariei și sultanul otoman. Din porunca primilor au fost create povestirile medievale germane, poemul lui Beheim, cronica lui Antonio Bonfini, care și-au găsit răsunetul în scrierea modernă a lui J. Chr. Engel, influențând, din păcate, direct sau prin intermediul acestuia din urmă și numeroși literați români moderni ce nu au căutat să deslușească suficient rațiunea faptelor lui Dracula.

Culegând legendele care circulau despre Țepeș vodă, la mănăstirea Snagov, Alexandru Odobescu[1] a inserat povestea despre o imaginară cameră de tortură. Ea ar fi servit la stoarcerea secretelor boierilor potrivnici domnului și apoi la aruncarea lor în lac. Totodată, a notat și informația că , din porunca mitropolitului Filaret (1792-1794), piatra de mormânt „a unui domn crunt și nelegiuit", după ce i s-au șters literele, a fost mutată de

---

[1] *Câteva ore la Snagov*, publicată în *Scene istorice*, București, 1973, p. 162.

la locul ei acolo unde stă preotul când iese din altar. În fine, a mai inserat și faptul că mitropolitul Ilarion al Argeșului (1820-1823; 1828-1845) a poruncit să se șteargă chipul domnului din biserica episcopală din Curtea de Argeș. Dominat de ideile preconcepute ale revoluționarilor romantici de la mijlocul secolului trecut, a condamnat *apriori* omorurile și conducerea autocrată a lui Țepeș, fără a-i cunoaște și înțelege suficient politica.

Aceeași atitudine a avut-o și Vasile Alecsandri în poemul *Vlad Țepeș și stejarul* [1] . Imaginând o convorbire între domn și un stejar multisecular, întruchipând continuitatea neamului pe aceste meleaguri, poetul și-a exprimat, asemeni lui Odobescu, dezacordul față de politica de cruzime a lui Dracula: *„Tu ai în loc de suflet o iazmă neagră, care / Pe cruntul Satan însuși l-ar pune în mirare, / Ear gândul tău nu vede a tale fapte rele, / Cum nu se vede noaptea orbită, fără stele / "*.

Pe o poziție opusă s-a situat nuvela lui I. A. Lapedatu, *Amor și răzbunare*[2]. În ea, domnul era prezentat ca fiind dominat de patimă pentru frumoasa fiică a unui boier din facțiunea Dănești lor, Stanciu cel Orb. Acesta urmărea numai, folosindu-se de copila sa, să-l înlăture pe domn. Țepeș vodă a reușit să descopere uneltirea și atunci, în urma unei judecăți drepte, a hotărât să-i ucidă pe viclenii uneltitori. Alături de I. Al. Lapedatu, o serie de scriitori celebri au aprobat măsurile și politica lui Țepeș față de marea boierime, ca singurele posibile.

Reprezentantul Școlii ardelene, om cu serioase preocupări de istorie națională, I. Budai Deleanu, în *Țiganiada*, a încercat să justifice, în spiritul gândirii sale iluministe, politica lui Țepeș: *„Cei care legilor întocmite / Dintre boieri nu voia să urmeze /*

---

1 V. Alecsandri, *Legende*, București, 1990, p. 96-99.

2 I. Al. Lapedatu, *Amor și răzbunare*, publicată în Albina Carpaților, 1-3, București, 1877.

Cădea la pedepse prea cumplite / Zicând că ei sunt să lumineze / Celorlalți cu obiceaiuri bune / Și-ntâi legilor a să supune". «Deci aprig pedepsea pe cei care / Asupra patrii făcea sfaturi / Ș-avea cu turcii vro mestecare» Prin asta rând nou el introdusă / Pe tâlharii și mari fapte rele, / Prin așezate pravile, pusă / Deoasăbite pedepse și grele / Din care cea mai obicinuită / Era țapa cu moarte cumplită".[1] În același spirit a scris și D. Bolintineanu *Viața lui Vlad Țepeș vodă și Mircea vodă cel Bătrân*[2] , iar Mihai Eminescu, în cunoscuta Scrisoare a III-a l-a invocat pe voievodul din secolul al XV-lea, pentru ca, folosind metodele sale, să facă dreptate între veroșii politicieni români de la sfârșitul secolului trecut:

„Cum nu vii tu, Țepeș Doamne, ca punând mâna pe ei,
Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei,
Și în două temniți large cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni!"[3]

În ultimii ani, lucrările aparținând literaturii beletristice, la care ne referim exclusiv acum, au mers pe linia de a evidenția meritele lui Țepeș în lupta sa cu boierimea. Între autori se înscriu R. Teodoru cu nuvela *Șoimul*[4] și M. Lerian[5] cu trilogia *Țepeș*, care cuprinde piesele *Țepeș vodă, Țepeș captiv, Moartea lui Țepeș*. Acesta din urmă, deși este evident că a făcut eforturi pen-

---

[1] I. Budai-Deleanu, *Opere*, vol. I, ediție critică, îngrijită de Florea Fugariu, studiu introductiv de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1974, p. 88 și urm.

[2] D. Bolintineanu, *Viața lui Vlad Țepeș și Mircea vodă cel Bătrân*, București, 1863.

[3] M. Eminescu, *Scrisoarea III*, în *Poezii*, Editura pentru literatură, București, 1864, p. 140.

[4] R. Teodoru, *Șoimul*, în ciclul *Strămoșii*, București, 1967.

[5] M. Lerian, *Țepeș*, București, 1973.

tru a se apropia de epoca și chipul lui Țepeș vodă, a reușit să dea numai o operă de pură ficțiune, fără valoare istorică. În schimb, piesa istorică *Răceala*[1] , scrisă de Marin Sorescu, jucată pe scena Teatrului Bulandra, are meritul de a reînvia în fața ochilor spectatorului atmosfera de la curtea lui Țepeș vodă. Utilizând un limbaj modern, plăcut și convingător în comparație cu acela pseudo-istoric al unor autori care folosesc în scrierile lor un grai ce nu aparține nici unei epoci, fiind numai rod al fanteziei, Sorescu a creat o operă de istorie a mentalității, prezentând starea de spirit pe care o făurise Țepeș în jurul lui.

Pedepsele aplicate de Vlad Țepeș nu au fost acte de cruzime datorate firii lui, ci s-au înscris în modul general de comportare al cârmuitorilor din vremea sa.

În general, evul mediu a fost o perioadă plină de cruzime și violențe, mai mult sau mai puțin rafinate, puse în slujba țelurilor politice. Gândindu-ne numai la secolul lui Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Murad al II-lea, Mehmet al II-lea, Ivan al III-lea, Ludovic al XI-lea etc. ne apar în minte o serie de exemple în acest sens. În primele decenii ale secolului al XV-lea în luminoasa Italie, renumită pentru creațiile Renașterii și ale Umanismului, familiile Visconti și Sforza, în lupta lor pentru scaunul ducal, au făcut să curgă mult sânge nevinovat. La sfârșitul aceluiași secol, la Roma, familia Borgia, prin cei trei reprezentanți ai ei - papa Alexandru al VI-lea și cei doi copii, Cesare și Lucrezia - au folosit un ansamblu de mijloace care au transformat crima politică într-o adevărată artă pusă în slujba unui țel major - unificarea Italiei.

---

[1] În 1978-1979, pe scena Teatrul Național s-a jucat piesa *A treia țeapă*, a aceluiași autor. Spre deosebire de *Răceala*, aici Țepeș este adus în prim plan iar politica sa este justificată cu multă înțelegere.

În Franța, „regele paianjen", Ludovic al XI-lea (1461-1485), a folosit și el din plin securea călăului, streangul, torturile, pentru temperarea marii nobilimi rebele. În acest caz, lupta dintre monarhi și ducele Burgundiei, celebrul Carol Temerarul, constituie un exemplu suficient de convingător.

În Anglia, războiul celor două roze, purtat cu obstinație de familiile York și Lancaster, poate fi socotit un șir de asasinate și de chinuiri ale adversarilor. Edificator poate fi momentul în care Richard al III-lea (1483-1485), pentru a prelua puterea și a obține liniștea momentană, a ucis în Turnul Londrei pe propriii lui nepoți, doi copii, prințul Eduard și fratele său.

În fine, nu pentru a pune la încercare răbdarea cititorului, vom mai stărui asupra unui singur exemplu. Vărul lui Vlad Țepeș Dracula, Ștefan cel Mare, după ce a ajuns domn al Moldovei, a fost silit și el să aplice măsuri draconice pentru supunerea marii boierimi în fruntea căruia se afla Mihu de la Dorohoi sau Mihu Tăutu, omologul lui Albu cel Mare din Țara Românească. Cronicarii lui Ștefan vodă au notat că domnul a decapitat, a tras în țeapă sau a lăsat să atârne în streang pe aceia dintre marii boieri vinovați de hiclenie. Cazul celor trei mari boieri, Isaia vornicul, cumnatul domnului, Alexa stolnicul și Negrilă paharnicul, judecați și executați la Vaslui, împreună cu credincioșii lor, în ianuarie 1471, este o pildă ce grăiește de la sine.

În acest context, Vlad Țepeș Dracula ne apare ca un domn care s-a înscris în cadrul general. El a aplicat metodele folosite de contemporanii săi, fără a le exagera cu nimic. Faptul că a fost intransigent, a acționat într-un timp scurt, cu multă hotărâre, în condițiile în care țara i-a fost bătută de vânturi dușmănoase din toate părțile, a permis să i se creeze o faimă nejustificată de cruzime. Afirmația că măsurile lui Vlad vodă nu au fost gratuite sau simple acte de răzbunare este sprijinită și de faptul că domnul nu a îndreptat vârful țepei sau tăișul săbiei numai către duș-

manii săi Dănești, ci și împotriva propriilor sale rude. În momentul în care boierii din familia sa nu se supuneau voinței domnului și intereselor țării, el îi pedepsea. A fost cazul străbunilor cărturarului umanist, Nicolae Olahus, care au fost obligați să ia calea pribegiei. Tocmai imparțialitatea l-a făcut pe Dracula să fie deosebit de ceilalți domni care au acționat fie în interesul lor personal, fie în acela al facțiunii lor.

Țepeș vodă, având împotriva lui majoritatea boierilor, făuritorii ideologiei medievale și în oarecare măsură deținătorii monopolului științei de carte, a fost poate cel mai hulit domn român din evul mediu, urmărit și pângărit și după moarte.

Fiind totuși un monarh, domnul Vlad Țepeș a fost obligat să se sprijine pe boieri pentru a conduce țara. Printr-o scrisoare pe care a adresat-o brașovenilor între 28 martie și 12 septembrie 1458, el a declarat că i-a iertat pe mulți dintre pribegi. Aceasta confirmă părerea că, deși domnul a luptat împotriva boierimii și a tăiat pe mulți din mijlocul ei, nu a manifestat nici o dorință de schimbare a sistemului de cârmuire prin impunerea în fruntea statului a altor categorii sociale. Profitând de mobilitatea socială existentă în evul mediu, Dracula a promovat în rândul boierimii noi oameni pe care putea să se sprijine.

Așadar, remarcăm că pe de o parte s-a răfuit cu boierimea anarhică și hicleană, pe de alta s-a sprijinit pe aceeași categorie socială în guvernare.

În aceeași epistolă adresată brașovenilor, Vlad Țepeș a cerut să-i fie predați Mihail logofătul și Priboi, pe care nu voia să-i ierte. Dorința nu i-a fost împlinită. La 12 septembrie 1458, fostul sfetnic al lui Vladislav al II-lea, Mihail logofătul, a murit. Boierul dușmănit de moarte de Dracula a lăsat la Brașov o avere ce numai în numerar se ridica la 10 000 florini care au fost revendicați și obținuți de regele Matei Corvin, ce-i oferise azil fugarului. Un alt dușman al domnului, Koddra, despre care

aflăm că a fost tăiat dintr-o scrisoare din 23 aprilie 1459, avea, tot la Brașov, suma de 3 000 florini. Acesta ar putea fi identificat cu marele vornic Codrea, care apăruse în divan la 16 aprilie 1547, dar nu a mai fost amintit la 5 martie 1458 când era înlăturat. Sunt numai două exemple care ilustrează prin date și cifre puterea dușmanilor de moarte ai domnului.

În colaborare cu boierii vicleni, răi, dominați de interese personale, Dracula a dat dovadă de prudență și înțelepciune. Sfatul domnesc pe care s-a bizuit Țepeș vodă a avut drept trăsătură specifică faptul că a fost în permanentă schimbare. Din cele patru hrisoave în care au fost înscriși componenții sfatului, în timpul celei de a doua domnii a lui Țepeș, reiese că din forul suprem al țării au făcut parte circa 23 de boieri. Dintre aceștia, numai trei au reușit să se mențină în tot lungul domniei tumultuosului și imprevizibilului Țepeș-vodă: înțeleptul Voico Dobrița, Iova, comis și vistier, și Cazan al lui Sahac. Toți ceilalți au fost înlăturați și înlocuiți din sfat în condiții mai mult sau mai puțin clare.

Demn de relevat este faptul că dintre componenții sfatului numai Manea Udriște, rudă cu familia domnitoare, și Gherghina, comis, viitor cumnat al lui Vlad Călugărul, au făcut parte din rândurile marii boierimi. Restul au provenit din alte categorii sociale, așa cum au fost Ștefan sau Stepan Turcul, Codrea vornic, Galeș vornic, Dragomir Țacal, Pătru stratornic, Stan al lui Negru vornic, Radu stratornic, Tocsaba stolnic, Burcea stolnic, Burciu spătar, Oprișa paharnic, Sava comis și vistier etc. Alături de aceștia mai întâlnim și numele Linart, care pare a fi identic cu Leonardus, *notarius brassoviensis*, fost om de credință al lui Vlad Dracul, răsplătit acum de fiul acestuia, Moldovan Spătarul, ce pare să se fi legat de Țepeș când acesta era pribeag în Moldova ca și Bratu de la Milcov. Toți acești membri ai sfatului domnesc nu au avut sau nu au întemeiat mari familii care să le

perpetueze neamul. De aici deducem că au fost mici boieri, devotați domnului până la un moment dat; acesta i-a folosit atât timp cât nu l-au trădat.

Hrisoavele mai relevă că în 1457 erau în sfat șase boieri cu dregătorii și șase fără. Ulterior, în 1460, s-a ajuns la altă componență a sfatului: erau 8 cu dregătorii și numai 2 cu o stare neprecizată. Evident, evoluția componenței ne arată întărirea autorității lui Dracula. El nu a mai fost obligat la concesii în fața boierimii. I-a ținut pe lângă sine numai pe aceia care i-au fost utili.

Întărindu-și puterea, Țepeș a creat și o nouă instituție boierească - *armașul*. Noua dregătorie impunea deținătorului ei să ducă la îndeplinire hotărârile judecătorești, să păzească temnițele și să-i execute pe vinovați. Cel care îndeplinea toate aceste slujbe trebuia să fie devotat cu trup și suflet domnului, așa cum s-a întâmplat cu acel Stoica, primul armaș al țării.

Datorită unei acțiuni tenace, bine chibzuite și sistematice, Vlad Țepeș Dracula a reușit până către 1459 să se impună în fața boierimii. Temperarea și subordonarea ei l-au făcut pe domn să fie cu adevărat singurul și necontestatul stăpân al țării. După ce ani la rând boierii schimbaseră domnii după bunul lor plac, Țepeș a putut să ajungă la impunerea autorității tronului, într-un timp foarte scurt, dominând vremurile și oamenii și reușind astfel să răstoarne stările obișnuite de fapt.

Un continuator al tradiției

Venind pe tron ca om format de Vlad Dracul și de Iancu de Hunedoara, ale căror planuri și simțăminte le-a cunoscut, le-a apreciat și și-a propus să le continue, Vlad Țepeș și-a îndreptat și el privirile către cele ce se petreceau la nord la Milcov. S-ar putea ca orientarea grabnică a domnului către Moldova să fi fost

urmarea planului lui Iancu de Hunedoara de a se reface frontul unic românesc antiotoman, care funcționase excelent în anii 1447-1448. S-ar putea însă ca el să fi dorit, asemeni tatălui său, să aibă pe tronul de la Suceava un aliat care i-ar fi putut oferi ajutor în lupta cu numeroșii săi dușmani și azil în caz de bejenie. Petru Aron, domnul care se afla pe tronul Moldovei, ucigașul unchiului său, Bogdan al II-lea, era și dușmanul lui personal căci oferise ajutor unor boieri pribegi din facțiunea Dănești lor. Țepeș știa că acesta nu era iubit: populația din nordul Moldovei se răsculase din vara anului 1456 sub conducerea lui Leu, iar în restul țării autoritatea slujbașilor domnești era relativă. Atunci Vlad s-a decis să-l ajute pe vărul său, viitorul domn Ștefan cel Mare. Acesta din urmă, un tânăr blond, mărunt de statură, vânjos, având circa 20 de ani în acel moment decisiv pentru viața lui și a țărilor române, rezida la curtea lui Vlad Țepeș vodă.

Cronica moldo-germană povestește că Ștefan vodă „a venit cu putere mică, cu munteni, cu țărani de jos, ca la 6 000 oameni", l-a bătut și l-a alungat pe Petru Aron la Doljești și „și-a început domnia în ziua de marți 12 aprilie 1457, în săptămâna mare a paștelui". Grigore Ureche a confirmat și a completat informația: după bătălia de la Doljești, a urmat lupta de la Orbic, după care Petru Aron a fugit din țară împreună cu câțiva mari boieri între care s-a aflat și faimosul Mihu Tăutu.

La campania din Moldova, Țepeș vodă nu a participat direct. La 16 aprilie 1457, în sâmbăta din săptămâna paștelui, se afla la Târgoviște de unde emitea un hrisov, iar a doua zi, la 17 aprilie, lichida conflictul cu târgoviștenii. Deci în nici un caz el personal nu a participat la instalarea lui Ștefan cel Mare pe tron. În schimb, ajutorul dat s-a vădit a fi suficient.

Având granița dinspre Milcov asigurată și convingerea că, în acel moment, vărul său de la Suceava îi era prieten, a continuat lupta pentru lichidarea ultimilor adversari potențiali.

Dincolo de culmile Munților Carpați

Aceia care s-au aflat într-un permanent conflict cu Țepeș vodă, în tot lungul celei de a doua domnii a lui, exceptând poate câteva luni de la începutul și mijlocul ei, au fost negustorii sași din sudul Transilvaniei. În marea majoritate a lucrărilor care s-au ocupat de raporturile dintre Dracula și patriciatul săsesc din marile orașe Brașov și Sibiu și din târgurile care gravitau în jurul lor, Codlea, Râșnov, Cisnădie ș.a., cauzele au fost reduse la diferendele de ordin comercial. Desigur că acestea au avut un rol însemnat în cadrul luptei dintre Țepeș vodă și patriciatul săsesc, dar nu au fost singurele. Urmărirea evoluției situației arată că la temeiul neînțelegerii dintre marele voievod român și conducătorii Sibiului și Brașovului au fost multiple motive.

Inițial, în primul act emis de el la 6 septembrie 1456, din Târgoviște, Vlad Țepeș a pus „capul său și capetele tuturor alor săi în sânul și sub ocrotirea regelui", a acordat brașovenilor dreptul de a face negoț pe întreg teritoriul țării sale și i-a asigurat că-i va apăra din toate puterile de turci și de orice primejdie. A insistat ca, în schimb, să primească drept de azil în Transilvania.

Din cuprinsul epistolei reiese limpede că Dracula căuta un sprijin la brașoveni, care posedau o remarcabilă putere bănească provenită din negoț și meșteșuguri. Dintr-o altă scrisoare alcătuită la patru zile după prima (10 septembrie 1456) reiese că a încercat să utilizeze relația sa cu Brașovul ca o contragreutate față de pretențiile otomanilor, al căror mesager sosise la Târgoviște. Încercarea lui Țepeș nu a dat rezultat: Brașovul nu a răspuns la apelurile domnului român, lăsându-l să se zbată în strânsoarea cleștelui Sublimei Porți. Vlad a fost mai mult decât dezamăgit, căci el fusese primul care oferise alianța regelui Ladislau al V-lea Postumul și privilegii brașovenilor și sibienilor.

Țepeș, rămas singur, a acceptat pretențiile otomanilor. Din păcate, așa cum nu a fost înțeles Vlad Dracul, nici judecata chibzuită a fiului său nu a găsit audiență la Buda. La 16 decembrie 1456, Ladislau de Hunedoara, fiul lui Iancu, căpitan general al armatei, a scris brașovenilor și patriciatului din localitățile din Țara Bârsei să acorde azil și sprijin lui Dan voievod. Acesta era fratele lui Vladislav al II-lea și urmărea să obțină tronul de la Târgoviște. Dacă la apelurile desperate ale lui Țepeș vodă brașovenii nu au răspuns, în schimb lui Dan cel Tânăr i-au acordat imediat azil și ajutor. E.a normal ca atitudinea patriciatului din localitățile bârsene să provoace iritatea lui Țepeș vodă.

Bizară poate apărea și poziția lui Ladislau de Hunedoara. Acum, după moartea strălucitului său părinte, devenise șeful familiei huniazilor. Vlad Țepeș, inițial, s-a arătat recunoscător pentru ajutorul primit în vederea ocupării jilțului voievodal și a căutat să fie credincios Transilvaniei și Regatului maghiar. Dar, silit de împrejurările create de Brașov și de curtea din Buda, a trebuit să-și manifeste „independența" prin reactivarea politicii de echilibru, ceea ce a trezit nemulțumire și furie neîntemeiată în părțile septentrionale ale Carpaților. Relațiile cu Regatul maghiar și cu Voievodatul Transilvaniei au devenit reci de la finele anului 1456, apoi raporturile cu familia de Hunedoara s-au reînnodat rapid.

La 16 martie 1457, Ladislau de Hunedoara, care nu judecase bine situația și oamenii, a fost executat din porunca regelui, influențat de Ladislau Garai și Nicolae Ujláki, noul voievod al Transilvaniei, ambii foști inamici ai lui Iancu de Hunedoara. Acum, în fruntea familiei Huniazilor rămăsese cumnatul lui Iancu, Mihail Szilagyi, cu care Vlad voievod era în raporturi bune. O legendă locală afirmă că fidelitatea lui Vlad Țepeș avea să fie răsplătită de Mihail Szilagyi și prin reînnoirea actelor de proprietate asupra unei case, pe care tradiția orală o atribuie a fi

aparținut inițial lui Vlad Dracul. Pe lângă recunoașterea moștenirii asupra impozantei clădiri ce se înalță încă falnică, lui Țepeș i-au fost dăruite unele posesiuni în apropierea Pasului Bârgăului, pe unde se venea din Moldova septentrională către marile, frumoasele și puternicele orașe medievale Bistrița și Rodna. Proprietățile aveau o însemnătate deosebită și puteau aduce serioase venituri posesorului lor: erau în legătură directă cu bogatul patriciat bistrițean și permiteau aceluia care le deținea să supravegheze drumul comercial.

Folosind și ajutorul lui Vlad Țepeș, Mihail Szilagyi și sora sa Elisabeta, văduva lui Iancu, au decis să se răzbune împotriva acelora care-l uciseseră pe Ladislau de Hunedoara. În vara anului 1457, Mihail Szilagyi a înăbușit răscoala patriciatului din orașul Bistrița, posesiunea lui Iancu încă din anul 1452. Împotriva lui Mihail Szilagyi s-a ridicat Oswald de Rozgony, comite și căpitan general al trupelor regale, sprijinit de patriciatele din Brașov și Sibiu. Vlad Țepeș, aflat în conflict cu Brașovul și Sibiul, a sprijinit familia de Hunedoara. În acest cadru general, a pornit acțiunea sa împotriva patriciatelor Sibiului și Brașovului și ale orașelor ce le erau satelite. Dracula s-a grăbit să organizeze o acțiune-razie de represiune, căci în ambele orașe rezidau virtuali pretendenți la tronul Basarabilor.

La 14 martie 1457, domnul Țării Românești a scris sibienilor și le-a reproșat că adăpostesc un „sacerdos Wolachrum" - un preot român - ce-și spune „fiu de domn". Vlad și-a manifestat nemulțumirea că acesta fusese instalat în Amlaș, care era o străveche posesiune a domnilor Țării Românești. Preotul român pomenit de Țepeș, identificat de istorici cu Vlad Călugărul, oferise „greavului" Peter Gereb din Roșia și marelui negustor Petermann, sprijinitorii săi, dreptul de „a stăpâni pe veci și de a strânge veniturile" însemnatelor vămi de la Rucăr și de la Brăila. Astfel, celor doi puternici membri ai patriciatului săsesc sibian li s-a creat posibilitatea de a controla cel mai însemnat drum co-

mercial ce trecea prin Țara Românească, legând Transilvania cu Dunărea.

Nemulțumirea lui Vlad Țepeș a apărut evidentă în scrisoarea pe care, la 14 martie 1457, a adresat-o patriciatului sibian. În ea mărturisea că el nu era vinovat de înrăutățirea raporturilor cu Transilvania și cu regele Ladislau Postumul. Cuvintele lui au reproșat conducătorilor puternicului Sibiu faptul că încurajau și adăposteau pe Vlad Călugărul. De asemenea, mai era supărat de sprijinirea de către brașoveni și bârseni a celui de al doilea pretendent la tronul Barasabilor, Dan al III-lea cel Tânăr. Atitudinea patriciatului din cele două emporii transilvănene a fost impulsionată și susținută de regalitatea maghiară aflată în luptă cu Mihail Szilagyi, aliatul lui Vlad Țepeș. Domnul român a înțeles să continue bunele raporturi cu cumnatul lui Iancu, ce se vădea mai corect față de el și-i oferea în perspectivă un ajutor mai temeinic decât cel al lui Ladislau al V-lea Postumul, al Brașovului sau al Sibiului.

După avertismentul dat sibienilor, Dracula a acționat. În zilele care au urmat Paștelui (duminică, 17 aprilie 1457), la sfârșitul lui aprilie sau începutul lui mai, el a plecat către Transilvania de sud.

Anonimii autori al *Povestirilor germane despre Dracula* au înregistrat ce a urmat. În fruntea oștirii sale, domnul a părăsit Târgoviștea, când covorul verde al ierbii stropit de flori multicolore se așternea peste împrejurimile orașului. A început drumul către sudul Transilvaniei pentru pedepsirea nerecunoscătorilor cărora le acordase privilegii, dar care, ca și pe tatăl său, îl abandonaseră în clipe grele, încercând să-l lovească. De la Târgoviște, probabil la Cetățeni, s-a îndreptat către Rucăr pentru a verifica vama și târgul, vizate de puternicii negustori sibieni. Mai departe, a plecat către ctitoria bunicului său, Mircea cel Bătrân, mănăstirea Cozia, unde a făcut un popas pentru a cinsti

memoria celui dispărut. De acolo a pătruns în sălbatica vale a Oltului, unde drumul de plai îl înălța către culmile încă înzăpezite ale munților sau îl cobora brusc spre apele învolburate ale râului. Depășind punctul de hotar al Transilvaniei pe Valea Oltului, Turnul Roșu, ale cărui ruine stau și astăzi de strajă în fața călătorului, Dracula, în fruntea călăreților lui, a intrat pe Valea Hârtibaciului unde se întindeau moșiile lui Peter Gereb și Petermann. Aici a trecut la incendierea a numeroase castele și sate, între care amintim pe cele numite în *Povestirile germane*, Holznüwdorf și Holznetya. Reconstituindu-se drumul urmat de Țepeș, satele distruse au fost identificate cu actualele așezări Cașolț, Hosman și Satul Nou (Nou sau Noul Român). Incendierea și pustiirea așezărilor aflate de-a lungul Văii Hârtibaciului a fost relativ ușoară, deoarece casele erau construite din lemn, în stil francon, cu frontonul triunghiular și cu acoperișul în două ape, din șindrilă, așa cum se mai văd uneori în unele sate săsești din zilele noastre.

Cetatea Sibiului a fost ocolită, deoarece era un adevărat oraș medieval de mari proporții. Avea pe atunci patru incinte care se completau una pe cealaltă, înconjurând acea parte numită astăzi *orașul vechi* sau *de sus*. Puternicele fortificații, la a căror ridicare contribuise și Iancu de Hunedoara, atinseseră o lungime de circa patru kilometri, din care se mai păstrează acum un fragment pe actuala stradă a Cetății. Orașul permitea vizitatorilor să intre în el pe patru porți, între care și Poarta Ocnei, pe unde se putea ajunge în nucleul său central, în prezent piața mică a orașului, situat pe locul fostei piețe a dragonului, lângă biserica evanghelică, terminată abia în secolul al XVI-lea.

Interiorul cetății Sibiului era brăzdat de străzi cu nume evocatoare de bresle medievale, cum ar fi strada Măcelarilor, a Pintenarilor etc. În lungul lor erau înghesuite case din lemn, piatră și cărămidă, cu un cat sau două. La parterul caselor erau

prăvălii-ateliere ce aveau în față bolți înalte deschise (*lauben*), unde se expuneau și se vindeau cele mai valoroase mărfuri.

Marele, bogatul și trepidantul de viață Sibiu, cum am spus, nu a fost atacat de Țepeș vodă deoarece nu avea suficiente forțe pentru a-l cuceri; în plus, scopul domnului român era pedepsirea lui Vlad Călugărul, Peter Gereb și Petermann. Reușind, cu eforturi minime, să distrugă reședințele susținătorilor lui Vlad Călugărul de pe Valea Hârtibaciului, să lovească și în dușmanii lui Mihail Szilagyi, și-a continuat drumul către Brașov. Aici, el urmărea să-i pedepsească pe aceia care-i acordaseră adăpost lui Dan cel Tânăr, celălalt pretendent la tronul Țării Românești. După ce a străbătut plaiurile Făgărașului, oastea lui Țepeș a ajuns în înverzita Țară a Bârsei. Nici acum nu s-a aventurat în lupta cu marele oraș Brașov. El știa că, deși mândrul patriciat al orașului fusese lovit de mânia rece a lui Iancu ce distrusese partea fortificațiilor numită plastic Brasovia - Barasu, burgul avea încă suficiente forțe pentru a riposta cu vigoare. Ca și în cazul Sibiului, Dracula și-a mărginit acțiunea la un atac de pedepsire a unei localități mai mici, numită de autorul narațiunilor săsești Bekendorf, Bodul de astăzi. A pustiit casele, a incendiat bisericile, iar pe locuitori sau i-a ucis pe loc, sau i-a luat captivi ducându-i în Țara Românească unde i-a tras în țeapă.

În toamna anului 1457, în orașul Sighișoara, s-a încheiat un armistițiu între cele două tabere care purtau războiul civil din Ungaria. În timpul tratativelor, Mihail Szilagyi a mediat și conflictul dintre aliatul său, Vlad Țepeș, și patriciatul brașovean reprezentat de preotul Johnnas Reudel. În scopul semnării unui tratat de pace a fost trimisă la Sighișoara o solie a Țării Românești formată din paharnicul Stoica, vornicul Stan al lui Negrea și neidentificatul boier Dan. Tratativele încheiate la 23 noiembrie au stabilit ca brașovenii să nu mai acorde ajutor și azil pretendentului Dan; în schimb, Vlad Țepeș urma să le acorde din

nou privilegii comerciale brașovenilor.

La 1 decembrie 1457, Țepeș vodă, aflat la Rucăr, a scris pârgarilor brașoveni și bârseni „să știe domniile voastre că de toate ce mi-a poruncit fratele și stăpânul Mihail Szilagyi vreau să mă țin". Cuvintele din epistolă par un angajament suplimentar că va respecta armistițiul de la Sighișoara.

Prin aceeași scrisoare, a precizat brașovenilor condițiile pentru a putea face negoț liber în Țara Românească: „Să umble oamenii voștrii la noi, să cumpere și să vândă liber, fără nici o grijă și fără nici o pagubă, ca și cum ar umbla prin țara voastră". Acest drept a fost acordat brașovenilor numai pe baza principiului reciprocității: „Așijderea și oamenii noștri să meargă slobozi la voi, fără nici o pagubă". Domnul român a mai stipulat că va respecta pacea, atât timp cât o va face și Mihail Szilagyi. Acest paragraf din epistolă reliefează strânsa alianță dintre Dracula și șeful familiei de Hunedoara, loialitatea primului față de aliații săi, dacă aceștia erau corecți.

Dar evenimentele s-au precipitat în Transilvania și în Regatul Ungariei. La 23 noiembrie 1457, în orașul Praga, a murit regele Ladislau al V-lea Postumul. Au fost create condiții favorabile pentru ca Mihail Szilagyi să-l impună pe tronul Regatului Maghiar, la 24 ianuarie 1458, pe Matei Corvin, fiul mezin al lui Iancu de Hunedoara.

Întărirea poziției lui Mihail Szilagyi a corespuns cu o perioadă de bune raporturi între Țepeș vodă și Brașov. Nu s-a ajuns la aceeași situație cu patriciatul sibian influențat de Peter Gereb și Petermann. Atunci, Matei Corvin și Mihai Szilagyi, la 3 și la 6 martie 1458, au scris patriciatului din Sibiu cerându-i să nu-l mai supere pe Vlad Țepeș voievod, să facă pace cu el. În continuare, i s-a atras atenția că dacă va întreprinde noi acțiuni dușmănoase împotriva domnului Țării Românești, atunci regele Ungariei și guvernatorul nu-l vor mai proteja. În aceeași

scrisoare s-au confirmat spusele lui Dracula de la 14 martie 1457, marcându-se vina sibienilor în declanșarea luptei cu Țepeș voievod: „Voi ați dat pricină prin zavistiile voastre lui Vlad să vină asupra voastră și cu mare pagubă și cu multe rele; de aceea voi sunteți vinovați în mare măsură". În fine, s-a arătat că și Vlad Țepeș a fost rugat să nu-i mai atace pe sibieni.

Poziția lui Țepeș de apărător al intereselor românești în conflictul cu marile orașe Sibiu și Brașov și sateliții lor a fost confirmată și de alte epistole. În anul 1470, domnul Radu cel Frumos scria brașovenilor: „Nu s-a început niciodată nici o răutate de la noi, ci s-a început numai de la voi", iar Neagu, fost mare vornic, le-a adresat brașovenilor o filipică plină de reproșuri: „Cine început-a să pună oamenii în țeapă? iarăși pribegii și voi, pentru că ați ridicat pe Danul[1] în mijlocul vostru, apoi Vlad voievod pentru aceasta s-a mâniat și v-a făcut destul rău și a început să pună oamenii în țepi și cu foc a năvălit asupra voastră".

Scrisorile domnilor români, Laiotă Basarab, Basarab cel Tânăr Țepeluș, Vlad Călugărul și Neagoe Basarab arată clar că negustorii din Țara Bârsei nu au practicat un comerț cinstit în sudul carpaților. În numeroasele cazuri, ei s-au dedat la jafuri, omoruri sau au cumpărat mărfuri la prețuri inechitabile. Firesc, târgoveții, țăranii și negustorii din părțile meridionale ale munților au cerut să fie apărați de domnul lor. Iritarea lui Dracula a crescut și mai mult când a aflat despre cele petrecute în Transilvania.

În vara anului 1458, regele Matei Corvin nu a mai tolerat tutela severă a lui Mihail Szilagyi și l-a înlăturat. Pentru a se

---

[1] Se referă la pretendentul Dan cel Tânăr, fratele lui Vladislav al II-lea.

întări în fața unei eventuale reacții a partizanilor celui îndepărtat, regele s-a aliat cu foștii săi dușmani - patriciatele din orașele Sibiu și Brașov. Imediat, relațiile sibienilor și brașovenilor cu Vlad Țepeș, aliat cu Mihai Szilagyi, s-au înrăutățit.

În ziua de 21 ianuarie 1459, un nou pretendent la tronul basarabilor, stipendiat de „universitatea" săsească, Laiotă Basarab, aflat lângă Sighișoara, le-a răspuns brașovenilor că nu poate veni, cu toate că știa că erau prădați și chinuiți de Dracula. Le-a promis că, în cazul în care va deveni domn, va lua de pe capul lor pe făcătorul de rele - Vlad Țepeș.

Alte două scrisori ale celuilalt pretendent, Dan al III-lea, au oferit unele detalii asupra celor petrecute în Țara Românească și în Țara Bârsei. În prima, datată 2 aprilie 1459, Feldioara, pretendentul s-a alăturat „durerii" pârgarilor brașoveni care-i comunicaseră că Vlad Țepeș prinsese, trăsese în țeapă și confiscase averea tuturor negustorilor bârseni aflați în Țara Românească. Atunci a omorât 300 de tineri veniți să învețe limba în târgurile din sudul Carpaților. În a doua scrisoare, datată 5 aprilie 1459, Dan l-a acuzat în mod nedrept pe Vlad Țepeș că „s-a dat turcilor". Evident, acest neadevăr urmărea scopuri propagandistice: să-l pună într-o lumină nefavorabilă pe Țepeș vodă și să-și ușureze ascensiunea către tron. Pentru infirmarea acuzației nefondate a lui Dan al III-lea, un singur argument este suficient: anul 1459 nu a fost momentul unor bune raporturi cu Sublima Poartă, ci dimpotrivă: atunci Țepeș vodă nu a mai plătit tribut sultanului și a ajuns la începerea luptei deschise cu el, contestându-i suzeranitatea.

În aceeași scrisoare din 5 aprilie 1459, pretendentul Dan l-a acuzat pe Vlad voievod că trăsese în țeapă sau arsese 41 de negustori din Țara Bârsei. Înainte de această faptă Țepeș luase măsuri pentru apărarea propriilor săi supuși: chemase acasă pe toți negustorii din Țara Românească aflați atunci la Brașov sau

în împrejurimi. Drept represalii, patriciatul a decis să confiște toate mărfurile și bunurile negustorilor din Țara Românească aflate în depozit la Brașov. Dan a aprobat fără rezerve măsurile și s-a bucurat mai ales că a luat și el o parte din bunuri.

Porunca lui Țepeș de a fi uciși cei 300 de tineri și 41 negustori a fost încadrată în ansamblul măsurilor represive împotriva negustorilor brașoveni; ea ea constituit, totodată, un aspect al protecționismului față de târgoveții din țara sa. În 1459, politica protecționistă comercială inițiată de Vlad Țepeș încă din iarna lui 1456-1457 a devenit mult mai hotărâtă și a căpătat contururi bine precizate. Acum, pedepsirea celor 300 de tineri și a celor 41 de negustori apare ca fiind justificată, dacă privim mai departe de litera scrisă în epistolele lui Dan al III-lea și în narațiunile săsești. Motivarea că tinerii au venit în Țara Românească pentru a învăța limba este neconvingătoare, puerilă, urmărind să arate că Vlad vodă a fost de o cruzime nejustificată. Tinerii ar fi putut să învețe limba românească la fel de bine și în Transilvania, unde exista o populație românească majoritară. În realitate, și tinerii și negustorii maturi veniseră în orașele românești din sudul Munților Carpați pentru „a trage limbă", adică pentru a culege informații și a crea o stare de spirit favorabilă lor. Sigur că acțiunea brașovenilor a devenit intolerabilă în noua situație creată în Transilvania și a încălcat prevederile tratatului de la Sighișoara.

În timp ce relațiile Brașovului cu Țara Romnească mergeau pe calea nedorită a conflictului violent, Matei Corvin a încercat, către finele anului 1458, să-l medieze. El a trimis la curtea lui Vlad Țepeș pe solul său, Benedict de Boithor. Deși era renumit pentru abilitatea sa diplomatică, reprezentantul intereselor regelui Ungariei nu a reușit să-l determine pe Țepeș să renunțe la linia sa politică.

S-ar putea ca ambasada lui Benedict de Boithor să-și fi găsit

ecou în narațiunile slavone despre Dracula. Se spune că atunci când Vlad vodă a întreprins o serie de măsuri represive împotriva negustorilor sași și a altora, care călcaseră legile țării sale, a sosit la el „un om de vază", sol al lui Matei Corvin. Țepeș vodă a pregătit o țeapă lungă și groasă, aurită, l-a luat pe trimis, l-a dus în fața ei și i-a arătat-o. Apoi l-a întrebat dacă bănuia pentru cine fusese înălțată. „I s-a răspuns: «Stăpâne, pare-mi-se că vreun boier mare a greșit înaintea ta și vrei să-i faci o moarte mai cu cinste decât altora». Dracula zise: «Drept ai grăit. Tu ești sol crăiesc al unui mare stăpânitor. Ție ți-am făcut această țeapă». Solul răspunse: «Stăpâne, dacă voi fi săvârșit ceva vrednic de moarte, fă ceea ce vrei, pentru că tu ești un judecător drept și nu ești tu vinovat de moartea mea, ci eu singur». Dracula a izbucnit în râs și a zis: «Dacă nu mi-ai fi răspuns așa, cu adevărat ai fi fost în țeapa aceasta». Și l-a cinstit foarte mult și, umplându-l de daruri, i-a dat drumul, zicând: «Tu într-adevăr poți să umbli în solie de la stăpânitorii cei mari, la alți stăpânitori mari, pentru că ești învățat de stăpânitorul tău cum să vorbești cu stăpânitorii cei mari. Alții însă să nu îndrăznească, ci mai întâi vor fi învățați cum să stea de vorbă cu stăpânitorii cei mari".

Medierea nu a dat rezultat. Brașovenii l-au sprijinit în continuare pe Dan cel Tânăr.

La 2 martie 1460, pretendentul Dan se afla la Brașov și se pregătea să treacă în Țara Românească. În actul emis la această dată, se intitula „domn al Țării Românești, al Amlașului și al Făgărașului". A vrut astfel să-și transforme visul în realitate. Asupra teritoriului Țării Românești nu a exercitat niciodată un control, în schimb asupra Făgărașului și Amlașului, ținuturi ce au constituit un măr al discordiei între domnii români și regalitatea maghiară, a reușit să instituie o oarecare dominație.

În aceeași scrisoare (5 aprilie 1459), el menționa că fusese trimis în zona Brașovului pentru „slujba măriei sale", adică a lui

Matei Corvin. Așadar, acum, intervenția împotriva domnului Țării Românești s-a făcut cu știrea și acordul regelui Matei Corvin, care până nu demult îi fusese aliat lui Vlad Țepeș. În continuarea scrisorii se spune că „înțelepții și cinstiții negustori ai Brașovului și ai Țării Bârsei suferiseră numeroase batjocuri și pagube ce nu se mai pot pune la loc, omoruri jalnice, schingiuiri, supărări". Ei ar fi fost „uciși fără de vină, schingiuiți și nimiciți cu multe feluri de cazne... de nelegiuitul și cruntul tiran fără de credință, adică Dracula, ce i se zice Vlad, voievod al țării aceleia". Dar în rândurile următoare, pentru ochiul oricărui lector, specialist sau diletant, apare o expresie ce contrazice tot ceea ce s-a afirmat anterior. Dan a precizat în mod expres că brașovenii au suferit toate neajunsurile „din pricina noastră și a celor ce țin cu noi". Rezultă, neîndoielnic, că brașovenii au fost loviți și răsplătiți după vinile lor de către Țepeș vodă, care își apăra tronul.

Justificarea represiunilor lui Vlad vodă devine și mai solidă dacă ținem seama de faptul că, timp de un an, cât a stat la Brașov, Dan a confiscat bunurile negustorilor din Țara Românească ce veniseră în nordul Carpaților pentru afaceri. El a procedat astfel pentru a se întreține pe sine și suita sa.

Dar luptele și hărțuiala nu puteau dura mult. Cu sprijinul brașovenilor și al boierilor pribegi, Dan a încercat să-și finalizeze intențiile: să devină domn al Țării Românești. Un om al acelor timpuri, numit Vlasie, a povestit în scris că la 22 aprilie 1460 „voievodul numit Dracula a avut o luptă cu voievodul Dan". Acesta din urmă a fost prins și ucis. Numai șapte dintre boierii care l-au însoțit pe Dan au reușit să scape cu viață. Ceilalți au fost prinși și trași în țeapă împreună cu familiile lor.

Povestirile săsești și poemul lui Beheim despre Dracula au păstrat amintirea luptelor cu Dan, devenit apărătorul intereselor patriciatului brașovean. După ce a fost prins, pretendentul a fost

pus să-și sape groapa, i s-a slujit prohodul și apoi a fost executat de armaș. Astfel, s-a terminat un nou episod al luptei dintre Drăculești și Dănești. Vlad Țepeș a dovedit încă o dată că era greu de înfrânt, că știa să-și apere patria și tronul, că putea să-i pedepsească de asemenea manieră pe dușmani încât alții să nu mai încerce să vină asupra lui.

Imediat după ce, într-un loc neprecizat, undeva în apropiere de Rucăr, l-a ucis pe Dan și pe boierii care-l sprijiniseră, Vlad Țepeș voievod s-a pregătit să întreprindă o expediție de pedepsire a brașovenilor și a „boierilor pribegi" aciuați în jurul fostului pretendent. La 28 aprilie 1460 Ioan Gereb din Vingard a comunicat fruntașilor Brașovului că Țepeș și-a pregătit armata pentru o campanie în Țara Bârsei. Vestea a avut ecou între brașoveni. Narațiunile săsești au consemnat că Brașovul a trimis imediat la Dracula o impresionantă delegație formată din 55 persoane care aduceau daruri bogate. Scopul ei era să restabilească pacea. Dracula a reținut delegația timp de cinci săptămâni. În această vreme, la 26 mai 1460, Nicolaie, Pârcălab din Ocna Sibiului, a cerut brașovenilor să nu rupă relațiile comerciale cu Țara Românească. Tot atunci, bunele intenții ale lui Țepeș s-au văzut din faptul că la 4 iunie 1460, din cetatea Dâmboviței, l-a trimis pe boierul Voico Dobrița la Brașov cu porunca de a impune, ca o condiție a păcii, satisfacerea cererii ca patriciatul fie să-i predea pe boierii pribegi, fie ca aceștia să fie alungați din oraș în fața solului. Cererea domnului român denotă că, deși ucisese mulți „pribegi", o dată cu Dan cel Tânăr, mai rămăseseră încă suficienți pentru a-i provoca neliniște.

Nu știm cum s-a terminat solia lui Voico Dobrița. Putem presupune că a fost infructuoasă, căci abia la 26 iulie 1460 Vlad Țepeș le-a scris brașovenilor adresându-li-se cu termenul „fratres atque amice nostri", anunțându-i că va încheia pace cu ei. Între 4 iunie și 26 iulie 1460 a avut loc cumplita pedepsire a patricia-

tului brașovean. În fruntea oștirii sale de lefegii și slujitori, Țepeș vodă a trecut munții. Drumul urmat acum a fost ales din nou cu dibăcie și chibzuință: a mers prin sălbatica Vale a Prahovei. Se pare că drumul Prahovei, cunoscut cel puțin din epoca bronzului, a fost folosit acum, pentru prima dată, în vederea unei expediții militare. Deschiderea drumului de către Vlad Țepeș este atestată documentar în hrisovul-privilegiu dat brașovenilor la 7 octombrie 1476, unde s-a spus că ei puteau veni în Țara Românească și pe drumul Prahovei, alături de vechile drumuri ale Rucărului, Buzăului și Teleajănului. Pe Valea Prahovei a întâlnit numai satul Posada și o mică așezare de monahi și păstori, pe locul unde acum se înalță „perla Carpaților", Sinaia.

A mers pe acest drum, unde adesea s-a luptat cu hățișurile, deoarece a vrut să evite o eventuală luptă cu garnizoana cetății Bran ce păzea Brașovul de cei ce veneau dinspre Țara Românească pe drumul Rucărului.

Momentul expediției a fost bine ales. Era vară. Pădurea umbrea continuu drumul și, astfel, oștenii și caii nu oboseau. Au ajuns în Țara Bârsei când câmpiile erau aurite de holdele de grâu ce așteptau secerătorii. În locul lor au venit soldații lui Țepeș, care au incediat și au distrus recolta, au pustiit satele, i-au prins pe locuitori și i-au tras în țeapă.

În timpul expediției de pedepsire, a fost lovit chiar și puternicul și bine apăratul oraș Brașov. Dracula a ordonat armatei sale să atace și să distrugă foburgul unde se înalță, acum ca și atunci, biserica Bartolomeu. Frumosul monument eclesiastic a fost ars, iar odoarele luate, ca recompensă pentru pagubele provocate de brașoveni în sudul Munților Carpați. Toți brașovenii luați prizonieri au fost duși pe dealul Șprenghi (Gerspregberg), unde se ridica atunci capela Sf. Iacob, și au fost trași în țeapă.

Groaza a cuprins Brașovul. Fruntașii orașului s-au întrunit și au ținut sfat în Biserica Neagră. Aici, în interiorul ei, oamenii,

apăsați de spectrul întinderii pârjolului și țepilor, nu au putut găsi mijlocul și forța necesară pentru a le opri. Domnul Țării Românești a continuat să-i pedepsească pe brașoveni și pe bârseni pentru cele făptuite. Un căpitan de-al lui Dracula a fost trimis pentru a incendia satul Codlea. Mica ceată a soldaților lui Țepeș a întâmpinat rezistența țăranilor închiși între zidurile bisericii fortificate din centrul satului. Incinta bisericii, de formă neregulată, cu parterul susținut de camere de provizii, era flancată de turnuri puternice, fiecare dintre ele îngrijit de altă breaslă. Căpitanul lui Țepeș nu a reușit să străpungă fortificațiile, ale căror ziduri - refăcute în mai multe rânduri - se înalță și astăzi în centrul localității. Narațiunile germane au reținut că Vlad voievod s-a mâniat într-atât, când a auzit despre acest insucces, încât a ordonat ca imediat nenorocosul căpitan să fie tras în țeapă.

Porunca domnului și nu numele căpitanului a fost reținută de posteritate. Ea arată limpede că Țepeș nu tolera ca, în armata sa, să fie oameni incapabili de a-i executa ordinele. Povestea surprinde aici, în mod concret, un episod al modului în care își forma Țepeș oștenii.

La scurtă vreme, a urmat epistola prin care Vlad Țepeș a propus pace brașovenilor - 26 iulie 1460 - și prin care îi anunța că va ataca Făgărașul deorece locuitorii de acolo nu i se supuseseră. I-a rugat insistent pe brașoveni să nu intervină în sprijinul făgărășenilor, căci se va supăra.

Acțiunea împotriva făgărășenilor a fost și ea la fel de îndreptățită. Solul trimis de Laiotă Basarab de la Sighișoara la Brașov, la 21 ianuarie 1460, a fost un oarecare Zlav din Făgăraș. Între boierii care l-au înconjurat pe Dan cel Tânăr, înainte de a trece munții, îi întâlnim pe Bogdan Doboca vornic, Albu vistiernic, Radu logofăt, Berivoi, Constantin Coman, Șerban Stratornic, Dragomir din Brănești, Bejan Roșu, Pahulea, Micu

paharnic, Barabas (?) comis, Stan al lui Aldea, Apostol postelnic etc. Purtătorii acestor nume sunt greu de identificat, datorită rarelor menţiuni în actele interne ale Ţării Româneşti şi a formei de transcriere în limba latină. Cu toate acestea, unele identificări certe se pot face. Astfel, Berivoi (Berinogh în actul scris în limba latină) a fost jupan în sfatul lui Vladislav al II-lea, în anul 1451, iar Pahulea pare să fi fost vistiernic între 1451-1456. Radu logofăt pare să fi fost grămăticul lui Vlad Ţepeş până în anul 1458. După această dată, probabil că a rămas în Transilvania, trădându-l pe Ţepeş când a fost trimis cu o solie la regele Matei Corvin. La rândul lui, Albu, vistier, desigur că nu este identic cu marele vistiernic al Ţării Româneşti dintre 1415-1430, dar a făcut parte din familia duşmanului lui Vlad Ţepeş, Albu cel Mare. În fine, Bogdan Doboca sau Dobăca era din Făgăraş. Familia lui, înrudită cu cea a Basarabilor, stăpânea, din 1372, din vremea domniei lui Vladislav I Vlaicu, satul Şercaia.

Făgărăşenii s-au arătat puţin prietenoşi faţă de Vald Ţepeş. O parte din boierii lor s-au ridicat chiar împotriva lui, transformându-şi moşiile în locuri de primire a pribegilor, cum a fost cazul lui Bogdan din Dobăca sau Zlav din Făgăraş.

Ţepeş vodă nu putea îngădui în apropierea graniţelor ţării sale existenţa unui cuib de boieri pribegi rebeli şi pierderea Ţării Făgăraşului. De aceea, domnul s-a pregătit să treacă munţii. La 10 august 1460 se afla încă în cetatea Dâmboviţei, unde punea la punct ultimele amănunte în vederea anunţatei expediţii. Armata, în frunte cu Vlad Ţepeş, a trecut „prin pădure" spre Făgăraş. Şi acum, ca şi în expediţia contra braşovenilor şi bârsenilor, a pornit spre Ţara Făgăraşului din Bucureşti, urmând împăduritul drum al Prahovei.

Aceleaşi *Povestiri germane* precizează că Ţepeş voievod a atacat Ţara Făgăraşului în ziua Sf. Bartolomeu, 24 august, după calendarul catolic religios. Vlad a căzut ca o lovitură de trăsnet

asupra boierilor pribegi aciuați în satele făgărășene. Cumplit a fost lovit târgul Șercaia, principala rezistență a lui Bogdan Dobăca, cel mai apropiat sfetnic și sprijinitor al lui Dan al III-lea cel Tânăr. Imediat apoi a trecut la pustiirea celorlalte localități din Țara Făgărașului. Un singur mare sat a fost cruțat: Amlașul. Locuitorii lui au rămas permanent credincioși lui Țepeș.

Demn de reținut este numai faptul că în ambele razii Țepeș vodă a întrebuințat metode forte pentru a se impune în fața celor ce încercau să lovească Țara Românească. El a demonstrat, încă o dată, boierimii valahe, patriciatului săsesc, nobilimii transilvănene, regalității maghiare și implicit tuturor acelora ce priveau spre zona Dunării de Jos, că tronul Basarabilor nu trebuia să mai fie asemănat cu o dună de nisip pe care adierea unui vânt slab o putea spulbera și reașeza după voie.

Pasajul din narațiunile săsești, preluat de la unii cronicari medievali, care spune că Vlad Țepeș a prânzit între cadavrele celor uciși - exagerat apreciați la 30 000 - bucurându-se mult de acest spectacol macabru, a fost pus în legătură fie cu sfârșitul luptei împotriva lui Dan cel Tânăr, fie cu terminarea campaniei în Țara Făgărașului. Această formă de prezentare a stării *de facto* este, evident, răuvoitoare. Sunt prea numeroase, pentru a le cita aici, cazurile de conducători militari care, în timpul campaniilor, au prânzit pe câmpul de bătălie, între cadavre. Așadar, Țepeș vodă nu a constituit o excepție. Era firesc ca după o luptă grea - nu se poate concepe că făgărășenii nu s-au apărat - domnul Țării Românești și oștirea lui să fi prânzit. Obținerea succesului și atingerea țelului propus au provocat un sentiment justificat de mulțumire, bucurie, care ar putea fi condamnat numai de oameni voit tendențioși.

Un document, relativ recent descoperit, a relevat că, la scurt timp după campaniile din Țara Bârsei și din Țara Făgărașului, aproximativ la 1 octombrie 1460, s-a încheiat pace între domnul

Țării Românești și patriciatul din Brașov. Tratatul de pace avea trei clauze principale:

1. Brașovul se angaja să caute și să predea lui Vlad Țepeș pe toți fugarii care s-au adăpostit pe teritoriile aflate sub jurisdicția sa. Domnul Țării Românești se obliga să procedeze identic cu cei aflați pe pământurile sale, care ar fi putut provoca daune brașovenilor.

2. Scaunele săsești, Țara Bârsei, Brașovul, Sibiul și secuii au promis să-l ajute pe Vlad Țepeș să înarmeze 4 000 oameni în scopul rezistenței împotriva unui atac al turcilor și al Moldovei.

3. Prin compensație, domnul se angaja că va rezista în fața oricărui atac care va fi îndreptat împotriva Transilvaniei prin teritoriul Țării Românești.

Ultima parte a tratatului de pace reamintește înțelegerea și promisiunea făcută de Vlad Țepeș acelorași brașoveni în anul 1456. A fost reactualizată vechea înțelegere. Evident, domnul a sperat că brașovenii își vor respecta, de data aceasta, promisiunile și că va avea astfel asigurat hotarul nordic pe linia Munților Carpați; el spera, de asemenea, că va primi ajutor pentru întărirea oștirii, fiindcă deznodământul în conflictul cu otomanii era aproape.

Țepeș, care judeca atât de precis situațiile, deși avea îndoieli asupra onestității celor ce semnau tratatul de pace, l-a acceptat deoarece nu avea altă soluție. Lipsa de sinceritate a brașovenilor s-a văzut imediat. O altă scrisoare a lui Radu cel Frumos, datând din 19 februarie 1463 sau din anul următor, adresată patriciatului brașovean, conține cererea de a-i fi plătiți 15 500 florini datorați pentru distrugerea mărfurilor negustorilor din Țara Românească în vremea domniei fratelui său, Vlad Țepeș voievod. Rezultă limpede că brașovenii nu și-au achitat obligațiile față de Vlad vodă. Dacă ei nu au plătit datoriile minime de despăgubire a negustorilor din Țara Românească, veniți

cu mărfuri la Brașov și jefuiți acolo, este evident că nu a fost acordat nici ajutorul necesar pentru ridicarea și înarmarea celor 4 000 de soldați.

A fost un război între Vlad vodă și Ștefan vodă?

Înscrierea în tratatul de pace cu Brașovul a prevederii exprese că trebuia acordat Țării Românești ajutor împotriva Țării Moldovei a ridicat problema modului în care au evoluat raporturile dintre Țepeș vodă și vărul lui, Ștefan cel Mare. Inițial, cei doi domni, apropiați ca vârstă în mod de a gândi, au fost strâns legați. Vlad i-a oferit adăpost la curte rudei sale pe care a înțeles-o căci până nu de mult se aflase și el în aceeași stare de pribeag. Apoi, Vlad l-a ajutat pe Ștefan să dobândească tronul Mușatinilor. Frontul românesc alcătuit din Țara Basarabilor și Țara Moldovei a fost refăcut pentru moment.

Curând, interesele lui Ștefan cel Mare, angrenat în urmărirea lui Petru Aron și a marilor boieri care-l însoțeau, l-au determinat să ia o altă cale. La 4 aprilie 1459 a încheiat un tratat cu caracter de contract vasalic față de regele Poloniei, Cazimir al IV-lea. Astfel, Ștefan a intrat în orbita politică a marelui Regat Polon ce era atunci în bune raporturi cu Sublima Poartă. Noua situație nu a convenit lui Vlad Țepeș, care se aștepta la un conflict deschis cu sultanul.

Un alt motiv care, se pare, a determinat o răcire a relațiilor dintre cei doi domni a fost cetatea Chilia. Poate că cel mai bine a redat însemnătatea Chiliei pentru sistemul defensiv danubian ienicerul sârb, când a descris un presupus dialog între ieniceri și Mehmet al II-lea, care ar fi avut loc după nereușita campanie din 1462. Sultanul, care dorea să marcheze fiecare an al domniei sale cu câte o victorie, a încercat să explice înfrângerea, spunând: „atât timp cât valahii vor stăpâni Chilia și Cetatea Albă iar

ungurii Belgradul sârbesc, noi turcii nu vom putea avea nici o biruință". Din aceste puține vorbe reiese că sistemul defensiv danubian se sprijinea pe cele două mari cetăți, Chilia și Belgradul. Căderea uneia dintre ele putea duce la distrugerea echilibrului și la crearea posibilității ca otomanii să-și continue expasiunea spre centrul Europei. Faptele petrecute ulterior au demonstrat că situația a evoluat pe linia prevăzută de sultan. După cucerirea Chiliei de către otomani (1484), linia Dunării nu a mai putut fi adevărata frontieră naturală a expansiunii sultanilor pe pământul european. După aceasta, prăbușirea sistemului defensiv danubian a urmat rapid: a fost distrus al doilea mare pilon - cetatea Belgrad (1521) - a căzut Țara Românească sub dominație otomană, în primele decenii ale secolului al XVI-lea, s-a destrămat Regatul maghiar, s-a creat posibilitatea ca ienicerii și spahiii sultanului Soliman Legiuitorul, numit de europeni „cel Magnific", să ajungă la porțile Vienei (1529) și, în fine, să se transforme Buda în pașalâc (1540). Poate că nici Vlad Țepeș, nici Ștefan cel Mare nu au prevăzut cu atâta precizie cele ce aveau să se petreacă, ca urmare a cuceririi Chiliei de către otomani, dar, în mod neîndoielnic, ambii i-au sesizat importanța. Aceasta s-a datorat existenței unei stări de spirit generale a conducătorilor de la Istanbul, care doreau să cucerească marea cetate-port de la gurile Dunării. Cronicarul Tursun bei a numit-o metaforic „lacătul acelui ținut". Exprimarea lui plastică a fost reluată, în alte forme, de alți cronicari, cum au fost Aşîk Paşa Zade, Menakib i Sultan Baiazid etc. Cum Vlad Țepeș a cunoscut bine și direct cele gândite de conducătorii politici de la Istanbul, și-a dat seama că pierderea Chiliei ar fi o grea lovitură pentru Țara Românească. Atunci, în condiții care nu sunt suficient lămurite, la o dată apropiată de cea a ocupării tronului, el și-a impus stăpânirea asupra cetății. Ocuparea și controlarea de către Vlad Țepeș a Chiliei nu a fost ușoară, căci din 1448 aici se afla

o garnizoană maghiară trimisă de Iancu de Hunedoara. Se pare că alături de această garnizoană au venit și s-au așezat oștile lui Țepeș. În sprijinul afirmației stau cronicile care au descris atacarea Chiliei de către Ștefan cel Mare în iunie 1462. *Analele de la Putna*, varianta lor moldo-germană, și apoi varianta moldo-polonă, au înregistrat că, la 22 iunie 1462, Ștefan cel Mare a atacat Chilia, unde a fost rănit la „glezna stângă" de o „pușcă ungurească din cetate", situație care l-a obligat să se retragă.

Altă cronică din secolul al XV-lea a inserat și ea informația că Ștefan cel Mare a atacat Chilia în iunie 1462. Autorul ei a reținut că Vlad Țepeș era stăpânul cetății, pe care a apărat-o.

Coroborarea tuturor acestor date denotă că la Chilia a existat pentru un moment un condominium maghiaro-român. Ținând seama de faptul că Vlad vodă era mai apropiat de cetate, că majoritatea populației era românească și că interesele domnului român erau deosebit de mari acolo, în acel moment de încordare, desigur că forțele armate dominante au fost cele trimise de la Târgoviște.

Dacă se urmărește planul cetății alcătuit de Nașruh Matraqči cu puțin înainte de 1484, când a fost atacată de sultanul Baiazid al II-lea (1481-1521), se observă imediat ce reprezintă Chilia. Realizat în urma misiunii secrete a lui Matraqči, o formă de spionaj medieval reușit, planul prezintă o cetate mare, cu ziduri puternice, înalte de 5-6 metri, flancate de 12 turnuri masive. Intrarea în incintă se face pe o poartă largă, care permitea să se realizeze și accesul în port. În raza portului, apărat de o estacadă, se puteau adăposti lesne circa 60-70 corăbii. El era comparabil cu Brăila, cel mai mare port de atunci al Țării Românești. Planul, puțin cunoscut, păstrat sute de ani în arhivele otomane, a dezvăluit brusc, în fața ochilor uimiți ai eruditilor și ai profanilor, aspectul cetății care n-a fost încă găsită și descoperită de arheologi.

Numărul locuitorilor Chiliei, după calcule relativ recente, era de circa 20 000 de oameni, încât și din acest punct de vedere se situa între cele mai mari orașe românești, fiind la același nivel cu Târgoviște, Suceava, Brașov și Sibiu.

Firesc, Ștefan vodă a dorit să redobândească acest mare port, care aparținuse Moldovei în vremea bunicului său Alexandru cel Bun. Din anul 1459, după reorientarea politicii externe, domnul moldovean a făcut eforturi pentru a-și asigura stăpânirea gurilor marelui fluviu și apărarea hotarului meridional al țării. În 1460, când a fost semnat tratatul de pace dintre Țepeș și marile emporii din sudul Transilvaniei, răcirea raporturilor între cele două țări românești devenise evidentă. Ecoul diferendului a ajuns repede în marele comptuar genovez din Crimeea, la Caffa. La 2 aprilie 1462, consulii genovezi din Caffa au scris regelui polon Cazimir al IV-lea: „Am înțeles că Ștefan voievod, domnul Moldovei sau al Valahiei Mici, se luptă cu Vlad voievod, care poartă război fericit cu turcii". Autorul a fost conștient că disputa dintre cei doi, care, după cum o arată exprimarea rezervată „am înțeles", nu a determinat un conflict armat, a dus, totuși, la slăbirea celor două țări române. „Cearta acestora nu numai că ajută pe sultan, dar ea este periculoasă căci turcii capătă intrare în cele două Valahii" scriau cei din Caffa. Ei l-au rugat pe regele polon să intervină pentru calmarea spiritelor. S-ar putea ca enigmatica și nedefinita solie la Dracula a lui Muzilo de Buczacz, castelan de Kamenița, căpitan de Sniatyn și Kolomeea, în primăvara anului 1461, să fi fost în legătură cu cererile domnului Moldovei de a fi sprijinit în dobândirea Chiliei, sau chiar cu dorința Varșoviei de a lua pentru sine marele port danubiano-pontic. În timpul ambasadei sale, nobilul polonez s-ar putea să fi intervenit pe lângă Țepeș vodă și pentru ca acesta să nu dea nici un ajutor secuilor, care-l adăposteau pe Petru Aron. Dacă acesta a fost obiectul vizitei solului, atunci țelul a fost atins: Vlad Țepeș

a rămas în expectativă. La începutul lunii iunie a anului 1461, când galbenele holde de grâu mai acopereau încă plaiurile transilvane, Ștefan vodă a venit în fruntea călăreților săi și a încercat să-l prindă pe Petru Aron.

Deoarece documentele nu au înregistrat nici un mare război între Țara Românească a lui Vlad Țepeș și Moldova lui Ștefan vodă, Nicolae Iorga a putut să scrie: „Întâmplarea cruță amintirile noastre de povestirile unui mare război între cei doi puternici și viteji ai neamului nostru chemați mai târziu să lucreze împreună".

Problema Chiliei a suscitat și alte discuții. Ele s-au bazat, în afara celor amintite, și pe un paragraf din cronica lui Laonic Chalcocondil. Bizantinul a afirmat că Ștefan cel Mare a atacat Chilia după ce s-a unit cu armata sultanului. Forțele unite moldo-turcești ar fi atacat cetatea, ar fi bătut-o câteva zile cu tunurile, dar, văzând că nu au succes, s-au retras. Informația este singulară. Nu se confirmă o alianță fermă a moldovenilor și a otomanilor în momentele premergătoare atacării Chiliei, în iunie 1462. În urma analizei ansamblului de izvoare, istoricii români au conchis că voievodul moldovean a încercat s-o ia înaintea sultanului. În acest caz, desigur că Ștefan cel Mare nu s-a aliat cu Mehmet al II-lea. Practica politică l-a îndemnat pe Ștefan să procedeze astfel. El știa bine că în eventualitatea în care turcii ar fi cucerit Chilia, aceștia și-ar fi văzut visul realizat: ar fi creat în sudul Moldovei o mare bază otomană și ar fi rupt linia de rezistență a Dunării.

Vlad a apărat cu strășnicie cetatea, deoarece și-a dat seama că numai românii aveau dreptul, prin tradiție, s-o stăpânească. El a văzut cum asupra Chiliei au fost îndreptate privirile pline de dorințl ale Sublimei Porți, ale Regatului Maghiar și ale Regatului Polon. În vara anului 1462, în focul războiului care a înroșit tot cerul Țării Românești, Țepeș a lăsat o parte însemnată a trupelor

pentru apărarea colțului de nord-est al țării sale și a obținut un incontestabil succes.

Mulți s-au grăbit să-l acuze pe Ștefan cel Mare pentru atacarea Chiliei. Judecarea pripită a domnului de la Suceava poate numai să-i umbrească figura. El nu a urmărit lovirea lui Vlad Țepeș în momentul în care acesta a fost atacat de turci, ci numai preluarea stăpânirii Chiliei, căci nu era sigur că va putea fi păstrată de Țara Românească. A fost numai un act de prudență impus lui Ștefan de necesitatea păstrării cetății, deoarece „a moldovenilor sau a muntenilor, Chilia rămânea încă o cetate creștină, o cetate românească".

Ștefan vodă a înțeles repede eroarea politică pe care a făcut-o când nu l-a ajutat pe Țepeș vodă în lupta împotriva sultanului Mehmet al II-lea. El a realizat că, în cazul în care Țara Românească ar cădea sub dominația necondiționată a sultanilor, o amenințare iminentă ar plana și asupra Moldovei. Imediat și-a reorientat politicaa externă. A reînnodat bunele raporturi cu Vlad voievod. Notele pelerinului englez Wiliam Wey, călugăr din insula Rhodos, arată limpede că Vlad voievod s-a împăcat cu „ducele Ștefan" în care avea mare încredere. Dar în momentul greu al apărării tronului, Țepeș vodă nu a găsit nicăieri ajutorul dorit. Sprijinul lui Ștefan a sosit prea târziu. Îndepărtarea lui Dracula și sfârșitul celei de a doua domnii nu au putut fi oprite. De acum înainte Ștefan cel Mare va lupta, timp de 14 ani, pentru a readuce Țara Românească în frontul antiotoman, pentru a-l repune pe Țepeș pe tron.

În raporturile dintre cei doi domni, după o perioadă de cordialitate plasată între anii 1457-1459, a urmat o epocă de răcire, fără forme de manifestare violentă, între 1459-1462. În ultimele luni ale domniei lui Vlad Țepeș, august-noiembrie 1462, au fost reluate relațiile de prietenie între cei doi mari voievozi.

O singură autoritate

Fiind descendent direct din familia domnitoare a Basarabilor, înrudit cu Mușatinii și cu Huniazii, educat în apropierea marilor conducători ai destinelor din sud-estul și centrul Europei, cunoscând atmosfera strălucitelor curți ale monarhilor italieni și francezi, Vlad Țepeș a avut permanent conștiința valorii sale. Domnul român și-a dat seama că din punct de vedere al capacității și posibilităților sale nu era cu nimic mai prejos decât aceia cu care venise în contact direct sau despre care se povesteau numeroase întâmplări. Dracula a căutat să stăpânească și să conducă astfel încât să dea o pondere deosebită micii Țări Românești, aflată acolo unde se întâlneau și se ciocneau interesele Sublimei Porți, Regatului Maghiar și Regatului Polon. Era conștient că tatăl său, Vlad Dracul, reușise să atragă atenția asupra valorii, poziției și poporului Țării Românești. Dracula a încercat și el să utilizeze avantajele locului și să-și valorifice calitățile personale.

În toate povestirile despre Dracula s-a accentuat și chiar s-a îngroșat acea trăsătură a politicii și caracterul domnului prin care acesta și-a impus totdeauna voința și nu a permis niciodată să-i fie discutate sau neexecutate poruncile. El poate fi asemuit altor monarhi ai timpului, cum au fost vărul său Ștefan cel Mare, cneazul Moscovei, Ivan al III-lea, sultanul Mehmet al II-lea sau ilustrul monarh al Franței, Ludovic al XI-lea. Toți au întărit autoritatea tronului, au supus marea feudalitate, au întărit armata și justiția, mărind prestigiul statului pe plan continental. Toți aceștia au acreditat ideea că erau monarhi atotstăpânitori pe pământurile lor și, ca atare, trebuiau respectați, ei și țările lor.

În *Povestirile slavone despre Dracula*, transcrise de „cuviosul Eufrosin", probabil pentru a servi ca lectură cneazului Ivan al II-lea al Moscovei, care se voia țar și autocrat, se accentuează

mai mult caracterul de cârmuire autoritară a domniei lui Țepeș vodă, pus în evidență și confirmat și de alte scrieri ale epocii. În prima dintre povestiri se istorisește că a fost trimisă la curtea lui Vlad voievod o solie din partea sultanului. În momentul în care s-au înfățișat domnului, solii nu și-au scos turbanele, căci coranul nu le permitea să stea cu capetele descoperite. Atunci Dracula le-a spus: „Ați venit la un mare stăpânitor și astfel de rușine mi-ați făcut". Mânios, a poruncit să li se fixeze turbanele pe cap cu câte un cui mic de fier și i-a trimis la sultan. La despărțire, le-a spus că dacă stăpânul lor poate să îndure o astfel de jignire, el nu avea putință s-o tolereze.

În narațiunile săsești și în poemul lui Beheim, eroii aceleiași întâmplări de la curtea lui Dracula nu sunt soli turci, ci „wachlen". Acest termen medieval, discutat și discutabil îi indică, foarte probabil, pe genovezi. Solii patriciatului genovez aveau, pe capete, berete. La refuzul lor de a se descoperi în fața „unui mare rege", Dracula a ordonat să le fiie țintuite beretele cu mici cuie de bronz...

Această formă a povestirii poate să constituie o variantă a primei. Dar este foarte posibil să fie descrise două scene asemănătoare de la curtea lui Dracula, unde o dată au fost eroi solii turci, altă dată negustorii genovezi.

Episodul cu solii turci nu-l putem plasa la începutul domniei lui Vlad voievod, în luna septembrie 1456. Este binecunoscut că, între 1456-1459, Dracula a fost în bune raporturi cu Sublima Poartă, respectând obligațiile impuse de sultan. Un asemenea gest din partea lui Țepeș ar fi fost irațional, când avea nevoie de liniște, pe care orice violență ar fi putut-o tulbura. Mult mai probabil este ca Țepeș să fi procedat astfel în 1459, când a rupt relațiile cu Sublima Poartă. Atunci era firesc să fi poruncit să fie ucis o solie a sultanului, prefăcându-se că tocmai el, care locuise atât timp la otomani, nu știa că legile coranului interziceau

scoaterea turbanelor de pe cap. În ceea ce privește solia genoveză, care l-a supărat pe domn, este foarte posibil ca ea să nu fi venit din Caffa, căci o serie de documente ne arată că Țepeș a avut bune legături cu marile emporii din Crimeea.

Ideea că Dracula era considerat unul dintre marii stăpânitori ai epocii o regăsim în alt episod din *Povestirile slavone*, care narează modul în care erau primiți solii la curtea domnului. Țepeș cerea să fie respectat de ceilalți mari cârmuitori ai vremii. El pretindea ca solii veniți la curtea lui să aibă haine frumoase și să știe să răspundă la întrebările meșteșugite pe care le punea. Cei care nu îndeplineau aceste condiții erau trași în țeapă. Dracula susținea că nu era vinovat de moartea solului, ci ea se datora numai stăpânului aceluia ce trimitea la curtea unui „mare stăpân" un om nepriceput.

Relevant este faptul că Dracula a ținut ca oamenii din jurul său să fie fastuos îmbrăcați. La curtea lui fusese impus un ceremonial aulic ce slujea ideii de preamărire a caracterului de autocrat al lui Țepeș.

Pe aceeași linie se înscrie și altă povestire slavonă, care istorisește că Dracula a întrebat doi „călugări latini, veniți din Ungaria", ce credeau despre modul în care cârmuia el țara. Primul dintre cei doi misionari i-a răspuns că toți cei trași în țeapă sau pedepsiți altfel erau adevărați martiri, dezaprobându-l în felul acesta pe domn. Al doilea i-a răspuns că domnul era „pus de Dumnezeu să pedepsească pe făcătorii de rele" și să răsplătească pe cei ce făceau bine. Domnul l-a blamat pe primul dintre cei doi călugări, reproșându-i că „ieșise din chilia sa pentru a umbla pe la curțile regilor" fără a ști cum să vorbească. Apoi a poruncit să fie tras în țeapă. Al doilea se dovedise mai înțelept, elogiindu-l și asemănându-l pe Dracula cu marii monarhi ai timpului, afirmând credința, normală pentru un cleric, potrivit căreia monarhul era trimisul divinității pe pământ. El

a fost răsplătit din belșug și lăsat să plece slobod...

În fine, mai poate fi adus, ca argument în sprijinul ideii că Vlad Țepeș se socotea un autocrat, și antepenultimul episod din *Povestirile slavone*. După ce a fost ținut închis la Vișegrad circa 12 ani, lui Dracula i s-a permis să se stabilească într-o locuință improvizată din Pesta. Într-o noapte, un deținut a reușit să evadeze și, în fuga lui disperată, a socotit că cel mai bun loc pentru a se ascunde îl oferea casa lui Țepeș. Mantia de catifea neagră a nopții nu l-a putut feri pe fugar de urmăritorii lui. Soldații de gardă și pristavul, care-i comanda, au intrat în curtea lui Țepeș și au încercat să-l aresteze pe evadat. Deși avusese atât de mult de suferit, mândria lui Țepeș nu fusese îngenuncheată. A ieșit cu sabia în mână și, după o scurtă luptă în care s-a dovedit că nu-și pierduse celebra-i măiestrie, a tăiat capul pristavului și a dat drumul celui evadat. Imediat, birăul, comandant al pristavului, l-a reclamat pe Țepeș regelui. Chemat la curte, a fost întrebat de ce-l ucisese pe pristav. Vlad Țepeș a răspuns că acesta pierise pentru că nu au știut să se poarte cu un „mare stăpânitor".

Din toate aceste narațiuni și din variantele lor rezultă că memoria celor care au transmis posterității impresiile lor despre Țepeș vodă a reținut adânc imprimată ideea că domnul avea conștiința că era un însemnat monarh. Socotindu-se întru nimic mai prejos decât contemporanii lui, care emiteau aceeași pretenție, Vlad a făcut totul pentru a-i fi recunoscută această calitate, atât în interiorul cât și în exteriorul țării.

Un an de răscruce

Se poate spune că Vlad Țepeș a reușit să-i îngenuncheze definitiv pe marii boieri din Țara Românească în anul 1459. Referindu-se la acest an, A. D. Xenopol a scris: „...pentru a putea însă înfrunta furia musulmană trebuia cel puțin ca în țara lui să

domnească ordinea și liniștea, pentru ca numai un gând și o inimă să se scoale în contra păgânului. Și într-adevăr că acum Vlad își ajunsese scopul și încă cu destulă grăbire".

A reușit să fie stăpân deplin pe tronul și cârma statului. A putut să se îndrepte către sudul Transilvaniei și să nimicească existența cuiburilor de pribegi, impunându-și autoritatea.

Măsurile radicale aplicate marii boierimii au inclus și instituirea dării numite *prădalica* și a dregătoriei *armașului*. Prin această prismă trebuie privite desele schimbări din sfatul domnesc: 1459 este anul în care „grâul s-a ales de neghină". Acum, în sfat, au fost introduși oameni recent ridicați la ranguri de boierie pentru calitățile lor personale.

O dată cu supunerea marii boierimi și sprijinirea târgoveților, în special a negustorilor, până în anul 1459 Țepeș a terminat și o serie de mari construcții care l-au ajutat să întărească apărarea teritorială a Țării Românești. În acel an era sfârșită refacerea cetății Poienari, locul de refugiu al domnului, orașul București, Snagov și noua cetate de la Târgoviște.

Țepeș vodă a reușit, în urma unor acțiuni temerare, tenace, bine orientate, să-și realizeze programul politic pe care și-l propusese în scrisoarea alcătuită în momentul preluării tronului. În 1459 era un domn puternic în interior și, în același timp, cu posibilitatea de a-și impune voința în afara hotarelor. Simțindu-se suficient de tare atunci, el nu a mai plătit haraci sultanului, s-a eliberat de sub autoritatea regelui Ungariei, despovărându-se astfel pe sine și poporul său. Acum, venise clipa să dovedească în fața tuturor că este în adevăr singurul stăpân al Țării Basarabilor...

ÎMPOTRIVA CUCERITORULUI CONSTANTINOPOLULUI

Și-a scos capul din cercul supunerii

Având parcă pana încărcată cu mai multă mânie și ură decât cu cerneală, atunci când a povestit despre ridicarea steagului luptei antiotomane de către domnul Țării Românești, Tursun-bei a scris că Țepeș „și-a scos capul din cercul supunerii folosind diverse scuze și vicleșuguri". Cuvintele și modul de exprimare sunt firești pentru un cronicar otoman panegirist al sultanilor și denigrator al celor ce i-au înfrânt. Poziția lui Tursun-bei a fost adoptată de marea majoritate a cronicarilor otomani care au istorisit lupta victorioasă a lui Vlad Țepeș împotriva sultanului cuceritor al Constantinopolului.

Încetarea plății tributului în anul 1459 a fost un act bine cumpănit de către Vlad Țepeș Dracula. Asemeni acțiunilor din vremea domniei părintelui său, începerea războiului lui Vlad Țepeș cu Sublima Poartă s-a încadrat în contextul unor evenimente de însemnătate, cel puțin sud-est europeană. La Mantova, la 26 septembrie 1459, papa Pius al II-lea a deschis lucrările conciliului pontifical printr-un lung și înflăcărat discurs care a

chemat în mod patetic Europa creștină la lupta antiotomană. După ce a arătat argumentat pericolele reprezentate de oștenii Semilunei conduși de Mehmet al II-lea el Fatih, a demonstrat că singura soluție posibilă pentru apărarea Europei creștine era lupta. A oferit pentru sprijinirea cruciadei viitoare o parte din veniturile camerei apostolice: 100 000 ducați. Materializate, cuvintele lui au atârnat greu în talerul convingerii. Cu toate acestea, ciudat și neașteptat, i s-a opus Veneția. Ea a cerut 8 000 oameni pentru nave, înarmarea a 50 000 călăreți, a 20 000 pedeștri și plata tuturor cheltuielilor de război. În fața acestor pretenții imposibil de satisfăcut, papalitatea și-a dat seama că a pierdut cea mai bună flotă capabilă să-i înfrângă pe otomani. Din păcate, signoria venețiană nu a privit în perspectivă; neparticiparea la campania antiotomană în acel moment marca începutul recunoașterii pierderii Mediteranei orientale, situație care va fi remarcată de istorici începând din secolul al XVI-lea.

Nici celelalte puteri europene la care a făcut apel Pius al II-lea nu au răspuns chemărilor. Franța a declarat că nu poate participa la război câtă vreme continuă să fie în raporturi încordate cu Anglia. Germania s-a angajat greu în lupta promovată de papalitate, căci cei șapte principi electori nu se înțelegeau între ei. Cu toate acestea, s-a promis curiei papale un ajutor de 32 000 pedeștri și 10 000 călăreți. Regele catolic al Ungariei, Matei Corvin, a refuzat să se angajeze ferm în cruciada predicată de pontiful umanist. A condiționat participarea de rezolvarea prealabilă a conflictului cu împăratul german Friederich al III-lea, care-i contesta tronul; el rămânea în stare de neutralitate binevoitoare față de Roma. La rândul său, celălalt monarh de la frontiera estică a lumii catolice europene, Cazimir al IV-lea al Poloniei, a refuzat ferm să participe la cruciadă până când nu va termina lupta cu membrii Ordinului Teuton. Răspunsul și poziția sa au influențat și Moldova, care de curând semnase la

Overchelăuți (4 aprilie 1459) un tratat de alianță cu Varșovia. Încadrat în orbita politicii externe poloneze, Ștefan cel Mare nu putea și nu dorea să se înscrie în acele momente în sistemul de alianțe din care făcea parte Matei Corvin, deoarece acesta-i oferea azil și ajutor inamicului său de moarte Petru Aron.

În fine, Skanderbeg, conducătorul albanezilor ce nu recunoșteau dominația Sublimei Porți, văzând că pregătirile pentru cruciadă se temporizează, a încheiat, în anul 1460, un armistițiu pe trei ani cu sultanul. Imediat apoi a trimis un mic detașament în Italia meridională pentru a-l ajuta pe Ferdinand, regele Neapolului, fiul fostului său aliat, Alfons al V-lea.

Deși a existat această situație ce nu-i permitea să-și facă prea multe iluzii cu privire la reușita cruciadei, papa Pius al II-lea, la 14 ianuarie 1460, a citit bula prin care a proclamat începerea companiei contra Sublimei Porți. Lupta trebuia să dureze trei ani. Pentru izbânda ei, toți creștinii de confesiune catolică au fost îndemnați să se roage în timpul liturghiilor de duminică.

În planurile pontifului de la Roma, regele catolic al Ungariei, Matei Corvin, deși se arătase rezervat, trebuia să joace un rol de seamă. La 18 ianuarie, papa l-a îndemnat pe monarhul maghiar să amâne rezolvarea litigiului cu Friederich al III-lea și să intensifice pregătirile pentru lupta antiotomană. Pentru a convinge Ungaria, papalitatea a trimis, sub formă de subsidii, 40 000 galbeni. În schimbul acestor sume cu care s-ar fi putut înarma 12 000 oameni și 10 nave de război, regele a promis că va ridica o armată de 40 000 oșteni și va participa personal la luptă. Prin toate promisiunile lui, indirect, Matei Corvin l-a angajat și pe Vlad Țepeș, pe care, cu toate diferendele acestuia cu sudul Transilvaniei, îl considera aliat și satelit al regalității maghiare.

Domnul Țării Românești și-a dat seama de gravitatea situației. Turcii continuau ofensiva în sud-estul Europei. În anul 1459 cuceriseră Semendria, desființând astfel ultimul bastion al

unei rezistențe ce dura de un veac - despotatul sârbesc. Perspective sumbre se profilau în depărtare pentru Țara Românească. Vlad Țepeș a vrut să le înlăture.

După cum a remarcat Laonic Chalcocondil, Vlad Vodă „a pornit războiul când Dacia[1] i s-a părut sigură, când a omorât pe fruntașii țării acuzați de trădare și de schimbarea domnilor". Remarca a fost îndreptățită: anul 1459, când nu a mai plătit Țepeș tribut Sublimei Porți, a coincis cu temperarea și supunerea marii boierimii.

Mihai Dukas în a sa *Istorie turco-bizantină* cât și I. de Promontorio în *Governo et Entrate dell Gran Turco*, prin cuvintele lor, dezvăluie în fața omului de astăzi enigma din scrisoarea adresată la 10 septembrie 1456 de Țepeș brașovenilor, cărora le scria că turcul îi impunea „sarcini grele", „imposibil de purtat pe umerii noștri". Care era această povară dificilă au arătat M. Dukas și I. de Promontorio: un haraci anual de 10 000 galbeni la care se adăuga cererea cumplită de a plăti „tributul sângelui", adică de a da, o dată cu banii, 500 de copii ce urmau a fi formați pentru corpul ienicerilor. Ienicerul sârb, în general corect informat asupra celor petrecute în Țara Românească, știa că Dracula în primii doi ani ai domniei adusese personal cele datorate sultanului. Desigur că tributul era împovărător, dacă ținem seama de faptul că prețul mediu al unui sat se ridica la 45 galbeni. Așadar, tributul anual echivala cu prețul a 222 sate din Țara Românească, număr extrem de mare în raport cu totalul populației și așezărilor rurale din veacul al XV-lea.

Haraciul dat de Țara Românească Sublimei Porți era de circa cinci ori mai mare decât birul plătit de Moldova, care dădea

---

[1]Țara Românească. Autorul bizantin a folosit constant pentru ea numele antic de Dacia.

anual 2 000 galbeni. Împovărarea Țării Românești s-a datorat, evident, poziției geografice și concesiilor boierimii, motive care au permis turcilor pătrunderea lesnicioasă pe teritoriul ei. Lipsa unui aliat extern temeinic a facilitat, de asemenea, posibilitatea măririi haraciului. Domnii de la Târgoviște au acceptat mărirea pentru a nu le fi transformat pământul în pașalîc, dar de câte ori a fost posibil au contestat obligațiile impuse de sultani.

Țepeș Vodă, în primii trei ani ai domniei, s-a arătat supus Sublimei Porți, plătindu-i haraciul regulat; astfel, a respectat tradiția politicii basarabilor care au știut să îmbine concesiile cu opoziția armată, apărând pământul și poporul lor.

Încetarea plății tributului, în anul 1459, nu a provocat reacția imediată a sultanului. Dracula a avut grijă să procedeze cu abilitate pentru a nu-l supăra pe sultan și a amâna cât mai mult posibil confruntarea directă cu armatele Sublimei Porți. A intuit că, asemeni celor petrecute în timpul bunicului său, Mircea cel Bătrân, și a părintelui său, Vlad Dracul, Țara Românească va rămâne singură în fața turcilor și nu va găsi aliați care să-i ofere un ajutor material consistent. Știa, din cele întâmplate anterior, că promisiunile vecinilor, reprezentanți ai lumii catolice, erau, în realitate, pline de inconsistență.

Răbdarea sultanului până în anul 1462 se explică prin trimiterea de către Vlad Țepeș la Stanbul a mai multor solii care au cerut și au obținut amânarea plății tributului. În anul 1460, o solie a lui a arătat suveranului otoman că Țara Românească „nu are putere să plătească" deoarece „dușmanul ungur este aproape". Apoi a spus că „fiind departe de Poarta fericirii nu poate veni, căci și-a cheltuit toate veniturile bănești din acel an". Evident, aceste ultime cuvinte au evocat în mintea sultanului războiul cu înfrântul pretendent Dan „cel Tânăr" și cu orașele din Transilvania. Motivul a părut temeinic, astfel, bine informaților conducători ai Sublimei Porți și, în consecință,

Dracula, cunoscut de sultan, a fost păsuit cu plata tributului...

Anul următor, 1461, va aduce o nouă măgulire pentru orgoliosul sultan Mehmet al II-lea: a reușit să distrugă ultima rămășiță a Imperiului Bizantin - Trapezuntul. Cuceritorul Constantinopolului și-a văzut împlinită o parte a operei ce-și propusese să realizeze: stăpânea toate pământurile unde domniseră descendenți ai basileilor constantinopolitani. Ca urmaș al acestora, putea acum să emită pretenții de universalitate și să ceară să i se dea toate pământurile care fuseseră stăpânite vreodată de ei.

La revenirea din Trapezunt, pentru victoriosul sultan au fost organizate mari serbări. Istanbulul s-a însuflețit mai mult ca de obicei datorită curselor de cai și de cămile, a spectacolelor oferite de scamatori și acrobați, de dansatori și muzicieni; în fine, de sosirea în oraș a numeroși oaspeți. Cu acel prilej, au venit soli din toate părțile împărăției, ca și de la toți cei aflați în bune rapoturi cu sultanul. Dracula a trimis și el o solie. Dar Mehmet al II-lea nu s-a mulțumit cu atât; l-a chemat personal la Sublima Poartă pe „beiul" Țării Românești.

Vlad vodă, nevoind să plătească tributul, s-a scuzat cu îndemânare și de astă dată: „Cei din vilaetul[1] meu nu sunt credincioși și dacă eu lipsesc din țara mea, venind acolo, ei vor aduce pe ungur și-i vor da țara. Eu nădăjduiesc ca padișahul să trimită numaidecât încoace, spre malul apei Dunării, pe unul din beii de margine. Acel bei de margine care va veni, să păzească acest vilaet, și atunci eu voi pleca să mă închin la pragul norocos al stăpânului meu". Sultanul a dat din nou crezare cuvintelor

---

[1] Nume dat de otomani unui ținut al Imperiului. Cronicarii otomani folosesc acest termen pentru Țara Românească.

„acestui necredincios", cum l-a numit pe Vlad Țepeș cronicarul otoman Așîk Pașa Zade, care a istorisit cele petrecute atunci.

Același cronicar a scris că sultanul, ca răspuns la cererea lui Vlad Țepeș, l-a trimis în Țara Românească pe beiul din Nicopol, Hamza Ciakîrdjîbași[1].

În realitate, Sublima Poartă aflase despre încheierea păcii dintre Matei Corvin și Vlad Țepeș (Brașov, 1 octombrie 1460), care urma să fie consfințită de o căsătorie cu o soră a regelui Ungariei, act ce avea valoare de contract politic. La o dată greu de stabilit, între 1 octombrie 1460 - când s-a încheiat pacea cu Matei Corvin - și 11 februarie 1462 - momentul expedierii unei semnificative epistole a lui Țepeș către regele maghiar, când s-a perfectat încheierea viitoarei căsătorii a domnului Țării Românești cu o principesă maghiară, turcii au trimis „solii cei mari pentru a nu ține pacea și lumina între serenitatea voastră (Matei Corvin, n.a.) și noi și să nu căutăm a celebra căsătoria și să ne alipim numai la ei și să mergem la Poarta împărăției turcești".

Hamza-bei a fost ultimul sol trimis de sultan la Vlad Țepeș. El trebuia să încerce să transforme țara în pașalîc și să-l prindă pe Țepeș, nu să preia guvernământul, cu acordul domnului, pe timpul cât acesta era plecat la Istanbul - așa cum a susținut Așîk Pașa Zade. Această stare de fapt a arătat-o limpede Dracula în aceeași epistolă. Solii turci, văzând că nu reușesc să-l depărteze de Matei Corvin prin promisiuni, au căutat să-l ducă la Poartă. Țepeș, care-i cunoștea bine pe turci, și-a dat seama că aceștia vor încerca să execute porunca sultanului, prin înșelăciune, prin jurământ, sau printr-o cursă oarecare, „iar dacă nu se va putea așa, apoi să ne prindă și, așa prins, să ne ducă la împărăție". Mintea ageră a domnului, așa cum relevă cuvintele adresate

---

[1] Căpitan de șoimari.

regelui Ungariei, a descoperit lesne esența misiunii pașei din Nicopol.

Laonic Chalcocondil s-a arătat iarăși mai bine informat decât alți autori. El a dezvăluit vicleșugul pe care l-au plănuit turcii împotriva lui Vlad vodă. La curtea domnului român a fost trimis diacul Porții, Cathavolinos, un grec renegat. Acesta trebuia să-l convingă pe domn să vină la Giurgiu pentru discutarea și precizarea granițelor ocolului cetății. Folosind un limbaj mieros și tot soiul de promisiuni, renegatul Cathavolinos l-a rugat pe domn să vină până la malul Dunării. Dracula, neîncrezător, căci îl cunoștea pe grec de la curtea sultanilor, s-a lăsat greu convins; se pare că numai cuvintele patetice ale diacului, care a prezentat în fața ochilor marelui voievod soarta sumbră ce-l aștepta dacă nu-și îndeplinea misiunea, au muiat inima și au schimbat hotărârea lui Dracula. În apropiere de Dunăre, pe malul sudic al fluviului, aștepta Hamza-bei. În momentul în care domnul român ar fi ajuns acolo, ar fi fost luat ostatic și dus legat sultanului.

Dar socotelile otomanilor nu s-au potrivit cu acelea ale lui Țepeș. Știind ce a pătimit tatăl său și el personal împreună cu fratele lui în anul 1442, când a avut încredere în cuvântul sultanului, numai s-a prefăcut că acordă credit deplin celor spuse de grecul Cathavolinos. Aparent, a luat cu sine tributul și s-a îndreptat către Dunăre. În taină, domnul a fost însoțit de o puternică gardă. Când s-a văzut amenințat de a cădea în cursa pregătită de Hamza-bei, Țepeș și-a chemat garda. Imediat s-a încins lupta. Din nou, Dracula s-a dovedit un vajnic mânuitor al spadei. Otomanii au fost învinși. Cei care nu au fost uciși, au fost luați prizionieri în frunte cu Hamza-bei și cu Cathavolinos. Captivii au fost toți trași în țeapă. Vlad a rezervat, pentru fiecare în parte, țepe cu lungimi deosebite, după rang; pe Hamza, în calitate de comandant, l-a înălțat într-o țeapă mai lungă.

Același episod a fost povestit și de Mihail Dukas. Lui Țepeș i s-a cerut să vină personal la Poartă să plătească tributul datorat pe trei ani - adică 30 000 galbeni - și să aducă 500 copii. Domnul nu s-a supus. Atunci, Hamza a venit cu o armată de 10 000 oșteni pentru a lua pașnic sau prin forță cele cerute. Vlad s-a opus să dea cei 500 copii, spunând că țara nu a plătit niciodată „tributul sângelui" și a refuzat să vină la Istanbul. Imediat a urmat lupta cu rezultatul cunoscut: prinderea și tragerea în țeapă a lui Hamza-bei și a camarazilor săi.

Dejucarea planurilor lui Cathavalinos și Hamza-bei nu a convenit otomanilor. Cronicarii au încercat, de aceea, să-l prezinte pe Hamza ca pe un biet naiv înșelat de vicleanul Dracula.

În acest sens, au scris și Aşîk Paşa Zade și Everî, care au afirmat că armata lui Hamza și chiar el însuși, împreună cu Cathavolinos, au murit ca niște „martiri" datorită „perfidiei" lui Țepeș Vodă. Evident, faptele au fost denaturate pentru a putea fi învinovățit Țepeș și pentru a se minimaliza insuccesul otoman. În fond, mai mult interesează cum a apreciat însuși Țepeș acțiunea de acum. El i-a scris lui Matei Corvin că cele întâmplate au reprezentat răspunsul dat „celor care ne tot îndemnau cu stăruințele lor să lăsăm pe creștini și să trecem de partea lor".

În aceeași scrisoare, Țepeș a istorisit cum a cucerit cetatea Giurgiu, imediat după înfrângerea lui Hamza-bei. Atacarea și distrugerea puternicei fortificații otomane din sudul Țării Românești poate fi reconstituită aproape complet după epistola lui Dracula și povestirea anonimă italiană *La Progenia della casa del' Octomani*, o cronică a Imperiului Otoman până la 1500. După prinderea lui Hamza-bei, despre care autorul italian afirmă că, alături de Cathavolinos, a fost aruncat între zidurile unui turn, Țepeș, împreună cu oștenii lui, s-a îndreptat către Giurgiu. A ajuns în fața cetății noaptea. O parte din oamenii lui Vlad vodă au fost îmbrăcați după moda otomană și, astfel, de pe înălțimile meterezelor au fost confundați cu soldații lui Hamza. Țepeș și

alții, care știau bine limba turcă, au strigat de jos că s-au întors victorioși din lupta cu domnul român. Au cerut să li se deschidă porțile. Nu au fost recunoscuți și li s-a permis să pătrundă în interiorul fortificațiilor. Ce a urmat poate lesne să-și închipuie oricine: garinzoana otomană a fost măcelărită, munițiile și proviziile au fost luate, iar părțile de lemn ale cetății - galerii, foișoare, punți etc. - au fost arse și demantelate. Privind cerul înroșit de vâlvătaia focului, apa Dunării în care se reflectau scânteile și flăcările, funinginea purtată aiurea de vânt, desigur că în mintea lui Vlad vodă s-a redeșteptat imaginea celor petrecute în vremea tatălui său, și a lui Wallerand de Wavrin, când asistase la altă recucerire a cetății și alungare a garnizoanei otomane. Cuvintele tatălui său care spusese că „cetatea face mult rău creștinilor", căci pe acolo trec totdeauna trupele otomane când atacă Țara Basarabilor, au fost desigur vii în mintea lui Vlad vodă.

Pedepsirea lui Hamza-bei și a lui Cathavolinos, distrugerea bazei prădalnice otomane de la Giurgiu și cele ce au urmat au arătat tuturor că Dracula și-a scos capul din cercul supunerii față din padișah. A fost obligat să procedeze astfel pentru a-și apăra neamul și moșia strămoșească. Despre lupta temerară pornită de Țepeș vodă, Ion Heliade Rădulescu a lăsat cuvinte rupte parcă din sufletul său: „Organizând țara militărește, pedepsind cu rigoare și cu dreptate, neiertând nici o faptă rea, ca un alt Dracon al Atenei, aplicând pedeapsa cu moartea la cea mai mică abatere din legi, prin teroare ieși la căpătâiu, de a moraliza țara și a stabili securitatea publică. Nici o tigresă nu și-a apărat puii mai cu fervoare în contra inimicilor, precum Vlad și-a apărat Românii în genere în contra turcilor și altor inimici din afară și din lăuntru".[1]

Cele petrecute imediat au arătat că în adevăr Țepeș a dobândit atunci calitățile tigresei - rapiditate, forță neobișnuită, vicle-

[1] I. Heliade Rădulescu, *Prescurtare de istoria românilor*, București, 1861, p. 257.

nie, intuirea mișcărilor inamicului - ce-i permiteau să-și apere puii lui - patria și neamul românesc.

În inima împărăției

Povestirile slavo-române despre Dracula au păstrat, într-o formă imprecisă, dar plăcută, amintirea celor petrecute în iarna anilor 1461-1462. Cuviosul Eufrosin a scris că"...împăratul a trimis odată la el (Vlad Țepeș, n.a.) un sol ca să-i dea birul. Dracula a cinstit foarte mult pe solul acela și i-a arătat toată averea: «Eu nu numai că vreau să-i dau împăratului dania, dar vreau să merg la el în slujbă cu toată oastea mea și cu toată visteria; cum îmi va porunci așa îi voi sluji. Și tu vestește pe împăratul tău, ca atunci când mă voi duce la el, să dea poruncă împăratului în toată țara sa ca să nu mi se facă nici un rău nici mie și nici oamenilor mei, iar eu voi veni la împărat repede după tine și-i voi aduce birul și eu însumi voi veni la dânsul». Împăratul auzind aceasta de la solul său, că Draculea vrea să vină la el în slujbă, pe acel sol al său l-a cinstit și l-a încărcat cu daruri și a fost foarte bucuros, pentru că atunci se războia cu împăratul și cu țările din răsărit. Și îndată a trimis prin toate cetățile și prin țară ca atunci când va veni Draculea, nimeni să nu-i facă nici un rău lui Draculea, ba încă să-i dea și cinste mare. Draculea a pornit și a strâns toată oastea sa. Erau cu el și pristavii împăratului și-i dădeau cinste mare. Iar el a străbătut prin țara lui (sultanului, n.a.) vreo cinci zile, dar s-a întors pe neașteptate și a început să prade satele și orașele. Și a prins o mulțime mare și a tăiat-o: pe unii turci îi puneau în țepi, iar pe alții îi tăia pe din două și-i ardea. Toată țara aceea au pustiit-o: nu a lăsat pe nimeni în viață, nici pe pruncii de la piept. Dar pe alții, care sunt creștini, i-a mânat și i-a așezat în țara sa. Și după ce a luat mare mulțime de pradă, s-a întors. Iar pe pristavii aceia, după ce i-a cinstit, le-a dat dru-

mul, spunându-le: «Ducându-vă, povestiți împăratului vostru după cum ați văzut. Cât am putut, atât l-am slujit. Dacă slujba mea îi va fi plăcută, eu îl voi mai sluji astfel după puterea mea». Iar împăratul nu a putut să-i facă nimic, ci a fost fugărit cu rușine".

Povestirea redă limpede cererea sultanului de a i se plăti tributul și refuzul lui Vlad Țepeș de a o face. Momentul în care s-a petrecut episodul este pus în legătură cu victoria sultanului asupra împăratului din răsărit, adică a Trapezuntului, despre care se știe că a fost înfrânt în 1460.

Data indicată de autorul povestirilor slavone este apropiată de lupta cu Hamza-bei și cu Cathavolinos. Apoi se arată ce a urmat: înaintarea lui Vlad Țepeș în sudul Dunării, către inima imperiului și pustiirea locurilor. În adevăr, imediat după distrugerea Giurgiului, Dracula, văzând că răceala iernii din anii 1461-1462 a așternut peste Dunăre un pod de gheață, a trecut în sudul fluviului și a început să ardă satele și orașele, pârjolind totul în calea sa.

Cuvântul meșteșugit scris de Mihail Sadoveanu a ilustrat în chip nepieritor cele petrecute în acea iarnă: „Vestea despre întâmplarea aceasta din Țara Românească a ajuns la Stambul cu destulă întârziere; pentru vestitorii răi, muții din sarai aveau ștreang de matasă. Îndată ce se așeză iarna, peste Dunăre se-ntinse pod de gheață, vestea dintâi începu a fi îmbulzită de curieri din Tracia pe care-i aducea în spulber de groază vântul miezului nopții. Cara Iflac-bei trecuse fluviul și luase pe rând așezările de pe țărmul drept al Dunării de la Ceatal până la Nicopole cu prea bune calfe în meseria morții. Răbufniseră pe agale și pe serdari în cetăți spimtecându-i; apoi luaseră metodic sat cu sat cu sabia și cu facla. Căpitanii țineau catastif de case arse și de capete. Așa că măria sa Vlad a trimis izvod în bună rânduială, cu iscălitură și cu pecete la craiul Mateiaș la Buda, pentru 23 809 capete care au

fost clădite și numărate sub ochii săi".[1]

Același episod - ce a făcut să tresalte și inima lui Al. Vlahuță, îndemnându-l să-l povestească - a fost cel mai bine redat chiar de domn, care în scrisoarea din 11 februarie 1462 a precizat că a cucerit localitățile Oblucița, Novoe-Selo (Yeni-Sale), Dârstor, Turtucaia, Marotin, Rusciuc - cu mențiunea că aici a fost luat captiv Hamza-bei - Șiștov, Samovit, Rahova - unde a instalat căpitan pe Neagoe - Turnu și Orșova. Peste tot pe unde a trecut Vlad vodă au rămas ruine fumegând, ziduri înnegrite de para focului, bălți de sânge înghețat.

La Nicopole, Vlad Țepeș și-a dovedit din nou curajul și talentul de comandant militar; în timpul nopții, ajuns în fața porților cetății, a cerut, în limba turcă, să i se deschidă. Comandantul garnizoanei, cum s-a întâmplat și la Giurgiu, s-a lăsat înșelat. Domnul Țării Românești, împreună cu oștenii săi, a pătruns în interiorul zidurilor, a ucis garnizoana și i-a eliberat pe robii creștini. Totodată, l-a luat prizionier pe comandant, pe care-l știa din timpul expediției din anul 1448; era fiul celebrului Firuz bei, care pustiise în mai multe rânduri Țara Basarabilor. Acum venise ora răfuielii; l-a judecat și l-a tras în țeapă. Fapta lui Vlad vodă, deosebit de curajoasă, a fost socotită de unii învățați ca cea mai temerară expediție din istoria noastră militară.

În aceeași scrisoare expediată lui Matei Corvin din Giurgiu,, Vlad a precizat că în timpul expediției-razie de pedepsire, în sudul Dunării, au fost uciși 23 884 turci. În catastiful ce însoțește epistola, adevărată dare de seamă a campaniei, a fost indicat numărul victimelor din fiecare localitate. În final se menționează: „... iar cele de mai sus sunt numai numele morților

---

[1] M. Sadoveanu, *Viața lui Ștefan cel Mare*, Editura tineretului, București, 1956, p. 151.

ale căror capete și semne au fost aduse dregătorilor noștri așezați în toate părțile. Cei care astfel nu au fost arătați, sau au ars prin case, al acelora nume nu-l știm, dar au pierit foarte mulți."

Autorul *Povestirilor slavone* a reținut că Vlad Țepeș, în timpul campaniei de pedepsire în Peninsula Balcanică, a făcut deosebire între otomani și creștini. Pe cei din urmă i-a strâns laolaltă, i-a mutat în țara sa și i-a așezat acolo. El a procedat asemeni tatălui său care, în anul 1445, a strămutat 12 000 de bulgari în nordul Dunării, în Țara Românească, cu ajutorul flotei lui Wallerand de Wavrin. Dracula a luat acum cu sine pe toți aceia care nu au mai vrut să suporte opresiunea otomană. Poate că domnul Țării Românești a fost îndemnat să procedeze astfel și din dorința de a-și întări forța de rezistență în fața oștenilor sultanului pe care-l aștepta. Firesc, toți cei strămutați în Țara Românească trebuiau să fie neînfricați luptători, căci își apărau libertatea.

Acțiunea lui Dracula a avut ca primă consecință reîntregirea trupului Țării Românești, ciuntit de otomani. Acum prin cucerirea cetăților Isaccea, Yeni-Sale, Dârstor, domnul a reunit Dobrogea, străvechi pământ românesc, cu populație românească, cu Țara Românească și a obținut, din nou, ieșirea largă la Marea Neagră. Era un succes deosebit, care se înscria pe linia luptei tradiționale a apărării țării și care a împiedica legătura terestră între sultanii otomani și hanii tătari.

Victoria lui Țepeș a provocat groază întregii populații otomane din posesiunile europene ale Sublimei Porți. Populația creștină din Balcani, subjugată, a început să se agite.

Prin lupta sa cutezătoare, Țepeș vodă s-a dovedit a fi un precursor al lui Mihai Viteazul. A înălțat steagul luptei antiotomane, a întreprins expediția în sudul Dunării unde a pustiit cetățile turcești și a ridicat la revoltă popoarele balcanice provocând panică la Istanbul și Adrianopol. În momentul în care a început

războiul cu sultanul, Vlad Țepeș a fost convins că va putea să obțină victoria finală. Dar pentru aceasta ar fi trebuit să primească un sprijin cât de mic din exterior.

Ecoul faptelor sale de arme a răsunat imediat în țările Europei angajate în cruciada inițiată de pontiful Pius al II-lea. La patru martie 1462, ambasadorul Veneției la Budapesta, Pietro de Thomassis, a scris entuziasmat Senatului că a fost chemat de regele Matei Corvin care i-a dat să citească o scrisoare a lui Dracula și câteva epistole ale unui sol de al său pe lângă domnul român. Toate îl înștiințau despre pagubele pricinuite turcilor. Scrisorile îl mai vesteau pe Matei Corvin despre neînchipuita mulțime a celor uciși, pe care a putut-o „aprecia singur, după numărul capetelor înfățișate, afară de cei ce au fost arși în locuințele lor." Apoi ambasadorul venețian a cerut să se trimită noi fonduri pentru regele Matei Corvin. Așadar, regele Ungariei a știut planurile lui Țepeș, le-a aprobat, le-a încurajat. El a încercat și a reușt să beneficieze de pe urma lor, prin banii primiți din Italia, deși nu i-a dat nici un ajutor practic lui Vlad vodă.

Succesul lui Țepeș a fost descris în cuvinte laudative în *Povestirile germane* și în vestita *Cronică a abației* din localitatea germană Melk; ambele au reținut că Țepeș a ucis 23 000 de turci, confirmând astfel conținutul scrisorii domnului din 11 februarie.

Elogii s-au adus marelui voievod român pentru victorie în operele cronicarilor bizantini, în cronicile pe care le-au lăsat autorii otomani și în *Memoriile ienicerului sârb*. În toate aceste lucrări s-a vorbit numai de mari pagube provocate Sublimei Porți, neprecizându-se numărul morților.

În mod ciudat, ienicerul sârb a plasat lupta lui Vlad vodă cu Hamza-bei și începutul luptelor cu otomanii la Ibraila (Brăila, n.a.), „un port mare, unde românii fac cel mai de seamă negoț al lor". Concluzia ienicerului sârb se datorează probabil faptului că el și-a scris amintirile în Polonia, la bătrânețe, la sfârșitul se-

colului al XV-lea, la circa patru decenii de la desfășurarea evenimentelor...

Alea Jacta Est

Vlad Țepeș și-a dat seama că atacul său nu va rămâne fără urmări. De aceea și-a luat măsuri de precauție: voia să prevină o represiune imediată. La 11 februarie îi scria lui Matei Corvin că turcii, „vaduri nu mai au, căci și vadurile lor la Dunăre, afară de Vidin, am pus să le ardă și să le facă pustii". Aceasta dovedește că Țepeș a avut o concepție militară bine conturată în momentul când a atacat sudul Dunării. Concomitent cu înspăimântarea populației otomane, a urmărit să creeze o zonă în care să nu existe baze de atac turcești. În vederea atingerii acestui țel, au fost distruse vadurile, adică cetățile de margine, apoi a fost pustiit interiorul Peninsulei Balcanice, la sud de Dunăre, pe o adâncime ce putea fi parcursă în circa cinci zile. Domnul Țării Românești l-a anunțat pe Matei Corvin că sultanul voia „să-și aducă vasele de la Țarigrad și Galipoli pe Dunăre". Acestei informații pe care a obținut-o probabil de la prietenii săi din Istanbul, Dracula i-a adăugat știrea îngrijorătoare că sultanul a încetat luptele cu alți dușmani de ai săi. Pentru oamenii secolului al XV-lea, aluzia era explicită: Dracula s-a referit la evoluția problemei orientale. Sultanul a încheiat un scurt armistițiu cu Uzun-Hassan[1] și cu beii rebeli anatolieni din Karaman, așa încât a putut să-și îndrepte forțele către Dunăre. Țepeș, îngrijorat, a

---

[1] Conducătorul principatului Akkoyunlu, locuit de turcii-eoguzi. Împotriva lui Mehmet al II-lea a inițiat o coaliție în care i-a atras pe Ștefan cel Mare, Veneția și papalitatea. La 11 august 1473 a fost înfrânt definitiv în luptă de către Otluk-Beli.

cerut ajutor de la Matei Corvin. În acest sens, i-a scris: „Și dacă măria voastră doriți să ne dați vreun ajutor, atunci măria voastră să fie bună a nu zăbovi și să ne spui cu adevărat gândul măriei tale". Cuvintele acestea, pline de îndoială, au avut un temei solid: din momentul începerii luptei cu otomanii, cu toate că i se promisese, lui Dracula nu i s-a acordat nici un sprijin.

Vlad Țepeș nu și-a pierdut totuși speranța. A propus mai multe soluții pentru a putea obține ajutorul anunțat de Matei Corvin. Știind că regele Ungariei scrisese papalității că va participa direct la cruciada antiotomană l-a rugat „să ridice toată țara sa", s-o înarmeze și să vină în „această Țară Românească a noastră". Dacă Matei Corvin nu putea să vină personal să lupte împotriva turcilor - scria voievodul român - atunci să trimită cât mai multă oaste în Transilvania, iar dacă nu-i era posibil să facă nici aceasta, atunci să dea poruncă să i se trimită ajutor din partea transilvănenilor, a sașilor și a secuilor. I se mai cerea lui Matei Corvin ca indiferent de poziția lui - admiterea sau respingerea uneia din variantele propuse - să nu se rețină mult la curtea sa solul trimis. În cazul când regele maghiar opta totuși pentru una din propunerile lui Țepeș, atunci era rugat să ordone ca armata să sosească până în ziua de Sf.Gheorghe (23 aprilie), deoarece - așa cum știa domnul român - în jurul acestei date porneau, de obicei, otomanii campaniile lor militare. În final, apelul lui Dracula conținea accente dramatice: „Iar dacă vom ajunge, ferească Dumnezeu, la un cap rău și dacă va pieri țărișoara noastră, atunci nici măria ta nu vei avea folos și înlesnire de așa ceva, căci va fi spre paguba creștinătății întregi". Ideea a fost clar exprimată de domnul român: era conștient că nu apăra la Dunăre numai hotarul Țării Românești, ci al Europei creștine. Atât timp cât reușea să mențină controlul asupra liniei Dunării în mâna românilor, otomanilor le era închisă poarta pătrunderii în Europa. Același gând l-am întâlnit la toți marii voievozi români

care au căutat să stăvilească expensiunea Sublimei Porți. Toți au cerut ajutor Europei creștine de confesiune catolică și au încercat s-o facă să-și arate prin fapte că cele exprimate în vorbe erau dorinți reale.

Având în inima și în mintea lui sentimentul clar că posiblitățile de a obține un ajutor extern erau minime, Dracula a făcut cunoscut că și în această situație „nu voia să fugă din fața sălbăticiei turcilor, ci voia să lupte în orice chip cu dânșii".

Bizantinul Laonic Chalcocondil, care a avut informații din sferele regelui maghiar, a redat, pe scurt, aceeași situație a soliei lui Dracula la Budapesta. El a pus în gura solului lui Țepeș următoarele cuvinte: „Voi știți doar că țara noastră este vecină cu a voastră și că amândouă popoarele ne avem țara așezată la Istru. Ați auzit acum, cred și voi, că împăratul turcilor pornește cu oaste mare la război asupra noastră. Și dacă Dacia aceasta își va supune-o și o va subjuga, înțelegeți bine și voi că ei nu vor sta în pace și liniștiți locului, ci îndată vor năvăli cu război asupra voastră și locuitorii țării voastre vor avea de suferit nenorociri foarte grele din partea lor. Acum e deci vremea ca, ajutându-ne pe noi să vă apărați și voi, oprind cât mai departe de țară armata aceasta și să nu lăsați să ne strice țara și să nenorocească și să ne subjuge neamul nostru..."

Insistentele apeluri ale lui Țepeș către Matei Corvin au fost confirmate și de o epistolă a nobilului Ladislau de Vesen către dogele Veneției. În ea s-a arătat explicit că zilnic au fost cerute ajutoare curții regale maghiare, dar aceasta părea surdă.

După cum a mărturisit Pietro de Thomassis, în epistola din 4 martie, regele Matei Corvin i-a declarat că va face totul pentru a-l ajuta pe „principele creștin" Vlad Țepeș. A promis chiar că, în fruntea armatei sale, va coborî în Transilvania. Dar și de astă dată, între vorba și fapta regelui Ungariei distanța a fost mare. Abia în luna august 1462 a pornit din Buda. Desigur că atunci nu

a mai fost vorba de ajutor pentru Vlad vodă, căci sultanul părăsise de mult pământul Țării Românești.

Ce l-a determinat pe Matei Corvin să procedeze astfel față de Vlad vodă, care de curând îi era cumnat, nu știm. A fost o formă de opacitate a gândirii politice a regelui Ungariei? A fost Țepeș o personalitate prea puternică, un vecin incomod de care a vrut să scape? Sunt întrebări ce constituie încă enigme ale istoriei, care poate nu vor găsi explicție plauzibilă niciodată.

Ostilitățile deschise între sultan și Dracula pot fi socotite a fi căpătat amploare din luna mai a anului 1462. Sultanul trebuia să acționeze împotriva lui Dracula. Motive avea suficiente:Vlad se aliase cu dușmanul său, Matei Corvin, nu-i plătise tributul timp de trei ani, îi omorâse solii, pustiise zona sud-danubiană și incitase la revoltă populația balcanică. O scrisoare a lui Basarab cel Tânăr, datată aproximativ 1479, cu referiri la cele petrecute în vremea lui Țepeș vodă, a relevat în fața noastră un aspect nou, ce ar putea constitui un alt motiv al atacului otoman. Boierii din Țara Românească l-au chemat pe sultan pentru a-l înlătura pe domn. Aceeași atitudine a boierimii, fără de lege și dragoste de țară, a arătat-o și delegatul papei la Budapesta, Nicolae de Modrussa. El a consemnat expres că boierii „cei mari" din Valahia l-au chemat pe sultan „împotriva tiranului numit *Dracul*". Intervenția sultanului capătă astfel o bază legală: era solicitată venirea lui de boierii ce vroiau să-l înlocuiască pe domn.

În mai 1462, sultanul Mehmet al II-lea, care era ocupat cu asedierea Corynthului și nu putea veni personal, l-a trimis spre hotarele Țării Românești pe Mahmud pașa Grecul. Acesta, un renegat creștin, a avut ca misiune să apere, cu circa 18 000 oșteni pe care-i comanda, linia Dunării pentru a nu fi trecută din nou de români. Dn lăcomie și din exces de zel, Mahmud pașa și-a depășit atribuțiile. A atacat teritorul Țării Românești, l-a jefuit și

a luat robi și prăzi bogate.

Lăcomia turcilor a primit răsplata cuvenită. În fruntea unei oștiri de 5 000 oameni, Țepeș a așteptat lângă Dunăre. Când otomanii au ajuns în dreptul lui, Țepeș a atacat în maniera-i specifică. A apărut brusc în fața invadatorilor, a profitat de pe urma surprizei și i-a înfrânt. Pentru însemnătatea victoriei de acum, grăitoare sunt cifrele: cu 5 000 oameni a biruit 18 000 otomani, dintre care numai 8 000 au scăpat cu viață. Robii și prada de război au rămas în Țara Românească.

Mahmud pașa Grecul s-a oprit din fugă tocmai la Sofia. De aici l-a înștiințat pe sultan despre cele întâmplate. Mehmet al II-lea, îndată ce a auzit despre noile evenimente petrecute la Dunăre, a părăsit asediul Corynthului și s-a îndreptat către Edirne. Sultanul, aflat în culmea gloriei, și-a dat seama că prezența lui era absolut necesară. Vestea înfrângerii lui Mahmud pașa provocase o nouă fugă a populației din Istanbul, iar locuitorii Peninsulei Balcanice erau în stare de tensiune: pericolul unei răscoale înnegrea zările. Se spune că sultanul, mânios, cu greu s-a stăpânit de nu l-a dat streangului și numai l-a bătut pe neîndemânaticul pașă-renegat, care a provocat asemenea tumult în imperiu.

Văzând că regele Ungariei nu se grăbește să-i dea ajutor, Vlad vodă s-a adresat în alte părți. Însemnările de la 17 și 20 mai din registrele de socoteli ale Caffei arată că în colonia genoveză din Crimeea se afla un sol al domnului român. Acolo Vlad vodă era socotit aliat, iar războiul purtat de el împotriva Sublimei Porți o binefacere, căci deturnase atenția îndreptată până atunci asupra genovezilor. La 2 aprilie 1462 conducătorii coloniei genoveze au scris regelui Cazimir al IV-lea că „dacă Vlad voievodul n-ar fi declarat război pe față sultanului, ceea ce i-a stricat și tulburat planurile, căci își pusese în minte să trimeată în contra noastră 300 corăbii cu multă putere și pregătiri de război, cu care a

cucerit pe alții mai mari decât noi". Deși au recunoscut că Dracula le-a salvat existența, genovezii nu i-au acordat ajutorul necesar, așa cum ar fi avut posibilitatea s-o facă.

Socotindu-l pe Țepeș un dușman puternic, sultanul a decis să comande el personal campania militară împotriva Țării Românești. Imediat au pornit curieri către toate colțurile imperiului. Sultanul chema la „războiul sfânt", împotriva „necredinciosului Țepeș", pe toți supușii săi.

Pregătirile au căpătat un caracter precipitat și intens. Mehmet al II-lea a poruncit ca, în mai 1462, în orașul Philipopol, Plovdivul de astăzi, să se adune o mare armată pentru a porni împotriva românilor. Toți cei care participau la campanie urmau să fie bine înarmați și echipați pe cheltuiala sultanului.

Cronicarul Enverî, care a văzut armata, a însemnat că armurile, coifurile și armele oștenilor străluceau sub bătaia razelor soarelui dogoritor.

Mehmet al II-lea el Fatih, în jurul căruia se îngrămădeau cu toții, avea înfățișarea unui mare comandant. El a poruncit să înceapă înaintarea; marea armată împodobită în haine de sărbătoare, având pe cap turbane albe, s-a îndreptat către Dunăre. În fruntea armatei sultanului mergeau *saialele*, acele pâlcuri de oșteni proveniți din popoarele subjugate de otomani, destinate sacrificiului prin misiunea de deschizătoare de drumuri, având drept răsplată scutirea de dări. Armata strânsă în jurul sultanului se remarca prin coloritul viu: fiecare culoare reprezenta un corp anume. Tăria și multitudinea culorilor, amestecate cu sclipirea armurilor și armelor de oțel și bronz, creau un spectacol impresionant, tulburător. Cei mai strălucitori erau *spahiii-timarioți*, călăreți ce-și jucau în frâu micii și rapizii armăsari arabi, floarea nobilimii sultanului, stăpâni ai unor pământuri din tată-n fiu sau dobândite de la noul stăpân. Alții erau pedeștrii, ieniceri vânjoși, oșteni de meserie ce formau garda sultanului, socotită stăpână a

Porții și a puterii, asemănătoare cu antica gardă pretoriană. Erau toți îmbrăcați în costisitoare cămăși de zale sub mantale lungi, încinse cu cingători de argint și piele din Cordoba, de care atârnau săbii din oțel din Damasc sau Toledo. Pe cap purtau coifuri cu pene exotice și ciucuri albi ce fluturau în bătaia vântului. Lângă ei erau *silihtarii*, călăreți aduși din armatele Asiei și Africii, cei care erau socotiți a fi excelent plătiți pentru vitejia lor, *olofații*, aduși cu simbrie, ca cei mai buni din alte oști. Din mulțime, îți izbeau privirile șalvarii largi, dungați, albi și roșii ai *azapilor*, mânuitori ai teribilelor sulițe lungi. În apropiere erau *acîngiii*, cei mai destoinici arcași, apoi *beșliii*, care știau să mânuiască armele de foc. În mijlocul armatei, înaintau tunuri grele trase de bivoli, îngrijite de *topcii*, special instruiți să mânuiască armele de foc. În rândurile oștirii umblau, cu repeziciunea fulgerului parcă, *ceaușii*, „ochii și urechile sultanului". Ei vegheau la rânduiala fiecărui steag, la modul în care se înainta, la ce se discuta. Imediat loveau cu cnuturi sau cu măciuci din fier umerii celor nemulțumiți, având grijă să nu fie sâmburi de răzmeriță. Dacă se repeta protestul sau dacă cel lovit se opunea, îl tăiau pentru a fi un exemplu în fața celorlalți. În dreapta și în stânga oștirii principale a sultanului mergea armata Europei și cea a Asiei, fiecare comandată de câte un beilerbeg. Lângă ele erau *muselmii* - specializați în întărirea taberelor -, *agazii*, aduși pentru refacerea drumurilor, îngrijirea animalelor și pentru munci grele, *muezinii*, călugări din diverse ordine ale religiei islamice, prezenți pentru a menține treaz fanatismul mahomedan, apoi numeroși rotari, fierari, armurieri, croitori, cizmari, comercianți ambulanți, astrologi, muzicanți, hakimi și oameni cu ocupații neprecizate.

S-a apreciat de cronicarii medievali că uriașa armată de sub conducerea lui Mehmet al II-lea, care se îndrepta spre Dunăre, a fost a doua ca mărime după aceea care a atacat și cucerit

Constantinopolul. Majoritatea istoricilor au ajuns la un consens în legătură cu mărimea armatei care a distrus Imperiul Bizantin: ea numărase circa 300 000 de oameni !

Despre oștirea care a pornit către Țara Românească, Mihail Dukas a scris că număra 150 000, Laonic Chalcocondil, 250 000 de oameni, iar Tursun bei, 300 000. Cifrele par mult exagerate. Ținând seama de posibilitățile reale de mobilizare ale Sublimei Porți, care în acel moment era angajată și pe alte fronturi, numărul indicat de Pietro de Thomassis pare mai apropiat de adevăr: 60 000 soldați. La aceștia trebuie adăugați încă circa 20 000 de auxilieri. Armata de uscat era însoțită de o flotă compusă din 150 de vase cu pânze și 25 trireme, care se îndreptau către Chilia.

Țepeș s-a pregătit să întâmpine această armată, poruncind să fie ridicată „oastea mare" a țării, care nu mai fusese sub drapel din vremea lui Mircea cel Bătrân. Toți bărbații de la 19 la 60 de ani, capabili să poarte arme, au răspuns chemării domnului. Au venit cu armele pe care le aveau în gospodărie - săbii, arcuri și săgeți, sulițe, ghioage, coase etc. Unii au îmbrăcat pieptare din piele groasă pentru a se feri de atingerea tăișului săbiilor și vârful sulițelor dușmane. Era o armată dominată de mulțimea cușmelor și cămășilor țăranilor, numită sugestiv de P. de Thomassis „populi", oameni de rând veniți să-și apere glia. Alături de ei se aflau târgoveții îmbrăcați în haine multicolore, cetele boierilor rămași credincioși domnului și soldații cu armurile sclipitoare care formau garda lui Țepeș vodă.

Pietro de Thomassis aprecia că sub steagul românesc se adunaseră circa 24 000 de soldați, Domenico Baldi, bailul venețian din Istanbul, circa 30 000, iar *Povestirile slavone* au înregistrat cifra de 30 900 oșteni. Așadar, raportul dintre otomanii și românii angajați în luptă era de aproximativ 3 la 1.

Românii aveau conștiința că-și apără pământul, avutul și

neamul împotriva unor atacatori ce urmăreau doar îmbogățirea prin jaf. Pentru imensa majoritate a poporului român - excepție făcând numai câțiva boieri hicleni - a existat chiar convingerea că domnul țării a dorit să rezolve neînțelegerile cu turcii pe cale pașnică, dar nu a reușit. A fost obligat să ducă lupta întru apărarea pământurilor strămoșești.

Se povestește că în momentele dinaintea bătăliei, Țepeș s-ar fi adresat oștenilor spunându-le că cei care se gândeau la moarte, era bine să nu-l urmeze. Oștenii însă, deși au fost avertizați de greutatea bătăliei în fața căreia se aflau, nu au părăsit tabăra. Atitudinea lor este semnificativă...

Dracula s-a pregătit cu grijă pentru a-l întâmpina pe sultan. Poate că cel mai bine a descris cele petrecute cronicarul Mihail Dukas: „Românul (Vlad Țepeș) și el i-a mutat pe toți supușii lui în locuri străvechi de munte și în locuri acoperite de păduri și câmpiile le-a lăsat pustii și vitele de tot felul le-a mânat mai înlăuntrul hotarelor dinspre alani și huni, iar el însuși cu armata de sub el se ținea toată ziua în locuri scutite de sihle și de păduri dese. Tiranul (Mehmet II), trecând Dunărea, a străbătut locul mai bine de șapte zile și n-a găsit nimic, nici om, nici cel mai neînsemnat animal și nici ceva de mâncare sau de băut". Laonic Chalcocondil a întărit cele scrise de Dukas: Dracula a ascuns femeile și copiii „în muntele Brașovului" și într-un „loc mlăștinos, foarte întărit din fire". S-a emis părerea că acest loc „mlăștinos, foarte întărit din fire"... ar putea fi identificat cu mănăstirea fortificată Snagov. Bizantinul a completat cele știute arătând că Țepeș vodă a poruncit oamenilor săi să se ascundă „în păduri de stejar, greu de străbătut pentru un om nou venit, care nu este localnic".

Așadar, Țepeș vodă a aplicat acum tactica folosită altădată de strălucitul său bunic, Mircea cel Bătrân: a pustiit țara, mărind spațiul gol existent în sudul Dunării, a otrăvit fântânile și a deviat apele râurilor făcându-le să se împrăștie și să se transforme în

bălți și smârcuri. Știa bine, chiar de la otomani, că înaintarea armatei în timpul unei veri toride, așa cum era cea din 1462, se putea face numai dacă exista apă de băut pentru oameni și animale. Apoi mai știa că una dintre armele necesare victoriei era hrana. În mod obișnuit, armata se hrănea din jefuirea populației întâlnite în cale, dar Țepeș i-a luat această posibilitate. Legenda spune că Țepeș a mai pregătit împotriva turcilor „o armă" pe care știa că o foloseau adesea sultanii: răspândirea molimei. El a strâns pe toți ciumații și leproșii din țară, le-a cerut să se împrăștie între otomani și, atingându-i, să facă moartea să cosească un număr cât mai mare de capete cu turban.

Armata padișahului a ajuns pe malul sudic al Dunării, la Nicopole, către sfârșitul lunii mai. Țepeș o aștepta de cealaltă parte a fluviului. Oștenii lui au împiedicat zile în șir pe otomani să treacă fluviul. Dându-și seama că era extrem de greu, din punct de vedere moral și material, să țină armata într-un ținut pustiit, sultanul a convocat divanul de război al vizirilor. A promis o mare recompensă acelora care vor reuși să treacă fluviul. Atrași de bani, ienicerii au hotărât să încerce ei primii. Au luat 70 de luntri de la localnici, au încărcat în ele oameni, 120 bombarde mari și alte pușcoace mici. Acoperiți de cerul întunecat de nori grei ce ascundeau lumina lunii și a stelelor, au debarcat la câteva stadii[1] în aval de tabăra lui Țepeș vodă. Imediat au început să sape șanțuri în jurul taberei abia formate și s-au întărit. Când au mijit zorile, străjile lui Țepeș i-au zărit pe ieniceri pe pământul românesc. Au dat alarma. Armata română a trecut la atac. Ienicerii s-au apărat cu vitejie, căci le era în joc viața. Au reușit să instaleze bombardele, au concentrat tirul împotriva cavaleriei lui Dracula și au oprit-o. Sultanul, aflat în

[1] Măsură de lungime; avea circa 185 m.

sudul fluviului, privea mânios la cele ce se petreceau. A poruncit să se trimită grabnic noi ajutoare. În fața tirului concentrat al bombardelor și al îngroșării permanente a rândurilor otomanilor, după ce a ucis 300 ieniceri, Țepeș a ordonat retragerea. A procedat înțelept. Nu putea risca o luptă în câmp deschis deoarece forțele erau prea inegale.

După ienicerul sârb, care a participat direct la evenimente, în retragerea lui Țepeș un rol determinant l-a avut intervenția azapilor, care erau echivalenți cu trabanții din Europa creștină. Venirea lor l-a copleșit pe Dracula. Situația este explicabilă, dacă ținem seama de faptul că domnul a avut cu el numai o parte din armata sa, cealaltă - circa 7 000 oameni - fiind trimisă către granița de nord-est a țării, unde trebuia apărată Chilia. Concomitent, vroia să blocheze drumul Brăilei. Oastea sultanului a trecut Dunărea rapid pe la Nicopole, având în frunte floarea comandanților otomani din acele vremi de glorie ale Semilunei: Turhanbeioglu Omer bei, Alibeioglu Ahmet bei, Mihaloglu Ași bei, Malkocioglu Bali bei, Nesuh bei al Albaniei, Delioglu Umur bei al Ianinei, Mihaloglu Iskender bei și Evrenosbeioglu Al bei. Toți acești comandanți, încercați și încărunțiți în lupte, au căutat să înainteze fulgerător și să-l lovească în mod decisiv pe Țepeș. Nu au reușit, fiind opriți în acțiunea lor de lipsa de apă și alimente. Constant iscoadele raportau că nu găseau nici o picătură de apă potabilă, nici alimente. Despre situația în care se găseau invadatorii, pana cronicarului Kodja Husein s-a vădit măiastră când a descris-o:"...Mahmud-pașa, care mergea înaintea oștii, călăuzind-o, a nimerit deodată peste un loc de popas. Aici, până la o depărtare de șase leghe (fersah), nu se găsea nici o picătură de apă și soarele fiind dogoritor peste măsură, căldura era atât de mare, încât zalele se muiau ca lumânarea. În acest șes dogoritor peste măsură, luptătorilor pentru Islam li se uscaseră buzele." Chiar și pentru oamenii veniți din pustiurile Asiei și Africii,

arșița era atât de dogoritoare încât Tursun bei a scris că „pe veșmântul de zale al gaziilor se putea face chebab".

Țepeș tot timpul stătea în apropierea otomanilor și observa cele ce se petreceau. Iscoadele sale au alcătuit un adevărat sistem de informații, căruia nu-i putea scăpa nimic. Imediat ce un detașament de otomani pleca în căutarea hranei sau a apei, Țepeș îl lovea. „Dragul (Vlad Țepeș, n.a.), scria Mihail Bocignoli, pregătindu-și câțiva călăreți noaptea, ziua foarte adesea, de cele mai multe ori ieșea din păduri pe drumuri ocolite și poteci cunoscute, și nimicea pe neașteptate pe mulți turci, fie în căutarea hranei, fie îndepărtați mai mult de trupă; uneori ataca tot grosul lor pe când nu se așteptau nicidecum la aceasta și după ce răpuneau pe mulți, până să se adune, fugea iarăși în păduri și nu-l lăsa pe dușman să dea lupta în condiții egale". Astfel, forța vie a sultanului era lent, dar constant micșorată. O stare de groază, de depresiune a început să cuprindă armata otomană. Ea știa că, deși înainta, era hărțuită și că nu putea riposta întrucât inamicul era de negăsit în desișul codrilor care-l ascundeau cu prietenie, dându-i posibilitatea să evite o mare luptă deschisă.

Văzând că turcii continuă să înainteze de la Nicopole pe un drum greu de refăcut pentru noi, dar care cert a trecut prin București și Snagov pentru a ajunge la Târgoviște, Vlad Țepeș a hotărât să atace prin surprindere. Scopul pe care și-l propusese nu era distrugerea armatei adverse; acest lucru nu era posibil, fiind prea numeroasă; dorea numai uciderea sultanului, deoarece știa cât de mare importanță se acordă personalităților în lumea medievală, ce ascendent avea Mehmet al II-lea asupra celor din jurul său; astfel, ar fi obținut retragerea grabnică a cotropitorilor...

A ales noaptea pentru a ataca tabăra otomană. A așteptat o noapte în care cerul a devenit negru ca smoala, sclipirile stelelor au dispărut, iar luna cu razele ei s-a ascuns. Armata otomană era

istovită, pătrunsese adânc pe teritoriul Țării Românești, mergând timp de 10-12 zile, iar lipsurile de tot felul își spuseseră cuvântul. Acum oștenii se odihneau fără să fi fost luate măsurile necesare pentru întărirea taberei și fără să fi fost puse străji peste tot. Către miezul nopții, când somnul era mai adânc Țepeș a atacat. Armata lui, formată din cca. 7 000 până la 10 000 călăreți, în ordine, luminându-și drumul cu torțe, a secerat în primul moment oștirea din Anatolia. Mulți dintre oștenii otomani, buimăciți de somn și de surpriza atacului, au deschis ochii pentru a le fi închiși, imediat, pe vecie de săbiile soldaților lui Țepeș. Neputând rezista, s-au retras în dezordine...

Timpul scurt, cât a fost necesar românilor pentru a-i risipi pe anatolieni, a servit sultanului pentru a ordona ca toți crainicii să strige ca fiecare om să rămână pe loc pentru a nu spori panica. Cei care nu respectau porunca erau amenințați cu moartea.

Ienicerii au fost primii care și-au revenit din efectul provocat de surpriza atacului. S-au regrupat și au protejat cortul sultanului, care a fost ferit de primejdie.

Românii, necunoscând bine organizarea taberei, nu au reușit să ajungă la cortul lui Mehmet al II-lea. Ei s-au oprit în fața corturilor vizirilor Mahmud pașa și Isaac bei. Aici a continuat masacrarea otomanilor. Când Țepeș și-a dat seama că necunoașterea topografiei taberei l-a dus într-un loc nedorit, a încercat să-și reorienteze trupele. Nu i-a fost posibil s-o facă în condițiile nopții, în mijlocul taberei dușmane, când oștirea își revenea, iar corpul de elită al ienicerilor, disciplinat și bine organizat, trecea la contraatac.

Venind zorile, care aduceau cu ele lumina, aliată a marii armate otomane, Țepeș a ordonat retragerea. În ordine, românii au părăsit tabăra dușmană, trecând prin centrul ei. În momentele retragerii, oștenii în frunte cu Vlad vodă au omorât cât mai mulți cai, cămile, au distrus bunuri și au ucis o mulțime de soldați cu

turban. Pagubele prcinuite în timpul atacului de noapte au dat posibiltatea domnului român să-și atingă parțial țelul: a diminuat în bună măsură forța de șoc a invadatorului și a accentuat starea de incertitudine ce domnea între otomani.

Incontestabil că în timpul atacului de noapte și românii au suferit pierderi umane. Dar ansamblul izvoarelor este unanim în a recunoaște că acestea au fost minime în comparație cu ale celor atacați. Situația este lesne de înțeles. Românii au profitat de pe urma faptului că au atacat dsciplinat, conștient, au urmărit un obiectiv precis și au lovit un adversar care, datorită superiorității numerice și a încrederii în forțele proprii se aștepta la orice, numai la un atac nocturn nu.

Momentul în care s-a produs atacul a fost apreciat de majoritatea istoricilor a fi fost situat în noaptea de 16 către 17 iunie 1462. În memoriile pelerinului Willam Wey se precizează că victoria a fost obținută în noaptea de joi spre vineri, adică de 17 spre 18 iunie 1462. Afirmația călătorului englez - dacă ar fi acceptată de majoritatea istoricilor - ar putea schimba datarea luptei cu o zi. Desigur că redatarea nu ar fi fundamentală, dar s-ar câștiga o precizare în plus în legătură cu lupta lui Țepeș vodă.

Locul unde s-a dat atacul de noapte este greu de stabilit. Ținând seama de faptul că invadatorii au mers de la Dunăre spre nord timp de 10-12 zile și că la scurt timp după atacul de noapte au ajuns la Târgoviște, probabil că acțiunea lui Țepeș a fost făptuită undeva în apropierea rezidenței domnești. Descrierea vagă a ținutului de către un contemporan care a narat lupta, Domenico Baldi, indică o zonă deluroasă, unde începeau să se ridice munții. Cum Târgoviștea se află într-o regiune de dealuri împădurite, este sigur că această celebră bătălie, cea mai îndrăzneață din acele trecute vremi, s-a purtat în apropierea cetății de scaun.

Țepeș, care în tot timpul înaintării dușmanilor săi a apărut și a dispărut ca o cometă, apropiindu-se sau depărtându-se de oas-

tea sultanului și observând-o mereu cu atenție, a ales un loc lângă o pădure, pentru ca, la sfârșitul atacului, să se poată retrage lesne și sigur. După ce au ucis „necrezut de mulți turci", oștenii lui s-au regrupat și, în sunete de corn și la lumina făcliilor, au dispărut, tot așa cum veniseră, în desișul codrilor.

Din porunca sultanului, după răsăritul soarelui, Ali bei Mihaloglu l-a urmărit pe Dracula. Armata românească a trebuit să dea acum o luptă care nu a fost ușoară, căci forțele îi erau diminuate. Așa se explică de ce au reușit urmăritorii să ucidă circa 1 000 de oșteni români, să ia numeroși prizonieri și să pună chiar în pericol viața domnului.

Legatul papal Nicolae de Modrussa, aflat la Buda în 1462, după ce a stat de vorbă cu oșteni și ofițeri care participaseră la lupta antiotomană alături de Țepeș, a scris: „...în anul al treilea al pontificatului lui Pius II, necuratul împărat al turcilor, chemat de mulți boieri valahi împotriva tiranului lor, pe nume Dracul, trecând Dunărea cu 150 000 de ostași, l-a urmărit pe acela prin întreaga Valahie timp îndelungat și, în cele din urmă, l-a asediat aflându-l (ascuns) într-un munte oarecare, în care Valahul, sprijnit de natura locului, se închisese cu 24 000 de oameni, care îl urmaseră de bunăvoie..."Arătând că Țepeș a chibzuit bine situația înainte de a da faimosul atac de noapte, Modrussa a continuat: „Așadar, folosindu-se de câteva căpetenii turcești pe care le-a prins spre amurg, pe când rătăceau în chip imprudent, a pătruns cu o parte a trupelor în tabăra turcească, străpungând fortificațiile și, în tot cursul nopții, alergând ca un fulger în toate direcțiile, a făcut măcel mare, încât, fie dacă celălalt dintre comandanți, căruia îi încredințase restul trupelor, ar fi avut tot atâta curaj, fie dacă turciii s-ar fi conformat mai puțin strict poruncilor repetate ale împăratului de a nu părăsi garnizoanele din pricina ciocnirilor nocturne, valahul fără îndoială ar fi dobândit cea mai mare și strălucită victorie. Dar întrucât nici

celălalt comandant nu a îndrăznit să atace tabăra de cealaltă parte, după cum fusese stabilit, și din această pricină turcii nu au păzit cu mai multă strășnicie locurile lor, Dracul, după ce a provocat un măcel de necrezut, fără a pierde într-o ciocnire atât de mare pe mulți dintre ai săi, dintre care totuși foarte mulți au fost răniți, a părăsit tabăra dușmană înainte de zorii zilei și s-a reîntors în aceiași munți (de unde venise), fără ca cineva să îndrăznească a-l urmări, într-atât le dăduse de furcă și vârâse groaza în toți".

Informațiile din scrierea reprezentantului pontifului la curtea din Buda confirmă cele știute despre numărul soldaților din ambele armate, despre tactica întrebuințată de Țepeș în timpul campaniei lui Mehmet al II-lea în Țara Românească și despre locul aflat în apropierea munților unde s-a dat bătălia. Neîntâlnită în alte izvoare este știrea că Țepeș și-a împărțit armata în două și a ordonat ca tabăra sultanului să fie atacată concomitent din părți opuse. După cum rezultă din citirea textului cardinalului legat, boierul numit de Țepeș comandant militar nu a fost la înălțimea misiunii încredințate, purtând o mare răspundere pentru reușita, doar parțială, a acțiunii. Cel care nu a fost demn de încrederea lui Țepeș, provocându-i mânia justficată pare a fi fost spătarul Galeș. El a fost pedepsit prin tragerea în țeapă.

Pentru bărbăția de care au dat dovadă oștenii lui Țepeș, este semnificativ un episod relatat în *Povestirile românești despre Dracula*, pe care-l întâlnim într-o variantă și-n paginile lăsate de Laonic Chalcocondil: „Vestea vitejiei și a faptelor lui mărețe ajunseseră până departe peste hotare. Sultanul turcilor care dorea să-i supună țara veni cu oaste numeroasă și într-una din lupte a fost prins un soldat de-al lui Țepeș, ce fuse dus înaintea sultanului. Acesta voia să afle planurile de luptă ale lui Țepeș, să afle câtă oaste are și cum ar putea să-l prindă mai repede. Puse atunci o mulțime de întrebări soldatului și-l iscodi fel și chip ca să afle ce

dorea. Îi promise averi peste averi, îi promise boierie, ba chiar că-l va face domn în locul lui Țepeș. Soldatul tăcea însă, rămânând mut la toate întrebările.

Văzând sultanul că nu poate afla nimic cu vorbă bună și făgăduieli, porunci să se înceapă amenințările. Îi spuse că-l va frânge pe roată, că-l va jupui de viu de piele și că-l va îngropa de viu. Soldatul tăcea întruna. Știind că viața îi este în mâinile sultanului, răspunse așa ca să vorbească și el ceva: „Știu că viața mea este în mâinile măriei voastre, știu că veți porunci să fiu omorât poate, dar despre domnul Vlad Țepeș nu veți afla nimic de la mine. Vreau să mor, pentru țara mea, cu tot sufletul, decât s-o vând și să trădez pe domnul meu".

Sultanul, auzind aceste cuvinte se-ncruntă cu mânie și, întorcându-se către soldat, îi spuse: „Dacă domnul tău are mulți soldați ca tine, în scurtă vreme are să cuprindă lumea întreagă și are să mă gonească și pe mine din părțile acestea".

Scurta povestire stă mărturie pentru dragostea de țară a oamenilor simpli din armata lui Țepeș, și, totodată, a devotamentului lor față de domn.

Se pare că în urma luptei care s-a dat după atacul de noapte, Țepeș, rănit, s-a ascuns în cuibul său de vulturi - cetatea Poienari. Otomanii i-au prins repede urma. „În cetate, Vlad vodă cu șapte căpitani de-ai lui, în mare taină s-a așezat la sfat cum să facă să-i vie de hac sultanului, că avea puzderie mare cu el.

Și cum stăteau ei așa în jurul unei mese, tăinuind fel și chip, zdrănc ! o săgeată: a izbit în fereastră, a spart geamul și a stins feștila. Au rămas toți năuci. Ce să fie asta? Semn rău? Veste bună ori vreo minune? Unul scoate iasca, scapără și aprinde feștila. Pe masă, săgeata înfășurată într-un sul de hârtie. Vodă nerăbdător o despăturează repede și, când colo, un răvaș: „:Măria-ta, turcii sunt aproape; au pus tunurile pe Pietrăria și vor să spargă cetatea. Fugiți repede!" Pietrăria era un munte vecin de unde se putea

vedea și bate cetatea strașnic. Răvașul era de la un nepot al lui Țepeș, ostatic în tabăra turcească. Turcii de la Pietrăria au și pus să bombardeze cetatea. Săreau zidurile ca niște cioburi. După trei zile de bubuituri năprasnice, au pornit la atac, cățărându-se de-a bușilea pe pereții stâncilor. Când au ajuns la cetate, nimeni, nici viu, nici mort. Au scormonit dărâmăturile, ascunzătorile, văgăunile, nimic! Într-un târziu, au găsit urmele cailor și s-au luat după ele. Ajungând la Poiana Spânului, nimic! Întrebând oamenii aceștia le-au spus că au fost niște cetași, dar au fugit în Ardeal. Atunci s-au lăsat păgubași."...

Întâmplarea cuprinsă în această legendă, păstrată în mai multe variante de memoria colectivă, își găsește urmarea în alta, orginară din zona Arefu. Se spune că atunci când a fugit din cetatea Poienari, urmărit de otomani, Țepeș a ajuns într-o poiană unde a întâlnit șapte frați, fierari, cu numele Dobrin. Imediat a poruncit să-i schimbe potcoavele la cai. Ele trebuiau să fie așezate invers pentru ca urmăritorii să creadă că a mers în sens opus celui real. Intenția lui Vlad s-a transformat în realitate.

...Când au ajuns turcii în poiană și i-a întrebat pe fierari încotro s-a îndreptat domnul, aceștia au răspuns că nu știu. Urmele i-au înșelat pe turci. Astfel, domnul a scăpat și a putut să ajungă să se odihnească un timp în posesiunea sa transilvăneană - Făgăraș.

După terminarea luptei cu sultanul, mai spune legenda, Țepeș a răsplătit pe cei șapte fierari cu moșii mari, care au cuprins munții în Făgăraș. De atunci înainte s-a consolidat în satul Arefu puternica familie a Dobrineștilor...

Deși legenda nu are caracter și conținut singular, având un nucleu similar cu alte povestiri medievale, cum ar fi, de pildă, cea a Vrâncioaiei sau a mănăstirii Arnota, ea are totuși o pondere specială permițând, în oarecare măsură, înlăturarea misterului care înconjură anumite momente din domnia lui Țepeș, ce nu se

datorește numai sărăciei și ambiguității documentelor, ci și denaturării lor. Actele au putut fi suplinite și completate cu datele din legendele păstrate de memoria colectivă.

După atacul de noapte și insuccesul tentativei prinderii lui Țepeș, armata otomană s-a arătat mult mai prudentă. Ienicerul sârb a marcat clar îngrijorarea și nelinștea care s-au instaurat în tabăra turcească. Dracula, deși dispunea de o oaste mică, se afla mereu în preajma taberei dușmanilor, care, cu toate că se „îngropau" în fiecare noapte, nu puteau fi liniștiți. Sultanul poruncise ca , în fiecare seară, tabăra să fie înconjurată de șanțuri săpate adânc, ceea ce sugerează că Țepeș îi îngrozise pe turci. Ei voiau să evite un nou atac de noapte. Erau conștienți că, oricât ar fi fost de disciplinați și ascultători la ordinele sultanului, s-ar fi repetat cele petrecute în timpul primei bătălii nocturne: s-ar fi măcelărit între ei.

Sultanul s-a grăbit să meargă spre orașul de reședință al domnitorului. Voia să-l cucerească. Ar fi obținut o victorie de prestigiu care ar fi ridicat moralul armatei sale. Curând, a ajuns în fața orașului Târgoviște apărat de fortificații și de tunuri. Ce s-a petrecut atunci în mintea și în sufletul cuceritorului Constantinopolului nu știm și probabil nu vom afla niciodată. În mod sigur, motive temeinice, învăluite de o taină de nepătruns, l-au făcut pe Mehmet al II-lea să treacă pe lângă oraș, ocolindu-l.

La 27 stadii de cetate, pe un drum pe care bănuia sau știa că va veni oștirea padișahului, Țepeș a pregătit un spectacol care urmărea demoralizarea armatei invadatoare; pe un câmp, pe o lungime de circa 3 km și lățime de 1 km, a plantat o pădure de țepi. În fiecare țeapă din pădure era înfipt un turc. Țepile aveau lungimi diferite; în cele mai lungi se aflau otomanii cu ranguri, grade sau slujbe înalte, în celelalte - oameni de rând. Între cei trași în țeapă se afla Hamza pașa din Nicopol, luat prizonier, pe când încercase, împreună cu renegatul Cathavolinos, să-l prindă

pe Țepeș. Pe ciolanele membrelor sale fluturau bucăți de catifea roșie, scumpă, din care-i fuseseră făcute hainele. În coșurile piepturilor celor trași în țeapă, intrați în putrefacție, își făcuseră corbii cuiburi. Croncănitul lor a părut prevestitor de rău otomanilor...

Tot spectacolul a fost sinistru. Sentimentul de neliniște, de înfrângere a întregii oștiri otomane s-a accentuat. Soldații, care făceau să se îngrozească Europa creștină la auzul numelui lor, doreau să se retragă. Imediat, sultanul a poruncit reîntoarcerea către teritoriile Sublimei Porți. Se spune că atunci ar fi declarat că: „nu poate lua țara unui bărbat care face lucruri așa de mari și mai presus de fire, care știe să se folosească așa de domnia și de superioritatea lui".

Cuvintele suveranului otoman nu necesită comentarii; sunt o recunoaștere a superiorității și victoriei lui Țepeș. Mai departe, se spune că același sultan ar fi afirmat că Țepeș merita mai mult.

Văzând că turcii se retrag către Dunăre, Țepeș a continuat să-i hărțuiască. În fruntea călăreților săi, el se afla permanent în preajma taberei și chiar se apropia mult pentru a vedea bine ce se întâmpla. Când vreun turc imprudent ieșea din tabără, îl prindea și-l trăgea în țeapă.

Baldi a vorbit chiar de un al doilea atac de noapte, care s-ar fi petrecut în timpul retragerii sultanului către Brăila. Deși venețianul a indicat și data - 23 iunie 1462 - este greu de reconstituit cum s-a desfășurat.

În timpul urmăririi și hărțuirii oștirii otomane, pe drumul de sub deal, „drumul Buzăului", pe unde mergea către Dunăre, o serie de răvașe l-au chemat grabnic pe marele voievod român la cetatea Chilia. A lăsat în preajma armatei invadatoare un corp de 6 000 oșteni care trebuiau să continue luptele de hărțuială și s-a îndreptat către locul unde era nevoie de el. Cei 6 000 de oșteni lăsați de Țepeș au decis să acționeze într-un moment care li s-a

părut prielnic. În faptul zilei, ascunși de desișul ierbii, al sihlelor și al lăstărișului, oștenii români au atacat. Pașii lor abia se auzeau căci opincile se afundau în iarbă. Ariergarda comandată de Iosuf bei a fost surprinsă și lovită cumplit. Dar turcii, oșteni de carieră, cu experiență, s-au repliat în ordine. Lui Iosuf bei i-a sărit imediat în ajutor Turhan beioglu Omer bei. Venirea lui a fost salutară. Forțele superioare ale otomanilor i-au copleșit pe români care, luptând vitejește, s-au retras în desișul codrilor. În timpul luptei au pierit circa 2 000 oșteni români.

Când a aflat știrea înfrângerii oștirii românești, , sultanul s-a bucurat mult. El a poruncit ca Turhan beioglu Omer bei să fie răsplătit: l-a numit guvernator în Thessalia.

După relatările cronicarilor turci Enverî și Tursun bei, o altă bătălie cu armata lui Vlad vodă a fost dată într-un pas din apropierea Buzăului. Acolo circa 15 000 români, ca niște șoimi, i-au atacat pe acîngiii conduși de Evrenos bei și au obținut din nou o victorie. În pofida acelor scrise de cronicarii otomani, putem susține această afirmație pe temeiuri logice. Dacă turcii ar fi fost victorioși, l-ar fi atacat în continuare și l-ar fi urmărit pe Țepeș, nu s-ar fi retras spre Dunăre, hărțuiți.

Data acestei bătălii a fost indicată, atât de Domenico Baldi - 23 iunie - cât și de cronicile turcești - 22 iunie. Deoarece datele sunt foarte apropiate, probabil se referă la aceeași bătălie. Caracterul ei s-a înscris în evoluția generală a războiului: oștenii lui Țepeș au atacat, au hărțuit și au ucis oștenii turci, iar aceștia din urmă s-au apărat.

La 29 iunie 1462, Mehmet al II-lea a ajuns la Brăila. Acolo era așteptat de flota care încercase, fără succes, să cucerească cetatea Chilia.

Răzbunarea înfrântului sultan, care în campania din Țara Românească, timp de circa o lună, a mers din eșec în eșec, a fost stupidă: a poruncit să fie incendiat orașul-port Brăila, o localitate

cu oameni pașnici care se ocupau de negoț. Hotărârea a fost determinată de faptul că Brăila era cel mai mare port al Țării Românești. Sultanul a lovit în locuitorii portului cu speranța că în felul acesta va diminua comerțul și veniturile vistieriei lui Vlad Țepeș. Compensația a fost minoră față de eșecul și pierderile suferite...

De la Brăila, după ce a părăsit Țara Românească, Mehmet al II-lea s-a îndreptat către Edirne. Nicolae de Modrussa susține că acesta ar fi trecut Dunărea pe unde venise, adică pe la Nicopole. Dacă admitem afirmația lui Modrussa, armata otomană s-ar fi reîntors prin toată Țara Românească până la Dunăre. Or, „refacerea" acestui drum nu era normală pentru un comandant experimentat ca Mehmet al II-lea; el ar fi ajuns din nou în același teritoriu pustiu, care-i pricinuise mari necazuri. Mihail Dukas, fără să precizeze locul, a arătat că turcii, „înspăimântați de daci, au trecut în grabă Dunărea". Alți cronicari au socotit că ei s-au retras „ca o bandă de fugari". Atât expresia „în grabă" cât și cea de „fugari" îi indică cititorului că turcii au trecut fluviul prin punctul cel mai apropiat, adică prin vadul Brăilei. Este mult mai probabil ca sultanul să fi trecut în Dobrogea prin vadul Brăilei, luând calea normală, mai ales că avea în față un drum în lungul căruia se găseau sate turcești, cu o populație favorabilă, în măsură să-l aprovizioneze și să-l ajute...

Consecințe și ecouri

Ca un fugar rușinat de înfrângere, sultanul a intrat în Adrianopol. Nu a avut curaj să pătrundă în oraș ziua și atunci s-a furișat noaptea pe ascuns.

Un scalv albanez, fugit din Adrianopol, a descris plastic aspectul armatei otomane revenită din Țara Românească. Mărturia sinceră a sclavului arată că majoritatea trupelor turcești

s-au reîntors pe jos, într-o stare jalnică, deoarece caii muriseră de foame și sete. Căutând să calmeze spiritele, să tempereze nemulțumirile, sultanul a organizat o serie de serbări publice. Ele urmăreau să lase impresia că armatele s-ar fi întors biruitoare.

La rândul ei, flota otomană a revenit în aceeași stare. După expresia plină de ironie a lui Domenico Baldi, corăbiile turcești s-au reîntors la Istanbul „încărcate cu rușinea înfrângerii".

La 31 iulie 1462 o corabie românească a scăpat din Istanbul. Căpitanul ei a văzut flota sosită de la Chilia, unde știa că suferise o mare înfrângere. După expresia căpitanului, flota otomană arăta „ca după o mare furtună".

Deoarece nu a reușit să liniștească spiritele la Edirne, sultanul a trebuit să plece în taină la Istanbul. Părăsirea orașului a apărut mai mult ca o fugă. Ea a accentuat pentru un moment starea de incertitudine a locuitorilor marilor orașe otomane din Europa.

Cronicile oficiale scrise de Enverî, Tursun-bei, Așîk Pașa Zade, ca și aceea a bizantinului Chritobul din Imbros, au încercat să ascundă adevărul. Ele au căutat să lase, pentru posteritate, impresia că turcii obținuseră o victorie împotriva lui Vlad Țepeș.

Ecoul victoriei lui Dracula a străbătut cu repeziciunea fulgerului întreaga lume creștină din Europa și a bucurat-o mult. La 31 iulie 1462 dregătorii din Creta au sărbătorit victoria lui Vlad vodă, convinși de importanța ei; sentimentul lor de satisfacție au căutat să-l sădească în inima întregii lumi mediteraneene.

Regele Ungariei, Matei Corvinul, a încercat să-și aroge o parte a meritelor victoriei lui Vlad Țepeș. Remarcăm aceasta din raportul solului ducelui de Milano la Budapesta, A. Guidanobos. În raportul alcătuit la 31 iulie 1462, pentru conducătorii orașului său, a scris despre victoria românilor și a *ungurilor*. Probabil informația a provenit de la curtea din Budapesta care s-a lăudat nejustificat că maghiarii participaseră, cu armata lor, la respin-

gerea invaziei lui Mehmet al II-lea din Țara Românească. Contrar raportului lui Guidanobos, *Analele Veneției* până la 1481 au înregistrat clar numai victoria lui Vlad vodă, iar o cronică venețiană contemporană lui Țepeș a scris: „...turcul a trecut în Valahia pentru sprijinirea fratelui domnului Dracula (Vlad Țepeș, n.a.) dar Dracula l-a bătut cumplit..."

Analele Veneției dintre 1433-1477, scrise de Stefano Magno, conțin însemnarea că „în anul 1462 Mohamet împăratul turcilor și grecilor a trimis o puternică armată în Valahia, dar sculându-se valahii împotriva ei, a fost bătută; au fost tăiați în bucăți 30-40 000 turci și a fost prins de valahi un nepot al Valahului (Vlad Țepeș) care părăsise lagărul lui și se dusese la turci". Ultima informație poate fi pusă în legătură cu *Povestirile românești despre Dracula*, unde se vorbește despre un nepot al lui Țepeș aflat în tabăra otomană și de trădarea „soției" lui Țepeș, care fugise la turci. Sunt indicii, păstrate de memoria colectivă și documente scrise, că în timpul campaniei lui Mehmet al II-lea o parte a boierimii l-a trădat pe domnul român.

Analele sârbești au consemnat în dreptul anului 1462: „A mers țarul Mehmet în Valahia împotriva lui Vlad voievod și nimic nu a reușit". Într-o variantă a acelorași anale găsim menționat în dreptul aceluiași an: „A mers țarul Mehmet în Valahia și l-a bătut Dracula în timpul nopții". Neîndoielnic, aici este un ecou al celebrului atac de noapte, care a făcut atâta vâlvă, prin îndrăzneală, mod de execuție și rezultate...

Faptele de deosebit curaj ale lui Țepeș în vremea campaniei din 1462 și-au găsit răsunet și în cele relatate de solul ducelui de Ferrara la Budapesta - Florio de Roverella - în 1475: „Se speră că zisul Dracula va mai face isprăvi împotriva turcilor, după cum a mai făcut și atunci când le-a dat o strașnică bătaie în părțile Țării Românești, înainte de a fi prizonierul măriei sale". Aceeași idee o întâlnim și la cronicarul raguzan Felix Petancius în

scrierea *De aggrediendo Turcos*... „Dracula cu puțini dar aleși războinici a atacat pe împăratul turc Mehmet (care pusese mâna pe Valahia Mare și se pregătea s-o ia și pe cea Mică) în timp de noapte și-l sili să fugă spre Dunăre cu mari pierderi de oameni și cu rușinea de a fi dat dosul".

În fine, fără a încheia lunga listă a scrierilor care l-au elogiat pe Țepeș vodă, trebuie să-l amintim pe istoricul umanist german Ionnes Cuspinianus. În opera sa, de la începutul veacului al XVI-lea, a descris pe larg înfrângerea sultanului de către Vlad vodă în anul 1462.

*

Rezultatul campaniei lui Mehmet al II-lea în Țara Românească, în cursul lunii iunie a anului 1462, poate fi considerat un eșec sub toate aspectele. Din punct de vedere militar, sultanul nu a reușit să impună o mare luptă, decisivă, prin care să înfrângă Țara Românească. El a trebuit să se supună tacticii dorite de Vlad Țepeș, care a dus o luptă de hărțuială, măcinând forțele otomane. În puținele înfruntări directe care au căpătat amploare, așa cum a fost atacul de noapte și bătălia de la 22 sau 23 iunie 1462, pierderile au fost echilibrate de ambele părți. La sfârșitul campaniei, ambele armate pierduseră circa un sfert din efectiv, deci forțele se aflau în același raport ca și la început.

Toate temerile exprimate inițial în legătură cu inferioritatea numerică a armatei lui Vlad Țepeș s-au vădit fără temei.

Un insucces la fel de mare ca și al armatei de uscat l-a înregistrat flota otomană. Ea nu a reușit să cucerească cetatea Chilia fiind nevoită să se mulțumească numai cu incendierea Brăilei. Neputința flotei otomane de a cuceri Chilia a avut drept urmare menținerea echilibrului în sistemul defensiv danubian, încât marele fluviu a rămas mai departe hotarul expansiunii turcești

către Europa. În perspectiva evenimentelor, acțiunea lui Vlad Țepeș a servit atât intereselor românești, cât și acelora ale întregii lumi creștine din Europa centrală.

Și pe plan politic acțiunea a fost nereușită; sultanul nu a putut să-și împlinească visul de a transforma Țara Românească în pașalîc. Astfel, spațiul carpato-danubian a contestat în continuare pretențiile de stăpânire ale Sublimei Porți, care a văzut că nu-l putea folosi ca pe o platformă de lansare pentru atacurile trupelor sale.

Anul 1462 a adus Țării Românești, sub sceptrul lui Țepeș vodă, una din cele mai frumoase nestemate cu care a fost împodobită cununa victoriilor antiotomane: atunci a fost alungat numai cu forțe proprii, românești, cuceritorul Constantinopolului, omul care îngrozea Europa creștină, sultanul Mehmet al II-lea.

LUMINI ÎN NOAPTE

Roata norocului

Nicolae de Modrussa a însemnat în jurnalul său următoarele: „Pe tiranul acela Dracula, nume cu care ei (românii, n.a.) arată diavolul, l-am văzut personal pe când îndeplineam funcția de legat al papei Pius al II-lea pe lângă regele hunilor (ungurilor n.a.); nu foarte înalt de statură, dar foarte vânjos și puternic, cu înfățișarea crudă și înfricoșătoare, cu nasul mare și acvilin, cu nările umflate, cu fața subțire și puțin roșietică, în care genele foarte lungi înconjurau ochii verzi și larg deschiși, iar sprâncenele negre și stufoase îi arătau amenințători. Fața și bărbia îi erau rase cu excepția mustăților. Tâmplele umflate sporeau mărimea capului, un gât de taur lega ceafa înaltă de umerii lați, pe care părul cădea în plete negre și încârlionțate".

Rândurile pe care le-a lăsat legatul curiei papale constituie singura descriere literară a lui Vlad Țepeș, care s-a păstrat și s-a transmis până astăzi. Fiind similară cu imaginea din tabloul aflat în castelul Ambras, totul ne îndreptățește să considerăm că portretul schițat de prelatul catolic este veridic, deși așa cum se

simte și din ton, autorul lui a fost pătruns de oarecare patimă când a ținut pana în mână.

Lipsa de obiectivitate la Nicolae de Modrussa este explicabilă dacă ne gândim la împrejurările în care a scris: se afla în capitala regelui Ungariei al cărui anturaj era net împotriva lui Vlad Țepeș Dracula, organizând chiar o campanie de denigrare contra fostului domn al Țării Românești. Desigur că cele auzite au răsunat în urechile cardinalului legat și au dat oarecare asprime cuvintelor lui, rămase peste veacuri.

Roata norocului, acest simbol atât de iubit și mult comentat de lumea medievală, s-a învârtit brusc în defavoarea lui Vlad Țepeș. Acela care obținuse strălucita victorie împotriva sultanului Mehmet al II-lea s-a trezit în captivitate la curtea regelui Matei Corvin, unde a fost văzut de Nicolae de Modrussa și de mulți alții, care l-au considerat un fel de curiozitate a timpului, un personaj cu totul neobișnuit.

Privind retrospectiv condițiile de după retragerea trupelor otomane, ștergând colbul de pe hrisoave și cronici, putem să reconstituim în oarecare măsură faptele ce l-au dus pe Țepeș în captivitate.

Răzbunarea boierilor

Mihail Bocignoli, pe baza unor informații culese din Țara Românească la începutul veacului al XVI-lea, a arătat că „scăpând de teama dușmanului, uitând ceea ce au avut de la Dragul (Vlad Țepeș, n.a.), boierii au început să urzească tainic pentru uciderea lui Dragul, să se dea înlături de la slujba ostășească, să-i laude pe turci, să ponegrească isprăvile lui Dragul, să declare că izbânda va ajunge odată mai dăunătoare pentru învingători decât pentru învinși, să susțină că ei nu pot avea pe turci de dușmani și să-și dea părerea că trebuie încheiată

o alianță cu ei chiar cu stabilirea unui tribut". Acest pasaj din epistola lui Bocignoli, confirmat și de alte scrieri, arată limpede că imediat după alungarea sultanului, cel puțin o parte a marii boierimi l-a părăsit pe domnul victorios. Dacă în momentul venirii armatelor sultanului a planat asupra țării aripa neagră a primejdiei transformării gliei românești în pașalîc, stare care i-a făcut pe toți boierii să se reunească în jurul domnului, imediat după victorie, ca potârnichile, s-au răspândit mulți din cei care-i fuseseră oșteni. Simțindu-se în siguranță, boierii au căutat să profite de pe urma victoriei ce le impusese otomanilor să fie modești în pretențiile lor. Boierii s-au temut de întărirea autorității monarhului, de pedepsirea acelora care nu-i ascultaseră ordinele, de reluarea pedepselor aspre dinanintea marii campanii din vara anului 1462. Teama i-a făcut pe boieri să uite meritele lui Dracula, să-l denigreze și să-i dorească sfârșitul.

Probabil că turcii au simțit sau au știut care era starea de spirit din țară. Au încercat s-o folosească. Unul dintre cei mai bine informați oameni ai zonei sud-est europene în jurul anilor 1460-1462, venețianul Domenico Baldi, a afirmat într-o epistolă a sa, de la 28 iulie 1462, că turcii l-au lăsat pe Radu cel Frumos „la marginea Țării Românești pentru a atrage sufletele românilor care ar fi voit să-l părăsească pe Dracula". Laonic Chalcocondil a confirmat cele scrise de Baldi când a povestit că sultanul l-a lăsat pe Radu cel Frumos acolo ca să trateze cu „dacii" (românii, n.a.) și să aducă țara sub ascultarea lui.

Misiunea lui Radu cel Frumos nu a fost ușoară. Rămas undeva în apropiere de Dunăre, probabil în Bărăgan, unde putea fi ajutat de marile garnizoane aflate în cetatea Silistra, pretendentul la tron a folosit diverse căi pentru a-și atinge țelul. Tot Chalcocondil a notat un discurs pe care l-ar fi adresat Radu cel Frumos boierilor din Țara Românească. Acesta ar fi fost unul din principalele mijloace prin care fratele mezin al domnului i-ar fi con-

vins pe boierii români: „Bărbați daci, ce credeți c-o să mai vină asupra voastră în viitor? Au nu știți ce putere mare are împăratul și că foarte curând vor veni asupra voastră oștile împăratului, pustiind țara și o să fim despuiați de tot ce ne-a mai rămas? De ce nu vă faceți prietenii împăratului? Și veți avea liniște în țară și în casele voastre. Știți doar că acum n-a mai rămas nici un capăt de vită. Și toate aceste suferințe grele le-ați avut de îndurat din cauza fratelui meu, pentru că ați ținut cu acest om făr' de Dumnezeu, care a adus mare nenorocire asupra Daciei (Țara Românească, n.a.), precum n-am mai auzit nicăieri pe pământ".

Dacă a fost rostită o cuvântare în fața unei părți a boierilor, care apoi a transmis-o mai departe făcând-o cunoscută tuturor, atunci aceasta a găsit un oarecare ecou în condițiile unor noi lupte care s-au dat pe pământul Țării Românești. Dacă ne aruncăm privirea asupra epistolei lui Domenico Baldi, datată 28 iulie 1462, vedem că este amintită și o luptă între Vlad vodă și otomani. Deoarece sultanul se retrăsese la Adrianopol la acea dată, bătălia în care Dracula i-a înfrânt din nou pe otomani, ucigând circa 4000 dintre ei, s-a dat desigur cu armata lăsată de Mehmet al II-lea pentru a-l sprijini pe Radu cel Frumos.

Acum sau cu altă ocazie, Dracula a declarat din nou că niciodată, cât va domnni el, Țara Românească nu va plăti tribut Sublimei Porți. Cuvintele domnului i-au angajat și pe boierii români care trebuiau să lupte în continuare. Țara era însă pustiită și fără putere, așa cum au arătat vorbele lui Radu cel Frumos; boierii nu mai doreau să lupte. Mai mult de atât, dacă dăm crezare lui Donado da Lezze, atunci se pare că asupra boierilor n-a planat numai spectrul sărăciei. Ei au fost presați și de pericolul pierderii unei părți a familiilor lor care au fost duse în captivitate. Prizonieratul familiilor boierești a constituit o formă de șantajare a susținătorilor lui Vlad vodă.

Mihail Bocignoli și Laonic Chalcocondil au înregistrat că în

iulie-august 1462 boierii au început să-l abandoneze pe Țepeș. Bizantinul a redat extrem de limpede situația: „Boierii au recunoscut că tânărul (Radu cel Frumos, n.a.) este de preferat pentru ei față de domnul Vlad și au început să-l părăsească treptat trecând în tabăra lui Radu".

Trecerea boierilor în tabăra lui Radu cel Frumos se pare că a fost destul de rapidă și masivă. Curând, după retragerea sultanului, în Țara Românească a apărut o diviziune a puterii între cei doi frați. Ei i-a corespuns și o împărțire a teritoriului. Dracula a rămas stăpân asupra unei părți a nordului țării, probabil către est, unde era sprijinit de Ștefan cel Mare, iar Radu cel Frumos stăpânea sudul și vestul, fiind susținut de otomani.

Întărirea lui Radu cel Frumos s-a realizat în cursul lunii iulie și în prima jumătate a lunii august a anului 1462. La 15 august 1462, vicecontele secuilor l-a numit pe Radu cel Frumos voievod „al părților transalpine" și a recomandat brașovenilor să se poarte cu toată considerația față de el. În socotelile Caffei apare însemnarea că la 21 august 1462 un soldat a fost răsplătit cu suma de 80 aspri, pentru aducerea știrii despre „dispersarea" valahilor. Acest om, poate unul dintre mercenarii care au luptat în oastea română, s-a referit la armata comandată de Vlad Țepeș.

Actele pomenite până acum ne permit să înlăturăm, în oarecare măsură, pâcla supozițiilor care învăluie căderea lui Vlad vodă. Remarcăm lesne că ea s-a datorat în primul rând acțiunii boierimii și lui Radu cel Frumos, la care s-au adăugat alte fapte.

A renunțat Dracula ușor la tron după mijlocul lunii august? Categoric, nu ! După relația pelerinului englez Wiliam Wey, între 17 iunie și 8 septembrie 1462, Vlad a purtat patru războaie cu turcii. Ultimul a fost la 8 septembrie sau puțin înainte de această dată, când a obținut o victorie strălucită. Ea a fost exagerată în notele pelerinului care a susținut că atunci a fost ucis și Radu cel Frumos. Așa cum a fost ea, vestea biruinței lui Țepeș

i-a bucurat pe cavalerii călugări din Rhodos care, în cinstea ei, au tras clopotele și au oficiat un *Te-Deum*. Aceasta a fost ultima mare victorie cunoscută a lui Țepeș vodă, care acum lupta pentru menținerea tronului. De acum înainte, Vlad vodă nu a mai avut sprijinul nici unei părți a boierimii din Țara Românească; el s-a bazat numai pe oștirea trimisă de Ștefan cel Mare și pe lefegii. S-a ajuns la această situație deoarece, concomitent cu părăsirea domnului de către majoritatea boierilor care, prin rangul lor social - participanți la alegerea domnului - și prin forța lor, l-ar fi putut susține, a fost abandonat și de orășenime și de țărănimea liberă - baza oștirii de țară. Poate că a existat un sentiment de teamă, de neliniște, generat de amintirea pedepselor aplicate de neîndurătorul domn, care reușise să aducă, într-un timp scurt, țara la ascultare. Și acum, când erau vremuri extraordinare, domnul a încercat să folosească măsuri corespunzătoare. Promisiunea lui Radu cel Frumos că el va domni „ fără țepi" a fost probabil un răspuns tocmai la politica de atunci a lui Țepeș vodă.

În condițiile grele ivite în acele zile, Dracula n-a beneficiat de un ajutor temeinic de la Matei Corvin.

Deși regele Ungariei primise stipendii bănești însemnate din Italia pentru a lupta împotriva turcilor, a lăsat tot greul campaniei pe umerii lui Țepeș. Urmărirea deplasării lui Matei Corvin către frontul danubian este ea singură grăitoare: la 15 iulie era la Budapesta, la 10 august la Szegedin, la 17 septembrie la Turda, la 30 septembrie la Sibiu și abia la sfârșitul lui octombrie a ajuns la Brașov unde s-a întâlnit cu Țepeș. Marșul lent al lui Matei Corvin nu a urmărit să ducă trupele sale în Țara Românească, ci numai să arate lumii catolice intenția de a participa la „cruciada" antiotomană. Singura scuză pentru Matei Corvin ar fi conflictul lui cu împăratul Friederich al III-lea de Habsburg, care-i amenința tronul dinspre vest. Împăratul german reprezenta un

pericol serios datorită faptului că reușise să atragă o parte din marea nobilime maghiară, care, în frunte cu Ioan de Sfântu Gheorghe, se grupase într-o facțiune antimonarhică. Regele Ungariei a căutat să-și menajeze forțele pentru a putea riposta oricând, dar această stare de expectativă și prudență exagerată a dus la căderea lui Țepeș.

Ajuns la Brașov, Matei Corvin a fost informat că Radu cel Frumos era sprijinit de majoritatea boierimii din Țara Românească, ce dorea să încheie pace cu Sublima Poartă, chiar dacă i se impunea plata unui tribut anual de 10 000 galbeni. Sultanul se obliga ca, în schimbul acestei sume, să protejeze militar Țara Românească, să-i lase pe boieri să-și aleagă domnul și să dea acestuia din urmă dreptul de a fi judecător suprem. Situația existentă acum, în anul 1462, pe care mai mult o bănuim și o reconstituim prin analogii, poate fi socotită similară cu aceea de la începutul secolului al XVI-lea. Imediat după moartea lui Neagoe Basarab (1521), un alt mare sultan otoman, Soliman Magnificul a încercat să transforme Țara Românească în pașalîc. În fruntea țării s-a ridicat din nou boierimea unită, care l-a ales domn pe viteazul Radu de la Afumați. După o luptă dârză, care a durat câțiva ani, s-a făcut o nouă concesie: s-a încheiat pace cu turcii, s-a acceptat ca domnul să primească steag de domnie de la Sublima Poartă și s-a admis mărirea relativă a tributului.

Rezistența armată a țării, solidară în momente critice, victoriile obținute pe câmpul de luptă antiotoman au dat roade; sultanii s-au mulțumit cu concesiile minime făcute de boierimea din Țara Românească, ce astfel s-a putut bucura de o soartă mai bună ca a vecinilor sud-est europeni ale căror teritorii au fost transformate în pașalîcuri. Privită prin perspectiva istorică, îmbinarea luptei cu concesiile mărunte s-a dovedit singura cale politică realistă.

Prăbușirea

Cronicarul de curte, italianul Antonio Bonfini, își exprima nedumerirea în legătură cu atitudinea adoptată de Matei Corvin: „Regele spunea că se duce în Țara Românească pentru a-l elibera din mâinile turcilor pe Dracula, căruia-i dăduse în căsătorie pe o rudă a sa de sânge. Pornind într-acolo, nu știa din ce cauză, aceasta nimănui nu a fost lămurită, el (Matei Corvin, n.a.) a prins pe Dracula în Transilvania; cât despre celălalt Dracula (Radu cel Frumos) - rânduit acolo de turci, l-a recunoscut împotriva vrerii tuturor".

Evident cronicarul fie că nu a vrut, fie că nu a știut să exprime ideea că în acel moment Vlad Țepeș devenise incomod pentru Matei Corvin. Regele Ungariei nu mai dorea să-l sprijine nici măcar moral; material nu-l susținuse niciodată! Probabil i s-a părut că într-o luptă cu turcii efortul va fi mult prea mare, nu a dorit să-l facă și s-a mulțumit numai cu roadele victoriilor oferite până atunci de Vlad Țepeș, pe care-l abandona acum.

Laonic Chalcocondil a consemnat ce a aflat despre relațiile de atunci dintre Matei Corvin și Țepeș, explicând într-un fel înlăturarea: „Ungurii, ale căror rude Vlad le-a ucis în Dacia, l-au pârât de moarte la împăratul peonilor (unguri, n.a.), feciorul lui Choniat (Iancu de Hunedoara, n.a.) și osândindu-l din greu, ca pe unul ce a ucis oameni fără nici un drept, l-au băgat la închisoare în orașul Beloghrad (Alba Iulia, n.a.)".

Pasajul aruncă o oarecare rază de lumină asupra celor petrecute. În acel moment greu pentru Vlad Țepeș, au vrut să se răzbune împotriva lui transilvănenii, pedepsiți, în mod drept, pentru faptele lor, de domnul Țării Românești.

În afară de cele scrise de Laonic Chalcocondil și de alți contemporani ai întâmplărilor, care au furnizat informații despre condițiile în care Țepeș a ajuns să fie prins și închis de Matei

Corvin, date mai bogate ne-a oferit poemul scris de Mihail Beheim și *Povestirile slavone*. Poetul german pomenește o scrisoare prin care Țepeș, adresându-se sultanului, îl trăda pe Matei Corvin. Scrisoarea aceasta ar fi constituit motivul ce a determinat schimbarea atitudinii regelui față de domnul român. Nu s-a ajuns la răsturnarea imediată a raporturilor dintre Budapesta și Târgoviște. Aparent, lui Țepeș i s-a acordat ajutor printr-un corp de armată maghiară. Un căpitan husit, Jan Jiskra, a fost numit comandant al trupelor maghiare încadrate în armata lui Țepeș. Misiunea lui reală era nu de a-l ajuta pe Țepeș, ci de a-l lua captiv. Clipa arestării a fost bine aleasă. După ce a părăsit Brașovul și a ajuns în sudul Carpaților, Dracula a crezut că se află din nou acasă. Sentimentul de siguranță i s-a mărit când a ajuns la un castel numit Kungstain (Piatra Craiului, n.a.). Acolo Dracula a fost prins de cavalerul „Jan Jiskra care l-a atacat primul". Deoarece captivitatea în Ungaria oferea mai multă siguranță pentru Matei Corvin, în consiliul regelui s-a hotărât ca Țepeș să fie dus în afara hotarelor țării sale. El a fost transportat întâi la Brașov, apoi la Alba Iulia unde a fost preluat de garda regală, fiind întemnițat în castelul pe care Mihail Beheim îl numește Iersiu.

În *Povestirile slavone*, episodul arestării lui Țepeș vodă a fost istorisit oarecum diferit: „Craiul unguresc Mateiaș a pornit cu oaste asupra lui (Vlad Țepeș). El a pornit împotriva craiului și s-a întâlnit cu dânsul și s-au ciocnit amândoi, și au prins pe Dracula viu, pentru că a fost predat de ai săi, din cauza răscoalei. Și a fost dus Dracula la crai, care a poruncit să-l arunce în temniță, și a stat închis la Vișegrad pe Dunăre, mai sus de Budin, 12 ani, iar în Țara Muntenească a fost pus alt voievod".

Reconstituind evenimentele pe baza ansamblului izvoarelor, constatăm că prinderea lui Țepeș nu a fost o faptă ușoară pentru Matei Corvin și căpitanii săi. În primul moment s-a încercat să i

se câștige încrederea. Urmărind acest țel, regele a dus tratative cu el în timp de cinci săptămâni la Brașov. Văzând că nu putea să-și impună punctul de vedere, că Țepeș era un om cu personalitate deosebit de puternică, iar argumentele lui erau de neclintit, regele a poruncit ca o parte din oștirea lui să se alăture domnului ce-l biruise pe Mehmet al II-lea, prefăcându-se că-l va ajuta în lupta pentru recâștigarea tronului. În fruntea armatei care trebuia să-l însoțească pe Țepeș în sudul munților a fost numit experimentatul Jan Jiskra, ce urma să încerce și el să-l convingă pe Dracula să renunțe momentan la tron și la lupta antiotomană; dacă nu reușea, trebuia să-l ia captiv și să-l predea regelui Ungariei. În lungul drumului de la Brașov la Rucăr, prin culoarul Bran-Rucăr, încercările lui Jiskra s-au dovedit infructuoase. Îi rămânea doar o singură soluție: prinderea în capcană a lui Dracula. Aștepta clipa prielnică. A văzut cum Țepeș aflat pe pământul strămoșilor săi, cu o armată relativ puternică, a crezut că era din nou stăpân pe situație, iar vigilența i-a slăbit. Cei care-l observau calmi pe domn și-au dat seama că a bătut ceasul. Ei au cerut acelora care mai rămăseseră în jurul lui Țepeș să-l părăsească. Au fost ascultați.

Beheim a precizat că tot acum Țepeș a fost părăsit și de garda sa personală formată din mercenari. Acești oameni mânați de dorința câștigului i-au fost credincioși lui Dracula numai atât timp cât le-a oferit bani sau prăzi din belșug. Atunci când banii lui Vlad s-au împuținat datorită războiului civil îndelungat purtat de Radu cel Frumos, a lungii staționări la Brașov și apoi a lentului drum de revenire în Țara Basarabilor, mercenarii și-au părăsit stăpânul. Beheim lasă se se înțeleagă că Vlad Țepeș a putut fi arestat numai datorită trădării mercenarilor, cumpărați de Matei Corvin sau de boierii valahi. Suveranul Ungariei și-a dat seama că Țepeș, deși era într-o situație grea, reprezenta o personalitate ce-i putea deveni oricând un adversar incomod.

Tocmai pentru a-l anihila pe Țepeș l-a însărcinat pe bătrânul și capabilul Jan Jiskra să-l prindă. Se știa despre acesta din urmă că și el, fost husit, un obidit de soartă, poseda un neobișnuit talent militar și diplomatic pe care le vindea acum pentru a trăi. În aceste condiții, s-a purces la arestare.

Cu toate că avea numai câțiva oameni credincioși în preajmă, Țepeș s-a împotrivit. A dat chiar o scurtă luptă într-un loc numit de Michael Beheim Kungstain. Încă din 1975 am arătat că se poate presupune că aceasta ar fi denumirea sub care se ascunde un conac boieresc întărit, situat undeva între Rucăr și Piatra Craiului (Konigstein). Rezultatul este cunoscut: domnul a fost luat captiv și dus în castelul-închisoare Vișegrad, aflat pe Dunăre, la distanță de patru mile de Budapesta.

Uimire în Europa

Regele Ungariei, incontestabil un înzestrat om politic, a înțeles că acțiunea lui împotriva lui Țepeș vodă va provoca uimirea întregii Europe. Sentimentul de uimire care s-a născut la aflarea veștii a fost firesc: Țepeș devenise un erou care-l învinsese pe Mehmet al II-lea Cuceritorul fără nici un ajutor extern. El avusese drept scop politic și militar apărarea pământului românesc și implicit, prin sacrificiul lui și al poporului său, al întregii Europe creștine. Trebuia găsită, așadar, o explicație pentru noua situație. Camarila lui Matei Corvin a trimis scrisori papei și Veneției. Toate au anunțat arestarea domnului român și au căutat s-o motiveze prin trădarea lui Dracula, dovedită - cum se afirma - prin trei scrisori. În mod bizar, a fost menționat expres numai textul epistolei care ar fi fost scrisă la 7 noiembrie 1462, la Rotel. Denumirea de Rotel a părut să ascundă fie localitatea Cisnădie, fie localitatea Turnu Roșu, unde viețuiau comunități săsești numeroase. În urma cercetărilor făcute în arhivele din orașul

Brașov, istoricul Radu Constantinescu a demonstrat că nu este vorba de un topic, ci de un patronimic. Denumirea se referă la Johannes Reudell, capelanul Bisericii Negre din Brașov. El a alcătuit epistolele denigratoare la adresa lui Țepeș, care îi lovise în mai multe rânduri orașul și enoriașii. În cancelariile occidentale, în special germane și italiene, unde numele transilvănene nu erau cunoscute, s-a crezut că este un topic și așa a rămas, secole în șir. Textul acestei plăsmuite dovezi de trădare a fost comunicat papei Pius al II-lea, care trebuia convins de vinovăția lui Țepeș și de faptul că banii trimiși lui Matei Corvin au fost investiți, încât nu trebuia să se mai pună problema restituirii lor. Pius al II-lea a arătat, mai târziu, în scrierile sale, ce anume i se transmisese de la Budapesta, reproducând chiar textul unei epistole, ce ar fi fost interceptată de oamenii regelui Ungariei, pe care o ducea un curier spre Istanbul. În cuprinsul scrisorii, Țepeș s-ar fi adresat lui Mehmet al II-lea cu formula „împărat al împăraților", „domn al domnilor ce sunt sub soare", „mare emir" și „mare sultan"; îl ruga să-l ierte pentru că se ridicase împotriva lui și-i promitea sprijin în vederea cuceririi și jefuirii Transilvaniei și Ungariei.

Analiza atentă a textului așa-zisei scrisori de trădare și a împrejurărilor istorice când a fost alcătuită au condus la concluzia că este un fals. Țepeș, care se vădise a fi un bun diplomat, nu putea comite greșeala de a se adresa sultanului în momentul când se afla într-o localitate de sub jurisdicția regelui Ungariei, unde corespondența putea fi ușor interceptată și controlată. Este bine știut că raporturile dintre Țepeș și sași nu au fost dintre cele mai bune. Era firesc ca patriciatul săsesc să caute să se răzbune pentru repetatele pustiiri ale teritoriului său de către domnul român. În aceeași ordine de idei, este greu de admis ca prudentul și perspicacele Dracula să fi uitat pagubele pricinuite otomanilor - ale căror sentimente de răzbunare le cunoștea - ,

să-și fi schimbat brusc atitudinea și să ajungă din mândru învingător, un om supus, care cerea mila sultanului.

Ciudat este și faptul că nu s-a păstrat textul original al epistolelor, ci numai referiri la una din ele sau un rezumat, mult mai puțin concludent. Adăugând acest ultim element, susținem punctul de vedere anterior exprimat: epistola a fost un fals. Nu trebuie să fim surprinși de apariția acestei scrisori false mai ales că ea nu a fost unică nici în istoria universală, nici în cea națională. Ne mulțumim cu un singur exemplu. Pentru justificarea asasinării lui Mihai vodă Viteazul, alt temerar purtător al steagului luptei antiotomane, a fost invocată tot o scrisoare de trădare, prin care domnul român ar fi voit să se înțeleagă cu sultanul împotriva imperialilor. Similitudinea cu cazul lui Țepeș este frapantă. Ulterior s-a dovedit că epistola întrebuințată în cazul lui Mihai vodă a fost un fals, ca și aceea din vremea lui Vlad vodă; deci, în ambele cazuri s-a recurs la acte propagandistice inventate pentru a justifica îndepărtarea unor domni români patrioți, deveniți incomozi vecinilor.

Motivele care au determinat alcătuirea falselor epistole de trădare a lui Vlad vodă au la origine, probabil, dorința lui Matei Corvin de a justifica în fața Europei creștine încetineala cu care s-a deplasat de la Buda până în orașele transilvănene, faptul că nu a utilizat stipendiile primite pentru ducerea războiului antiotoman și, în fine, grabnica orientare către lichidarea conflictului cu împăratul Friederich al III-lea de Habsburg. Acum Matei Corvin se credea absolvit de responsabilitatea morală și materială pe care o avea de a nu-l fi sprijinit pe Vlad Țepeș, singurul care răspunsese apelurilor papalității, deși, atunci, domnul nu era de confesiune catolică.

Prizonieratul lui Vlad vodă, unul din ultimii temerari cavaleri ai cruciadei târzii, a produs multe discuții în Europa, iar falsa epistolă de trădare nu i-a convins nici măcar pe apropiații lui

Matei Corvin. Pentru starea de spirit reală, care a domnit la curtea lui Matei Corvin, în legătură cu arestarea lui Vlad Țepeș, caracteristice sunt cuvintele lui Antonio Bonfini, pline de îndoială față de acțiunea regelui. Cele scrise de cronicar, amintite anterior, au exprimat uimirea, o formă de a reda dezaprobarea față de monarhul de la Budapesta. Limpede a reieșit acum că Matei Corvin l-a înlăturat cu ușurință pe Vlad Țepeș, cu ajutorul boierilor, adevărații factori ai detronării domnului, fiind în dezacord cu ei în problema relațiilor politice viitoare cu Sublima Poartă.

La rândul său, reprezentantul diplomatic al Veneției la Budapesta, Pietro de Thomassis, a expediat, la 24 noiembrie 1462, o scrisoare către Senatul republicii sale arătând că a fost arestat Vlad Țepeș. Datarea precisă a epistolei permite să se plaseze arestarea domnului român cu puțin înainte de a fi comunicată vestea de solul venețian. Probabil că în momentul în care acesta a scris, Țepeș se afla în drum spre Vișegrad.

Schimbul de scrisori pe tema arestării voievodului a continuat. La 15 ianuarie 1463 Senatul Republicii Veneția a răspuns lui Matei Corvin că a primit înștiințările despre detenția lui Țepeș, pe care formal a acceptat-o ca pe o stare *de facto*. Dar Veneția nu a fost convinsă de cele scrise de monarhul Ungariei; aceasta reiese din faptul că într-o nouă epistolă, datată 18 aprilie 1463, a cerut lămuriri suplimentare în legătură cu arestarea lui Dracula.

Nedumerirea cercurilor conducătoare din Europa centrală a fost atât de puternică și s-a manifestat, se pare, prin întrebări atât de numeroase și insistente, încât Matei Corvin a fost obligat să ceară să se întreprindă o puternică ofensivă propagandistică anti-Dracula. În acest sens, curtea de la Buda a făcut eforturi deosebite, care din păcate au ponegrit în mod nedrept memoria eroului nostru național, Vlad Țepeș.

Deși cronicarul Antonio Bonfini, papalitatea, Veneția și

mulți alții și-au arătat nedumerirea în fața acuzațiilor de trădare formulate la adresa lui Țepeș, nimeni nu a făcut nimic practic pentru a-l ajuta. Situația este explicabilă în oarecare măsură. Contemporanii lui Vlad vodă au înțeles că domnul român s-a prăbușit datorită unui complex cauzal greu de răsturnat.

Cine a câștigat de pe urma prăbușirii?

După victoria obținută în vara anului 1462, în vremea luptei pentru alungarea lui Vlad Țepeș, boierii au știut să obțină avantaje maxime în cadrul tratativelor cu otomanii. S-a presupus că atunci, în timpul discuțiilor, s-ar fi încheiat noi *capitulații* între Țara Românească și Sublima Poartă. În realitate, asemenea acte nu au existat nici înainte de Vlad Țepeș, nici în timpul lui. Ele nu au putut fi descoperite în arhivele otomane prin cercetările unor reputați istorici ca H. Innalcic, M. Guboglu, M. Berza etc. Se poate presupune că atunci au fost numai discuții între reprezentanții sultanului și boierii din Țara Românească. Prima condiție pe care au impus-o otomanii boierilor români, pentru a începe discuțiile, a fost aceea a înlăturării lui Țepeș.

S-a admis ca pe tronul Țării Românești să vină fratele legitim mezin al lui Vlad, Radu cel Frumos. Acesta îndeplinea condiția de a fi membru al familiilor domnitoare și cerința de a fi bine cunoscut la Sublima Poartă, unde trăise mai bine de 15 ani în captivitate. Se pare că din timpul ședерii la otomani i-a rămas acestuia porecla de „cel frumos", care i-a fost dată undeva, într-unul din haremurile sultanului. Se spera că va fi mai credincios sultanului decât fratele său.

În schimb, boierii au obținut promisiunea că nu va fi mărit haraciul peste 10 000 galbeni anual și că statutul țării va rămâne neschimbat. Pentru banii primiți sultanul se obliga să apere țara de dușmanii externi. Domnul urma să fie ales de boieri, iar sul-

tanul trebuia numai să-l confirme. În fine, domnul continua să aibă drept de viață și de moarte asupra acelora care locuiau pe teritoriul Țării Românești.

Acțiunea lui Vlad Țepeș nu numai că a stăvilit transformarea țării în pașalîc, ci a oprit mărirea tributului și a precizat gradul de autonomie. Deoarece Vlad Țepeș a fost un continuator al politicii lui Iancu de Hunedoara, acțiunile lor pot fi foarte bine comparate. Dacă Iancu de Hunedoara, prin victoria de la Belgrad (1456), a reușit să amâne înaintarea otomanilor spre centrul Europei și transformarea Ungariei în pașalîc cu circa șapte decenii, Vlad Țepeș a obținut același rezultat în legătură cu Țara Românească: a temporizat impunerea dominației otomane asupra patriei sale și a menținut Dunărea ca hotar al expansiunii sultanilor timp de încă circa șapte decenii.

Roadele care au apărut imediat după biruirea lui Mehmet al II-lea au fost culese de Radu cel Frumos și boierii din Țara Românească.

Radu cel Frumos, în timp ce fratele său era în captivitate, a încercat să continue politica de echilibru promovată de tatăl său și dusă o vreme de Dracula. Faptul că a avut bune raporturi atât cu vecinii nordici, cât și cu cei meridionali, rezultă din actul de omagiu depus regelui Matei Corvin în luna noiembrie a anului 1462 și dintr-o scrisoare din 1474, prin care domnul Țării Românești amintea locuitorilor Transilvaniei că le făcuse mari servicii și-i apărase de păgâni.

Politica înțeleaptă, dusă în primii ani ai domniei de Radu cel Frumos, a găsit aprobarea marii boierimi care a sprijinit-o deoarece nu voia să ajungă la lupte repetate cu puternicele forțe ale otomanilor.

Cucerirea Chiliei, în anul 1465, de către Ștefan cel Mare se pare că nu a tulburat imediat raporturile dintre Țara Românească și Moldova. Situația s-a schimbat brusc în anul 1469; Ștefan cel

Mare a fost atacat de turci și munteni. De acum înainte, în jurul anilor 1469-1470, Radu cel Frumos va părăsi politica de echilibru și se va alătura deschis taberei sultanului. Noua poziție nu a convenit boierimii din Țara Românească și a dat partizanilor lui Țepeș putința redeschiderii luptelor pentru tron.

În noua situație din Țara Românească s-a înscris și replica lui Ștefan cel Mare. După câteva atacuri pustiitoare împotriva Brăilei și Târgului de Floci, domnul Moldovei a căutat să-l ajute pe Laiotă Basarab sau Basarab cel Bătrân să ocupe tronul. Domnul de la Suceava dorea astfel să reia planurile lui Iancu și ale lui Dracula și să formeze un front unic românesc. Pregătirile făcute în Moldova au ajuns repede la cunoștința lui Radu cel Frumos, căci spionajul funcționa bine și în secolul al XV-lea. La București, reședința permanentă a lui Radu cel Frumos, s-au făcut pregătiri de luptă împotriva oștirii moldovene ce urma să vină.

Armata moldoveană care-l aducea pe Laiotă Basarab a trecut Milcovul la 8 noiembrie 1473 iar între 18-20 noiembrie 1473 a biruit, probabil la Vodnău, oștirea comandată de Radu cel Frumos. Domnul Țării Românești s-a refugiat în cetatea Dâmboviței, Bucureștii de astăzi, unde a sosit la 21 noiembrie. Ștefan l-a urmărit și l-a ajuns în ziua de 23 noiembrie, nedându-i răgaz să-și organizeze apărarea; a ordonat începerea atacului. Radu cel Frumos și-a dat seama repede că nu putea rezista în mica fortificație pe care o reprezenta atunci cetatea Dâmboviței. În noaptea de 23 noiembrie a părăsit Bucureștii și s-a îndreptat către Giurgiu, unde putea fi adăpostit de otomani.

Ștefan vodă nu s-a limitat la simpla ungere a lui Laiotă Basarab ca domn, ci și-a propus să treacă la reorganizarea cetăților pentru a integra Țara Basarabilor în sistemul defensiv antiotoman. El a marcat victoria de la București și prin capturarea tezaurului Țării Românești și luarea în captivitate a soției

și a fiicei lui Radu cel Frumos, tânăra și încântătoarea Maria Voichița, care ulterior a devenit soția domnului Moldovei.

Radu cel Frumos a revenit cu ajutor otoman, dar și acum a fost înfrânt de Ștefan vodă. Victoria a fost sărbătorită de biruitori printr-un festin împărătesc, care, ca în basmele populare, a durat trei zile.

Bucuria lui Laiotă Basarab n-a ținut mult. La 23 decembrie 1473 Radu cel Frumos a revenit cu noi forțe primite de la Sublima Poartă. A obținut victoria. Laiotă Basarab a fugit spre protectorul său. A fost urmărit în Moldova de Radu cel Frumos și trupele otomane care-l sprijineau. „Invadatorii erau așteptați de Ștefan vodă la Vaslui: la 15 ianuarie 1474 domnul moldovean a contraatacat și a obținut eliberarea pământului său. În tot lungul anului 1474 au continuat luptele pentru tron. S-a ajuns ca în luna octombrie a anului 1474 să se înfrunte trei domni pentru tronul Țării Românești: Radu cel Frumos, susținut de otomani, Laiotă Basarab, sprijinit de Ștefan cel Mare, și Basarab cel Tânăr - Țepeluș, venit din Transilvania cu ajutorul voievodului Ștefan Bathory.

În ianuarie 1475, Radu cel Frumos, după o lungă boală, a decedat, fiind înhumat în ctitoria sa, mănăstirea Tânganu din apropierea Bucureștilor. El nu satisfăcuse speranța boierilor de a duce o politică de echilibru. Sublima Poartă trebuia să-și caute un nou credincios. Pentru un moment însă, ea a fost biruită de Ștefan cel Mare, care a reușit să-l pună domn din nou pe Laiotă Basarab. Curând, domnul Țării Moldovei va fi dezamăgit de Laiotă Basarab; acesta, fie sub influența boierimii , fie sub presiunea directă a Sublimei Porți, a trecut de partea taberei otomane. Astfel a reînceput lupta lui Ștefan vodă pentru readucerea Țării basarabilor în frontul românesc antiotoman...

Ani de temniță și de veghe

În timp ce situația politică din Țara Românească evolua în mod neuniform, ducând din nou la instabilitate, Țepeș se afla în detenție în castelul Vișegrad. *Povestirile slavone*, consemnând că „a fost închis la Vișegrad, vreme de 12 ani" au relatat în continuare: „După ce a murit acel voievod (Radu cel Frumos n.a), craiul a și trimis la el, în temniță, să-l întrebe dacă va vrea să fie voievod în Țara Românească, cum a fost și mai înainte, atunci să primească credința latină. Iar dacă nu va vrea, atunci va muri în temniță. Dracula însă a iubit mai mult dulceața lumii vremelnice, decât pe aceea a lumii veșnice și fără de sfârșit și s-a lepădat de ortodoxie și s-a abătut de la adevăr, a părăsit lumina și a primit întunericul. Vai, nu a putut să îndure greutățile vremelnice ale temniței și s-a pregătit pentru chinurile cele fără de sfârșit și a părăsit credința noastră ortodoxă și a primit înșelăciunea latină. Regele nu i-a dat numai domnia în Țara Românească , ci și pe sora sa bună i-a dat-o de soție. De la dânsa a avut doi fii. A mai trăit puțin, ca la zece ani, și astfel s-a sfârșit în eresul acela.

Spun despre dânsul că nici când ședea în temniță nu și-a lăsat obiceiul său rău, că vâna șoareci și cumpăra păsări la târg și le chinuia astfel: pe una o punea în țeapă și alteia îi tăia capul iar altora le smulgea penele și le dădea drumul. Și s-a învățat să coasă și cu aceasta se hrănea în temniță".

În narațiunile germane despre Dracula se găsesc elemente mai puține, mai neclare și mai inexacte despre perioada de captivitate a fostului domn al Țării Românești: „Curând după aceasta, îl prinse regele Ungariei și-l ținu multă vreme greu închis. După aceea se botează la Offen și se căi mult. După aceea regele îl făcu pe Dracula voievod din nou domn, cum fusese mai înainte. Și se spune că a făcut după aceea multe lucruri bune".

Episcopul de Erlau (Agria, Eger) într-o scrisoare adresată

din Buda papei Sixt al IV-lea, la 4 martie 1476, a arătat că în timp ce era la închisoare Vlad Țepeș, „neputându-și uita de sălbăticie, prindea șoareci și, făcându-i bucăți, îi punea în niște bețișoare de lemn, cum pusese pe oameni în țepe. Dar în anul trecut regele i-a dat drumul și l-a trimis asupra turcilor care au mare spaimă de dânsul".

Toate aceste povestiri confirmă că Vlad Țepeș a fost ținut închis de Matei Corvin, la Vișegrad, circa 12 ani. În acest timp a învățat meșteșugul croitoriei, pe care l-a practicat din plictiseală. În vremea de detenție i s-a permis să mențină relații permanente cu familia. Probabil că acum a fost în contact și cu fiul său mai mare, Mihail, despre care autorul *Povestirilor slavone* spune că l-ar fi văzut la Buda.

Posibilitatea de a ieși din castelul Vișegrad, de a întreține legături cu cei din jur, împreună cu cei care se ocupau de croitorie, de a-și vedea familia, dovedesc că, practic, Vlad Țepeș nu a avut un regim de închisoare grea. Ea a fost numită astfel de autorii narațiunilor germane deoarece s-au referit la un cap încoronat, pentru care orice fel de detenție era neplăcută. În realitate, a fost un prizonierat cu regimul unui domiciliu obligatoriu.

Faptul că s-a căutat să se accentueze cruzimea caracterului lui Vlad Țepeș nu trebuie să surprindă pe nimeni. Au fost îngroșate anumite laturi ale comportamentului fostului domn; în cazul de față trebuiau să completeze acuzațiile ce-i fuseseră aduse de curtea de la Buda: la „trădare" trebuia să se adauge cruzimea neobișnuită. Un exemplu este suficient pentru a dovedi că practicile lui Dracula nu au ieșit din tiparele vremii sale. În anul 1473, în urma victoriei pe care au obținut-o, la 28 noiembrie, împotriva armatei turco-muntene, care voia să-l reinstaleze pe Radu cel Frumos, Ștefan cel Mare a luat numeroși prizonieri. A poruncit ca toți să fie trași în țeapă, ca o pildă pentru cei din

jur. Deoarece nu a existat o propagandă organizată contra domnului Moldovei, nu s-a făcut vâlvă în jurul acestui caz.

În fine, tot în vremea detenției de la Vișegrad, Țepeș a fost obligat să abandoneze confesiunea ortodoxă și să treacă la cea catolică. Nu știm dacă, în această direcție, inițiativa a aparținut regelui Ungariei sau clerului catolic; în orice caz, după cum au inserat episodul, toate izvoarele au accentuat și au precizat că Dracula a îmbrățișat catolicismul numai după ce a fost amenințat fie cu închisoarea pe viață, fie cu moartea...

Eliberarea

Problema eliberării lui Vlad Țepeș, după 12 ani de captivitate, s-a înscris în contextul larg al evenimentelor internaționale, așa cum altădată s-a încadrat lupta lui antiotomană. În Italia erau noi frământări datorită războaielor locale. Otomanii au profitat imediat de pe urma situației create: în anul 1463 au început un nou război cu Veneția și pînă în anul 1474 au pustiit în mai multe rânduri posesiunile ei din Dalmația și Italia. Venețienii, care au înțeles și au regretat greșeala de a nu fi participat la cruciada predicată de Pius al II-lea, s-au adresat regelui Ungariei, pe care îl socoteau vechi aliat și căruia îi trimiseseră în mai multe rânduri stipendii. Matei Corvin, preocupat să cucerească Boemia până către 1472-1473, ca și în 1462, nu a dat mare atenție celor petrecute pe frontul italo-otoman. Zadarnic au încercat venețienii să-l înduplece prin trimiterea a 18 000 galbeni prin intermediul papei Paul al II-lea; pentru curtea de la Buda impulsul a fost prea slab.

Noul papă, Sixt al IV-lea, în anul 1473, a făcut un alt apel către lumea creștină pentru a apăra Italia în fața pericolului otoman. Sixt al IV-lea a cerut patetic ajutor și lui Ștefan cel Mare. Domnul Moldovei i-a răspuns la 29 noiembrie 1474: „Noi, împreună cu toată puterea pe care ne-a dat-o Dumnezeul

cel atotputernic, suntem veșnic și din toată inima pregătiți întru totul, având de gând să ne batem pentru creștinătate din toate puterile". În continuare, Ștefan vodă a cerut să nu fie lăsat singur în luptă, ci să fie ajutat de „creștinătate", termen prin care a înțeles lumea catolică apropiată lui: Regatul Maghiar, Regatul Polon, Veneția, papalitatea.

Acum pentru lupta antiotomană era necesar ca în fruntea Țării Românești să fie un om viteaz și capabil. Imediat Ștefan cel Mare s-a gândit la vărul său Vlad Țepeș, ținut captiv de Matei Corvin. Era firesc să raționeze astfel. Domnii pe care-i ajutase până atunci să ocupe tronul Basarabilor fie că se dovediseră incapabili să ducă lupta, fie că-l trădaseră. Ștefan, prin solul său Ion Țamblac, după cum a mărturisit acesta, a cerut eliberarea și repunerea în drepturi a lui Țepeș: „Eu, scria Ion Țamblac, cerusem ca voievodul Basaraba (Laiotă Basarab, n.a.) să fie alungat din cealaltă țară românească și să fie pus acolo un alt domn creștin, anume Dracula, cu care să ne putem înțelege împreună; am înduplecat la acest lucru chiar pe măria sa craiul unguresc ca să se îngrijească de el, din partea sa, ca Vlad Draculea să ajungă domn".

Ștefan cel Mare a urmărit cu insistență punerea în deplină libertate a lui Țepeș. La 25 iunie 1475 a fost adresată o epistolă lui Matei Corvin prin care domnul și boierii moldoveni, biruitorii otomanilor, cereau grabnica înscăunare a lui Țepeș pe tronul Țării Românești. Dacă Budapesta nu dădea un alt ajutor, cel puțin atât putea să facă în lupta contra Semilunei.

Eliberarea lui Vlad Țepeș din captivitate a fost primită cu legitimă bucurie de lumea Europei creștine. La 18 iulie 1475, Florio de Roverella, solul ducelui de Ferrara la Budapesta, și-a manifestat satisfacția că, în fine, a fost eliberat numitul „Dracula", în care se puneau multe speranțe. Cuvintele lui pline de mulțumire, asemănătoare cu ale episcopului de Erlau, arată o

dată în plus că cele spuse despre „trădarea" lui Vlad Țepeș nu au găsit crezare și că, deși a fost închis, acesta a rămas mai departe simbolul luptei antiotomane, care acum renăștea.

Imediat după ieșirea din captivitate, Țepeș a stat un timp la Buda, unde, cum relatează *Povestirile slavone*, a avut o locuință impunătoare. La scurt timp apoi s-a îndreptat către Transilvania. În iulie 1475 prepositul Dominic a scris că fostul domn al Țării Românești se găsea prin părțile transilvane, „din porunca principelui nostru", adică a lui Matei Corvin. La 25 iulie 1475 regele Ungariei, aflat la Buda, i-a scris primarului Sibiului, Thomas Altenberger, să dea 200 de florini, pentru întreținere, „credinciosului" Vlad Țepeș. La 4 august, din satul Arghiș, de lângă Cluj, Vlad a scris brașovenilor, prin pârcălabul Cristian, și a cerut să i se permită să-și construiască o casă. Probabil că răspunsul lor a fost negativ, căci patru zile mai târziu a fost obligat să adreseze aceeași cerere sibienilor.

La 21 septembrie, același an, Matei Corvin a repetat cererea să i se dea lui Vlad Țepeș 200 florini din veniturile sale, de la Baia de Arieș. Banii au fost plătiți curând, căci Dracula, aflat în localitatea viticolă Balaci (astăzi comuna Jidvei) la 13 octombrie 1475, a mulțumit regelui pentru suma acordată.

În aceeași lună, Matei Corvin, în sfârșit, a anunțat Veneția să nu încheie pace cu Sublima Poartă, căci urma să intre în luptă. A fost momentul în care a reintrat în plină scenă a operațiunilor antiotomane Vlad Țepeș.

Armata lui Matei Corvin s-a îndreptat către cetatea Sabač. Expediția a fost descrisă destul de viu și pitoresc în epistola episcopului de Erlau, care a relevat în mod obiectiv rolul jucat de Țepeș.

După cucerirea cetății Sabač (16 ianuarie - 16 februarie 1476), Matei Corvin s-a înapoiat la Budapesta. A lăsat armata să continue campania, în sudul râului Sava, sub comanda lui Vlad

Țepeș și a despotului sârb Vuč Grigorevici. Ținta următoare a fost orașul Srebenica. Acesta era un centru minier, vestit pentru bogăția în argint. Știind că era zi de târg la o dată apropiată, Vlad Țepeș a îmbrăcat 150 de călăreți în haine turcești și s-a apropiat de oraș mergând numai noaptea. Otomanii nu au simțit apropierea oștirii formată din cei deghizați și alți 5 000 de soldați. În ziua de târg, cei 150 de creștini îmbrăcați în haine turcești au pătruns în oraș, au ucis paznici, au deschis porțile și au permis celorlalți oșteni să intre. A urmat omorârea turcilor și luarea unei prăzi bogate. Se povestește că soldații lui Țepeș și-au împărțit între ei obiectele de argint, despicându-le cu securile în bucăți.

Maniera de atacare și cucerire a orașului ne amintește de cele ce s-au petrecut la Giurgiu în iarna anului 1461-1462. Acum a fost folosită aceeași tactică în care a primat surpriza, curajul și măiestria în mânuirea armelor.

Imediat s-a trecut la pustiirea localităților Kuslat, Zwornic și a satelor din jur. Otomanii prinși au fost trași în țeapă sau au fost uciși făcându-se cu ei mormane de cadavre. Țepeș și-a motivat acțiunea spunând că el, care cunoștea bine mentalitatea turcilor, știa că soldații cu turban, văzând spectacolul macabru, se vor îngrozi gândindu-se la cel ce-i biruise. Cuvintele păstrate în epistola episcopului de Erlau demonstrează că domnul nu a fost animat de cruzime, ci dimpotrivă: fapta lui a fost determinată de o bună cunoaștere a psihologiei otomane, de rațiuni militare și politice.

La 15 martie 1476, când a revenit din campania victorioasă împotriva turcilor, Dracula a aflat că Matei Corvin s-a împăcat cu Laiotă Basarab. Probabil că n-a fost prea surprins...

Se pare că Țepeș reușise totuși să câștige o seamă de aderenți în Țara Românească, deși intervalul de timp de când fusese eliberat era foarte mic. La 22 februarie 1476, Laiotă

Basarab a reproșat sibienilor că l-au ajutat pe „vrăjmașul" său Dracula. Apoi a adresat o epistolă similară brașovenilor. În cuprinsul ei, pe lângă cererea de a nu mai fi sprijinit Vlad Țepeș, a pretins să i se spună și lui Ștefan Báthory să nu-l mai ajute și să nu mai ofere azil boierilor pribegi. Menționarea ultimilor denotă că nemulțumiții din Țara Românească erau destul de numeroși și că acum își găsiseră un conducător în persoana fostului domn, pe care voiau să-l readucă pe tron. Între pribegi, cei ce-l supărau mai mult pe Laiotă Basarab erau Oprea logofătul și Voico Tatul. De aceea, a cerut brașovenilor, într-o scrisoare din 9 mai 1476, să-i alunge pe aceștia doi din oraș. Dorința lui Laiotă Basarab nu a fost satisfăcută. Mai mult, orașele transilvănene l-au părăsit complet pe domnul din scaunul Țării Românești când au aflat că a trecut în tabăra turcilor. Simpatiile tuturor s-au îndreptat din nou către Țepeș. Acesta, împreună cu unul dintre comandanții trupelor regale, voievodul Ștefan Báthory, după ce trecuse prin Turda, ajunsese la Mediaș, la sfârșitul lunii iulie 1476. Amândoi au rămas câteva zile în burgul ai cărui locuitori păstrează încă legenda popasului lui Țepeș și destule alte ecouri din epoca în care s-a discutat - aici în cetate - planul noii lupte cu Mehmet al II-lea.

Din orașul de pe Târnava, la 31 iulie 1476, i s-a cerut lui Ștefan cel Mare să nu înceapă lupta cu turcii până nu se vor uni armatele venite sub comanda căpitanilor regești: Vlad Țepeș și Ștefan Báthory. Intenția era bună, dar tardivă: domnul Moldovei, la Războieni, la 26 iulie 1476, fusese copleșit de numărul dușmanilor ! Acum aștepta ajutorul oștirii lui Țepeș...

În timp ce se grăbea către Moldova, armata comandată de Vlad Țepeș a primit poruncă să se înarmeze și cu securi. Dacă fiecare oștean avea o secure, putea tăia și prăbuși arborii, putea bara drumurile și, în felul acesta, oprea retragerea dușmanilor într-o serie de ținuturi moldovenești atunci mult mai împădurite

ca acum. Probabil că ordinul a fost dat de Țepeș a cărui minte era în permanentă iscodire de noi căi pentru biruirea totală a otomanilor.

Din cronica lui Iacob Unrest am aflat că la 15 august Țepeș a reușit să ajungă la Pasul Oituz. Aici s-a unit cu Ștefan vodă care-l aștepta, fierbând de nerăbdare, pentru a începe a doua parte a campaniei din anul 1476 - alungarea armatelor invadatoare.

Rezultatele venirii vajnicului Vlad Țepeș Dracula s-au văzut imediat. La 6 septrebrie 1476, o oștire otomană a fost zdrobită lângă apa Siretului. Sultanul a dat ordin ca trupele sale să se retragă. În cercurile conducătoare ale Regatului Maghiar s-a aflat rapid, la 8 septembrie 1476, că soldații veniți să lupte în numele profetului se retrăgeau în dezordine către Dunăre.

Așadar, și în anul 1476, același Mehmet al II-lea, după o scurtă biruință, a fost înfrânt de energia, talentul și dragostea de țară și neam, reunite în spiritele celor doi mari voievozi și patrioți: Ștefan cel Mare și Vlad Țepeș. Acum, ajutorul lui Țepeș a fost salutar; a fost eliberată Țara Moldovei, au fost alungați otomanii și domnul devotat lor, Laiotă Basarab.

Din nou pe tronul străbun

Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare trebuiau să recucerească și să readucă Țara Românească în frontul antiotoman. Ambii și-au dat seama că dacă aceasta rămânea în mâinile turcilor era pentru ei o excelentă bază de atac, rupând sistemul defensiv danubian.

Încă din ziua de 6 septrembie 1476, Matei Corvin i-a rugat pe brașoveni să-l ajute pe Ștefan Báthory în expediția pe care urma s-o întreprindă în Țara Românească. Ce s-a întâmplat, este greu de spus, iar proces de intenție nu putem face nimănui, căci nu ar fi util; și de data aceasta expediția pentru înscăunarea lui

Țepeș s-a amânat până în noiembrie 1476 ! Între timp, Dracula s-a dus la Brașov, unde, la 7 octombrie 1476, a dat un act - privilegiu locuitorilor orașului. În acest act, pe care l-am amintit în paginile anterioare, s-a arătat concesiv cînd a reactualizat privilegiile acordate în septembrie 1456; era o atitudine impusă de poziția de solicitant al ajutorului brașovenilor.

Peste circa o lună, la 8 noiembrie, a scris brașovenilor din Târgoviște, unde se afla pentru a treia oară pe tron, din nou domn al Țării Românești: „Iată, vă dau de știre că am răsturnat pe dușmanul nostru Laiotă, care a fugit la turci. Deci v-a slobozit Dumnezeu calea. Veniți cu pâine și cu marfă și vă hrăniți, căci a făcut Dumnezeu să fim acum o singură țară". La scurt timp apoi, a confirmat și a întărit cele scrise la 8 noiembrie spunând: „ni s-au închinat toată Țara Românească și toți boierii".

La 11 noiembrie 1476, comandantul suprem al trupelor maghiare din Țara Românească, Ștefan Báthory, aflat lângă București, a comunicat sibienilor că a cucerit orașul Târgoviște și că i se supusese cea mai mare parte a țării și a boierilor. Atunci, lângă București, aștepta să vină să i se închine ultimii doi mari boieri...

La 16 noiembrie 1476 a fost cucerit și orașul București, în urma unui scurt asediu. A doua zi Cîrstian (Cristian), pârcălabul cetății Târgoviște, a anunțat știrea brașovenilor. El scria că, în urma campaniei victorioase, cele două țări au ajuns din nou „să fie una singură".

Formula de cancelarie folosită și de Vlad Țepeș vodă și de pârcălabul Cristian, „cele două țări să fie una singură", reprezenta o veche dorință a românilor de pe ambele versante ale Munților Carpați, care nu apărea acum pentru prima dată în actele medievale. Ea a exprimat în acea vreme, la sfârșitul tumultuosului an 1476, existența unei stări reale de facto: Țara Românească și Transilvania erau reunite în lupta împotriva

amenințării Semilunei. Pentru cei puțini, dar conștienți de importanța situației, realizarea a fost îmbucurătoare și s-a căutat să fie menținută, căci lupta pentru unitate constituie o permanență a istoriei poporului român.

Cea mai amănunțită relatare asupra celor petrecute atunci în Țara Românească, o adevărată cronică a campaniei victorioase a lui Vlad Țepeș, s-a păstrat într-o scrisoare adresată ducelui de Milano, din Budapesta, la 4 decembrie 1476. Informațiile cuprinse în ea pot fi socotite demne de toată încrederea deoarece se bazează pe știrile furnizate de căpitanii din armata regelui Matei Corvin, aflați în „Transalpina". Se precizează că Laiotă Basarab a avut ca ajutor o armată de 18 000 de turci. La rândul lor Vlad Țepeș și Ștefan Bàthory, care au venit dinspre nord, de la Brașov, pe drumul care mergea prin culoarul Bran-Rucăr, au avut sub comanda lor circa 25 000 oșteni. Lupta, care pare a se fi dat undeva în părțile septentrionale ale țării, pentru a nu fi lăsat Dracula să pătrundă adânc pe pământul românesc, a dus la capturarea „căpitanului" și a „secretarului" lui Laiotă Basarab, la uciderea unor comandanți turci și la cucerirea unui mare număr de steaguri otomane. În timpul bătăliei se pare că au pierit numeroși oșteni de ambele părți, ajungându-se la un total de circa 10 000 morți. Imediat, armata victorioasă s-a îndreptat spre capitala Țării Românești, pe care a cucerit-o după asediu.

Concomitent cu acțiunea lui Țepeș, a venit de peste Milcov, în fruntea unei mulțimi de peste 15 000 de țărani, păstori și târgoveți, transformați peste noapte în soldați, vărul său Ștefan cel Mare. Cu ei a curățat nord-estul Țării Românești.

Cei doi mari voievozi și oșteni români s-au întâlnit la Târgoviște la 26 noiembrie 1476. Acolo, adunarea de țară, forul legislativ suprem în evul mediu, l-a reales ca domn pe Vlad vodă. Înscăunarea lui, primită cu bucurie de târgoveți și țărani, acceptată de boieri și de clerici, care au jurat credință, a fost săr-

bătorită printr-un mare ospăț, bucurând pe toți cei ce au participat la el.

Tot atunci, în ziua încoronării sau curând după ea, Vlad vodă și Ștefan cel Mare s-au legat să lupte uniți împotriva primejdiei turcești; sosise vremea ca acești falnici domni români să-și unească din nou forțele, spiritul și mintea întru apărarea neamului lor; Ștefan Bàthory li s-a alăturat prin jurământ, promițând că și armata transilvană va acționa ferm împotriva turcilor.

Victoria asupra otomanilor, alungarea lui Laiotă și reocuparea tronului Basarabilor de către Vlad Țepeș au fost anunțate Europei, în mod ciudat, de către Matei Corvin; el a scris, în lunile noiembrie-decembrie ale anului 1476, lui Ernest de Saxa și papei Sixt al IV-lea, anunțându-i că l-a alungat pe trădătorul și necredinciosul Laiotă Basarab și că l-a pus pe tron pe „căpitanul" lui, Dracula, om viteaz și neînfricat. Matei Corvin a exagerat, de asemenea, și valoarea pagubelor provocate otomanilor, afirmând că omorâse 18 000 de oșteni ! Apoi, el nu a pomenit nimic de însemnatul aport al lui Ștefan cel Mare la obținerea biruinței. A fost, oare, tăcerea lui din nou o dorință sau o necesitate de a justifica întrebuințarea banilor primiți de la curțile occidentale? A fost o simplă pornire a sufletului regelui care vroia să se încununeze cu gloria unei victorii ce nu-i aparținea? Greu de spus !

Ce se desprinde limpede din epistolele lui Matei Corvin, scrise sau dictate de el, este faptul că Țepeș vodă a fost apreciat ca un om viteaz, neobosit luptător împotriva pericolului otoman, absolut util pentru coroana maghiară și pentru Europa creștină, ceea ce, de altfel, a impus să fie readus în prima linie de luptă. Cu toate că și-a însușit merite pe care nu le-a avut în realitate, cu toate că nu a recunoscut însemnatul ajutor al lui Ștefan cel Mare, Matei Corvin a fost obligat să accepte o totală schimbare a atitudinii sale politice: dacă în 1462 l-a acuzat pe Vlad vodă de trădare și l-a închis la Vișegrad din rațiuni greu de explicat în tota-

litatea lor, în 1476 l-a elogiat ca pe un om cu calități deosebite, uitând complet cele susținute anterior, dovadă a lipsei lor de temei...

Sfârșitul

Începutul celei de-a treia domnii a fost privit cu oarecare temere de mult prea încercatul voievod de la Târgoviște. Presimțea sau știa că vor urma zile grele, anunțate de nori grei ce se adunau deasupra cerului gliei sale. Nesiguranța care-i apăsa sufletul l-a făcut pe Vlad Țepeș să-l roage pe Ștefan cel Mare, înainte de plecare, să-i lase o gardă formată din 200 de curteni-lăncieri, în care să poată avea încredere. Ștefan i-a satisfăcut rugămintea.

Evenimentele care au urmat au confirmat bănuielile și temerile sale. Ștefan vodă a povestit că „îndată (după ce a plecat din Țara Românească, n.a.) acel necredincios Basarab se reîntoarse, și-l găsi singur, și-l omorî. Și împreună cu el fură omorâți toți oameni meii, afară de 10". Deoarece cele petrecute i-au fost narate lui Ștefan cel Mare de cei 10 curteni-lăncieri moldoveni care, după ce au încercat să-l apere pe Dracula, au putut cu greu să-și salveze viața, desigur că întâmplarea este redată în mod real.

Mihail Bocignoli a înregistrat tradiția orală despre moartea lui Vlad Țepeș. Memoria colectivă a reținut că între Țepeș și boieri au avut loc discuții aprinse. Subiectul lor a fost impus de relațiile Țării Românești cu Sublima Poartă. Boierii i-au cerut domnului să se închine sultanului și să plătească tribut. Țepeș a declarat din nou că atât timp cât va fi el în viață, aceasta nu se va întâmpla. Atunci boierii l-au ucis prin viclenie.

În mintea oamenilor de rând s-a întipărit imaginea domnului mândru, iubitor de țară, care nu a vrut pentru nimic în lume să

știrbească drepturile și prestigiul neamului său. Atunci, în condițiile în care se impunea pentru conducătorii din spațiul danubiano-pontic linia politică ce îmbina elementele Orientului și Occidentului, singura posibilă pentru o viabilitate îndelungată, Dracula a înclinat prea mult balanța către ultimele.

La rândul său, cuviosul Eufrosin, tot pe baza unor narațiuni, a înregistrat că sfârșitul lui a fost astfel; ..."trăia în Țara Muntenească și au venit asupra țării lui turcii și au început să jefuiască. I-a atacat și turcii au început să fugă. Oastea lui Dracula a început să-i taie fără milă și i-a gonit, iar Dracula de bucurie s-a suit pe un deal să vadă cum taie pe turci. S-a rupt astfel de oastea celor apropiați lui și s-a travestit ca turc. Apropiații lui l-au socotit drept turc. Și l-a lovit unul cu lancea. El, văzând că este omorât de către ai săi, o dată a omorât cu sabia pe cinci dintre ucigașii săi. Pe el însă l-au străpuns cu multe sulițe și astfel a fost omorât".

Paragraful din *Povestirile slavone* confirmă cele cuprinse în relatările lui Ștefan cel Mare și Mihail Bocignoli. Moartea domnului s-a produs în urma unei lupte, situație întru totul plauzibilă, căci toată viața lui acesta fusese un om dârz, tenace, în permanentă acțiune. Pe deasupra, a fost evidentă colaborarea dintre otomani și boierii din Țara Românească. Probabil că ea a căpătat contururi precise când Laiotă Basarab a revenit cu ajutor. Atunci boierii care nu acceptaseră niciodată atitudinea politică a lui Vlad Țepeș au decis să-l îndepărteze. Numai astfel se poate explica asasinarea lui în timpul unei bătălii în care otomanii erau pe punctul de a fi biruiți și alungați. Chiar dacă se travestise în oștean turc, Țepeș nu putea să nu fie recunoscut de ai săi: era domnul țării. Ș-apoi, atunci, nu era prima dată când se deghizase el pentru a obține un succes mai lesnicios contra soldaților mahomedani. Cunoscând chiar și numai aceste elemente, se poate ajunge la concluzia că cel care l-a lovit a fost un om plătit

să-l ucidă pe Dracula.

Cronicarul austriac Iacob Urnest a consemnat vestea că Țepeș vodă a fost asasinat de către un turc, angajat ca slugă a domnului, plătit de Sublima Poartă să-l omoare pe Vlad vodă, deoarece făcuse mari pagube sultanului; sluga l-a pândit și, când l-a surprins călărind singur, l-a lovit. Apoi a fugit imediat la sultan. Cele aflate de la călugărul austriac arată că Țepeș a fost ucis în urma unei trădări. Cuplarea izvoarelor demonstrează că undeva, în tabăra lui Țepeș, a existat permanent un nucleu de trădători. Ar putea fi cei pomeniți de Bocignoli ca dornici să se înțeleagă cu turcii.

Se spune că înainte de moarte Țepeș și-a ascuns tezaurul, care era de proporții fabuloase. El a poruncit unor meșteri să-i facă butoaie de fier în care a băgat aurul, argintul, perlele și nestematele sale. A deviat albia unui râu, a săpat o groapă în albia secată, a îngropat comoara și apoi a dat din nou drumul apei în vechea matcă. Toți meșterii care au lucrat la ascunderea comorii au fost uciși. Prinzând de veste că a rămas în viață un băiat ce-i cunoștea secretul, Țepeș l-a omorât și pe el. De atunci numai domnul a știut unde se afla comoara, pe care o putea folosi pentru a ridica din nou țara. Îi spunea inima că se apropia ceva rău, o nenorocire și trebuia să-și ascundă avutul; a ascultat-o și n-a lăsat să cadă în mâna dușmanilor bunurile sale.

Aceasta a fost ultima faptă înainte de a fi omorât de cei care, din lăcomie, doreau să-l jefuiască.

Data la care și-a dat obștescul sfârșit Țepeș vodă a fost situată fie în ultimele zile ale lunii decembrie a anului 1476, fie în primele zile ale lunii ianuarie a celui următor. O epistolă a lui Ștefan cel Mare - care, a aflat la Hîrlău, la 5 ianuarie 1477, a cerut brașovenilor să-l înștiințeze despre Vlad vodă, de a cărui soartă era neliniștit - ne arată că situația era tulbure în Țara Românească. Luptele împotriva lui Vlad Țepeș au început la

sfârșitul lunii decembrie. De atunci a fost suficient timp pentru ca veștile să poată ajunge, până la 5 ianuarie 1477, la curtea domnească din Hîrlău. În orice caz, până la această dată nu se aflase despre moartea lui Dracula; nu sosiseră cei 10 lăncieri moldoveni din garda domnului valah. Ținând seama de lungimea drumului, de posibilitățile de circulație în sec al XV-lea, de faptul că erau urmăriți și poate răniți, mergând pe căi ocolite și mai încet, aceștia au ajuns ceva mai târziu la curtea lui Ștefan. Așadar, Vlad vodă a fost ucis la cumpăna anilor 1476-1477, mai degrabă la începutul anului 1477.

Locul unde s-a înfăptuit uciderea mișelească e situat undeva în apropierea mânăstirii Snagov. După unele legende, îndată ce a fost asasinat, capul i-a fost desprins de trup și trimis ca ofrandă de preț sultanului. Trupul i-a fost înmormântat la mânăstirea Snagov sub o lespede voievodală.

Cercetările arheologice au descoperit la Snagov, în interiorul mânăstirii, un mormânt pângărit în care se aflau oase, măcinate de scurgerea anilor, acoperite cu un giulgiu scump, de culoarea purpurei, brodat cu fâșii de aur. Îmbrăcămintea celui înmormântat era din catifea groasă, galben-brună. Manșetele se închideau cu nasturi mari de argint. Costumul îi era bogat împodobit cu flori având petalele măiastru făurite din foi de granat. Alături, s-a mai găsit o cunună formată din butoni de faianță, străpunși orizontal de un fir de aur. Pe același fir, alternativ cu butoni, erau peruzele prinse în gheare de metal aurit. Un obiect deosebit de interesant îl constituie un engolpion, ce se purta pe piept de câștigătorii turnirurilor cavalerești. Podoabele, opulența și caracterul costumului pledează și ele pentru atribuirea mormântului lui Vlad Țepeș. Totodată demonstrează că domnul român avea un gust ales și se îmbrăca după moda occidentală.

Urmașii

Moartea lui Vlad Țepeș a provocat durere și supărare în rândurile celor apropiați lui, chiar dacă, atât cât a trăit, nu l-au prețuit cât a meritat. Ștefan cel Mare a fost primul care și-a manifestat amărăciunea și neliniștea în momentul pieirii vărului său. Aceleași sentimente le-a avut și Matei Corvin, care s-a necăjit când a auzit despre asasinarea mișelească a lui Vlad vodă. *Povestirile slavone* spun că „regele a luat pe sora sa și cu cei doi fii în Țara Ungurească, la Budin. Unul trăiește pe lângă rege, iar celălalt a fost dus la episcopul de Oradea și a murit în vremea noastră. Pe al treilea fiu, pe cel mai în vârstă, pe Mihail, l-am văzut aici la Budin. De la împăratul turcesc a fugit la rege. Dracula îl făcuse cu o fată oarecare pe când încă nu se însurase. Ștefan al Moldovei, din voia regelui, a așezat în Țara Muntenească pe un oarecare fiu de voievod cu numele de Vlad (Vlad Călugărul, n.a.). Iar acest Vlad a fost în tinerețe călugăr, după aceea a fost preot și egumen într-o mânăstire. După aceea s-a tuns și s-a așezat ca voievod și s-a însurat. A luat pe soția voievodului care a fost la puțină vreme după Dracula, și pe care l-a omorât Ștefan Valahul. Pe soția acestuia a luat-o și acum este voievod în Țara Muntenească Vlad, cel care a fost călugăr și egumen".

Din această narațiune, ca și din documentele vremii, rezultă că stirpea lui Dracula nu s-a stins o dată cu el. După o scurtă perioadă de lupte pentru tron (1477-1482), domnia în Țara Românească a fost preluată de fratele vitreg al lui Țepeș, Vlad Călugărul. În perioada imediat următoare eliberării lui Vlad din castelul-închisoare Vișegrad, între cei doi frați au fost raporturi bune, uitându-se sau îndepărtându-se cauzele vechii animozități. Astfel, noul domn al Țării Românești s-a prezentat ca un succesor legitim al Drăculeștilor pe tronul Basarabilor.

Descendenții și rudele lui Vlad Țepeș au căutat și au găsit azil în nordul Munților Carpați, unde și-au salvat viața. Acolo au rezidat fie la curtea regală, așa cum s-a întâmplat cu soția lui Vlad Țepeș, rudă apropiată a lui Matei Corvin, și cu unul din fiii ei, fie în orașele transilvănene, așa cum s-au petrecut lucrurile cu al doilea fiu.

Dintre vlăstarele lăsate de Țepeș vodă Dracula, cel mai activ și mai apropiat de părintele său, ca formație și capacitate de înțelegere și acțiune, a fost fiul cel mai mare, Mihail sau Mihnea. Acesta s-a născut înainte de anul 1462, pe pământul Țării Românești, dintr-o legătură temporară a domnului cu o fată al cărui nume nu s-a păstrat. Până la vârsta de 45-46 de ani, când Dracula a pierit în floarea vârstei și a puterii de creație, domnul l-a crescut pe Mihnea, interesându-se permanent de modul în care evolua.

După asasinarea lui Țepeș vodă, se spune că Mihnea a fost luat prizonier de către otomani și dus în captivitate. Puiul de dragon n-a putut trăi mult timp fără libertate; a evadat și a fugit la Matei Corvin. Și-a stabilit reședința în Transilvania, unde a fost în bune relații cu Stoian, tatăl lui Nicolae Olahus, și cu ceilalți membri ai familiei Drăculeștilor, refugiați ca și el. De aici, din locul care servea pentru lansarea pretendenților la tronul Țării Românești, a făcut mai multe încercări de a prelua locul tatălui său în jilțul străbun. În anul 1492, într-una din aceste tentative, l-a trimis în Țara Românească, cu scrisori către virtualii săi partizani, pe fratele său vitreg, cel mai mare fiu legitim al lui Vlad Țepeș, numit tot Vlad. Acesta a fost prins de oamenii lui Vlad Călugărul și dus la judecată. Aflându-se că este fiul lui Vlad Țepeș a fost eliberat. Episodul arată prestigiul de care se bucura încă Țepeș vodă și excelentele raporturi între Mihnea și Vlad.

Abia în anul 1508 Mihnea a reușit să ocupe tronul Țării

Românești pentru doi ani. Dorind să continue programul politic al tatălui său, a intrat în conflict cu puternica familie a Craioveștilor, care i-au și dat supranumele de Mihnea *„cel Rău"*. Ca și pe tatăl său boierii l-au silit să părăsească tronul, apoi l-au urmărit cu ura lor la Sibiu, unde l-au asasinat mișelește. Lespedea funerară a lui Mihnea, având gravată pe ea o bogată inscripție, se păstrează, pentru cei ce merg pe urmele descendenților lui Țepeș, în necropola-muzeu a bisericii evanghelice din Sibiu.

Despre al treilea fiu al lui Țepeș știm puține lucruri. Nu-i cunoaștem numele și putem spune numai că a stat un timp la curtea episcopului de Oradea, unde a și murit.

Descendenții lui Mihnea cel Rău au format în Transilvania puternica familie a Drăculeștilor din Sintești. Ea a păstrat, ca emblemă, o spadă înfiptă în scut, simbol heraldic evocator peste secole al eroului care a fost Vlad Țepeș Dracula, unul dintre marii domni patrioți.

Imediat după săvârșirea din viață a lui Țepeș, a început să se cristalizeze ideea că, după lungii și apăsătorii ani de temniță, asemeni unei întunecate și nedorite nopți, pentru el apăruse brusc lumina. A fost lumina dreptății puternice, care nu putea fi oprită de nimic. În inimile urmașilor s-a sădit sentimentul că Țepeș a avut satisfacția de a vedea cum i s-au recunoscut meritele, dându-i-se posibilitatea să ocupe din nou tronul Țării Românești și să piară ca un viteaz cu spada în mână. Acest ultim moment a întărit convingerea că a fost unul dintre domnii care au pus tot ceea ce au avut mai bun în slujba apărării și ridicării patriei și a poporului lor, pentru a lăsa continuatori - tovarăși de luptă sau de idei și urmași direcți - ce au strălucit ca niște aștri pe cerul evului mediu...

LEGENDĂ, ETERNITATE, ISTORIE

Gloria unui romancier...

În anul 1897, scriitorul irlandez Abraham (Bram) Stoker (1847-1912) și-a publicat cartea intitulată *Dracula*. Curând, această operă îi va aduce celebritatea: publicul, avid s-o aibă și s-o citească, a impus editorilor retipărirea. Romanul a reapărut, până în anul 1971, în 85 de ediții, dintre care 14 - publicate între 1897-1921 - au fost ale editurilor engleze, iar 13 - între 1899-1959 - ale tipografiilor din S.U.A. Enumerarea acestor cifre culese dintr-o amplă statistică a Bibliotecii Congresului din S.U.A. (Library of Congress) este mai grăitoare și mai convingătoare decât o lungă descriere a circulației cărții.

Cine a fost autorul și ce conține cartea care l-a făcut nemuritor? Ce a determinat succesul romanului lui Bram Stoker? Sunt întrebări pe care și le pune orice om interesat de urmărirea evoluției personalității lui Vlad Țepeș Dracula.

Bram Stoker s-a născut în luna noiembrie 1847 în orașul Dublin. După o copilărie marcată de boală și de spectrul unui sfîrșit prematur, Bram a fost orientat de familie spre studiul

matematicii. În 1864 a ajuns la Trinity College din Dublin. Abia așezat în băncile distinsului colegiu, adolescentul a constatat că nu era atras de matematică. În schimb, a descoperit că întreaga-i ființă era dominată de pasiunea pentru teatru. Poate că la aprinderea dragostei pătimașe pentru arta dramatică a contribuit și faptul că în perioada accea s-a legat strâns de George Bernard Shaw. Împreună, au vizionat spectacolele din orașul natal, sperând că vor deveni critici teatrali.

Acolo, pe scenele teatrelor, Stoker l-a văzut, l-a admirat și l-a îndrăgit pe marele actor sir Henry Irving. În 1878, a decis să plece la Londra ca director de scenă al societății dramatice Lyceum a lui sir Henry Irving. A rămas lângă ilustrul actor, căruia i-a devenit confident, timp de peste un sfert de veac.

Începând din anul 1879 sau, poate, dintr-o epocă puțin anterioară, Bram Stoker a descoperit că avea o nouă vocație: studiul vampirismului și al pseudo-științelor oculte. Pentru a-și satisface această pasiune, s-a înscris în societatea Golden Dawn, ce atrăgea intelectualii epocii victoriene, interesați în cunoașterea ocultismului și a posibilităților de captare și determinare a voinței umane. Roadele legăturilor cu membrii societății s-au văzut prin apariția unor scurte articole de succes relativ.

Pe linia preocupărilor pentru vampirism a înscris Bram Stoker și cartea sa *Dracula*. În vederea elaborării ei, autorul a început să se documenteze despre cel ce a purtat numele de Dracula. Literatul irlandez a luat legătura cu profesorul Arminius Vambery de la Universitatea din Budapesta și, de la el, a aflat o serie de amănunte conținute în *Povestirile germane despre Vlad Țepeș Dracula* și în poemul lui Mihail Beheim. Și-a lărgit documentarea, apoi, citind părți din traducerea în limba germană a *Cosmografiei* scrisă de Sebastian Münster și din povestirile hinduse despre vampiri, *Arabian nights*, editate de sir Richard Burton. În acest fel, și-a conturat o oarecare imagine, prin pris-

ma răuvoitorilor autori sași, asupra aceluia care a fost Dracula-omul. Locurile unde a viețuit acesta le-a cunoscut atât din atlasele păstrate la British Museum, cât și din cartea semnată de Emily Laszowska-Gerard, *The land beyond the Forest (Ținutul de dincolo de pădure*, Londra, 1888). Autorul s-a oprit în chip special asupra Transilvaniei, în jurul căreia se țesuse, în secolul al XIX-lea, mitul existenței vampirilor, întărit de romanul *Castelul din Carpați* al lui Jules Verne.

Informația lui Bram Stoker nu se rezumă, în mod cert, numai la lucrările enumerate aici, ci este mai largă, ea putând fi ușor sesizată prin lectura atentă a cărții.

În această operă de pură ficțiune, personajul Dracula mărturisește, într-un monolog, o vagă „înrudire" cu domnul român: „Cine a fost dacă nu unul din neamul meu voievodul care a traversat Dunărea și i-a bătut pe turci pe chiar pământul lor?"Deși există acest pasaj, pentru lector apare, imediat ce citește cartea, o nedumerire: cum s-a putut face legătura, nedorită și neinspirată, între personajul lui Bram Stoker, Dracula, care este un conte secui, și Vlad Țepeș, care a fost un domn român? Așadar din primul moment se relevă lipsa unui temei științific al romanului.

Subiectul cărții, oricum, nu este lipsit de interes, deoarece, în oarecare măsură, el oferă și cheia succesului de public al romanului.

...În Transilvania, la reședința contelui Dracula, castelul ruinat de la Pasul Bîrgăului, sosește tânărul avocat Jonathan Harker , trimis al unui birou de notariat britanic pentru a încheia cu Dracula contractul de cumpărare a unor noi proprietăți în Anglia. Situația nou creată i s-a părut bizară lui Harker: a început să noteze, într-un jurnal, ceea ce a văzut și a auzit între zidurile aflate în apropierea trecătorii dintre Moldova și Transilvania. O dată cu prezența în Transilvania a personajului său, avocatul englez, Bram Stoker a folosit procedeul literar al istorisirii ima-

ginarului jurnal al lui Jonathan Harker și, în același timp, comentarea lui. Repede a fost dezvăluită adevărata înfățișare a lui Dracula: era un vampir setos de sânge și de putere. El urmărea cucerirea imediată a două tinere și frumoase femei, iar, în perspectivă, subjugarea Angliei. Intențiile nu i-au reușit. S-a format un comitet anti-Dracula în care a fost atras și renumitul savant olandez Van Helsing din Amsterdam, filozof și metafizician, unul dintre cei mai avansați oameni de știință ai timpului. Groaza și tensiunea luptei împotriva lui Dracula cresc până la punctul culminant al ultimelor pagini ale cărții. În aventura sa fantastică, Dracula a fost purtat de Bram Stoker în Anglia și Europa occidentală. Urmărit, s-a retras în castelul său din Pasul Bârgăului. Ajuns de membrii comitetului anti-Dracula, vampirul a căutat să se apere folosindu-se de o șatră de țigani din apropiere. Cartea are un happy-end: Dracula a fost înfrânt de urmăritori, lumea fiind salvată astfel de un monstru...

Cu toate că este o ficțiune, romanul a stârnit senzație de la început, întrucât mulți au văzut o sfidare la adresa serioasei literaturi a epocii victoriene, străbătută de pesimism materialist și pseudo-pudoare.

Din nararea succintă a romanului lui Stoker, se remarcă lesne că principalele elemente reale sunt: numele de Dracula și Transilvania. În rest totul este produsul fanteziei.

În anul 1897, romanul a fost dramatizat, cu titlul *Dracula or the Un-dead (Dracula sau cel ce n-a pierit)*. După această piesă maraton, cu o durată de peste patru ore, au urmat multe altele, avându-l ca erou tot pe Dracula, dar care au respectat doar în mică măsură acțiunea concepută și creată de Bram Stoker. Țelul dramaturgilor, cum lesne se poate înțelege, era, evident, succesul. În februarie 1927, piesa *Dracula*, scrisă de Hamilton Deane, a atras un număr enorm de spectatori. Imediat teatrele de pe Broadway au „intrat în acțiune". Pentru ele, scenariul a fost scris

de Hamilton Deane și John L. Balderstone, iar rolul principal l-a acceptat însuși Bela Lugosi ! Succesul a fost desăvârșit: spectacolul s-a jucat cu casele închise !

Cineaștii nu s-au lăsat mai prejos. Încă din vremea filmului mut, au speculat „mitul" Dracula, creat de Bram Stoker. Dintre cele 450 de filme inspirate din legenda despre Dracula, turnate până în 1975, au rămas ca pelicule de referință *Nosferatu oder eine Symphonie des Grauens (Nosferatul sau Simfonia groazei)*, realizare a regizorului german Friederich Murnau din 1922, *Dracula* în regia americanului Tod Browning (actor principal Bela Lugosi), și *The Horror of Dracula (Groaza de Dracula)*, film englez, regizat de Terence Ficher în 1958 (Christopher Lee în rolul titular).

Alături de aceste filme, care au respectat mai mult sau mai puțin personajul Dracula închipuit de Bram Stoker, au existat ecranizări ce au ironizat atât personajul cât și vampirismul. Adevăratele parodii demne de a rămâne în filmoteci sunt *Blood of Dracula (Sîngele lui Dracula,* 1957), unde apare o femeie-vampir interpretată de Sandra Harison, și *Billy the Kid meets Dracula (Billy the Kid îl întâlnește pe Dracula,* 1965).

Regizorul Roman Polanski a încercat să înscrie, în aceeași categorie, și filmul său *The Fearless Vampire Killers (Curajoșii ucigași de vampiri,* 1967), în care Ferdy Mayne l-a interpretat pe Von Krolok, un veritabil „Dracula", deși nu purta acest nume. Cu toate că Polanski a vrut să realizeze o sinteză ironică a filmelor precedente, specialiștii au apreciat pelicula ca nereușită.

Larga răspândire a filmelor despre Dracula, aplauzele culese în 1974 de noul film *The Satanic Rites of Dracula (Riturile diabolice ale lui Dracula)*, tot cu Christhoper Lee în rolul titular, i-au determinat pe producători să continue să proiecteze pe ecrane noi ipostaze ale lui Dracula. În 1975, au fost produse alte trei pelicule, urmate, în 1978, de cea realizată la Hollywood.

Mina de aur, reprezentată de exploatarea mitului lui Dracula creat de Bram Stoker, l-a determinat pe cunoscutul regizor și producător american Francis Ford Coppola să toarne în 1993 filmul numit chiar *Dracula*. Indiferent de carențele filmului (necunoașterea totală a României și a istoriei ei), filmul s-a bucurat de succes datorită distribuției (Garry Oldman, Anthony Hopkins) și a efectelor speciale.

Pe linia obținerii unui succes rapid și bine plătit s-a situat și scriitoarea din S.U.A. Anne Rice. Ea a creat ciclul *Cronicile vampirilor,* din care cel mai cunoscut este romanul *Interviu cu un vampir* (tradus în limba română de Editura RAO, 1995), ecranizat de regizorul Neil Jordan și avându-i în distribuție pe Tom Cruise și Brad Pitt. Chiar și în ciclul *Dosarele X*, producătorii americani au dedicat un episod al serialului lui Dracula. Desigur, în goana după bani ei nu se vor opri aici.

Nici românii nu s-au lăsat mai prejos. În revista *Super Vip* (nr. 21/1996) a fost anunțată compunerea *Imnului lui Dracula* de către brașoveanul Marius Dragomir. Suntem convinși că nici imaginația românilor nu va seca aici, dar sperăm ca ei să scoată în prim-plan calitățile reale ale domnului erou.

Folosirea largă a teatrului, a cinematografului, a radio-televiziunii, a ziarelor și revistelor, a publicității societăților de turism, pe scurt, a mass media, explică răspândirea numelui de Dracula în sensul denaturat, creat de irlandezul Stoker. Pe o arie uriașă a globului, din Groenlanda până în Țara de Foc, din Polonia și Austria până în S.U.A. și Japonia, oamenii de cultură au inclus noțiunea de Dracula în bagajul lor de cunoștințe. El face parte acum din mitologia contemporană, fiind sinonim cu termenul de vampir, de spirit rău.

Cele scrise de poetul american Odgen Nash surprind modul de înțelegere și accepția numelui Dracula: *„People who have what they want are very fond of telling people who haven't what*

they want that they really don't want it./And I wish I could afford to gather all such people into a gloomy castle on the Danube and hire half a dozen capable Draculas to haunt it" [1]. (*„Oamenilor care au tot ceea ce doresc le place să spună celor care nu au ceea ce doresc, că ei nu o vor cu adevărat / Și aș vrea să-mi pot permite să-i adun pe toți oamenii de felul acesta într-un castel întunecat de pe Dunăre și să tocmesc jumătate de duzină de spirite rele să-l bântuie".*)

Odgen Nash, decedat în 1971, cunoscut pentru versurile sale satirice, a dat numelui de Dracula sensul de „spirit rău", fără a-l mai comenta, fiind sigur că va fi înțeles de cititorii săi.

O altă dovadă, în acest sens, o constituie și faptul că în cunoscutul, recentul și mult gustatul roman *Rich Man, Poor Man (Om bogat, om sărac)* al scriitorului Irwin Shaw, după care s-a realizat serialul TV de largă popularitate, se afirmă, la un moment dat, că trebuie să se meargă spre casa unuia dintre eroii principalii, Rudy Jordache, fără teamă, deoarece „el nu este un Dracula": simpla aluzie, așadar, la numele lui Dracula, contextul menționării lui, confirmă ideea că, în momentul de față, el are un loc bine stabilit în terminologia locuitorilor unei mari arii a globului.

În opoziție cu cei care au exploatat comercial mitul Dracula, au apărut în Occident istorici, literați, filozofi, sociologi, care au făcut tentativa de a descoperi chipul real al personajului istoric. În anul 1963, la al IX-lea Congres al Federației Internaționale pentru Limbi și Literaturi Moderne, Grigore Nandriș a prezentat comunicarea *The Historical Dracula: the theme of this legend in*

---

[1] Odgen Nash, *The Terrible People (Oamenii teribili)*, în *Reader in Modern American Literature (Antologie de literatură americană conterporană)*, Moscova, 1977, p. 254.

the Western and in the Eastern Literatures of Europe (Dracula, personaj istoric: tema acestei legende în literaturile vestice și estice ale Europei). Cuvintele rostite cu acel prilej de învățatul britanic de origine română au produs stupoare: în fața auditoriului obișnuit să i se vorbească despre Dracula-vampirul, așa cum apărea pe ecrane, a fost prezentată adevărata figură a lui Dracula, domnul-erou, Vlad Țepeș.

Gr. Nandriș a fost urmat de istoricii din S.U.A., Raymond T. McNally și Radu Florescu. După o largă campanie publicitară în ziare, reviste, RTV, aceștia au publicat în 1972 cartea *In Search of Dracula. A true history of Dracula and vampire legends (În căutarea lui Dracula - istoria adevărată a lui Dracula și legende despre vampiri)* [1] . În încheierea scrierii, autorii au ridicat problema raportului dintre cunoașterea și ponderea lui Dracula, ca mit-vampir, și eroul național din secolul al XV-lea. Din păcate, complexul și laboriosul studiu s-a terminat prin recunoașterea primatului mitului.

Cei doi, profesori la Universitatea statului Massachusetts, au continuat să scrie despre Vlad Țepeș. După o nouă și amplă campanie publicitară, care vestea apariția unei lucrări științifice despre Vlad Țepeș Dracula, în anul 1973 au publicat *Dracula. A biography of Vlad the Impaler (1431-1476) (Dracula. Biografia lui Vlad Țepeș).* Lucrarea a reușit să reunească într-o formă personală roadele cercetărilor istoricilor și literaților români și străini, din timpuri mai depărtate sau mai apropiate nouă. Alături de prezentarea cronologică a vieții și a faptelor domnului român, meritul principal al celor doi istorici constă în realizarea, în cadrul lucrării, a unei bune și logice legături între Dracula și

---

[1] Cartea a fost tradusă în limba română sub titlu *În căutarea lui Dracula*, Ed Fundația Culturară România, București, 1992.

Vlad Țepeș; ei au arătat limpede că Dracula este o ficțiune în timp ce Vlad Țepeș este un erou național. Punerea problemei în acest mod a contribuit la o restituire mai apropiată de realitate a personalității lui Vlad Țepeș, deși, încă o dată, în finalul cărții, au accentuat nedorit de mult existența și circulația mitului denigrator.

Cuplul celor doi istorici din Boston, Raymond T. McNally și Radu R. Florescu, și-a continuat preocupările publicând *Dracula. Prince of Many Faces (Dracula. Prințul cu o mie de fețe)*, Boston, 1989. În ultima lor lucrare ei pun în circulație ultimele roade ale cercetării istorice, încercând să-l integreze pe domnul român în contextul veacului său. Indiscutabil, cartea se ridică la un nivel superior față de cele precedente, deși spiritul comercial s-a impus când s-a discutat problema mitului lui Dracula.

În aceeași vreme în care amintiții istorici și-au scris cărțile, un alt istoric, italianul Gianfranco Giraudo, a publicat la Veneția, în anul 1972, o reușită lucrare despre domnul Țării Românești: *Drakula. Contributi alla storia delle idee politiche nell' Europa Orientale alla svolta del XV secolo*. Prin documentație și prin seriozitatea prezentării, ea poate fi considerată, alături de comunicarea lui Gr. Nandriș și de recenzia apărută în revista *Miorița* (Noua Zeelandă, 1972) la lucrarea lui Gabriel Ronay - *The Dracula Myth (Mitul Dracula)*, un răspuns dat celor care, în căutare de elemente senzaționale, au denaturat numele și faptele marelui voievod.

Răspândirea termenului de Dracula, în viziunea conturată de Bram Stoker și îngroșată de diriguitorii mass media, a contribuit la succesul unui personaj care nu a existat niciodată. El a reușit să estompeze figura marelui voievod român, Vlad Țepeș, temerarul erou din veacul al XV-lea și a făcut ades ca în lumea occidentală să fie priviți cu uimire, poate cu circumspecție, toți cei care au vorbit sau au scris despre personajul istoric adevărat.

Un nume nemuritor

Marea majoritate a celor care au folosit numele de Dracula, cu sensul conferit de mitul contemporan, nu s-au întrebat care este originea.

Puțini, în special istoricii români, autori ai unor studii sau ai unor monografii despre Vlad Țepeș, au căutat și au găsit un răspuns convingător.

Numele de Dracula, pus în legătură cu tatăl lui Vlad Țepeș, Vlad Dracul, a apărut încă din veacul al XV-lea. Într-o epistolă către brașoveni, marele boier Albu, principalul sfetnic al lui Alexandru Aldea, a cerut să fie supravegheat Vlad Dracul. Apoi în actele cancelariei regale de la Budapesta (6 februarie 1452 și 17 decembrie 1456), același voievod a fost numit tot Vlad Dracul.

Poate că inițial a fost necesară această poreclă, pentru a-l deosebi pe tatăl lui Vlad Țepeș de alți voievozi care au purtat și ei numele de Vlad. A fost o practică obișnuită pentru domnii Țării Românești care au avut nume comune cu înaintașii lor, cum au fost Basarab, Radu, Dan, Mircea etc. Oprindu-ne la un exemplu, remarcăm ușor cum Radu, tatăl lui Dan I și Mircea cel Bătrân, a fost supranumit Radu Negru , nepotul său Radu al II-lea a căpătat porecla de Radu Prasnaglava, fratele lui Vlad Țepeș, Radu, a fost denumit „cel Frumos" și, în fine, la sfârșitul aceluiași veac, Radu al IV-lea a căpătat supranumele de Radu cel Mare.

Astfel, domnii nu au putut fi niciodată confundați cu predecesorii sau cu succesorii lor. Tatălui lui Vlad Țepeș i s-a spus Dracul, nu în sens peiorativ, ci numai ca o referire la medalionul Ordinului Dragonului pe care-l purta permanent pe piept. Determinarea poreclei de simbolul dragonului este indiscutabilă dacă se ține cont de faptul că în limba latină *Draco* înseamnă balaur, iar în slavonă termenul *draku* are același înțeles. De la Vlad

Dracul, numele de Dracul s-a extins și asupra urmașilor săi, Vlad Țepeș și Radu cel Frumos. Din paginile lăsate de Laonic Chalcocondil rezultă, fără posibilitate de îndoială că, la unii autori din secolul XV, numele de Dracul îi desemnează pe membrii familiei lui Vlad Dracul.

Ideea că numele de Dracula îl indică pe Vlad Țepeș ca fiu al lui Vlad, poreclit Dracul, s-a răspândit și s-a înrădăcinat cu o deosebită putere încă din timpul celui de al treilea pătrar al secolului al XV-lea. Dacă în actele din cea de-a doua domnie (23 noiembrie 1457, 3 martie 1458, 28 aprilie 1460, 10 august 1460) Țepeș a semnat simplu: Vlad voievod, în hristoavele din ultimii ani ai vieții, din timpul ultimei domnii, a folosit patronimicul de Dracula. În documentele scrise în limba latină în anii 1475-1476 s-a intitulat fie „Wladislaus Dragwllya voivoda partium Transalpinarium", „Ladislau Dragwllya voivoda partium Transalpinarium", fie „Ladislau Drakulie". În același timp, în actele redactate în slavonă a continuat să se intituleze „Io Vlad voievod, domn a toată Țara Ungrovlahiei".

Deosebirea de titulatură între actele scrise în limba latină și respectiv în slavonă se datorează probabil faptului că numele de Dracula a avut o circulație mare, în special în afara hotarelor Țării Românești, în timp ce numele de Vlad Țepeș a fost folosit de către români.

Încă din timpul vieții lui Vlad Țepeș, dușmanii lui au început să denatureze numele de Dracula: nu au mai spus că îl indică pe succesorul lui Vlad Dracul, ci au început să acrediteze ideea că provine de la diavol. Au afirmat că cel ce poartă acest nume este un om la fel de rău ca și spiritul întunericului, simbol al răului în mintea și conștiința oamenilor secolului al XV-lea dominați de miturile bisericii creștine. Zona în care a apărut numele de Dracula cu sensul de diavol pare să fie sudul Transilvaniei. Momentul când s-a dat o nouă interpretare poate fi plasat în anii

1459-1460. După cum este prea bine știut, atunci a fost o perioadă de intense lupte între patriciatul puternicelor orașe Brașov și Sibiu, care doreau să-și continue comerțul oneros în sudul Munților Carpați, și Vlad Țepeș, organizatorul unui ansamblu de măsuri pentru a-și proteja tîrgoveții. În timpul conflictului, brașovenii l-au ridicat și l-au susținut pe Dan „cel Tînăr". Tocmai în actele acestui pretendent, în anii 1459-1460, apare numele lui Vlad Țepeș asociat cu Dracul, reprezentând o denaturare a termenului de Dracula. În scrisoarea datată 5 aprilie 1459, a pretendentului Dan, citim: „...și venit-au județii și pârgarii din Brașov, și oameni buni și bătrâni din Țara Bârsei, care mi s-au plâns, cu inima însângerată de cele ce a făcut Dracula vrăjmașul nostru cum el n-a ținut credința stăpânului nostru craiul (și) s-a dat la turci. Acest lucru l-a făcut cu adevărat învățat de Dracul".

Aceeași formulă care l-a făcut cunoscut pe Vlad Țepeș ca pe un discipol al diavolului și l-a numit Dracul, în sens de spirit al tenebrelor, a mai apărut și în alte scrisori rămase de la Dan „cel Tînăr". Situația arătată de documente este concludentă. Conducătorii comunităților săsești, loviți în interesele lor comerciale, paralel cu susținerea unor noi pretendenți la tronul Țării Românești, au organizat o acțiune sistematică de defăimare a lui Vlad Țepeș. Unul dintre elementele principale ale campaniei, care urmărea să ușureze înlocuirea lui cu un om favorabil patriciatului săsesc, a fost acuzația că are un caracter inuman, asemănător diavolului.

Numele cel mai potrivit pentru un om atât de crud, sângeros și viclean ar fi fost acela de Dracula - diavolul.

În momentul în care Vlad Țepeș a ajuns să fie închis și arestat de Matei Corvin, în noiembrie 1462, propaganda curții regale din Budapesta, evident mai puternică și mai bine organizată ca aceea a sașilor, a preluat ideile acesteia din urmă și le-a pus în circulație pe plan european. Astfel, numele de Dracula, în sens

de diavol, a depășit aria Transilvaniei meridionale: s-a răspândit rapid, chiar în secolul al XV-lea, pe întreaga suprafață a continentului.

Legatul papal Nicolae de Modrussa, reprezentantul intereselor lui Pius al II-lea la Budapesta în anii 1462-1463, adică tocmai în perioada de amplă și puternică desfășurare a campaniei împotriva lui Țepeș, a înregistrat corect și conștiincios cele aflate. El a ținut să precizeze că și-a dobândit informațiile de la oameni din imediata apropiere a regelui Matei Corvin. Aceștia - afirmă Modrussa - i l-au arătat pe „tiranul acelora, Dracula, nume cu care ei românii îl desemnează pe diavol". Evident că legatul papal, neștiind românește, a preluat traducerea numelui de Dracula, în accepția de „diavol", de la curtenii și clericii de la Budapesta. Înaltul prelat catolic pare a fi primul care ne-a lăsat o scriere cunoscută până acum, unde se dă o interpretare precisă numelui de Dracula, în sens de diavol. El a fost unul din propagatorii care au contribuit încă din timpul vieții lui Vlad Țepeș la defăimarea lui.

La rândul lor, *Povestirile slavone*, în general favorabile lui Vlad vodă, influențate de această interpretare, au început cu cuvintele: „A fost în Țara Muntenească un voievod creștin de credință grecească cu numele de Draculea pe limba românească, iar pe a noastră diavol, atât a fost de rău".

Concomitent cu denaturarea deliberată a numelui de Dracula de către dușmanii lui Țepeș, a apărut și o altă interpretare, incontestabil binevoitoare. Ea a aparținut partizanilor domnului. Credem că primul care a înregistrat acest sens al numelui a fost Aenea Sylvio Piccolomini când a scris: „Printre valahi, în vremea noastră au fost două facțiuni, una a Danilor și alta a Dragulilor..." El nu a mai explicat numele în Cosmografia sa deoarece semnificația era clară atât pentru sine, cât și pentru contemporani.

Cel care a simțit nevoia să ofere a lămurire pentru oamenii

secolului al XV-lea și să răspundă denigratorilor lui Vlad Țepeș a fost clericul cărturar Antonio Verancsics (Anton Veratio). Trăind între anii 1504-1573, umanistul a notat, la câteva decenii după moartea lui Țepeș, probabil după 1549: „...toți apusenii îi numesc pe moldoveni Dani și pe munteni Draguli, măcar că nici românii înșiși nu folosesc (aceste nume) căci ei își zic romani... Dar se crede că (acest nume) le-a venit lor prin fapta turcilor de la niște principi ai lor, care întrucât și înăuntru s-au purtat mai destoinic în cârmuirea țării și în afară s-au arătat mari și vrednici de prețuire mulțumită virtuții lor ...și numele lor s-a întins asupra întregului popor".

Cuvintele din rândurile următoare sunt la fel de pline de interes pentru noi: „Și s-a început mai întâi de către turci a-i numi „draguli" de la prea viteazul lor principe Dragula... Astfel, și Dragula este un diminutiv de mângâiere de la „drago", ceea ce înseamnă „cel drag" din care cauză, dacă ni s-ar îngădui, pe latinește ar trebui să i se spună charulus".

Circulația numelui de Dracula în secolul al XV-lea în sensul pe care i l-a dat Anton Verancsics este dovedită și de operele altor cărturari ai acelor vremi. Mihail Bocignoli, de exemplu, a notat în epistola din 29 iunie 1524: „A fost odinioară la ei un domn pe care îl numesc voievod cu numele de Dragul, bărbat ager și cât se poate de priceput în treburile ostășești".

Asemenea aprecieri despre Vlad Țepeș formulate de învățații secolului al XVI-lea pot fi explicate prin prisma evenimentelor istorice: ele trebuie puse, în primul rând, în legătură cu domnia marelui sultan Soliman Magnificul care, prin capacitatea, energia și talentul său, a amenințat întreaga Europă centrală. El a știut să profite de pe seama faptului că Europa creștină era dezbinată de luptele și curentele generate de Reforma religioasă, de regruparea forțelor politice ce fuseseră până atunci dominate de Habsburgi, a distrus Regatul Maghiar, ajungând chiar să

asedieze Viena (1529). În acele momente, când se profila amenințătoare primejdia ca steagul profetului să fie înfipt în cupola palatului imperial din Viena, Vlad Țepeș a căpătat proporții de simbol. Meritele sale au fost elogiate și preamărite de un grup de cărturari ai secolului al XVI-lea care, din păcate pentru istoria națională și pentru temerarul domn , nu au putut depăși epoca lor.

Știind că termenul de Dracula a fost folosit în special de străini, care, mai ales după apariția romanului lui Bram Stoker, l-au acceptat și l-au întrebuințat în sens defăimător, se impune rezolvarea unei alte probleme: cum i-au spus românii lui Vlad Țepeș în timpul vieții și după moarte? Numele care i s-a dat în Țara Românească poate fi stabilit lesne prin cercetarea actelor și a cronicilor interne. Un hristov emis la 16 aprilie 1457 a fost semnat: „Io Vlad mare voievod și domn... fiul bătrânului Vlad voievod", iar altul, datat 20 septembrie 1459, poartă iscălitura: „Io Vlad mare voievod și domn și fiu al marelui Vlad voievod..." În actele slavone din vremea ultimei domnii, în actele emise deci pentru uzul românilor, a continuat să semneze tot cu numele de Vlad.

În aceleași acte interne a apărut frecvent porecla de Țepeș, care, alăturată numelui de Vlad, a permis o bună demarcare a faptelor purtătorului lui. Primul document, știut de noi până în prezent, care-l menționează pe domn sub acest nume, a fost dat de cancelaria Țării Românești, în vremea lui Radu cel Mare, la 21 ianuarie 1506, evocând timpurile lui „Vlad voievod, cel numit Țepeș".

Un hristov domnesc de la 1 aprilie 1551 s-a referit tot la Vlad voievod Țepeș, iar cronica oficială a Țării Românești, alcătuită în a doua jumătate a secolului al XV-lea, probabil între 1568-1572, a întrebuințat același nume: Vlad vodă Țepeș.

De acum înainte în toate scrierile românești marele voievod a apărut sub numele de Țepeș sau Țapeș. Acest nume folosit de

români dovedește că ei au păstrat adânc imprimate în memoria lor faptele domnului ce a adus un moment de ordine deosebită în țară, făcând-o să strălucească asemeni unei comete pe cerul înnegurat al secolului al XV-lea.

Până în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, când s-a impus numele de Țepeș, la români a fost o „luptă" între termenii de Drăcea, Dracea, Draculea, Dracula și Țepeș. Concomitența acestor sinonime rezultă din scrierile epocii. În primii ani ai veacului, în *„Viața și traiul Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului"* de Gavriil Protul, s-a consemnat că, în 1508, boierii l-au ridicat ca domn în scaunul țării pe „Mihnea [1] feciorul Drăcii-armașul". Aceeași formă o întâlnim și în deceniul al VII-lea al veacului al XVI-lea în *Cronica Țării Românești;* fiind pomenit Mihnea cel Rău, s-a afirmat că este „feciorul Drăcii armașul de la Mănești (care) acesta au tăiat mulțime de boieri..."Mai departe se scrie despre „Mircea [2] vodă, fecior Mihnii vodă Dracei... (care) au făcut cu Vlăduță [3] vodă, mare război la târgu din Gherghița..." Forma Drăcea, apărută în actele cancelariei Țării Românești în secolul al XVI-lea, pare a arăta încercarea diecilor și grămăticilor de a-i separa pe tată și fiu. În sprijinul acestei ipoteze, amintim un document din timpul domniei lui Neagooe Basarab, emis la 30 octombrie 1517; în el este pomenit „bătrânul Vlad voievod Drăculea". Evident aici a fost o referire la Vlad Dracul.

În legătură cu numele Draculea, s-a ajuns la concluzia că acesta ar reda exprimarea oamenilor de rând, în timp ce Dracula ar constitui o formă literară, cultă, a aceluiași nume. Înclinăm către această explicație, care ni se pare plauzibilă, și nu către

---

[1]Fiul lui Vlad Țepeș - Mihnea cel Rău (1508-1509)

[2]Nepotul lui Vlad Țepeș și fiul lui Mihnea cel Rău (1509-1510)

[3]Vlad cel tânăr (1510-1512)

aceea care a încercat să susțină că Drăculea ar fi un dativ în slavonă, deci l-ar indica pe fiul lui Dracula.

În această a doua încercare de explicație, un argument hotărâtor ar fi acela că Drăculea l-ar desemna totdeauna pe Vlad Țepeș, în timp ce Dracula l-ar fi indicat pe tatăl său. Greu de admis o asemenea explicație, mai ales dacă avem în vedere larga folosire a numelui Dracula și a derivatelor lui: Trakle, Trakel, Trakele, Trackel, Trackhel, Drakol, Drakole, Dragula, Dragul, Drăgulia, Drakuli etc., întrebuințate atât pentru Vlad Țepeș cât și pentru părintele lui în scrierile medievale. În realitate, cele două nume se suprapun, iar pentru a-l distinge pe tată de fiu se impune încadrarea actului discutat în conjunctura evenimentelor istorice.

Numele de Țepeș a apărut în mod frecvent în documentele secolului al XVI-lea, nu a fost o creație numai a cancelariei Țării Românești; el a fost folosit de contemporanii domnului pentru a indica asprimea pedepselor ordonate de el. Această situație este surprinsă și de cronicarii otomani de la finele veacului al XV-lea și din cel următor. Cronicarul din secolul al XV-lea Orudj bin Adil, a folosit expresia „afurisitul voievod Drakula-oglu Kazîklî", ceea ce se traduce prin „afurisitul voievod Țepeș, fiul lui Dracula". Alți cronicari otomani din secolul al XV-lea au întrebuințat aceeași terminologie. Dintre ei amintim pe Tursun-bei, Asîk Pașa Zade, Mehmed Neșri Ibn Kemal. Amintim, de asemenea, *Cronicile anonime*, numite *Tevarih-i al-i Osman;* în ele Vlad vodă a fost supranumit Kazîklu sau Kazîklî, ceea ce se traduce prin Țepeș. Așadar, supranumele de Țepeș, care l-a însoțit pe Vlad vodă, s-a dovedit mai puternic decât timpul, rezistând până astăzi pe pământurile locuite de români și de popoarele balcanice.

Amintirea marelui voievod a rămas, peste veacuri, dincolo de faptele și idealurile pentru care a luptat, sub un nume dublu: Dracula și Țepeș.

Povestiri medievale și contemporane

Încă din timpul vieții lui Vlad Țepeș Dracula, întâmplările legate de el au răscolit spiritul contemporanilor generând un ansamblu de povestiri care s-au răspândit cu repeziciune pe o arie deosebit de întinsă: Europa, Africa de Nord, Asia anterioară și centrală. Ținând seama de cunoștințele geografice din secolul al XV-lea, putem spune că narațiunile care l-au avut ca erou pe domnul român au căpătat, de la început, caracter de universalitate. Privind constelația creațiilor literaților și istoricilor medievali care s-au inspirat din faptele adevărate ale domnului român , prezentate în cuvinte meșteșugite de barzi populari anonimi sau cărturari cu nume ilustre, sesizăm că, în funcție de proveniența și atitudinea autorilor, ele pot fi grupate în următoarele serii fundamentale: a)*povestiri românești;* b) *povestiri slavone,* numite *Skazanie o Drakula voievoda;* c) *cronicile bizantinilor Mihail Dukas și Laonic Chalcocondil,* la care se pot adăuga *scrierile,* mai puțin semnificative, datorate lui Chritobul din Imbros și Georgios Sphrantzes; d) *povestirile germane,* cărora li se alătură poemul scris de Mihail Beheim, *Despre o fiară pe nume Dracula voievod, Cosmografia și Comentariile* lui Aenea Sylvio Piccolomini, precum și *Cronica* lui Thomas Ebendorfer; e) Fragmente din *Cronica* lui Antonio Bonfini, din *Cronica* lui Ioan de Thurcozi și din *Cosmografia* lui Sebastian Münster; f) pasaje din *Cronicile turcești.*

Fără îndoială, împărțirea propusă aici nu este absolută; ea poate fi modificată sau îmbogățită folosindu-se alte criterii fundamentale sau rezultatele unor cercetări care vor face știința să

progreseze.[1]

Când s-a constatat existența unor povestiri despre Vlad Țepeș Dracula? Cum și unde au apărut? În ce măsură s-au răspândit și au influențat posteritatea în direcția cunoașterii vieții, domniei și faptelor marelui voievod român? Sunt numai câteva întrebări pe care le-am ales din noianul acelora ce ne-au frământat.

Consemnarea în scris a cuvântului rostit permite să se demarcheze în timp, cu oarecare aproximație, perioada în care Țepeș Dracula, omul și domnul, a devenit erou legendar, etern, personaj istoric nepieritor prin faptele lui.

În a sa *Historia de bellis Gothorum,* Nicolae de Modrussa a consemnat: „Povestea regele, confirmat fiind de secretarii care asistau la descriere, că 40 000 oameni de ambele sexe și de vârste diferite, care aparțineau facțiunii potrivnice, au fost cu puțin timp înainte uciși din porunca acestuia (Vlad Țepeș) prin cele mai rafinate suplicii. Pe unii i-a ucis frângându-i sub roțile carelor, pe alții despuiați, jupuindu-le pielea până la mărunțaie, pe alții așezați în țepe și fripți pe cărbuni încinși puși sub ei, pe alții străpungându-i prin cap, prin piept, prin ombilic sau, ceea ce e josnic și numai de povestit, prin șezut și prin mijlocul mărunțaielor până sus în gură; și, pentru ca nici o formă de cruzime să nu lipsească, împlânta în ambii sâni ai mamelor țepe și înfigea în

---

[1] O muncă plină de minuție în vederea descoperirii de noi incunabule, avându-l ca subiect pe Vlad Țepeș-Dracula a depus-o, o depune și neîndoielnic o va depune cercetătorul parizian Matei Cazacu. Un exemplu în acest sens îl constituie studiul său *Geschichte der Drakula Waide. Un Incunable imprimé à Vienne 1463,* extras din *La Bibliothèque de l'Ecole de Chartres,* tom 139/1981. pag. 209-243, precum și studiul său de sinteză publicat la Paris în 1986.

acestea pe copiii lor; în sfârșit, pe alții îi ucidea în alte chipuri, cât se poate de cumplite, torturându-i mai înainte cu diferite cazne, pe care cruzimea atroce a celui mai groaznic tiran a putut să le născocească".

Legatul papal, aflat în centrul atenției curții de la Buda, a auzit, după cum a mărturisit-o el însuși, toate aceste grozăvii reistorisite de oamenii din jurul regelui. Evident, i se spuneau înaltului prelat o serie de fapte ce-l înfățișau pe Vlad Țepeș ca lipsit de umanitate, de rațiune, un monstru, trimis al diavolului pe pământ.

Calculul politic ce l-a îndemnat pe regele Ungariei să ordone o asemenea acțiune poate fi justificat din punctul lui de vedere; el voia să convingă Europa creștină de confesiune catolică, și în special Veneția și papalitatea, despre necesitatea părăsirii lui Vlad Țepeș Dracula, despre faptul că a întrebuințat banii primiți, care nu-i puteau fi ceruți înapoi, despre faptul că el nu putea fi acuzat de abandonarea cruciadei. Suveranul din Buda, deloc lipsit de inteligență, și-a dat seama că, în secolul al XV-lea, când regatul său era deosebit de puternic, ofensiva propagandistică organizată de el putea genera o stare de spirit anti-Țepeș, favorabilă lui. Ideea i-a fost, poate, sugerată regelui de povestirile săsești care circulau deja în sudul Transilvaniei. Faptul că ele sunt anterioare campaniei propagandistice este demonstrat de conținutul și structura lor. În primele lor variante, au fost narate acțiunile lui Dracula până la începutul luptei directe cu sultanul Mehmet al II-lea el Fatih. După descrierea succeselor obținute prin cucerirea cetății Giurgiu și pustiirea sudului Dunării, povestirea se termină brusc. Situația aceasta arată că textul nu a fost comandat de curtea de la Budapesta. În mod firesc, oamenii care lucrau în domeniul propagandei și-și cunoșteau meseria nu ar fi istorisit primele și strălucitele victorii ale lui Țepeș împotriva otomanilor. Țelul era numai blasfemierea domnului român și, ca atare, nu trebuia să i se evidențieze nici o parte pozitivă a vieții,

caracterului, domniei sau măsurilor lui. Abia în variantele târzii se vorbește despre trădarea lui Țepeș și se justifică arestarea lui de către Matei Corvin, captivitatea, reîntronarea în Țara Românească și pieirea sa.

Curtea monarhului din Buda remarcase existența povestirilor germane defăimătoare la adresa lui Țepeș și, socotind că îi erau convenabile în acele clipe când se conjugau interesele ei cu cele ale sașilor, le-a preluat așa cum le-a găsit și le-a difuzat. Astfel, s-a profitat de pe urma unei creații literare...

A fost convigător pentru Europa catolică Matei Corvin, regele atât de plin de valoarea sa? Ambasadorul papal la Buda, Nicolae de Modrussa, om cu minte ageră, ce știa că vorba e făcută pentru a ascunde gândul și fapta, nu s-a lăsat amăgit. În aceeași lucrare a lui, când este descrisă lupta cu turcii, citim: (Dracula) „...și-a dat seama că sau va pieri de foame, sau va cădea în mâna preacrudului dușman și, socotind că ambele eventualități sunt nedemne de oameni viteji, a îndrăznit să comită o faptă demnă de a fi amintită. Chemându-i, așadar, pe ostași și înfățișându-le situația, i-a convins ușor să invadeze tabăra dușmană, cu trupele-i împărțite, și fie să cadă vitejește în luptă, cu glorie și cinste, fie, dacă soarta va fi favorabilă acestei inițiative, să se răzbune împotriva dușmanului într-un chip nemaipomenit... Am aflat cercetându-i direct pe cei ce au participat la această luptă că împăratul turcilor, pierzând în acea noapte orice încredere în privința situației sale, a părăsit în ascuns tabăra, luând-o la fugă în chip rușinos și ar fi continuat drumul, dacă, dojenit de prieteni și adus înapoi aproape împotriva voinței sale, nu ar fi văzut în zorii zilei tabăra pe locul ei..."

Cuvintele legatului papal sunt limpezi: a cercetat pentru a vedea ce s-a întâmplat în realitate cu domnul român. Descrierea luptei lui Țepeș cu turcii, a tacticii folosite, a atacului de noapte, calificarea lui ca un viteaz și, mai ales, expresia „am aflat cercetându-i direct pe cei ce au participat la această luptă"

demonstrează că a întreprins investigații pe cont propriu. Mulți i-au fost favorabili extrem de discutatului erou din acele zile: l-au înfățișat într-o lumină diferită de cea a camarilei regale. În acele momente, în fața ochilor legatului papal și ai altor numeroși locuitori din centrul și sud-estul Europei, figura lui Țepeș apărea înconjurată de aureolă.

Comentarea textului scris de Nicolae de Modrussa i-a permis lui Șerban Papacostea să susțină, primul, că încă din timpul vieții lui Vlad Țepeș Dracula existau și circulau la adresa lui povestiri nefavorabile, spuse pentru a-i denigra personalitatea, și povestiri pline de simpatie, rostite cu dorința de a-i perpetua amintirea.

Ideea schițată în legătură cu existența celor două categorii de povestiri despre Țepeș, încă din vremea vieții lui, a fost preluată și discutată de istorici și literați, care au acceptat-o ca pe un bun câștigat de știință. Cele două curente diametral opuse în ceea ce-l privește pe domnul român explică circulația narațiunilor cu nucleu identic, dar înveșmântate în haine altfel colorate. Lectura poveștilor românești, slavone, germane, bizantine, turcești despre Vlad Țepeș relevă o serie de teme identice: primirea solilor, expediția în sudul Dunării, uciderea leneșilor și cerșetorilor, pedepsirea femeii leneșe, discuția cu cei doi călugări catolici, despre negustorul căruia i s-a furat averea, tragerea în țeapă a aceluia care nu a suportat mirosul celor pedepsiți în același mod, credința oștilor față de domn, uciderea meșterilor ce au făurit butoaiele pentru ascunderea comorii marelui voievod. Numeroasele nuclee comune conduc la concluzia că, inițial, a existat un arhetip. El și-a tras seva din faptele marelui domn, uneori amplificate de fantezia neobosită a înnoitorilor eposului, dar întotdeauna au avut la origine o întâmplare reală. Aceasta a permis și permite celor ce scriu despre Țepeș să le utilizeze pentru a suplini sărăcia sau absența documentelor istorice.

Autorii primelor povestiri au fost probabil oameni care l-au

înconjurat pe Dracula, l-au cunoscut și au simțit imboldul de a transmite cele aflate sau știute, în funcție de sentimentele avute: dragoste sau ură. Credem că cei cărora li se datorează geneza narațiunilor arhetipale despre Țepeș au fost românii din Țara Românească și din posesiunile din sudul Transilvaniei - Amlașul și Făgărașul. Ei au înregistrat răfuiala cu boierii, stârpirea hoților și leneșilor, transformarea pământului românesc într-un ținut al cinstei și dreptății, ridicarea caselor de judecată și a noii construcții - Cetatea Poienari -, formarea unei armate din soldați, invidiați pentru calitățile lor și de sultanul Mehmet al II-lea etc. Probabil arhetipul abia conceput a fost preluat, prelucrat de povestitorii germani, care, beneficiind de știința de carte și de tipar, l-au răspândit în sensul dorit de ei.

Povestirile populare românești au circulat ani în șir în formă orală, în proză sau în versuri, spuse la șezători, la sărbători sau cu alte ocazii.

Categoric, *Povestirile românești* se înscriu în seria creațiilor binevoitoare la adresa lui Vlad Țepeș. Într-un anumit sens, primul culegător cunoscut ce s-a îngrijit de păstrarea acestei comori a neamului a fost mitropolitul Neofit. [1]

Încă din anul 1747, în timpul unei călătorii prin țară, mitropolitul a înregistrat legenda construirii cetății Poienari. În afara faptului că la mijlocul veacului al XVIII-lea, în zona Aref-Cîmpulung-Muscel-Pitești, circulau povestiri orale despre Vlad vodă, interesantă este informația singulară că sultanul Mehmet al II-lea a fost ajutat de tătari în lupta împotriva lui Țepeș.

Între culegătorii ce au însemnat în scris creația barzilor

---

1 *Însemnare a călătoriei ce am făcut în eparhia noastră, tot în zilele prea înălțatului Constantin voievod Mavrocordat*, publicată de episcopul Ghenadie Enăceanu, în *Biserica Ortodoxă Română*, An XIV (1890-1891).

populari, s-au remarcat Al Odobescu [1], C. Rădulescu-Codin [2], Petre Ispirescu [3], Mihail Popescu [4], Dumitru Udrescu [5] și, în ultimi ani, cercetătoarea Georgeta Ene [6] de la Institutul de istorie și critică literară „George Călinescu".

Cu toate că efortul celor amintiți este remarcabil, până în momentul de față nu s-a alcătuit o ediție critică a *Povestirilor medievale românești despre Țepeș*, care au servit, ca motive de inspirație, multor opere literare. În literatura noastră, de pildă, alături de lucrările având ca autori pe N. Stoicescu [7] și Ștefan Andreescu [8], s-au bucurat de succes scrierile semnate de

---

[1] Al Odobescu, *Câteva ore la Snagov*, în vol. *Scene istorice*, București, 1973.

[2] C. Rădulescu-Codin, *Legende, tradiții și amintiri istorice*, București, 1910.

[3] Petre Ispirescu , *Povești despre Vlad Țepeș*, Cernăuți, 1936 ; idem, *Viața și faptele lui Vlad-vodă Țepeș*, Cernăuți 1939-1943, reproduse în *Opere*, vol. I, București, Editura Minerva, 1972.

[4] Mihail Popescu , *Legende istorice ale românilor din cronicari*, București, 1937.

[5] Dumitru Udrescu , *Legenda cetății Poienari*, culeasă de Dimitrie Udrescu de la Nicolae Constantinescu, publicată în *De pe plaiuri argeșene*, culegere folclorică (Centrul de îndrumare al creației populare și al mișcării artistice de masă), Argeș, Pitești, 1974.

[6] Pentru rezultatele cercetărilor rămase inedite, se va consulta lucrarea lui Ion Stăvăruș, *Povestiri medievale despre Vlad Țepeș Dracula, Studiu critic și antologie*, Editura Univers, București, 1978, p. 50-57.

[7] N. Stoicescu, *Vlad Țepeș*, Editura Academiei R.S.R., București, 1976.

[8] Ștefan Andreescu, *Vlad Țepeș (Dracula). Între legendă și adevăr istoric*, Editura Minerva, București, 1976.

Corneliu Leu [1] și Ion Stăvăruș. Primul, literat cu preocupări istorice, publicând *Plângerea lui Dracula*, a oferit cititorilor traducerea unor documente de epocă. Însoțite de comentarii ample, ele reușesc să surprindă și să redea imaginea veridică a acelor vremi demult apuse. Indiscutabil, scrierea lui Corneliu Leu, apreciată de public, ar fi avut de câștigat dacă autorul ar fi realizat o mai severă selecție a textelor, eliminându-le pe cele fără legătură directă cu Dracula. Unele comentarii, cum ar fi relațiile dintre Ștefan cel Mare și Vlad Țepeș, ar fi trebuit mai mult cernute înainte de a fi așternute în scris.

Ion Stăvăruș, în lucrarea *Povestiri medievale despre Vlad Țepeș Draculea*, a adus, ca relativă noutate, reunirea într-un singur volum a povestirilor medievale românești, slavone și germane, punându-le astfel la dispoziția publicului. Citind cartea, se remarcă buna traducere a textelor care circulau în versiuni străine și reluarea existenței unui nucleu arhetipal românesc, care constituie miezul studiului introductiv.

Din grupul povestirilor favorabile lui Țepeș fac parte și *Povestirile slavone*. Ele conțin, de fapt, 18 istorioare, fără legătură între ele. Trăsătura lor de unire este dată de tematică și de interpretarea ei; domnul este prezentat ca un conducător care a recurs deliberat, cu succes, la pedepsele aspre pentru a instaura în țară cinstea, dreptatea și prosperitatea.

Paternitatea *Povestirilor slavone*, apărute în prima lor variantă în 1486, rescrise în 1490 de cuviosul Eufrosin, a fost discutată cu destulă patimă. Unii au propus atractiva ipoteză că autorul lor ar fi un român, care le-ar fi scris în vremea domniei lui Vlad Călugărul. Din Țara Românească ele ar fi ajuns mai

---

[1] Corneliu Leu, *Plângerea lui Dracula*, Editura Cartea românească, București, 1977.

întâi în Moldova, iar de acolo în Rusia, la curtea lui Ivan al III-lea , ca dar de nuntă al Elenii, fiica lui Ștefan cel Mare, măritată cu țareviciul Ivan. Întrucât Elena era una dintre sprijinitoarele monarhiei autoritare, iar povestirile în slavonă au apărut în perioada întăririi autorității centrale și a transformării boierilor din vasali în supuși, s-a susținut că ea însăși le-ar fi inspirat și răspândit. Ipoteza aceasta a căpătat un suport mai solid în momentul când s-a constatat că povestirile au servit ca lectură-model marelui cneaz al Moscovei, Ivan al III-lea; el trebuia să cunoască procedeele și metodele unui domn autoritar. Cazul nu a fost singular; în vremea lui Ivan al IV-lea, supranumit „cel groaznic", Ivan Perezvetov, un conațional de-al său, i-a oferit acestuia, ca exemplu de urmat, pe un alt domn român: Petru Rareș.

Alt grup de învățați a susținut că autorul *Povestirilor slavone* ar fi un diac, Fedor Kuritîn, fost sol la Budapesta între 1481 și 1484, sau un român - Martin , Martînco - aflat în suita acestuia. Presupunerea nu poate fi susținută, deoarece, la întoarcerea în Rusia, Kuritîn a fost reținut de turci la Cetatea Albă, ajungând la Moscova după 1486, anul alcătuirii primei variante slavone.

Indiferent de inspiratorul lor sau autorul lor, îmbucurător este faptul că *Povestirile slavone* izvorăsc din arhetipul românesc; ele îl prezintă pe Vlad Țepeș într-o lumină favorabilă.

Operele cronicarilor bizantini Mihail Dukas, Laonic Chalcocondil și Chritobul din Imbros conțin numeroase informații despre Vlad vodă. Autorii lor s-au inspirat din cele auzite de la otomani, de la popoarele balcanice sau de la români. O lectură atentă a cronicilor bizantinilor scoate în evidență similitudinea izbitoare dintre povestirea populară românească despre soldatul credincios lui Țepeș și relatarea din *Expunerile istorice* ale lui Laonic Chalcocondil. Se constată, de asemenea, că bizantinii, aflați printre ultimii reprezentanți ai unei apuse civilizații

milenare, nu au îmbrățișat tezele propagandei maghiare și săsești; ele nu i-au convins, fiindcă știau despre Țepeș că este un erou al luptei antiotomane, ale cărui victorii i-au bucurat în mod deosebit.

În categoria opusă, a narațiunilor defăimătoare la adresa lui Dracula, cele mai vechi, cu cele mai bogate variante au fost *Povestirile germane*. Apărute, probabil, într-o formă orală, în jurul anilor 1459-1460, ca urmare a eforturilor unui autor sas, probabil Johannes Reudell din Țara Bârsei, după ce au fost preluate de Budapesta și au străbătut ținuturile locuite de sași, au fost tipărite începând din anul 1488, în orașul Nürnberg de Marcus Ayrer. De la această dată, până către 1550, au apărut în circa 14 ediții în orașele Bamberg, Augsburg, Leipzig, Hamburg, Lübeck, Strassbourg [1] . Broșurile, tipărite pe cheltuiala patriciatului săsesc, când tiparul abia ieșise din fașă, au avut titluri variate, ca *Despre tiranul cel rău Dracula vodă, O istorie minunată și grozavă despre un mare tiran numit Dracula vodă*. Ele erau ilustrate, de fiecare dată, cu portretul lui Vlad Țepeș și cu alte imagini înfățișând semne de cruzime. Povestirile germane conțin unele știri originale ce permit mai buna urmărire a vieții și faptelor domnului român cum ar fi relațiile lui Iancu de Hunedoara cu familia lui Dracula și cu el însuși, întâmplările negustorilor și tinerilor sași în Țara Românească, represaliile lui Dracula în nordul Munților Carpați, uciderea lui Dan pretendentul etc. Este izbitoare presărarea întregului text cu acte de cruzime exagerată, lectorul rămânând în final cu imaginea unui tiran sadic. Surprinzător este faptul că niciodată nu se arată motivele care l-au determinat pe marele voievod să acționeze într-un sens

---

[1] Cf. Constantin J. Karadja, *Incunabulele povestind despre cruzimea lui Vlad Țepeș* în *Închinare lui Nicolae Iorga cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani*, Cluj, 1931, p.196-206.

sau altul. Putem conchide că autorii sași au fost interesați să ascundă complexul cauzal, aruncând întreaga răspundere pentru pedepsele suferite de ei pe firea domnului. Adevărul este că Vlad Țepeș a fost înjosit și insultat de oameni care au urmărit să se răzbune pângărindu-i personalitatea și memoria.

Scopul denigrării reiese și din descrierea, parțială și denaturată, în *Povestirile germane*, a atâtor episoade însemnate din viața marelui voievod român. Astfel, s-a arătat ce s-a petrecut cu Dracula după 1461, arestarea lui, cum a trăit la Budapesta și la Vișegrad, cum a fost eliberat și ajutat să preia tronul Țării Românești etc. Dacă toate acestea ar fi fost istorisite în mod corect, atunci Țepeș ar fi trebuit să apară ca un viteaz luptător împotriva turcilor, care nu putea fi acuzat de trădare, a cărui arestare, detronare și întemnițare au fost suferințe provocate în chip nedrept și nemeritat.

Fiind scrise într-o limbă de largă circulație, ca un basm senzațional, și având, datorită tiparului, un preț mult mai mic decât al manuscriselor, au circulat larg pe continentul european. În afară de preluarea și difuzarea lor de propaganda regală maghiară, remarcăm că în secolul al XV-lea au influențat o serie de cărturari, cum au fost pontiful Aenea Sylvio Piccolomini, cronicarul Thomas Ebendorfer, poetul Mihail Beheim. Aenea Sylvio Piccolomini, în ultima-i operă, *Comentarii*, după ce a înregistrat „ scrisoarea de trădare" trimisă lui din Buda, pentru a justifica arestarea lui Țepeș, și una din variantele *Povestirilor germane*, și-a exprimat îndoiala și rezerva față de știrile de curând aflate. Lipsa de încredere a papei în Matei Corvin și oamenii lui reiese din însemnarea făcută la sfârșitul informațiilor despre Țepeș: „Este tot în închisoare și acum; un om mare și frumos care arată făcut pentru domnie..."

Dacă Aenea Sylvio Piccolomini și Nicolae de Modrussa nu au dat crezare acuzațiilor aduse lui Vlad Țepeș, în schimb ele au

fost acceptate fără nici o rezervă de cronicarul Thomas Ebendorfer și de Mihail Beheim; ultimul era călugăr catolic în Ordinul Descultilor, legat prin interese de patriciatul săsesc; de aici și exagerarea în descrierea unor fapte ale lui Țepeș, cum ar fi tragerea în țeapă a unui călugăr catolic, împreună cu măgarul pe care-l călărea. Descrierea lui Beheim nu a prezentat motivele pedepsirii clericului, care culegea informații pentru sași și făcea propagandă catolică antidomnească, adică practica forme ale spionajului epocii. De altfel, Beheim nu a cunoscut direct realitățile prezentate în poemul său; poetul și-a luat informațiile, după cum a mărturisit el însuși , „de la fratele Iacob", care „a venit cu căruța în provincia Stiria, poposind la Neustadt, la curtea stăpânului nostru, împăratul, într-o mânăstire. Aici, eu Mihail Beheim, de multe ori am venit la acest frate, care mi-a spus multe nelegiuiri pe care le-a înfăptuit Dracula vodă".

Indicarea sursei de informații oferă o altă explicație pentru poziția lui Beheim. Citind paralel poemul său și *Povestirile germane*, remarcăm că, din cele 1070 de versuri, el datorează 950 de versuri autorilor sași, încât se poate lesne observa că el a îmbrățișat interesele sașilor datorită originii etnice comune, a spiritului misionarismului catolic ce-i apăra pe coreligionari, și, mai probabil, ca o consecință a banilor pe care i-a primit pentru a-și scrie poemul, așa cum au procedat editorii din orașele germane, și ei plătiți ca să tipărească povestirile despre Țepeș.

Cu toate că și Bonfini a fost stipendiat, el a avut o atitudine deosebită de cea a lui Beheim. Cronicarul panegirist a început să-și scrie opera în 1486, la circa un sfert de secol după campania anti-Dracula. Când a descris arestarea domnului Țării Românești, a specificat că motivele ei nu au fost limpezi pentru nimeni. Apoi a precizat că recunoașterea lui Radu cel Frumos ca domn nu a întrunit acordul curții regale maghiare. Astfel, deși a înregistrat mai multe narațiuni săsești, prin numirea lui Țepeș „un domn de o cruzime și o dreptate neobișnuită", prin

semănarea sâmburelui îndoielii în legătură cu justețea îndepărtării lui, umanistul italian a surprins un moment de cotitură în atitudinea curții regale maghiare.

El l-a influențat și pe cărturarul umanist Sebastian Münster, care în a sa *Cosmografie* a reprodus pagini întregi din opera italianului. Interesantă este aprecierea lui Münster că Țepeș „a comis crime scuzabile, pentru care nu poate fi blamat".

În larga lor circulație pe drumurile europene, *Povestirile germane* au reușit să-i influențeze și pe cronicarii otomani? Lectura atentă a ambelor grupe de izvoare medievale relevă că au trăsături comune: sunt defavorabile lui Vlad vodă și acreditează tema trădării. Abordarea problemelor însă este făcută de pe poziții diferite: o dată a fost acuzat de trădare față de creștini, altă dată de „necredință și nerecunoștință față de otomani". Apoi descrierea evenimentelor aduce în fața ochilor o serie de amănunte ce demonstrează absența unei relații între cronicarii din Europa creștină și cronicarii otomani panegiriști.

Ecoul faptelor lui Țepeș, prin intermediul *Povestirilor germane* care străbăteau Europa, a fost înregistrat în paginile cronicilor călugărului austriac Iacob Unrest [1], în versurile episcopului Johannes Ungheretus (Janus Pannonius) etc. Ei s-au declarat întru totul de acord cu acuzațiile aduse lui Țepeș și cu atitudinea lui Matei Corvin, poziție care nu mai cere nici un comentariu.

Un aspect deosebit, reliefat după moartea lui Vlad Țepeș, a fost acela al curajului, inițiativei și succesului în lupta antiotomană. Ciudat în răspândirea faimei voievodului în această direcție este faptul că o contribuție specială a avut-o Matei Corvin și Mehmet al II-lea el Fatih, care, schimbându-și radical

---

[1] Pentru valoarea informațiilor despre Vlad Țepeș, recomandăm consultarea lucrării lui Adolf Armbruster - *Cronica Ungară a lui Jakob Unrest*, în Revue Roumaine d'Histoire, t. XIII, 1975, nr.3.

poziția, l-au elogiat. Ei au contribuit la aprecierea și prezentarea reală a memoriei nedreptățitului domn valah. Pe calea sinuoasă, dar evolutivă, parcursă de amintirea lui Țepeș, cuvintele lor au atârnat greu datorită poziției și influenței pe care au avut-o în lumea creștină, cât și în cea mahomedană.

Cuvinte frumoase a scris despre Vlad vodă și umanistul italian Filippo Buonaccorsi Callimachus. Aflându-se la curtea lui Cazimir al IV-lea Jagello, el a cunoscut bine lupta lui Țepeș, pe care l-a elogiat comparându-l cu un alt mare conducător al rezistenței antiotomane, Skanderbeg. După moartea lui Dracula, mult deplânsă, Callimachus s-a mirat că Țara Românească, rămasă fără un domn atât de vrednic, și-a păstrat independența și nu a intrat între provinciile Sublimei Porți.

După ce i-a făcut pe erudiții din veacul al XVII-lea și din secolul luminilor să-și confrunte opiniile la auzul numelui său, Dracula, parcurgând drumul timpului, a ajuns să provoace din nou vâlvă. În anul 1804, istoricul austriac J. Christian Engel a publicat *Geschichte der Moldau und Walachey* (Halle, 1804) , care, pentru documentația și tezele puse în circulație, a fost privită cu mult interes în momentul respectiv. Lucrarea a reluat și acreditat din nou *Povestirile germane* despre Dracula. Ele au găsit, încă o dată, audiența între oamenii de cultură fiind acceptate fără a le cerceta suficient esența. Vlad Țepeș a „redevenit"un tiran irațional, crud și sângeros. În mod inexplicabil, acestui punct de vedere i s-au raliat și doi buni cunoscători ai izvoarelor medievale: turcologul Joseph von Hammer-Pourgstall [1] și eruditul Léopold Ranke [2] .

---

[1] Joseph von Hammer-Pourgstall , *Histoire de l'Empire ottoman*, vol.III, Editura Halle, R.T. Paris, 1836, p.83-90.

[2] Léopold Ranke, *Histoire des Osmanlis et de la monarchie espagnole*, Paris, 1873, (trad. din lb. germană), p. 181 și urm.

Aproximativ în aceeași perioadă, Țepeș apărea în altă lumină în fața intelectualilor din Paris, iar de aici, noua imagine iradia în toată Europa. Polonezul Adam Mickiewicz, în prelegerile asupra literaturii slave predate la Collège de France, între 1841-1842, a comentat pe Dracula. După ce l-a comparat cu Șemiaka, prototipul „judecătorului rău", l-a numit „idealul unui despot". Poate cea mai semnificativă apreciere stă în cuvintele: „Acest Dracula este un prinț, un voievod al Valahiei... vrea să-și îndrepte supușii, să-i facă fericiți, bogați".[1]

Pe aceeași linie s-a înscris și literatul francez Victor Hugo, unul dintre părinții romantismului. L-a evocat pe Vlad vodă în versurile lui *Sultan Mourad*, incluse ulterior în cunoscuta *Légende des Siècles*: *„Vlad boyard de Tarvis appelé Belzébuth / Refuse payer au Sultan le tribut / Prend l'ambassade turque et la fait périr toute, / Sur trente pals plantés au bord de la route, / Mourad accourt brûlant moissons, granges, greniers, / Bat la boyar lui fait vingt milee prisonniers, / Puis, autour de l'immense et noir champ de bataille / Bâtit un large mur tout en pierre de taille / Et fait dans les creneux pleins d'affreux cris plaintifs, / Maçonner et murer les vingt mille captifs, / Laissant des trous par ou l'on voit leurs yeux dans l'ombre, / Et part, après avoir écrit sur le mur sombre: / "Mourad tailleur de pierre, é Vlad planteur de pieux" "*. (Vlad boier din Travis numit Belzebut / Refuză să plătească sultanului tributul / Arestează ambasada turcă și o face toată să piară, / În treizeci de țepi împlântate la marginea drumului, / Murad aleargă arzând lanuri de grâu, hambare, poduri, / Bate pe boier, face douăzeci de mii de prizonieri, / Apoi în jurul

---

[1] Adam Mickiewicz, *Cours de litérature slave professeée au Collège de France, 1841-1842*, vol. II, Paris, 1860, p. 83-84.

imensului și negrului câmp de război, / A ridicat un zid gros numai din pietre cioplite. / Și în crenelurile pline de îngrozitoare strigăte jalnice, a pus / Să fie ziditi cei douăzeci de mii de captivi, / Lăsând găuri pe unde li se văd ochii în umbră, / Și plecă, după ce a scris pe zidurile sumbre: / «Murad, cioplitor de pietre, lui Vlad, împlântător de țepi.»" [1] Rezumându-ne la această sumară menționare a opiniilor câtorva dintre purtătorii unor nume celebre în istoriografia și literatura universală care au scris despre Vlad Țepeș Dracula, neîncercând măcar să deschidem discuția asupra artiștilor plastici ce l-au imortalizat, ajungem din nou la sfârșitul secolului al XIX-lea când a apărut cartea lui Bram Stoker. Ea a avut meritul de a marca o cotitură în circulația numelui lui Dracula în timp și în spațiu: l-a făcut extrem de cunoscut în lumea întreagă. Efectul propagării mitului și a personajului fantastic creat de Bram Stoker l-am putut constata în timpul unei vizite la mânăstirea Snagov, locul unde se presupune că este înmormântat Vlad Țepeș. Un grup de turiști spanioli și sud-americani comentau că și la ei este cunoscut Dracula, dar nu ca domn erou, ci ca vampir. Pentru ei, ca și pentru mulți oameni de cultură medie, s-a ridicat întrebarea în ce măsură au existat elemente reale în personajul creat de Bram Stoker. O dată în plus, răspunsul nostru categoric este că Vlad Țepeș, domn cu faimă cel puțin europeană, nu are nici o legătură cu mitul creat de romancierul irlandez, care nici măcar nu-și propusese să conceapă o operă încadrată în genul romanelor istorice.

Pentru toți cititorii *best-sellers*-urilor cu subiect Dracula, pentru privitorii filmelor, pieselor și programelor RTV cu subiecte inspirate de vampirism și de Dracula cel ireal și fantastic, ar trebui publicate numeroase cărți de largă audiență, așa cum am dori-o pe cea de față. Lor ar trebui să li se adauge filme,

---

[1] V.Hugo, *La Légende des siècles. La fin de Satan-Dieu*, publicată de Jacques Truchet, Editura Gallimard, Paris, 1955, p. 278-279.

spectacole, emisiuni RTV, care, prin conținutul lor convingător ar avea menirea să declanșeze o acțiune tenace, constantă, organizată cu rezultat final: între personajul real, căruia trebuie să i se aducă un permanent omagiu, și mitul fantastic nu a existat, nu există și nu vor exista trăsături de unire.

Un exemplu remarcabil în acest sens îl constituie cartea scrisă de literatul și omul de cultură Mihai Ungheanu: *Răstălmăcirea lui Țepeș*. Bazându-se pe o solidă și bogată documentație, autorul a demonstrat în mod convingător că nu există nici o legătură între personalitatea și faptele domnului erou Vlad Țepeș și vampirul Dracula, creat de Bram Stoker. Mihai Ungheanu a urmărit în timp evoluția faptelor psihopatei contese Elisabeta Bàthory. Cu toate că nu a trăit în Transilvania, ea a făcut să se vorbească de această regiune , legată de numele ei, căci acolo avea mari moșii. Pornindu-se de la ea și de la propaganda anti-Dracula țesută de patriciatul săsesc și de oamenii de la curtea lui Matei Corvin, fantezia umană a brodat o legendă neverosimilă, pe care Mihai Ungheanu a reușit să o destrame. Cartea lui este percutantă, mai ales prin argumentația solidă prezentată într-un limbaj accesibil oamenilor de cultură medie. Utilă ar fi traducerea și răspândirea ei în limbi de circulație ale popoarelor unde Dracula este un personaj al mitologiei cotidiene. Un efort în vederea separării între figura lui Vlad Țepeș și a miticului Dracula s-a făcut și prin congresele internaționale *„Dracula"*. Unul dintre ele, cu caracter mondial, și-a desfășurat lucrările în 1995 la București. Cu această ocazie, Mihai Ungheanu a publicat albumul cu reproduceri de epocă „Vlad Țepeș Draculea (Gravuri Medievale, București 1995)", prin care a marcat clar existența domnului-erou român, fără legătură cu Dracula-vampirul.

Țepeș în scrierile istoricilor români

Istoriografia noastră, din zorii epocii moderne până astăzi, este străbătută de permanența preocupărilor pentru cercetarea, analiza, motivarea și lămurirea epocii, vieții și domniilor lui Vlad Țepeș Dracula.

Vom încerca să prezentăm selectiv și să zăbovim puțin asupra paginilor datorate istoricilor români care ni s-au părut a fi făcut să progreseze neîncetat cunoștințele despre domnul patriot.

De la început, ne simțim datori să precizăm că a existat o vie controversă în jurul marelui voievod. Punctele de vedere ale istoricilor s-au schimbat de la o perioadă la alta, în funcție de informațiile deținute, de curentul de gândire căruia-i aparțineau și de înțelegerea fenomenelor în evoluția lor.

Legătura între istoria universală și cea națională, între literatură și istorie, poate, a fost făcută prin lucrările scrise de Jean Louis Carra și de Ioan Budai-Deleanu.

Primul dintre cei doi, Jean Louis Carra, secretarul lui Grigore al III-lea Alexandru Ghica, de două ori domn în Moldova (1764-1767; 1774-1777)și o dată în Țara Românească (1768-1769), în a sa *Histoire de la Moldovie et de la Valachi.* (Iași, 1777), l-a elogiat în chip deosebit pe Țepeș prezentându-l ca pe „un alt Alexandru Macedon" care a apărat țările române extra-carpatice împotriva otomanilor, reușind să oprească transformarea lor în pașalîc. El considera că moartea marelui voievod a creat pentru turci posibilitatea de a relua lupta împotriva țărilor române și numai în condițiile inexistenței unui mare conducător de stat și de oști, cum a fost Țepeș, au obținut succesul.

Cartea lui Jean Louis Carra, mult gustată, citită și răspândită la finele secolului al XVIII-lea, aceasta determinându-i pe editori s-o traducă în română și germană și s-o retipărească în 1781,

conține o informație deosebit de interesantă din punctul de vedere al modului cum a fost recepționată, de-a lungul vremii, imaginea lui Țepeș: în secolul luminilor, figura și faptele lui Vlad Țepeș erau deosebit de cunoscute și chiar aveau valoare de simbol, în timp ce chipul și domnia vărului său, Ștefan cel Mare, erau puțin știute.

La scurt timp după J. L. Carra, Ion Budai-Deleanu a redactat o scriere, rămasă inedită, cu presupusul titlu: *De originibus popularum Transylvaniae commentantiucula, cum observationibus historico-criticis* [1], unde, într-o formă științifică ce-i conferă o valoare deosebită, se ocupă de Vlad Țepeș. Reprezentantul Școlii ardelene a putut să realizeze o lucrare bună, de incontestabilă valoare istorică, deoarece, asemeni altor mari scriitori români - Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu etc. - avea o solidă cultură, omul de litere fiind constant dublat de un istoric. I. Budai-Deleanu a stăruit cu insistență asupra domnului român, apărându-l de pâcla neagră răspândită de dușmanii lui. L-a înfățișat ca pe un creator de legi drepte, ca pe un om cu gândire filozofică profundă, depășind-o pe a contemporanilor săi. Ca și în cazul poemului epico-satiric *Țiganiada*, Budai-Deleanu, în lucrarea amintită, a situat pe voievodul român în galeria monarhilor luminați, comparându-l chiar cu monarhul austriac Iosif al II-lea, mult admirat de el. Meritul scriitorului transilvan rămâne acela că prin ansamblul scrierilor sale a dat un răspuns extrem de argumentat și documentat istoricilor oficioși și tendențioși în interpretări, ca F. Sultzer și J. Chr. Engel, denigratori ai lui Dracula.

---

[1] Cf. Al. Ciorănescu, *Opera istorică a lui Budai-Deleanu*, extras din *Cercetări literare*, II, București, 1936, p. 102-128.

Primul istoric român modern care a scris despre Vlad Țepeș a fost Gheorghe Șincai. În *Hronica românilor și a mai multor neamuri* [1], terminată în 1811, a supus unei severe critici povestirile și informațiile din cronicile maghiare. A conchis că acestea sunt „numai scornituri, ca cu atât mai groaznic să-l arate lumii" [2]. El a pus în discuție o seamă de probleme pe care nu le-a putut explica datorită nivelului de atunci al cercetărilor, rămase până astăzi bunuri ale istoriografiei. S-a întrebat cum au putut un grup de izvoare contemporane să proclame victoria lui Țepeș când, în același an, a fost înlocuit cu Radu cel Frumos? Apoi s-a întrebat care a fost esența scrisorilor de trădare cărora nu le acorda credit? Punerea acestor întrebări, discutarea critică a izvoarelor din secolul al XV-lea constitue alături de truda lui Ion Budai-Deleanu, un bun început pe drumul reconstituirii icoanei lui Țepeș.

La începutul secolului al XIX-lea, Dionisie Fotino în *Istoria generală a Daciei* [3] a confundat faptele lui Vlad Țepeș cu acelea ale lui Laiotă Basarab, vorbind chiar de un singur voievod în anii domniei celor doi: Vlad Laiotă Basarab. Între datele confuze din scrierea lui Fotino se numără și plasarea eronată a încheierii capitulațiilor cu turcii, în anul 1460, dată corectată ulterior când s-a demonstrat că ea trebuie încadrată între evenimentele ce s-au desfășurat între 1462-1463. Această greșeală a lui D. Fotino, ca și altele l-au pus pe Țepeș în lumina opacă emanată de cei ce doreau să-l arate ca fiind semnatarul unui act de supunere față de turci.

---

[1] Gh. Șincai, *Hronica românilor și a mai multor neamuri*, în Opere, vol. II, ediție îngrijită de Florea Fugariu, Editura pentru literatură, București, 1969.

[2] Idem, p. 59-60.

[3] D. Fotino, *Istoria generală a Daciei*, București, 1859.

Aceste elemente confuze aflate în *Istoria* lui Fotino au fost preluate și puse în circulație, fără a fi supuse unei riguroase critici, de mulți istorici aparținând curentului romantic, în cadrul căruia istoria era socotită mai mult o artă a oamenilor de litere decât o știință a evoluției societății. O vreme destul de lungă, până aproape de finele secolului, Țepeș a fost privit așa cum i-a creat chipul Dionisie Fotino.

Mihail Kogălniceanu a evocat și el personalitatea lui Țepeș. Din păcate, a acordat un credit nejustificativ celor scrise de J. Chr. Engel și l-a judecat pe domn cu prea multă severitate. Sub influența istoricului austriac, a *Povestirilor germane*, a ideilor generației sale, care condamna *a priori* pedeapsa capitală, fără a analiza complexul motivațional care l-a determinat pe Țepeș să procedeze într-un fel sau altul, hotărât, Kogălniceanu nu l-a privit cu simpatie, ajungând chiar să-l numească „tiran crud".[1]

Aaron Florian în lucrarea *Vlad Țepeș*, făcând cunoscute o serie dintre *Povestirile germane*, a ajuns la concluzia că domnul „a fost crud rațional" pentru că „a urât lenea și hoția". Desigur, cuvintele lui marchează un punct al drumului celor ce au căutat să-l arate pe domn așa cum a fost. Un alt merit al lui A. Florian a fost acela că, în calitatea lui de profesor, le-a insuflat elevilor admirația pentru Vlad Țepeș.

August Treboniu Laurian, în a sa *Istorie a românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre* (Iași, 1853) a evidențiat în special părțile pozitive ale domniei lui Țepeș.

---

[1] M. Kogălniceanu, *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*, în Opere, vol.II, *Scrieri istorice*, ediție de Alexandru Zub, Editura Academiei, București, 1976, p. 105-114.

Lucrarea este rodul unor meditații îndelungate și al fructificării ideilor expuse ani de zile, la catedră, în fața elevilor. Meritul lui, ca și al lui A. Florian, în direcția progresului cunoștințelor despre domnia lui Vlad Țepeș, a fost deosebit deoarece au format generații întregi ce au nutrit o profundă dragoste și dorință de cunoaștere a domnului, între elevii lui fiind și Nicolae Bălcescu.

Integrându-l pe Țepeș în procesul de reconsiderare a figurilor istorice ale românilor, Nicolae Bălcescu, în scurtul articol *Drepturile românilor către Înalta Poartă*, i-a descris în culori patetice lupta bravă cu Mehmet al II-lea [1]. Republicând și analizând presupusele capitulații cu Sublima Poartă din 1460, aflate de la D. Fotino, N. Bălcescu a contestat pretențiile de suzeranitate ale sultanilor asupra Țării Românești. Însuflețirea cu care a scris Bălcescu, modul de interpretare a documentelor istorice, pe care le-a trecut prin filtrul minții sale, au contribuit mult, pentru momentul respectiv, la reabilitarea lui Țepeș.

În același curent al istoriografiei românești alături, de I. H. Rădulescu și B. P. Hasdeu, amintiți anterior, trebuie menționate și semnificativele cuvinte ale lui Gr. Tocilescu din *Istoria românilor* (București, 1894, p. 45): „Viteaz în războaie, crud cu mișeii, Vlad a hrănit în sufletul său ideea pentru neatârnarea patriei, a arătat că și un popor mic, când este insuflat de iubirea patriei și are virtute războinică, poate cu izbânda da piept sutelor de mii de dușmani și până și pe un Mahomed Cuceritorul Constantinopolului îl poate pune în uimire".

Publicând *Manuscris despre cruzimile lui Vlad Dracul* [2], N. Ionescu a analizat cea mai veche scriere despre Țepeș, cunoscută

---

[1] Nicolae Bălcescu, în *Opere*, I, partea I, editate de G. Zane, București, 1940, p. 263-267.

[2] Publicat în Analele Academiei Române, Memoriile Secției istorice S. II, IV, 1882-1883, p. 11-14.

sub denumirea *Manuscrisul de la mânăstirea Sf. Gall.* Autorul a atras atenția că aceasta cuprinde „o legendă interesată" care încearcă să-l prezinte pe marele voievod, în mod nejustificat, ca pe un om crud. Apreciind astfel manuscrisul, N. Ionescu a lovit în temeliile documentare ale unor lucrări denigratoare la adresa lui Țepeș, între care se situează și *Istoria universală* a francezului Cesar Cantu [1].

O contribuție majoră la cunoașterea lui Vlad Țepeș a avut-o istoricul A. D. Xenopol. El a fost cel care, printr-o documentație amplă, riguroasă, științifică, interpretată într-un spirit nou, a dat o altă orientare istoriei, dominată până atunci de romantism. A scris primul studiu științific despre Vlad Țepeș, demonstrând meritele lui deosebite în realizarea ordinii interne în țară, în oprirea abuzurilor brașovenilor, sibienilor și a boierilor. În același timp a demonstrat peremptoriu că Țepeș a obținut o victorie răsunătoare împotriva cuceritorului Constantinopolului. Alături de concluziile lui A. D. Xenopol, citate anterior, demne de reținut sunt și cuvintele ce-l compară pe domn cu Mehmet al II-lea: „Turcul admiră în Vlad însușirea de a se face temut și ascultat de supușii săi, idealul ocârmuirii otomane..."[2]

Aceeași concepție s-a dovedit s-o aibă și eruditul slavist I. Bogdan prin lucrarea *Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui (Studiu critic cu cinci portrete)*, 1896. El a dat o ediție de izvoare narative cu un valoros studiu critic prin care s-au lămurit o serie de probleme confuze până în acel moment. Din nefericire, I. Bogdan s-a lăsat dominat de ideile cuprinse în *Povestirile germane* și l-a judecat fără înțelegere pe Vlad vodă.

---

[1] Cesar Cantu, *Histoire universelle*, vol. XII, ediția a III-a, Paris, 1867, p. 99-100.

[2] A. D. Xenopol, *Istoria românilor*, vol. II, partea II, Iași, 1889, p. 293.

A mers atât de departe încât i-a negat chiar vitejia, recunoscută până și de dușmani. Slavistul a interpretat faptele lui Vlad Țepeș prin prisma dereglărilor psihice pe care acesta, chipurile, le-ar fi avut. Lui I. Bogdan i-au răspuns A. D. Xenopol și Gh. Ghibănescu. Ultimul a publicat o lucrare bine construită, bazată pe o bogată informație, demonstrând că domnul nu a fost un monstru, ci un om al epocii sale. A evidențiat că Țepeș a fost un mare comandant militar și totodată a scos în lumină rolul negativ al boierilor în înlăturarea lui.

În anul 1904, când și-a publicat lucrarea despre Ștefan cel Mare, Nicolae Iorga a dezaprobat actele de cruzime ale lui Vlad Țepeș. A revenit asupra acestei opinii, trei decenii și jumătate mai târziu, în volumul al IV-lea, *Cavalerii*, al magistralei sale lucrări asupra istoriei românilor. Acum, încadrându-l pe Țepeș în epocă, l-a caracterizat ca pe „un cumplit viteaz" și i-a explicat toate faptele.

Lista istoricilor care au scris despre Vlad Țepeș în perioada interbelică ar fi lungă dacă ar fi completă. Ne mărginim să amintim numai contribuțiile de seamă ale lui Ilie Minea [1] și C. C. Giurescu [2], ultimul continuându-și valoroasa activitate până la regretabila sa trecere în neființă în 1979.

Barbu T. Câmpina [3], în studiile sale, a readus în discuție victoria antiotomană și a reluat problema cauzelor căderii lui

---

[1] I. Minea, *Din trecutul stăpînirii românești asupra Ardealului. Pierderea Amlașului și Făgărașului*, Extras *Convorbiri literare*, București, an XLVIII (1914).

[2] C. C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, partea II, București, 1937.

[3] Barbu T. Câmpina, *Victoria oștii lui Țepeș asupra sultanului Mehmet al II-lea* (Cu prilejul împliniri a 500 de ani), în Studii, T. XV, (1962).

Țepeș. El a căutat să pună căderea domnului exclusiv pe seama rebeliuni boierești pomenită de M. Beheim, dar argumentația pe care a folosit o nu este nici suficientă, nici convingătoare.

Multe lucrări erudite i-a consacrat vieții și domnului Țepeș vodă Ștefan Ștefănescu [1]. După ce s-a aplecat cu multă înțelegere asupra epocii, el a remarcat că Vlad Țepeș a fost o personalitate complexă și contradictorie, singulară atât prin politica internă, cât și prin lupta antiotomană. El a pus în lumină faptul că, prin acțiunile lui, domnul român a fost una din figurile proeminente ale Europei secolului al XV-lea.

Fără a stărui asupra broșurilor de popularizare [2], dorim să amintim o lucrare cu un caracter special: *Istoria turcilor* scrisă de Mehmet Mustafa Ali (Editura științifică și enciclopedică, București, 1975). Autorul ei a discutat victoria lui Țepeș dintr-un punct de vedere deosebit: acela al Sublimei Porți, aflată în plină ofensivă. O dată în plus, s-a accentuat aportul lui Țepeș la apărarea popoarelor din centrul Europei, care au fost salvate de cotropirea imediată a otomanilor.

Același spirit al înțelegerii acțiunilor domnului român se degajă și din recentele lucrări ale istoricilor contemporani, Nicolae Stoicescu și Ștefan Andreescu.

Apărută în 1976, sub titlul de *Vlad Țepeș* [3], cartea cercetă-

---

[1] Ștefan Ștefănescu, *Țara Românească de la Basarab I Întemeietorul până la Mihai Viteazul*, București, 1971 ; idem, *Vlad Țepeș, un conducător de stat celebru*, Revista de istorie, 29, nr. 11/1976, p, 269-274 ; idem, *Istoria României*, vol. II, Editura Academiei, București, 1962.

[2] Neagoe Manole, *Vlad Țepeș, figură eroică a poporului român*, Editura Politică, București, 1977 ; Grigore Popescu, *Vlad Țepeș*, București, 1964 ; N. Stoicescu, *Vlad Țepeș*, Editura Militară, București, 1979.

[3] Editura Academiei, București, 1976.

torului N. Stoicescu este concepută ca o scriere de erudiție, dând posibilitatea autorului să prezinte și să discute in extenso bibliografia despre Vlad Țepeș, de la cele mai depărtate până la cele mai recente lucrări, fapt care o face să fie un studiu aproape complet asupra domniilor lui Țepeș. Ne putem exprima numai regretul că nu s-a urmărit și biografia domnului, căci prin formația lui spirituală s-ar fi putut explica o serie de acte politice din timpul cârmuirii țării.

Ultima lucrare pe care ne simțim datori s-o menționăm, *Vlad Țepeș (Dracula)* [1] semnată de Ștefan Andreescu, se bazează pe o bogată informație. Cartea a reușit să aducă în fața noastră o contribuție personală a autorului în legătură cu domniile lui Țepeș. Un merit deosebit al autorului este acela că pune la curent pe lector cu numeroase lucrări consacrate lui Țepeș, prezentându-le și comentându-le cu patimă, pentru a-l apăra pe nedreptățitul domn.

Apropiindu-ne de punerea punctului final, sperăm ca din documentele, cronicile, legendele scrise sau rostite și lucrările istoricilor despre Vlad Țepeș Dracula, pe care le-am utilizat larg, cititorul să rămână cu o imagine cât mai apropiată de adevăr, asupra epocii domnului erou. Având ca bunic pe Mircea cel Bătrân, ca tată pe Vlad Dracul, ca unchi pe Bogdan al II-lea, ca văr pe Ștefan cel Mare, cunoscând pe cei mai străluciți monarhi ai timpului, fiind educat de cărturari erudiți, tânărul Vlad vodă a pornit pe drumul vieții cu o zestre deosebit de bogată, pe care a valorificat-o excelent.

El și-a început a doua domnie, cea mai lungă, cea mai rodnică, faimoasă prin realizări, emițând un program politic bine conceput și structurat ce pornea de la necesitatea întăririi propriei moșii - Țara Românească - pentru a putea ajunge apoi la înde-

---

[1] Colecția *Confluențe*, Editura Minerva, București, 1976.

părtarea amenințării hulpavilor vecini.

A fost nevoit să acționeze în grabă, singur, fără nici un sprijin pentru îndepărtarea lenei, hoției, a certurilor boierilor nechibzuiți, a negustorilor venetici ce bântuiau țara, aducând cu ei groaza, mizeria și bejenia. Și-a format o armată de elită din oameni dedicați meseriei ostășești și cu ajutorul ei a impus ordinea, dreptatea și o singură lege - a domnului. Măsurile folosite au fost aspre, uneori au luat proporții neobișnuite, dar dacă ar fi fost altfel, Țepeș vodă n-ar fi reușit ca numai în trei ani să transforme țara sa în țara numită de oamenii din jur „pământul cinstei și al dreptății".

I-a protejat pe țăranii, meșteșugarii și negustorii români, făcându-i să aibe ogoare cu holde bogate, ateliere și prăvălii prospere. Văzând că roadele muncii lor rămân în țară și nu mai iau calea străinătății, cei ce trudeau pe câmpuri, în ocne, fierării, în rotării, în dogării, în pive, în spatele tejghelelor l-au ajutat pe domn să umple visteria sa, să înalțe noi cetăți și să înfrumusețeze orașele cu monumente ce grăiesc și astăzi despre acele timpuri. Munca lui Țepeș vodă, neobosită, într-un ritm extraordinar de intens, a câștigat și a atras întregul popor. Cea mai semnificativă pildă în acest sens este dată de momentul în care Țara Românească a fost atacată de Mehmet al II-lea el Fatih. Atunci întreg poporul țării s-a strâns într-o suflare în jurul domnului . A înțeles că viteazul Țepeș era singurul capabil să-l conducă în luptă. Vlad vodă a avut putința să ridice „oastea mare de țară", care nu mai fusese chemată sub drapel din timpul lui Mircea cel Bătrân. În fruntea ei, l-a biruit pe unul dintre cei mai mari sultani ai otomanilor, pe cuceritorul Constantinopolului, pe Mehmet al II-lea el Fatih.

Atunci el, Țepeș, a menținut Dunărea ca hotar al înaintării Semilunei către Europa centrală, a salvat țările române de transformare în pașalîc și a dat posibilitate civilizației centraleuropene să-și continue drumul ascendent. Răsplata pentru efortul și însemnata lui victorie a fost trădarea boierilor, lovirea lui

de sași și de Matei Corvin, în care avusese încredere, captivitatea și aducerea pe tron a fratelui său mezin, turcofilul Radu cel Frumos. Deși a fost nedreptățit și închis, faptele și personalitatea i-au fost prea mari pentru a fi uitate. La intervenția directă a lui Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș Dracula a fost eliberat și readus în prima linie a luptei cu turcii. Acum, din nou, a strălucit ca un astru pe cerul câmpului de război. L-a ajutat pe Ștefan cel Mare, așa cum altădată îl aprijinise să ocupe jilțul Mușatinilor. Mehmet al II-lea iarăși a fost alungat de pe pământul românesc. Înfrățirea în momentele grele a celor doi veri, domni patrioți, a salvat pământul ce înconjură cununa Carpaților, dând posibilitatea spiritului și ființei poporului să se dezvolte în continuare, pentru un timp, libere.

Atunci, în 1476, cu sprijinul lui Ștefan al Moldovei, Vlad Țepeș Dracula a ocupat pentru prima oară tronul străbunilor săi. Nu a rămas mult timp la cârma statului. A căzut luptând, lovit de săbiile și lănciile boierilor „hicleni", uniți în complotul lor antidomnesc cu beii turcilor otomani. A dispărut după ce dăduse ce a avut mai bun în sufletul, mintea și trupul său pentru românii pe care-i condusese.

Părțile bune, luminoase, frumoase ale vieții și domniei lui Țepeș, înțelegerea și inteligența politică, curajul, îndemânarea în mânuirea săbiei și oștirilor, în slujba dreptății și țării, ar trebui să fie discutate și reliefate constant. Ar fi utilă o acțiune de amploare, dirijată, în care să fie urmărită atent înfăptuirea operei de restituire a marelui Țepeș, la care am dori să contribuie și cartea de față, alături de lucrările menționate anterior. Începuturi notabile în direcția restituirii, prin creații de largă audiență, s-au făcut pe scene și pe ecrane. Astfel au fost piesele lui Marin Sorescu - *Răceala* - de reînviere a epocii lui Țepeș și *A treia țeapă* - de reliefare a spiritului și nimbului de erou al domnului - sau filmul lui Doru Năstase, *Vlad Țepeș*, bine apreciat de revistele canadiene de specialitate. O acțiune concertată de publicare

a unor cărți atractive pentru oamenii cu cele mai variate formații și orientări, turnarea de filme pentru marele și micul ecran, care să prezinte într-o formă ușor accesibilă cele mai sugestive întâmplări din trecutul neamului în epoca lui Țepeș, ar aduce o contribuție majoră la opera de limpezire a înțelegerii felului în care a gândit, a acționat și a simțit Țepeș vodă. Dacă ar fi realizat un ansamblu de creații atractive traduse în limbi de mare circulație, nu ne îndoim că luminoasa icoană a lui Vlad Țepeș Dracula, prin faptele voievodului, uneori atât de îndrăznețe încât par legende, ar fi atât de atractivă, încât l-ar face să dispară pe imaginarul, fantasticul și neverosimilul Dracula al lui Bram Stoker.

TABEL CRONOLOGIC SELECTIV AL MONARHILOR ȘI PONTIFILOR DIN EPOCA LUI VLAD ȚEPEȘ-DRACULA (1386-1476)

ANII	ȚARA ROMÂNEASCĂ	MOLDOVA	SUBLIMA POARTĂ	REGATUL MAGHIAR	PONTIFII
1386	Mircea cel Bătrân ocupă tronul				
1387				Sigismund de Luxemburg devine rege	
1388 (1389?)			Moare Murad I; ocupă tronul Baiazid I Ildîrîm		
1400		Alexandru cel Bun ocupă tronul			
1402			28 iunie, Baiazid I Ildîrîm este luat captiv de Timur-Lenk în bătălia de la Angora		
1402-1413			Interregn. Lupte pentru tron între fii lui		

Anii	Țara Românească	Moldova	Suldima Poartă	Regatul Maghiar	Pontifii
			Baiazid I: Suleiman, Musa, Mustafa etc.		
1412				Sigismund de Luxemburg este ales împărat al Sfântului Imperiu de Națiune Germană	
1413			Tronul este ocupat de Mehmet I Celebi		
1418	31 ianuarie. Moare Mircea cel Bătrân; tronul este ocupat de fiul său legitim, Mihail I				
1420	septembrie. Moare Mihail I. Urmează Dan II cel Viteaz				
1421	mai noiembrie. Radu II Prasnaglava noiembrie: tronul ocupat de Dan II cel Viteaz		Moare Mehmet I Celebi; Tronul este preluat de Murad II		
1423	vara. Tronul ocupat de Radu II Prasnaglava				

1424	decembrie. Dan II cel Viteaz urcă pe tron			
1426	mai. Radu II Prasnaglava ocupă jilțul domnesc, ianuarie. Dan II cel Viteaz revine pe tron			
1427	ianuarie. Radu II Prasnaglava primăvara. Dan II cel Viteaz			Este ales Eugeniu IV
1431	martie. Devine mare voievod Alexandru I Aldea	Moare Alexandru cel Bun la 31 decembrie		
1432		ianuarie. Iliaș, fiul Alexandru cel Bun, ocpă jilțul părintelui său.		
1433		septembrie. Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun, urcă în scaunul domnesc		
1435		august: Iliaș		
1436	noiembrie. Moare Alexandru I Aldea decembrie. Vlad Dracul ocupă tronul străbun	martie. Iliaș și Ștefan își împart țara și domnia		
1437			decembrie. Moare Sigismund de Luxemburg; urmează pe tron Albert de Austria, ginerele său	

				Moare Albert de Austria	
1441				Este ales rege Vladislav III Jagello	
1442	primăvara. Vlad Dracul este închis de otomani; tronul revine fiului său Mircea II septembrie. Basarab II preia scaunul voievodal	august. Ștefan rămâne singur domn, după uciderea lui Iliaș			
1443	vara. Preia tronul Vlad Dracul				
1444				noiembrie. Regele Vladislav Jagello moare la Varna; tronul e moștenit de minorul Ladislau V Postumul Iancu de Hunedoara este ales guvernator al Ungariei	
1446			Prima domnie a lui Mehmet II		
1447	decembrie. Moare Vlad Dracul; urmează pe tron Vladislav II	septembrie. Roman al II-lea ocupă scaunul domnesc			Moare Eugeniu IV
1448	octombrie-noiembrie Prima domnie a lui Vlad Țepeș	februarie. Petru al II-lea preia tronul cu ajutorul lui Csúpor (Ciubăr Vodă)	A doua scurtă domnie a lui Mehmet II		

1449		martie. Urcă pe tron Alexandrel octombrie. Tronul este preluat de Bogdan II tatăl lui Ștefan cel Mare		
1451		octombrie. Omorârea lui Bogdan II la Reuseni; urmează la domnie Petru Aron	Moare Murad II; devine sultan Mehmet II Fatih	decembrie. LadislauVPostumul estedeclarat major și rege al Ungariei; lui Iancu de Hunedoara i se ia titlul de guvernator al Ungariei
1452		februarie. Redevine domn Alexăndrel		
1454		vara. Petru Aron reocupă scaunul de la Suceava		
1455		februarie. Alexăndrel urcă din nou pe tron mai. Petru Aron reia scaunul domnesc.		
1456	iulie. Vlad Țepeș devine domn			
1457		aprilie.Ștefan cel Mare este ales domn al Moldovei		decembrie. Moare Ladislau V Postumul

1458		februarie. Matei Corvin este ales rege	este ales papă Pius II (Aenea Sylvio Piccolomini)
1462	octombrie-noiembrie. ocupă tronul Radu cel Frumos		
1464			Moare Pius II
1473	noiembrie. Laiotă Basarab		Este ales Sixt IV
	decembrie. Radu cel Frumos devine domn în cetatea Bucureștilor		
1474	iulie. Laiotă Basarab reocupă tronul; august. Revine Radu cel Frumos; octombrie-noiembrie. Lupte pentru tron între Radu cel Frumos, Laiotă Basarab cel Bătrân și Basarab cel Tânăr, Țepeluș		
1475	ianuarie. Laiotă Basarab ocupă tronul după moartea lui Radu cel Frumos		

1476 Ultima decadă a lunii decembrie: probabil, este omorât Vlad Țepeș

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

ANDREESCU ȘTEFAN, *Vlad Țepeș (Dracula). Între legendă și adevăr istoric*, Colecția Confluențe, Editura Minerva, București, 1976.

BINDER, PAVEL, *Itinerarul transilvănean al lui Vlad Țepeș, în Revista de istorie*, t. 27 (1974), nr. 10.

BOGDAN, ION, *Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui (studiu critic cu cinci portrete)*, București, 1896.

BONFIUS, ANTONIO, *Rerum Hungaricarum decasea quator cum dimidia*, Viena, 1744.

CAZACU, MATEI, *La Valachie et la bataille de Cossovo (1448)*, în *Revue des études sud-est européennes*, t. IX (1971), nr. 1.

CAZACU, MATEI, *Geschichte der Drakula Waide. Un incunable imprimé à Vienne 1463*, extras din *La Bibliothèque de l'Ecole de Chartres*, tom 139/1981, pag 209-243.

Călători străini despre țările române, vol. I, ediție îngrijită de M. Holban, Editura științifică, București, 1968.

CÂMPINA, BARBU T., *Victoria oștii lui Țepeș asupra sultanului Mehmet al II-lea* (Cu prilejul împlinirii a 500 de ani) în Studii, revistă de istorie, t. XV (1962), nr. 3.

CÂMPINA, BARBU T., *Complotul boierilor și „răscoala" din Țara Românească din iulie-noiembrie 1462, în Studii și referate privind istoria României*, I, București,1954.

CHALCOCONDIL, LAONIC, *Expuneri istorice*, publicate de V. Grecu, Editura Academiei, București,1958.

CIOBANU, MARIA; MOISESCU, NICOLAE; CIOBANU, RADU-ȘTEFAN, *Cetatea Poienari*, București, 1984.
CIOBANU, RADU-ȘTEFAN, Cetatea Enisala, *în Buletinul monumentelor istorice*, 1/1971.
CIOBANU, RADU-ȘTEFAN, *Lupta domnilor Țării Românești de la Mihail I până la Vlad Țepeș pentru apărarea unității cu Dobrogea (1418-1462), în Revista Muzeului Național*, t. IV (1978).
CIOBANU, RADU-ȘTEFAN, *Cetatea medievală Giurgiu de la Mircea cel Bătrân la Vlad Țepeș, în File de istorie*, revista Muzeului județean Ilfov, t. I (1978)
CIOBANU, RADU-ȘTEFAN, *Pe urmele lui Vlad Țepeș*, București, 1979.
CIOBANU, RADU-ȘTEFAN, *Copilăria lui Vlad Țepeș*, Magazin istoric, nr. 11/1987
COLUMBEANU, SERGIU, RADU, VALENTIN, *Vlad Dracul*, Editura militară, București, 1977
CONSTANTINESCU, RADU, *Vechiul drept românesc scris. Repertoriul izvoarelor (1340-1640)*. Publicat de Direcția Generală a Arhivelor Statului, Buc. 1984.
CHIRITOBUL din IMBROS, (KIRITOPULOS, MIHAIL), *Din domnia lui Mahamet al II-lea (1451-1467)*, cu studiu introductiv publicat de V. Grecu, Editura Academiei, București, 1963
DENIZE, EUGEN, *Vlad Țepeș, agresor sau victimă a Imperiului Otoman*, în Magazin istoric, serie nouă, an. XXX, nr. 7 (352), iulie 1996, p. 39-43.
DLUGOSZ, JAN, *Historia polonica*, T. II, Leipzig, 1712
DOCUMENTA ROMANIAE HISTORICA, B. Țara Românească, vol. I, 1247-1500, Editura Academiei, București, 1975; vol. II, 1449-1486; idem 1976.
DOGARU, MIRCEA, *Dracula-Mit și realitate istorică*, Buc.

1994.
DOGARU, MIRCEA, *Dracula împăratul răsăritului*, Buc. 1996.
DUKAS, MIHAIL, *Istoria turco-bizantină (1341-1462)*, publicată de V. Grecu, Editura Academiei, București, 1958.
FLORESCU, RADU, McNALLY, RAYMOND T., *In Search of Dracula (A True History of Dracula and Vampire Legends)*, New York Graphic Society, Conneticut, 1972.
FLORESCU, RADU, McNALLY, RAYMOND T., *A Biography of Vlad the Impaler (1431-1476)*, Hawthorn Book, New York,1973.
FLORESCU, RADU R., McNALLY, RAYMOND T., *Dracula. Prince of Many Faces*, Little Brown & Co., Boston, Toronto, London, 1989.
GHIBĂNESCU, GHEORGHE, *Vlad Țepeș (studiu critic)*, în Arhiva, Organul Societății științifice și literare din Iași, an VIII (1897), nr. 7-8.
GIURESCU, CONSTANTIN, C., *Istoria românilor*, vol I, partea I, București, 1937.
GUBOGLU, MIHAIL, *Cronici turcești privind țările române*, extrase, vol. I, secolul XV - mijlocul secolului XVII, Editura Academiei, București, 1966.
HURMUZAKI, EUDOXIU, de, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, partea II, București, 1890; vol. II partea II, București, 1891; vol. XV, partea I, București, 1911.
IORGA, NICOLAE, *Acte și fragmente cu privire la istoria românilor*, vol. III, București, 1897.
IORGA, NICOLAE, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. III, București, 1901.
IORGA, NICOLAE, *Viața lui Ștefan cel Mare*, ediția II, Editura pentru literatură și artă, București,1966.

IORGA, NICOLAE, *Istoria românilor*, vol. IV, Cavalerii, București, 1937. *Istoria României*, vol. II, Editura Academiei, București, 1962.

LEU, CORNELIU, *Plângerea lui Dracula*, Editura Cartea Românească, București, 1977.

MANOLESCU, RADU, *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (sec. XIV-sec. XVI)*, Editura științifică, București, 1965,2vol.

McNALLY; RAYMOND T.; ANDREESCU, ȘTEFAN, *„Where Was Dracula Captured in 1462"*, East European Quarterly, no. 3 (sept. 1989)

MINEA, ILIE, *Din trecutul stăpânirii românești asupra Ardealului. Pierderea Amlașului și Făgărașului*, extras din Convorbiri literare, București, 1914.

MINEA, ILIE, *Vlad Dracul și vremea sa*, extras din *Cercetări istorice*, IV, Iași, 1928.

MUREșAN, CAMIL, *Iancu de Hunedoara*, Editura științifică, București, 1968.

NEAGOE, MANOLE, *Vlad Țepeș*, Editura politică, București, 1977.

NANDRIș, GRIGORE, *The historical Dracula. The theme of this legend in the Western and Eastern Literatures of Europe, în Comparative literatures studies*, vol. II, 4, 1966, University of Maryland.

NANDRIș, GRIGORE, *A philosophical analysis of Dracula and Romanian placenames and masculine names in -a, -ea, în The Slavonic and East European Review*, t. XXXVI (1959)

PALL, FRANCISC, *Du nouveau sur l'action de Ianco de Hunedoara en Valachie pendant l'année 1447*, în *Revue roumaine d'histoire*, tom. XV, 1976, Nr. 3.

PANAIT, PANAIT I., ȘTEFĂNESCU ARISTIDE, *Muzeul Curtea veche, Palatul voievodal*, București, 1973.

PAȘNAITESCU, PETRE, P., *Cronicile slavo-române din secolele XV-XVI*, publicate de I. Bogdan, ediție revăzută și completată, Editura Academiei, București, 1959.
PAPACOSTEA, ȘERBAN, *Cu privire la geneza și răspândirea povestirilor scrise despre faptele lui Vlad Țepeș, în Romanoslavica*, vol. XIII, București, 1966
POPESCU, GRIGORE, *Vlad Țepeș*, București, 1964.
SADOVEANU, MIHAIL, *Viața lui Ștefan cel Mare*, Editura Cartea românească, București, 1925.
SPHRANTZES, GIORGIOS, *Memorii (1401-1477)*, ediția V. Grecu, Editura Academiei, București, 1966.
STĂVĂRUȘ, ION, *Povestiri medievale despre Vlad Țepeș-Dracula*. Studiu critic și antologic, Editura Univers, București, 1978.
STOICESCU, NICOLAE, *Vlad Țepeș*, Editura Academiei, București, 1976.
ȘTEFĂNESCU, ȘTEFAN, *Țara Românească de la Basarab I Întemeietorul până la Mihai Viteazul*, Editura Academiei, București, 1970.
ȘTEFĂNESCU, ȘTEFAN, *Vlad Țepeș, un conducător de stat celebru*, în *Revista de istorie*, t. XXIX (1976), nr.11.
STOKER, BRAM, *Dracula*, Dell Publishing Company, Laurel Leax Library, New York, 1971.
UNGHEANU, MIHAI, *Răstălmăcirea lui Țepeș*, București, 1992.
UNGHEANU, MIHAI, Vlad Țepeș Drăculea. *Gravuri medievale. Medieval Engravings*. Buc. 1995
URECHE, GRIGORE, *Letopisețul Țării Moldovei*, editat de P. P. Panaitescu, ediția II, revăzută E.S.P.L.A., București, 1957.
XENOPOL, ALEXANDRU D., *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. IV, ediția III, îngrijită de I. Vlădescu, Editura Cartea românească, București, 1924.

DRUMURILE ȘI LOCURILE PRIN CARE A TRECUT VLAD ȚEPEȘ

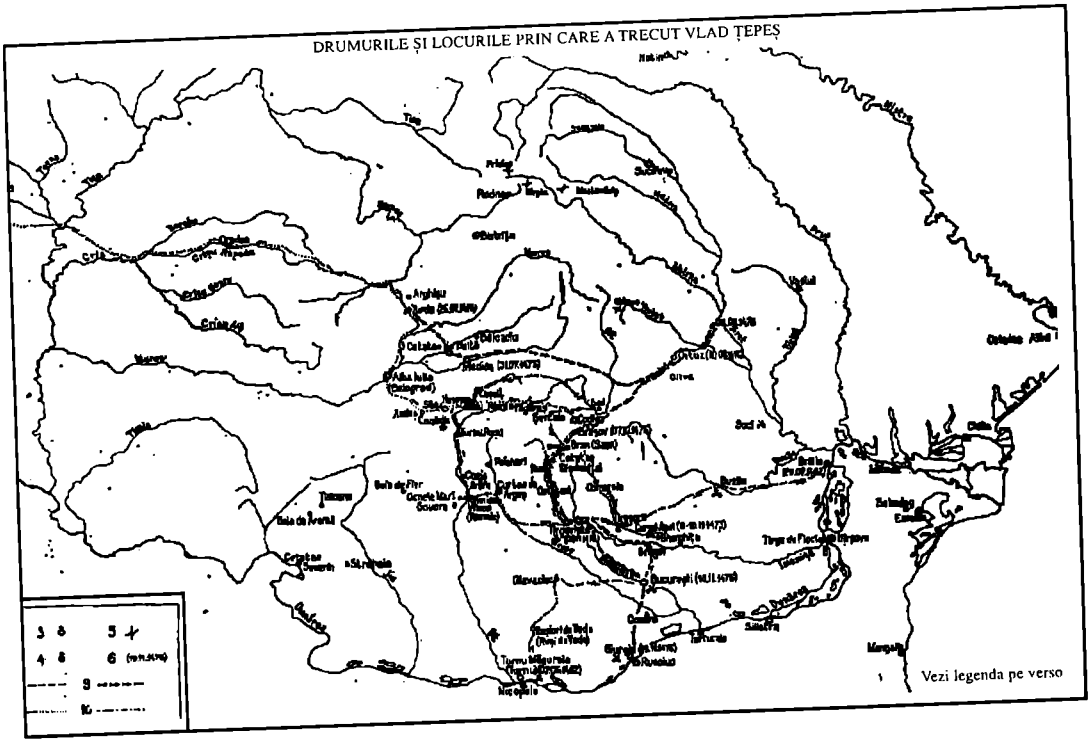

DRUMURILE ȘI LOCURILE PRIN CARE A TRECUT VLAD ȚEPEȘ

(după *Atlasul istoric*, apărut sub redacția acad. Ștefan Pascu, Editura didactică și pedagogică, București, 1971, planșa 54)

LEGENDĂ

1 Locuri ale principalelor bătălii
2 Cetăți în care a stat Vlad Țepeș
3 Mănăstiri fortificate existente în vremea voievodului
4 Ctitoriile domnului muntean
5 Pasuri montane străbătute de domnitor
6 Date atestate documentar despre drumurile lui Vlad Țepeș
7 Drumul sultanului Mehmet al II-lea el Fatih în timpul campaniei din 1462 (variantă propusă de noi pentru reconstituire)
8 Calea urmată, probabil, de Vlad Țepeș către închisoarea Vișegrad din apropierea Budapestei
9 Drumul lui Vlad Țepeș, din 1476, pentru reocuparea tronului Țării Românești
10 Itinerarul transilvănean urmat de Vlad Țepeș

CUPRINS

Permanențe și noutăți.....5
Tabel cronologic (evenimente din timpul vieții și domniilor lui Vlad Țepeș).....11

Din neamul Basarabilor.....23
Zborul tânărului vultur.....70
Răsplata anilor de bejenie.....83
Pământul lui Vlad Țepeș.....96
Împotriva cuceritorului Constantinopolului.....164
Lumini în noapte.....205
Legendă, eternitate, istorie.....241
Tabel cronologic selectiv al monarhilor și pontifilor din epoca lui Vlad Țepeș Dracula (1386-1476).....287

Bibliografie selectivă.....294

Redactor: RADU VLĂDUȚ
Tehnoredactor: VASILE CIUCĂ

Tehnoredactare computerizată:
ELCO ROMMAR SRL
Tel./Fax.: 619 12 39

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026